د قرآن پلوشې

د القصص سوره

د ملتونو
د عروج او زوال عوامل

حکمتیار

د ملتونو
د عروج او زوال عوامل

د بني اسرائيلو
په عبرتناکي قصې کي

حکمتيار

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

الحمد لله و کفی و سلام علی عباده الذین اصطفی و بعد:

دا کتاب په اصل کې د هغو درسونو مجموعه ده چې د مدرسو او ښوونځیو د استادانو یوې تربیتي غونډې ته وړاندې شوي، او په ۱۳۶۶کال کې د یوې رسالې په بڼه کې چاپ شوی، د درسونو د بحث محوري موضوع (د ملتونو د عروج او زوال عوامل د بني اسرائیلو په عبرتناکې قصې کې) وه، د القصص د سورې ټول هغه آیتونه په کې څېړل شوي وو چې د دغې قصې اساسي برخې د مخاطب مخې ته ږدي، په دې کتاب کې د القصص د سورې د بشپړ تفسیر تر څنګ د قرآن نور هغه آیتونه هم رااخیستل شوي چې د دې قصې پاتې برخې په کې څېړل شوي.

یوازنۍ قصه چې په قرآن کې په ډېر تفصیل سره راغلې د بني اسرائیلو عبرتناکه او له لوړو ژورو ډکه قصه ده، عظیم الشأن قرآن د دغې قصې ټول اړخونه او د دغه قوم د عروج او زوال ټولې پېښې څېړلې دي، او دا ئې موږ ته روښانه کړې چې څرنګه او له کومه ځایه د دې قوم د شرف او عزت دوران پیل شوی، څنګه او د

کومو لاملونو په سبب د عزت لوړو پوړو ته رسیدلی، د زمکي خلافت، د پراخو شتمنیو وراثت او د نورو ولسونو امامت او مشري ئې په برخه شوې او د نړۍ پر ټولو قومونو هغوی ته فضیلت ورکړی شوی؟ او بیا څنگه د دغه قوم د زوال دور پیل شوی، د ذلت او سپکاوي په ژوري کندي کي پرېوتي، هر چا په سپکه سترگه ورته کتلي او د دوست او دښمن له لوري رټل شوی؟ د راپرېوتو او زوال عوامل ئې کوم وو؟ د کومو عواملو په سبب له ذلت، سپکاوي، فقر، مسکنت او د الله تعالی له غضب او لعنت سره مخامخ شوي او د نورو لپاره د پند وسیله گرځېدلي؟! قرآن موږ ته لارښوونه کوي چي د دې او بل هر قوم او ولس د عروج، عزت او فضیلت عوامل کوم دي او د زوال او سقوط لاملونه ئې څه دي؟

عظیم الشأن قرآن د بني اسرائیلو د عروج او زوال قصه د یوې داسي لارښووونکې او تاریخي قصې په توگه څېړلي چي په ترڅ کي ئې ډېر ستر ستر حقایق، عبرتناک درسونه او جامع لارښووني زموږ مخي ته ږدي. په دې قصې کي د ملتونو د عروج او زوال په اړه د الله تعالی سنن انځور شوي او اساسي عوامل ئې څېړل شوي، عظیم الشأن قرآن د دې قوم د عزت او ذلت حالتونه او لاملونه ئې د تاریخي بېلگو په توگه وړاندي کوي، دې ته باید متوجه وو چي د قرآن قصې یوازي نکلونه او قصې نه دي، د قرآن په اړه دا ډول انگېرنه په حقیقت کي د هغو مشرکینو وه چي د قرآن له عظمته بې خبره ول او د هغه مخالفت ته ئې ملا تړلې وه، هغوی به ویل چي قرآن (اساطیرالاولین) یعني د لومړنیو خلکو د قصو او نکلونو مجموعه ده، قرآن دا انگېرنه له بنسټه ردوي، د قرآن قصص په حقیقت کي تاریخي مثالونه او بېلگي دي، د قرآن هدف دا نه دئ چي د یوه قوم تېر تاریخ د قصې په بڼې کي وړاندي کړي، بلکي د قصې په ترڅ کي د الله تعالی د یوه سنت، یوې قطعي او نه بدلېدونکې پرېکړې او د یوه الهي وعد او وعید تاریخي بېلگه وړاندي کوي، یوازي په دې موخه د یوه قوم د تېر تاریخ یوه برخه رااخلي او د

مخاطب په وړاندې ئې ږدي چې د یوه ستر حقیقت عملي بېلګه وړاندې کړي.

پیغمبر اکرم علیه السلام فرمایي چې دا تاریخي بېلګې به تل تکرارېږی، تاسو به هم د هغو امتونو سنن تعقیب او د هغوی تګلارې خپلې کړي چې تر تاسو د مخه تیر شوی دي. هر دور ځانته فرعون او موسی لری او فرمایي چې زما د امت فرعون؛ ابوجهل دئ. له دې نه معلومېږي چې قرآن د شخصیتونو یادونه د دوی د معرفي لپاره نه بلکې د تاریخي څېرو او بېلګو په توګه کوي، فرعون د استبداد، ظلم، کفر او طغیان بېلګه دئ او موسی علیه السلام د حق پالونکو، عدالت غوښتونکو او مجاهدینو بېلګه، همدا وجه ده چې په قرآن کې ۷۴ځلې د فرعون نوم یاد شوی او ۱۳۶ځلي د موسی علیه السلام نوم، دا په داسي حال کې چې د محمد علیه السلام نوم یوازې پنځه ځلي راغلی. نو د قرآن (قصې) او (څېرې) په حقیقت کې تاریخي بېلګې دي چې په ترڅ کې ئې باید د فلاح او بریا لار ولټوو، عزت ته د رسېدو او له ذلت او سپکاوي نه د نجات لار وپېژنو، د هغو په څېر شو چې قرآن ستایلي، عظمتونه ئې په برخه شوي، الله تعالی ترې راضي شوی، په تأیید، نصرت او غیبي لښکرو سره ئې د دوی مرسته کړې؛ او له هغه څه ځان وساتو چې نور ئې د الله تعالی له تأیید نه محروم کړي، په زوال محکوم شوي، د عزت ټغر ئې ټول شوی، او له ذلت او سپکاوي سره مخامخ شوي.

اللهم اجعلنا من الذین انعمت علیهم، غیرالمغضوب علیهم ولا الضالین

حکمتیار

بسم الله الرحمن الرحيم

القصص

د سورې معرفي

د دې سورې نوم القصص دئ، د سورې له ۲۵ آيت څخه اخيستل شوی، د مکي دور په منځنيو کلونو کې او د الشعراء او النمل له سورتونو وروسته نازله شوې، ۸۸ آيتونه لري، آيتونه ئې د مکي دور په منځنيو کلونو کې نازل شوو سورتونو ته ورته او اوږدوالی ئې منځنی دئ، خو هر يو ئې له څو لنډو لنډو مسجع فقرو جوړ شوی او سورې ته ئې خوندور وزن ورپه برخه کړی. آيتونه ئې ښکلی او خوندور وزن لري او په داسې صيغو پای ته رسېدلي چې د سورې د دوو لومړنيو آيتونو د (مبين) او (يؤمنون) صيغو ته ورته وزن لري، څو آيتونه ئې د وکيل او عظيم په صيغو پای ته رسېدلي چې دا هم په ډېر لږ توپير سره (مبين) ته ورته وزن لري، د مضمون جالب والي او د آيتونو ښکلي او خوندور وزن د سورې حفظول ډېر آسانه کړی، انسان کولی شي په لږ زحمت سره او په کم وخت کې دا سوره حفظ کړي.

لکه څنګه چې دا سوره په دريو مقطعاتو حروفو (ط س م) پيل شوې؛ د سورې محوري او اساسي مضامين هم درې دي، چې خلاصه ئې د سورې په آخري دريو

آيتونو کې په دې توګه راغلې:

#Žĝß ûðqã? Ÿxù š• Î¢`Ï pZJôn' žvĵ Ü»GÅ6 ¾$š• øĵ #+ùãb&{þã_ö? MZä$Br

š• Ĥ 4ĵ ãš$r š• øĵ ÓM9ÌRé ĵ ‰è/ «! $ÏM»ƒ#ä ôã 7R‰Ÿ ƒ Ÿwr ÇÑÈ ûïÌŸ»3ü

@ä qèd žwĵ m»9ĵ w •z#ä $g»9ĵ «! $ìB ãô? Ÿwr ÇÐÈ ûüÅ2 Îô3ß $`Ï ûðqã? Ÿwr

ÇÑÑÈ bqã_ èèÏøĵr ãô$tø$ã ¼çgô_ r žwĵ î7 Ï$d äó«

- او ته داسي نه وې چې د کتاب درتلو ته دې هيله کوله، مګر ستا د رب له لوري يوه پېرزوينه، نو د کافرانو ملاتړی مه شه.
- او دوی دې تا د الله له آيتونو نه له هغه وروسته منعه نه کړي چې درته نازل کړی شول، او د خپل رب لوري ته بلنه ورکړه او له مشرکانو څخه مه شه.
- او له الله سره بل معبود مه بله (د ده تر څنګ د بل معبود عبادت مه کوه)، له ده پرته بل معبود نشته، د ده له ذاته پرته هر څه هلاکېدونکي دي، حکم ده لره دئ او د ده په لور ګرځول کېږئ.

دا اساسي مطالب په ټولي سورې کې او د موسی عليه السلام په مفصلي او جامع قصې کې بيان شوي، د هري موضوع لپاره د قصې يوه برخه د تاريخي او عملي بېلګې په توګه راغلې.

- د قصې له پيله مخکې د قصې موخه او هدف په ګوته شوی، بيا فرعون او د فرعوني نظام ځانګړتياوي په دې توګه ښودل شوې چې وايي هغه مغرور او متکبر وو، د خپلي لويي د ثابتولو او ساتلو په فکر کې وو، د خپل قدرت د بقا په لټه کې وو او د دې هڅه ئې کوله چې خپله لويي پر نورو تحميل کړي. خلک ئې په بېلا بېلو ډلو وېشلي وو، پر ټولني ئې طبقاتي نظام مسلط کړی وو. عاصي او مفسد وو او په ټولني کې د فساد اصلي عامل وو، ورپسې د دغه نظام په اړه الهي ثابت او نه

بدلېدونکی سنت بیان شوی، چي حتماً ئې نسکوروي او هغه هم د مستضعفانو او مظلومانو په لاس، بیا د دې الهي سنت تفصیلات په ګوته کوي او ښیي چي د فرعوني نظامونو د ړنګېدو لړۍ د صالح قیادت له رامنځته کېدو او د ده په خواکي د مظلومانو له راغونډېدو پيل کېږي، د موسی علیه السلام پیدایښت، د سیند څپو ته لوېدا، د فرعون په کور کي د ده روزنه، له یوه مظلوم بني اسرائیلي نه د ظالم قبطي په وړاندي دفاع او د هغه وژنه، مدین ته تېښته، په پیغمبرۍ بعثت، د فرعون د مقابلې لپاره مصر ته تګ، له بني اسرائیلو سره یو ځای له مصره د سینا لويي صحرا ته وتل، او د قصې نوري برخي د همدغو اساسي مطالبو د ښه توضیح لپاره رااخلي او د خپل مخاطب مخي ته ئې ږدي. او په پای کي د ټولي سورې خلاصه په وروستیو دریو آیتونو کي راوړي.

بسم الله الرحمن الرحيم

ÇÈ ÈÎ7B$É »GÅ$M »f#ä 7ü ÇÈ $ûÛ

ط س م. دا د څرګند کتاب آيتونه دي.

(۲)- په دې مبارک آيت کې قرآن د (مبين) کتاب په نامه معرفي شوی، يعني دا کتاب هم په خپله واضح او څرګند دئ او آيتونه ئې هر لوستونکي ته د فهم او درک وړ دي او هم هر څه په څرګنده توګه بيانوي، په خپله څرګند دئ او هر څه څرګندوي، نه ئې د آيتونو په الفاظو کې ابهام او اغماض شته او نه داسې څه ترې پاته دي چې په دې مبين کتاب کې ئې وضاحت نه وي شوی. هر مخاطب په آسانۍ کولی شي د هغه په مقصد پوه شي او واضح مطلب ترې واخلي، او چې د هر ضروري او مهم مطلب په لټه کې قرآن ته رجوع وکړي واضح او څرګنده لارښوونه به ئې په برخه شي.

ÇÌÈ šc qãZÏB÷sã 5Qöq)Ï9 Èd,ysø9$$Î/ šc öqtãöÏùur 4Óy›qãB Î*t7R `ÏB š•ø‹n=tã (#qè=÷GtR

د موسی او فرعون ځيني خبرونه په ربښتيني توګه پرتا لولو د هغوخلکو لپاره چې ايمان راوړي.

(۳)- يعني دا د موسی عليه السلام او د فرعون د مقابلې ربښتينې قصه ده، نه ناول دئ او نه داستان، ځيني برخې ئې ستا مخې ته ږدو خو د هغه چا لپاره چې د ايمان په روښانه لار د تلو هوډ او د حقيقت د پېژندو او په هغه د ايمان راوړو عزم لري.

دا مبارک آيت موږ ته په واضحو الفاظو لارښوونه کوي چې قرآن ولې د تاريخي پېښو ځيني برخې د خپل مخاطب مخې ته ږدي؟ د څه لپاره او د چا لپاره؟

مخاطب ئې هغه څوک دئ چي د ایمان په لار د تلو هوډ لري، د دوی لپاره په دغو قصو کي روښانه لارښووني دي.

قرآن د قصې په پیل کي فرعون موږ ته راښیي او د هغه نظام ځانګړتیاوي په ګوته کوي چي فرعون ئې مشر او ټولواک وو. فرمایي:

---

pzyÍ$Û B#ëÒGó„ $Y‹ë© $g=÷d& @Ÿè_r Çµ ôR{$’Î Ÿxã šc öqãöÏù bÎ)

ûïÏ‰Å¡øÿßJø9$# `ÏB šc %. ¼çR)Î 4 öNèdä!$|¡ÏR ¾ÄÓóstGó„r öNèdä!$oYö/r& ßxÎn/x‹ãƒ öNåk÷]ÏiB

ÇÍÈ

یقیناً چي فرعون په زمکي کي کبر او لویي وکړه اوسېدونکي ئې په ډلو ډلو ووېشل، غوښتل ئې یوه ډله ئې بې وزلې او کمزورې وي، زامن ئې ورحلالول او لوڼي ئې ژوندۍ پر ښودې، یقیناً چي دی له مفسدینو څخه وو.

---

(4)- دا مبارک آیت موږ ته د یوه ظالم او فرعوني نظام اساسي ځانګړتیاوي داسي راښیي:

- واکمن ئې فرعون دئ چي د دغو صفاتو څښتن دئ: مغرور او متکبر دئ، د خپلي لویي د ثابتولو او ساتلو په فکر کي دئ، د خپل قدرت د بقا په لټه کي دئ او د دې هڅه کوي چي خپله لویي پر نورو تحمیل کړي.
- خلک ئې په بېلا بېلو ډلو وېشلي دي، پر ټولني ئې طبقاتي نظام مسلط کړی.
- عاصي او مفسد دئ، په ټولني کي د فساد اصلي عامل دئ، که فقر او لوږه ده، که خلک د جهل او شرک په ډنډ کي غرق دي، که ظالمان پرې مسلط دي، که امنیت او عدالت نشته، د دې ټولو ناخوالو او مفاسدو اصلي عامل فرعون دئ. پر دې ټولني مفسدین حکومت کوي او فرعون د دغو واکمنو مفسدینو له ډلي نه او د ټولو

سالار دئ.

قرآن په نورو آيتونو کي موږ ته د دې مزيد تفصيلات بيان کړي او فرمايلي ئې دي چي په فرعوني نظام کي خلک په عام طور په دوو ډلو، حاکم او محکوم، ظالم او مظلوم، مستکبر او مستضعف، مرفه او فقير وېشل کېږي او حاکمه طبقه ئې له دريو ډلو جوړه شوې وي: ۱- واکمن او حواريون ئې، ۲- د نظام په خدمت کي ټګمار مذهبي مشران، ۳- بډايه او شتمنه طبقه چي دغه نظام د شتمنيو خاوندان کړي.

د فرعون په اړه وايي چي دی ځان د مصر د ټولو شتمنيو څښتن او د خلکو مالک الرقاب بولي: قرآن فرمايي:

`Ë “ÌçB ãgRF$ÎÉ»dr ŽÇËB ǎ7 ùÚ ’Í § ǒ9& Éóq)»ƒ A$% ¾ÏnBq% ’Î ãöqãÏ 3“ Š$Rr

ÇÎÈ brçŽÅÇ7ŒèX ùŽ& ÓÉ? الزخرف: ۵۱

او فرعون په خپل قوم کي په لوړ غږ وويل: اې زما قومه! آيا د مصر پاچايي زما نه ده؟ او دا نهرونه چي زما تر واک لاندي بهېږي؟ آيا نه ئې ګورئ؟

ګورئ چي قرآن فرعوني نظام داسي معرفي کوي چي ټولواک ئې ځان د هېواد د ګردو شتمنيو، نهرونو او زمکو څښتن ګڼي!! په هر نظام کي چي واکمنان ئې ځان د خلکو مالک الرقاب او د ملي شتمنيو بې رقيبه څښتن بولي او په دغو شتمنيو کي د هر راز تصرف حق ځان ته ورکوي د قرآن له نظره دا يو مفسد، ظالمانه او فرعوني نظام دئ.

همدا راز قرآن فرمايي:

ÇÑÌÈ ûüÏùÎô£ßJø9$`ÏJs9 ¼çR)Îr ÇÚöF$’Î 5A$ès9 šc öqãöÏ bÎ)r يونس: ۸۳

يقيناً چي فرعون د زمکي پر سر يو متکبر او باغي وو او هغه له مسرفينو څخه وو.

قرآن دا د يوه ظالم او فرعوني نظام ځانګړتيا ګڼي چي واکمن ئې ځان ته ټولواک وايي او د ملک او ولس ټولي شتمنۍ د ځان بولي.

قرآن؛ پیغمبران علیهم السلام او د دوی تګلاره د موسی علیه السلام په څېره کې داسې انځوروي چې هم د ظالم فرعون، هم د ټګمار هامان او هم د شتمن قارون مقابله کوي، یو ئې د ظالمانه اقتدار بېلګه، بل ئې د ټګمارو مذهبي مشرانو بېلګه او درېیم ئې د حریصو شتمنو او بډایانو بېلګه. قرآن وايي چې د تاریخ په اوږدو کې تل دغو دریو طبقو د پیغمبرانو علیهم السلام مقابله کړې. دې ته مو باید پام وي چې په اسلام کې نه خاصه مذهبي طبقه شته او نه د دوی لپاره ځانګړي امتیازات، اسلام فرعوني نظام په دې خاطر محکوموي چې خلک ئې په ډلو ډلو وېشلي وو، طبقاتي نظام ئې رامنځته کړی وو، چارواکو ځان ټولواک ګاڼو او د ولس په شتمنیو کې ئې د هر راز تصرف حق ځان ته ورکاوو.

که فرعون له یوې خوا د مصر د ټولو شتمنیو واکمن دئ او له سیاسي او اجتماعي پلوه ټولواک دئ؛ خو له بلې خوا ئې له مذهبي پلوه د (الوهیت) دعوی کوله او خلکو ته ئې ویل: زه ستاسو اعلی رب یم!! خو باید وګورو چې د دې وینا معنی څه ده؟ آیا هغه په دې وینا سره واقعاً ځان ته د اله او معبود په سترګه کتلې او له ولس نه ئې د همدې خبرې غوښتنه کړې؟ او که هغه ځان ته داسې مقام او منزلت ورکړی چې یوازې له اله او معبود سره ښايي؟ په دې کې هیڅ شک نشته چې له دې خبرې نه د فرعون موخه هیڅکله دا نشي کېدی چې ګواکې ځان ته ئې د اعلی رب په سترګه کتلې او د همدې ادعاء ئې کړې، معنی ئې له دې پرته بل څه نه ده چې هغه ځان ته داسې حقوق او امتیازات ورکړي او له ټولو ئې غوښتي چې هغه ومني چې له الله تعالی پرته له هیچا سره نه ښايي، هیڅ بنده دا حق نه لري چې په ټولني کې ځان ته دا مقام او منزلت ورکړي. د ده د وینا معنی دا ده چې ولس ته ئې ویلې: زه د مصر ټولواک یم، دلته به یوازې زما حکم چلېږي، د جائز او ناجائز پرېکړه به زه کوم، د پرېکړو وروستۍ مرجع زه یم، له خلکو ئې غوښتي چې تر هر څه او هر چا زیات باید د ده ستاینه او لمانځنه وشي، موسی علیه السلام هم په دې

ګواښي چې که له ما پرته دې بل څوک د معبود او اله په توګه غوره کړ؛ ځای دې زندان دئ:

ÇËÈ šúüÏqãfóJ¡$`B 7Z÷èô Ÿ “Îöî $g»9Î Nõ/BŠ$Ë! A$% الشعراء: ٢٩

وئې ویل: که له ما پرته دی بل اله ونیو نو حتماً به دي له (نورو) زندانیانو سره یوځای کړم.

یعني په دې ملک کې به د ژوند په هرې برخې کې محوري او مرکزي حیثیت د فرعون وي، د ټولني هر وګړی به هم د لارښووني په برخه کې او هم د پرېکړو لپاره ده ته مراجعه کوي، په دې هېواد کې به له ده پرته بل داسې مقام او مرجع نه غوره کېږي چې ولس د لارښوونو او د منازعاتو د حل و فصل لپاره هغه ته مخ اړوي، دلته به یوازې زما احکام چلېږی او که تا بل مقام او مرجع ته د مخ اړولو جسارت وکړ نو ځای دې زندان دئ، له نورو زندانیانو سره به یو ځای په زندان کې پروت وې. هر هغه څوک چې په خپلې ټولني کې همغه مقام او منزلت غواړې چې فرعون غوره کړی وو که څه هم ځان ته د اله او معبود خطاب ونه کړې په حقیقت کې ئې ځان معبود او اله ګڼلی او د الوهیت دعوا ئې کړې.

دا د فرعون او فرعوني نظام ځانګړتیاوې دي، قرآنکریم د دې لپاره دا یادونه کوي چې موږ د دې په هینداري کې فرعون ته ورته واکمنان وپېژنو او په دې پوه شو چې الله تعالی کوم نظام یو فرعوني نظام ګڼي او د رانسکورولو لپاره ئې موسی لېږي؟!! له دې قصې نه د قرآن موخه دا نه ده چې موږ په تاریخ کې هغه تېر شوی فرعون وپېژنو، بلکې هدف ئې دا دئ چې موږ په دې خبرې پوه کړې چې په چا کې دغه صفات وي هغه فرعون دئ او د فرعون له برخلیک سره به مخامخ کېږي. او ته به د دې فرعون داسې مقابله کوې لکه چې موسی علیه السلام د خپل دور فرعون مقابله کوله.

د فرعوني نظام واکمني څېرې

قرآن د فرعوني نظام واکمنان په دريو ډلو وېشي، د هري ډلي د مشر يادونه کوي، د (فرعون)، (هامان) او (قارون) نومونه اخلي، دا هر يو د يوې حاکمي طبقې ممثل دئ، دغه درې طبقې او په سر کي ئې دا درې مشران يوه بل ته لاس ورکوي او پر يوه ملت او هېواد حکومت کوي. په هرجاهلي نظام کي به وګورئ چي دغه درې طبقې په ګډه طبقاتي نظام چلوي، هر نظام درې اړخه لري، اعتقادي (فکري)، سياسي او اقتصادي اړخونه. فرعون د مصر د هغه وخت د حاکم سياسي نظام اړخ تمثيلوي، هامان ئې د ايديالوژيکي او فکري اړخ استازی او د دغه نظام مفکر او تيوريسن دئ، د ده طبقه ده چي فرعون ته مشورې ورکوي، مسلط فرعوني نظام توجيه کوي، د فرعون له تصرفاتو او اقداماتو دفاع کوي او د ولس د اقناع لپاره فتوا ګاني ورکوي او قارون د پانګي او شتمنۍ څښتن او د شتمني طبقې ممثل دئ. هدف له فرعون، هامان او قارون نه يوازي درې کسان نه بلکي د فرعوني نظام درې واکمني طبقې معرفي کول دي. په دې نظام کي فرعون محور دئ او هامان او قارون ئې ښی او کيڼ لاسونه.

قرآن عظيم الشان فرمايي چي الله تعالی موسی عليه السلام د دې لپاره مصر ته ولېږو چي لومړی د فرعون، بيا د هامان او په پای کي د قارون مقابله وکړي:

`»J»dr šc ϙãӛ 4‹Î ÇЁÌÈ Bú üۛB 9»ÜtۛB $ZÏ»ƒ$«Î Á›qBÃ $ZûT™ۛœ ÿ)9r

ÇЁÍÈ Ò#x¤Ÿ2 Ôۛm»™ ‡(q鈣)ù šc rã%r غافر: ۲۳-۲۴

يقيناً چي موږ موسی له خپلو آيتونو او څرګندو دلايلو سره فرعون، هامان او قارون ته ولېږو، او هغوی وويل: دروغجن کوډګر دئ.

يعني ده ته ئې اصلي دښمنان ورښودلي، دا وضاحت ئې ورته کړی چي په مصر کي به ستا مقابله له چا چا سره وي، خو دا ئې هم ورته ويلي چي څنګه به ئې مقابله

کوې، لومړی د چا او ورپسې د چا؟ د ټولو خو په تدریج سره، داسې چې یوه ته به پر بل اولویت ورکوې، اصلي او لومړی دښمن فرعون دئ، لومړۍ مقابله باید له ده سره وي، داسې نه چې په نورو جبهاتو کې تر دې د مخه مصروف شې او تر ټولو خطرناک او اصلي دښمن درنه پاته شي!! په لومړي سر کې به د فرعون مقابله کوې، بیا د هامان او ورپسې د قارون، موسی علیه السلام د همدغو دریو طبقو په ضد د مبارزې لپاره لېږل شوی وو، څوک چې د موسی علیه السلام په لار د تلو اراده لري نو د دغو دریو خطرناکو دښمنانو مقابلې ته به ملا تړي.

له مظلومانو سره د فرعوني نظام چلند

قرآن فرمايي چې فرعون او نظام ئې له يوې ډلې سره داسې معامله کوله:

`Ë šc %. ¼çR̂ Ndä$¡Ï ¾ÓÕGó„r Ndä$Yô ßÎ¸ã Nåk÷]iB ßyÏj¿$Û ß#ÏèÒGó„

ÇÍÈ ûïÏ‰Å¡øÿßJø9$ القصص: ۴

غوښتل ئې يوه ډله ئې بې وزلې او کمزورې وي، زامن ئې ورحلالول او لوڼې ئې ژوندۍ پرېښودې، يقيناً چې دی له مفسدينو څخه وو.

که څه هم زموږ درانه مفسرين په دې اړه بيلا بيل تعبيرونه او تفسيرونه لري چې فرعون ولې د بني اسرائيلو زامن وژل او لوڼې ئې ژوندۍ پرېښودې، ځيني ئې وايي: فرعون په خوب کې ليدلي وو چې په بني اسرائيلو کې به داسې څوک راپيدا شی چې د ده واکمني به ګواښي او د ده تخت او تاج ته به تاوان رسوي، د دې احتمالی خطر د مخنيوې لپاره ئې د بني اسرائيلو د ماشومانو په وژلو لاس پورې کړ، ځيني نور وايي چې کاهنانو د دې احتمالی خطر اطلاع ورکړې وه؛ نو ځکه ئې د بني اسرائيلو زامن وژل!! خو که د دغو آراوو جرړو ته متوجه شو راته جوته کېږي چې دغو درنو مفسرينو په دې اړه د بايبل وينا ته اعتبار ورکړی او د بايبل تر اغېز

لاندي تللي او همغه څه ئې ويلي چي محرف بايبل ويلي!! خو پورتنی آيت په ډېره واضحه توگه موږ ته لاربنوونه کوي چي د ماشومانو له وژلو نه د فرعون هدف دا وو چي د بني اسرائيلو قوم ضعيف او کمزوری کړی، غوښتل ئې د دې قوم شمېر دومره زيات نشی چي دی او اقتدار ئې وگواښي، د دې خطر د مخنيوي لپاره ئې د هغوی زامن وژل.

عظيم الشأن قرآن فرمايي چي فرعون نه يوازي دا چي خپل مخالفين د زندان تورو خونو کي اچول بلکي پرلاس او پښو ئې ورته مېخونه ټک وهل، حتی پر خپلي مېرمني ئې رحم ونه کړ، د هغې په لاسونو او پښو کي ئې هم مېخونه ټک وهل او دومره ئې وځوروله چي له الله تعالی ئې د مرگ هيله وکړه!!

د الله تعالی نه بدلېدونکی سنت

قرآن عظيم الشأن د فرعون او فرعوني نظام له معرفي وروسته او د قصې متن ته له ننوتلو مخکي، د الله تعالی هغه دائمي او نه بدلېدونکي سنت بيانوي چي د داسي ظالمانو او ظالمانه نظامونو د نسکورولو او د مظلومانو د ژغورني لپاره ئې وضعه کړی؛ فرمايي:

ƥƎÍ ƞǦèƥr ÇÚ ŏȒ$ † Î {qǖèÒ ęŏ$šú ïǃ$’?ã £ƐȒ b& %ƒÌȑr

šc qãâi “Ìȑr ÇÚ ŏȒ$ ’Î Nǉ `Å Jȑr ÇÎÈ šú üÏÍ qǃ$ ƞǦèőȒr

ÇÏÈ šc râ‹ø t± (qǈ$Ÿ2 $B NǦÿB $Jè Šqz_ã r `»J»dr

او غواړو پر هغو پېرزوينه وکړو چي په زمکي کي ئې د بې وزلۍ لټه کېږي او پېشوايان ئې کړو او (د ټولو شتمنيو) وارثان ئې کړو او پر زمکي کي تمکين ورپه برخه کړو او له دوی نه فرعون، هامان او لښکرو ته ئې هغه څه وښېو

چې ترې وېرېدل.

(۵-۶)- يعني دا د الله تعالی نه بدلېدونکی سنت دئ چې بې وزلي ولسونه به له اسارت او محکوميت نه ژغوري، له دوی نه به د لويو لويو مستکبرو طاقتونو د پرځولو او نسکورولو لپاره کار اخلي، تر ټولو د ستر مغرور ځواک د نسکورولو لپاره به د نړۍ تر ټولو ضعيف او مستضعف قوم انتخابوي، فرعون به د خپلو غلامانو (بني اسرائيلو) په لاس له منځه وړي. الله تعالی به پرهغو کسانو احسان کوي چې په زمکي کي ضعيف شمېرل کېږي، د ضعف او ناتوانۍ لپاره ئې هڅه کېږي، استکباري نظامونو ځپلي، الله تعالی غواړي د داسي مظلومانو په لاس دا مغرور او مستبد ځواکونه نسکور کړي، دوی ته د نورو قومونو د قيادت او مشرۍ افتخار ورپه برخه کړي، نور ولسونه هم په دوی پسې اقتدا وکړي، د زمکو او شتمنيو وارثان ئې کړي، هغه درې طبقې چې په سياسي، مذهبي او اقتصادي لحاظ پرخلکو حکومت کوي، د دوی هر څه دغو مظلومانو ته په ميراث ورکړي، په زمکه کي اقتدار او تمکين دوی ته وسپاري، واک او صلاحيت دوی ته انتقال کړي، هغه ضعيف او بې وزلی ولس د دوی ځای ناستی کړي چې په وېرې او خوف کي ئې ژوند کاوو، حکومتونو د دوی د وېرولو او ضعيفولو هڅې کولې، د الله تعالی سنت داسي دئ چې لومړی له دغو بې وزلو او مستضعفينو نه په فکري او اخلاقي لحاظ امامان جوړ کړي، هاماني ډله د خلکو د فکري او مذهبي قيادت له مقامه خلع کړي او دا قيادت مستضعفينو ته وسپاري، فرعونيان د ولس له سياسي او اجتماعي قيادت نه عزل کړي او دا قيادت بې وزلو ته وسپاري او په پای کي د قارون د ډلي شتمنۍ دوی ته په ميراث ورکړي. فرعون، هامان او لښکري ئې چې له څه وېرېدل او تل ئې حذر ترې کاوو، رنگ رنگ تدابير ئې نيول چې دا بې وزلي راويښ نه شي، يو بل ته لاس ورنه کړي، د نظام په ضد پاڅون ونه کړي، الله تعالی غواړي چې دوی ته

همدا وروښيي، دوی له دې وېرېدل چې بې وزلي او مظلومان قوت ونه مومي، قیام ونه کړي او د خپل حق د لاس ته راوړلو لپاره د واکمنانو په خلاف راولاړ نه شي او د همدې لپاره ئې په استضعاف او ناتوانۍ کي ساتل، خو د الله تعالی سنت دا دئ چې پر مظلومانو او مستضعفانو به پېرزوينه او احسان کوي او فرعونيانو ته به هرو مرو هغه څه ښيي چې ترې وېرېدل.

قيادت د هر نهضت پېلامه

قرآن عظيم الشأن فرمايي چې د دې الهي سنت د تحقق لړۍ د پيغمبر له بعثت او د قايد، مشر او زعيم له راپيدا کېدو وروسته پيل کېږي، قيادت او زعامت د دې کار مقدمه ده، د الله تعالی سنت او اراده د ولسونو د مقدراتو او برخليک په ټاکلو کي همداسي ده، خو د دې سنت د تطبيق کار چې له کومه ځايه پيل کېږي؛ هغه د پيغمبر بعثت او د قيادت رامنځ ته کېدل دي، له همدې ځايه د آزادۍ نهضتونه او د استبداد ضد خوځښتونه پيل کېږي.

قرآن د مصر د هغه مهال حالت داسي انځوروي چې په ټول مصر باندي د شديد اختناق توري وربځې خورې وې، د اختناق حالت دومره شديد او خوف وېره دومره خوره وه چې حتی د موسی عليه السلام په شمول د بني اسرائيلو هر ماشوم هم د خپلو مېندو په غېږ کي خوندي نه وو، د فرعون جلادان د بني اسرائيلو د هر نوي زېږېدونکي ماشوم لپاره توره په لاس ولاړ ول، موسی عليه السلام په داسي سختو حالاتو کي نړۍ ته راغی چې مور ئې له دې عاجزه وه چې دی په خپلي غېږ کي وروزي، د قوم، ملت او ولس تأييد او ملاتړ خو پرېږده، حتی د خپلي مور له هغي لومړنۍ غېږې هم محروم شو، مور ئې مجبوره وه چې دی د ماشومتوب په حالت کي د اوبو څپو ته وسپاري!! خو قرآن فرمايي چې د الله تعالی سنت نه بدلېدونکی دئ، هيڅوک ئې د تحقق مخه نه شي نيولی، د چا په اړه چې الله تعالی

غوښتي وي د يوه بې وزلي او مظلوم ولس د پاڅون لارښوونه وکړي، په طوفانونو او د څپاندو او مستو سيندونو په څپو کي به ئې وساتي، د فرعون په کور کي به ئې ستر کړي، د دښمن په خوا کي او حتی د هغه په لاس به ئې روزنه وکړي!! الله تعالی غوښتل چي موسی علیه السلام داسي وروزي چي د ولس د مشرۍ وړتياوي په ده کي وده وکړي او د ضعف او حقارت هغه احساس په ده کي را پيدا نه شي چي عادتاً په يوې مظلومي او بې وزلي کورنۍ کي د روزل شوي انسان په زړه او دماغ توره پرده غوړوي. د يوه مظلوم ولس قيادت او مشري هغه څوک نه شي کولی چي په خپله د حقارت احساس کوي، په کوم چاپېريال کي چي فقر او مسکنت وي، وېره او خوف وي او د قوم بچيان په مظلوميت، بې وزلۍ او خوف کي پيدا کېږي او ستر کېږي، ګرانه ده چي په دغسي چاپېريال کي د روزل شوي او ستر شوي انسان پر زړه او دماغ د حقارت احساس وزر ونه غوړوي، د همدې لپاره حکيم خدای موسی علیه السلام د خپلي مور له غېږې جلا کړ او د فرعون کور ته ئې ولېږو چي هلته وروزل شي او د مشرتابه اړوند ځانګړتياوي ورپه برخه کړي. قرآن فرمايي:

ÉŠ$ † Î ïhŠ Éø ù ïhøã ÏMøŠ #Œtù ïh‹è Ê ö ‡ b& ÷ › qã Ïé#‹Ï $Zøm#r

ÇÐÈ šú üÎ™ ÏJ$šÆ Ï B q㋠è ` r Å ø Ï Ï çrŠ‘ $RÎ Ïþ Î“t B Ÿr ’ Î$ B Ÿr

او د موسی مور ته مو وحي وکړه چي تی ورکړه او کله چي پرې ووېرېدې نو سيند ته ئې وغورځوه، مه وېرېږه او مه غمجنه کېږه، مونږ ئې حتماً بېرته ستا خوا ته راګرځوونکي او د پيغمبرانو له ډلي ئې ګرځوونکي يو.

---

(7)- الله تعالی د موسی علیه السلام د مور په زړه کي دا خبره واچوله چي د فرعون جلادانو ته ئې ونه سپاري، پټ ئې وساتي، تر هغه ئې پټ وساتي او تی ورکړي چي کولی شي، کله چي پوه شي نور ئې پټولی نشي نو د لرګي په صندوق کي ئې کېږدي

او په سیند کي ئې پرېږدي، زړه ته ئې دا خبره لوېدلې وه چي الله تعالی به ئې بېرته روغ رمټ ورته راوګرځوي او له ده نه به پیغمبر او د بني اسرائیلو ناجي جوړ کړي. دې همدا کار وکړ، څه موده ئې په پټه تی ورکړ، خو کله چي خطر زیات شو هغه ئې د الله تعالی په نامه او د ژوندي پاته کېدو په هیله په صندوق کي د نیل څپو ته وسپارو.

د قرآن له دې او په همدې اړه له نورو مبارکو آیتونو څو خبري معلومېږي:

- د بني اسرائیلو لپاره د مصر وضعیت داسي وو چي مېندو خپل ماشومان په خپلي غېږ کي نه شو ساتلی، دا پرېکړه شوې وه چي د دوی نارینه ماشومان به وژل کېږي.
- الله تعالی د موسی علیه السلام د مور په زړه کي دا خبره واچوله چي دی تر هغه وپاله چي خطر احساس کړې، د خطر په صورت کي ئې سیند ته وغورځوه او ډاډه اوسه چي نه یوازي بېرته به ئې روغ رمټ درته راوګرځوو بلکي هغه به د پیغمبر په توګه غوره کړو.
- مور ئې دی په صندوق کي اېښی او په سیند کي ئې پرېښی، بایبل وایي چي هغه ئې په یوه شکور کي اېښي، خو قرآن دا ادعاء ردوي او ښایي د همدې ادعاء د تردید لپاره د صندوق یادونه شوې وي، حقیقت همدا دئ چي شکور نه یو ماشوم د اوبو پر سر ساتلی شي او نه د هغه لپاره خوندي او مصئون ګڼل کېدی شي!!

ÇÊÈ šc rããô„

نو فرعونیانو ترلاسه کړ، تر څو ئې دښمن شي او د اندېښنو سبب، یقیناً چې فرعون، هامان او لښکري ئې اشتباه کوونکي ول او د فرعون مېرمني وويل: زما او ستا لپاره یو د سترګو یخوالی دئ، مه ئې وژنئ، ښايي ګټه راورسوي یا ئې په زوی ولیٖ ونیسو او دا په داسي حال کي چي دوی نه پوهېدل.

(۸-۹)- له دې آیتونو نه معلومېږي چي:

- صندوق په داسي وخت کي له سینده د فرعونیانو (آل فرعون) لخوا رااېستل شوی چي فرعون او مېرمن ئې هم د سیند خوا کي وو.
- فرعون د ده د وژلو امر کړی او مېرمني ئې ممانعت کړی او فرعون ته ئې ویلي چي هغه مه وژنه، پرېږده چي وئې ساتو؛ یا به ئې په زوی ولیٖ ونیسو او یا به کومه بله ګټه راورسوي، ښايي له دې خبري نه ئې مقصد دا وو چي یو بني اسرائیلي به زموږ په غېږ کي ستر شي او دا به باعث شي چي دا قوم زموږ د پېرزویني مرهون او زموږ په وړاندي مطیع او تسلیم وي، زموږ په کورنیٖ کي یوه ستر شوي مشر باندي به راغونډ شي او زموږ د نورو قبطي پلویانو په څېر به زموږ دفاع کوي!!
- فرعون، ستر مشاور ئې هامان او د دوی لښکري په دې نه پوهېدل چي په دې کار سره یو داسي دښمن په خپلي غېږ کي ساتي چي دوی ته به د ډېرو اندېښنو او غمونو باعث شي.

قرآن دا هم وایي چي الله تعالی موسی علیه السلام ته په ماشومتوب کي داسي څېره ورکړې وه چي د هر چا مینه پرې راتله: وَ أَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّى .

---

b& tWqä9 ¾üÎ ” Ÿ‰ö¨ç9 ðŠ$Ÿ2 bÎ ‰ïÌù 4† › qã ÏéŠ#sè x7ô &r

ï‹Ä è¾ïî÷z Ţ ÕM9$%r Ç‼È šú üZBs3$`Bšc qã3Gï $gîù 4?ã $YÕ/§

ïøã $YÐ§mr Ç‼È šc rãâô„ ÿ Ïdr 5=ã `ã ¾ïÎ ÕŽÇ7ù

Ïà6 9¼çRqèŠƒ ÍMŠ èd# ?ã ò3‹ ôd ÕM9$)ù @ö `B ìÊ#•J$

ÿr $gã ŠŠ)? ö1 ¾ïBé #<Î çRŠŠ•ù Ç‼È šc qŠÅ»R ¼ç9 Ïdr

ÿ ÏdŽYò2 & £Å»9r ?Y m «!$ ‰ãr žc & O=èG9r šc “ó?

Ç‼È šc q3=ƒ

او د موسی د مور زړه بې قراره شو، که د دې لپاره چې له مؤمنانو څخه وي د دې زړه مو نه وی مضبوط کړی، نو نږدې وه چې ښکاره ئې کړي او د ده خور ته ئې وویل: ورپسې شه! نو له ګوښې ګوښې ئې داسي تر سترګو لاندي نیولی وو چي هغوی پرې نه پوهېدل او تر دې مخکي مو تی ورکوونکې پرې منع کړې وې، نو وئې ویل: آیا داسي کورنۍ دروښیم چي درته وئې پالي او خواخوږي ئې وي؟ نو په دې توګه مو خپلي مور ته راوګرځاوو چي سترګي ئې پرې سړې شي، غمجنه نه وي او پوه شي چي د الله وعده ربښتینې ده خو ډېری خلک نه پوهېږي.

(**10**- ۱۳)- په دې مبارکو آیتونو کي څو لارښووني ګورو:

- د موسی د مور زړه بې قراره او له صبره تش شو، بې قراري ئې دې پړاو ته رسېدلې وه چې نږدې وه داسي کار وکړي چې ټوله خبره بربنډه شي، خو الله تعالی صبر ورکړ، که خبره افشاء شوې وی نو ښايي د موسی تر څنګ به دا هم په مرګ

محکومېده، خو الله تعالی غوښتل چې نه یوازې موسی علیه السلام او د ده مور ژوندي پاته شي، بلکې د شاهي کورنۍ د یوه نازولي غړي په توګه د خپلې مور په غېږ کې ستر شي او پر مور ئې هغه ورځ هم وګوري چې موسی علیه السلام په پیغمبرۍ مبعوث شوی او دې ایمان پرې راوړی.

- خپلې لور؛ د موسی علیه السلام خور ته ئې ویلي چې ورپسې شه او وګوره چې د سیند څپې ئې چېرې وړي او څه ورسره کېږي.
- هغه عقلمنه او هوښیاره نجلۍ وه، په احتیاط احتیاط ورپسې روانه وه، وئې لیدل چې د فرعونیانو لاس ته ورغی، د فرعون مېرمنې له خپل سیالو مېرمنو او وینزو غوښتې چې تی ورکړي؛ خو ده د هیچا پر تي خوله نه ده ایښې.
- د موسی علیه السلام خور چې له لرې ئې د صحنې تماشا کوله، چا ته ئې ویلي چې زه داسې مېرمن پېژنم چې د ماشومانو په ښه ساتلو کې خاص مهارت لري، ځواب ئې ترلاسه کړی چې رائې وله، خپله مور ئې راوسته، کله چې هغې موسی خپل تي ته نیولی، تی ئې رودلی، د فرعون مېرمنې د ماشوم د ساتلو او پاللو دنده دې ته سپارلې.
- د الله تعالی وعدې رښتینې دي، چې دا ئې یوه بېلګه وه.

(علم) او (حکمت)

قرآن فرمایي چې موسی علیه السلام په داسې ماحول کې ستر شو چې پخې ځوانۍ ته د رسېدو پر مهال ئې هم (حکم) په برخه شو او هم (علم):

“ Ì‡ø¼ š• ï‹ .r $Jüãr $Jÿõã ‰Ÿ÷#ä #“ qGó$r ¼£‰ä© ÷€/ $9r

ÇÊÍÈ ûüÏZÅ¡ósßJø9$#

او کله چې پوخوالي ته ورسېد او تکړه شو حکمت او علم مو ورپه برخه کړ

او همدا راز نېکانو ته بدله ورکوو.

(14)- يعني کله چي موسی علیه السلام خپل قوت او کمال ته ورسېد، د ځوانۍ هغه پړاو ته چي د انسان ټول قوتونه او استعدادونه په کي کمال ته رسېږي، نو موږ ورته علم او حکمت ورکړ، دا الهي پېرزوينه يوازي د ده په اړه نه وه، دا عام الهي سنت دئ، له نورو نېکانو سره به هم دې ته ورته معامله کېږي، (و کذلک نجزی المحسنين: همدغسي ټولو نېکانو ته بدله ورکوو)، هرڅوک چي د نېکۍ لاره غوره کړي؛ دغسي به الله تعالی هغه ته نېکه بدله ورکوي، علم او حکمت به ئې په برخه کوي.

دا آيتونه موږ ته ښيي چي د قيادت او زعامت لپاره يوازي (علم) کافي نه دئ، بلکي د علم تر څنګ (حکمت) ته هم اړتيا شته، د قرآن په ځای ځای کي به دا مطلب ستاسو مخي ته راشي چي پيغمبران عليهم السلام له (علم) او (حکمت) سره د خپل امت په لوري تللي او دوی ته ئې هم د علم ښوونه کړې او هم د حکمت. يعني يوازي په حقايقو پوهېدل کافي نه دي، د حقايقو پلي کول، تطبيقول او د تطبيق په لارو چارو ئې پوهېدل ترهر څه د مخه ضروري دي. الله تعالی موسی علیه السلام ته هم علم ورکړ او هم حکمت، ګورئ چي د يوه اجتماعي انقلاب لړۍ د داسي قيادت له راپيدا کېدو پيل کېږي چي الله تعالی هم (علم) ورکړی او هم (حکمت).

بايد وګورو چي دا کوم (علم) او کوم (حکمت) دئ چي له پيغمبرۍ نه مخکي او د همدغي ځوانۍ په دوران کي د موسی علیه السلام په برخه شوی؟! آيا معنی ئې دا ده چي هغه ديني علم له مذهبي کورنۍ ترلاسه کړی او (حکمت) او د زعامت او قيادت هنر د فرعون په کور کي، ځکه مخکني آيتونه د موسی علیه السلام د روزني چاپېريال داسي انځوروي چي له يوې خوا ئې له خپلي مذهبي کورنۍ سره اړيکي

ټینګې دي او دیني پوهه له دې ځایه ترلاسه کوي او له بلې خوا د فرعون په دربار کې د شاهي کورنۍ د یوه غړي په توګه د ده لپاره د ډېر څه زده کولو شرایط برابر دي، په دې توګه الله تعالی ده ته له یوې خوا دیني علم ورکړ او له بلې خوا ئې هغه بصیرت او حکمت ور په برخه کړ چې د ولس د قیادت او مشرتابه لپاره ضروري وي، او که له دې پرته د علم او حکمت ترلاسه کولو کومه بله مرجع ئې هم په برخه شوې؟

د قرآن په ځینو نورو آیتونو کې له غور او دقت نه وروسته معلومېږي چې موسی علیه السلام د خپلې پوهې او علم ترلاسه کولو یوه بله مرجع هم موندلې وه، د یوه عالم شخصیت په لټه کې په اوږده سفر وتلی وو، څه موده ئې د هغه ملګرتیا کړې وه او له هغه ئې علم ترلاسه کړی، خو دا څوک وو؟ چېرې ئې موندلې؟ څه ئې ترې زده کړي؟ قرآن د دې پوښتنو ځواب په دې توګه موږ ته راکوي:

ÇĨÈ $Yãm ÓÅ ¨ Çƒé 7$ì Jõ B ÷ ë #_ Ïm ß•ù w ç9Fÿ 4 › qã š^ $% ô r

$ø=ù ÇÏÈ $Y ìé 7$ ’Î ¼ã‹Î™ ‹ƒB$ $J§?qãm $‹Å $JÛ¯Ï‹/ ì Jç $ó=/ $ø=ù

Mƒä‘& A$% ÇÊÈ $YÁR #‹»d $Rìÿ™ `Ï $ZŠÉ 9 ô) 9 $Rä!‰ î $Yï#ä ç9Fÿ A$% #–r`

‹ƒB$r ¼çä b& ß»Üø 9$ ¼ Î ç‹9 ¡ ø$Br Nqtç$ MŠÅ ’ûù ó•÷ Á 9$’‹Ï $Zƒr& ô

$Á Á % $Jüí $0#ä #?ã # ?ö$ Æ $Zä $B 7 ï Œ A$% ÇÌÈ $Y” ìé 7$ ’Î ¼ã‹Î™

ÇÎÈ $Vü $R © `Ï ç Y‹ær $R‰ Zã ôÏ ZJô‘ ç Y‹?#ä $RŠ$6ã ôÏ #%6ã #‰ ` qù ÇÍÈ

`9 7R A$% ÇÏÈ #%ô Mô ã $ Ï ÇJ‹è b& #?ã 7 ã? & @d 4 › qã ¼ç9 A$%

þ ÉF™ A$% ÇÑÈ #Zõ ¼ìÎ ÿ ï ó9 $B 4?ã ÿ Á ? # ø r ÇÐÈ #Z¹ ÓÉB ì‹ÜGó @

äó« `ã ÓÍ_ùó ? Ẍù ÓÍ_Fè7?$Èîù A$% ÇÏÈ #\b& 7 9 ÓÂ ã& Ìwr #\Î$ ¹ ª! $ä$© bÎ

Ç⁰È #[øè ç¶B 7 9 ^Ÿ‰nè?Lm الكهف: ۶۰-۷۰

او کله چې موسی خپل زلمکي ته وويل: تر هغه به له تلو تم نشم چې مجمع البحرين (د دوو سيندونو يو ځای کېدو سيمې) ته ورسېږم يا به تر اوږدې مودې (کالونه کالونه) درومم. نو کله چې د دواړو يوځای کېدو سيمې ته ورسېدو نو دواړو خپل کب هېر کړ، چې په عجيبه توګه ئې په سيند کې خپله لار ونيوله او ولاړ. نو کله چې تېر شول خپل زلمکي ته ئې وويل: غرمنی (خوراک) مو راته راوړه؛ په رښتيا چې له دې سفره مو ستړيا په برخه شوه (دې سفر ډېر ستومانه کړو)، وئې ويل: په ياد دې دي کله چې هغې لويې ډبرې ته مو پنا يووړه؛ نو ما کب هېر کړ، هسې شيطان رانه هېر کړ چې يادونه ئې (درته) وکړم، او په عجيبه توګه ئې په سيند کې خپله لار ونيوله. وئې ويل: همدا هغه څه دئ چې موږ ئې غواړو، پر خپلو پلونو ګام په ګام په شا وګرځېدل، نو زما له بندګانو ئې داسې يو بنده وموند چې له خپل لورې مو پېرزوينه ورپه برخه کړې وه او له خپل لورې مو ځانګړی علم ورزده کړی وو. موسی ورته وويل: آيا کېدی شي د دې لپاره ستا متابعت او ملګرتيا وکړم چې د هغه رشد او پوهې څه رازده کړې چې تا ته ئې علم درکړی شوی؟ هغه ورته وويل: ته زما په ملګرتيا کې صبر نشې کولی، څنګه به په هغه څه صبر وکړې چې پرې خبر نه يې؟ وئې ويل: إن شاء الله ما به صابر ومومې او په هيڅ کار کې به له تا سرغړاوی ونه کړم. وئې ويل: نو که زما متابعت کوې نو د هيڅ څه په اړه تر هغه ما مه پوښته چې په خپله ئې يادونه درته وکړم.

په دې مبارکو آيتونو کې څو لارښووني زموږ مخې ته اېښودل شوې:

- موسی عليه السلام ته د يوه پوه او عالم شخصيت يادونه شوې، د اوسېدو ځای ئې مجمع البحرين ښودل شوی، ده اراده کړې چې دا کس حتماً وګوري، څه

وخت ورسره پاته شي او څه ترې زده کړي. په همدې موخه خوځېدلی، يو کس ئې د خادم او ساتونکي په توگه له ځان سره کړی. د موسی علیه السلام د سفر ملگری د (فتا: غلام او خادم) په نامه ياد شوی او له دې معلومېږي چې دا د هغه وخت قصه ده؛ او دا سفر هغه مهال ترسره شوی چې موسی علیه السلام د فرعون په کور کې او د شاهي کورنۍ د يوه غړي په توگه اوسېدو او ساتونکي او غلامان ئې په خدمت کې ول، دا ځکه چې قرآن د يوسف علیه السلام ساتونکي او خدمتگاران هم په دغه نامه يادکړي.

- دا سفر اوږد او ستونزمن وو، د ده دا وينا چې يا به مجمع البحرين ته رسم او يا خو به همداسې تر اوږدې مودې درومم، همدا مطلب افاده کوي. د هغو خلکو انتباه صحيح نه ده چې وايي: موسی علیه السلام سحر خوځېدلی، د غرمې شاوخوا مهال داسې ځای ته رسېدلی چې ستړی او وږی شوی، هملته ئې پوخ ماهي ترې ورک شوی او خضر علیه السلام ئې همله مونډلی!!
- دا سفر د دوبي په گرميو کې ترسره شوی، د تودوخې له امله ئې د غرمې مهال د يوې لويې ډبرې سيورې ته پنا وړې وه.
- لکه څنگه چې د عبدالله بن عباس رضی الله عنهما په روايت کې راغلي؛ موسی علیه السلام ته ويل شوي وو چې د سفر په دوران کې به په سيند کې روان کب ستا لپاره لاربنود او نښه وي، د هغه په خوا کې درومه، په هر ځای کې چې درنه ورک شو نو مجمع البحرين همله دئ او دغه عالم به همله ومومې.
- موسی علیه السلام خپل ملگری په دې گمارلی وو چې په سيند کې روان کب به ترنظر لاندې نيسي، که ترې ورک شو نو ده ته به اطلاع ورکوي، خو کله چې دې کب خپل مسير بدل کړی او په بل لورې تللی نو له ملگري ئې دا خبره هېره شوې او هغه مهال ئې موسی علیه السلام ته کړې چې هغه د خوراک غوښتنه ترې کړې.
- په خپله مخه د کب تلل ښيي چې مجمع البحرين همدلته وو، کب خپله لاره

بدله کړې او په هغه لوري تللی چي له بل اړخ نه بل سیند له نیل سره یو ځای شوی، نو ځکه موسی علیه السلام خپل ملګري ته وویل: موږ د همدغه ځای (مجمع البحرين) په لټه کي وو. دې ته مو هم باید پام وي چي هغه پلي نابلد مسافر ته چي د لوی سیند په ژی بري خوا ته روان وي، دا ډېره ګرانه وي چي د دوو سیندونو د یو ځای کېدو ځای په دقیقه توګه تشخیص کړي، دا ځکه چي ډېر ځلي لوی سیندونه په یوه ځای کي ووېشل شي او په بل ځای کي ئې وېشل شوې څانګې بېرته سره یو ځای شي، دې ته مو هم باید پام وي چي الله تعالی کبان داسي پیدا کړي چي په ژمي کي تودو سیمو ته کوزېږي او په دوبي کي بېرته خپلو اصلي سړو سیمو ته درومي، کله کله د دوی دا ژمنی او دوبنی سفر سلګونه کیلومتره اوږد وي، د نیل کبان د دوبي (اوړي) په موسم کي له مصر نه د سودان او په یوګندا او ایتوپیا کي د نیل د سرچینو په لوري درومي.

- لکه څنګه چي د عبدالله بن عباس رضی الله عنهما په یوه روایت کي راغلي دا عالم شخص خضر علیه السلام وو، روایت داسي دئ:

عن ابن عباس أنه تمارى هو والحرّ بن قيس بن حِصْن الفزاريّ في صاحب موسى، فقال ابن عباس: هو خَضِر، فمرّ بهما أبيّ بن كعب، فدعاه ابن عباس فقال: إني تماريت أنا وصاحبي هذا في صاحب موسى الذي سأل السبيل إلى لقيه، فقال: سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يذكر شأنه؟ قال: إني سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول: "بَيْنا مُوسَى في مَلأ مِنْ بَنِي إسْرَائِيلَ إذْ جاءَهُ رَجُلٌ فَقال: تَعْلَمُ مَكانَ أحَدٍ أعْلَمُ مِنكَ؟ قال مُوسَى: لا فَأَوْحَى اللهُ إلى مُوسَى: بَلى عَبْدُنا خَضِرٌ، فَسأَل مُوسَى السَّبِيلَ إلى لُقِيِّه، فجَعَلَ اللهُ لَهُ الحُوتَ آيَةً، وقِيلَ لَهُ: إذَا فَقَدْتَ الحُوتَ فارْجِعْ فإنَّكَ سَتَلْقاهُ، فكانَ مُوسَى يَتْبَعُ أثَرَ الحُوتِ في البحْرِ، فَقال فتَى مُوسَى لِمُوسَى: أرأَيْتَ إذْ أوَيْنا إلى الصَّخْرَةِ، فإنِّي نَسِيتُ الحُوتَ، قالَ مُوسَى: ذلكَ ما كُنَّا نَبْغِ، فارْتَدَّا على آثارِهِما قَصَصًا، فَوَجَدَا عَبْدَنا خَضِرًا.

رواه البخاري، احمد، الطبري و غيرهم

دا روايت دوه خبري زموږ مخي ته ږدي: ۱- دا عالم او پوه شخص خضر عليه السلام وو. ۲- موسى عليه السلام ته ويل شوي وو چي په ژوندي ماهي پسې روان شي، په هر ځای کي چي ترې ورک شو هملته به خضر وموميږ. متأسفانه ډېری مفسرين د دې روايت خلاف گمان کوي چي موسى عليه السلام پوخ او وريت شوی ماهي د خوراک په توگه له ځان سره اخيستی وو، ناڅاپه ژوندی شو، سيند ته ولوېد او ترې ورک شو، او په همدې توگه د هغه ورکېدا د ده لپاره نښه وه!! خو دغو درنو مفسرينو دې ته پام نه دئ کړی چي که وريت شوی او پوخ ماهي د دوی لپاره نښه وو نو موسى عليه السلام به څنگه خپل خادم ته ويل چي هغه د خوراک لپاره راوړه؟!! په دې صورت کي خو به ئې تل له ځان سره ساتو او له خوړلو به ئې ډډه کوله.

- پورتنی روايت د عبدالله بن عباس رضی الله عنه روايت دئ چي بخاري څلور ځلي نقل کړی، او د حديثو نورو کتابونو هم رااخيستی، په دې اړه عبدالله بن عباس رضی الله عنه ته يو بل روايت هم منسوب شوی چي وايي: وريت شوی کب ورته د نښي په توگه ټاکل شوی وو، دا روايت بخاري يوازي يو ځل نقل کړی او د حديثو په نورو کتابونو کي يوازي مسند احمد رااخيستی، متأسفانه ځيني په همدې کمزوري روايت استناد کوي، د بخاري يو روايت مني او څلور ئې نه مني؟!! همدا يو ورته صحيح برېښي او هغه څلور ورته ضعيف!! د اسنادو له مخي يوه روايت ته ضعيف او صحيح ويل يوه خبره ده او د قرآن په رڼا کي ئې ضعيف او صحيح گڼل بېله خبره، له قرآن سره د عبدالله بن عباس رضی الله عنهما هغه روايت اړخ لگوي چي بخاري څلور ځلي رااخيستی، له دوو متعارضو روايتونو څخه به ناچار يوازي يو غوره کوو، مخصوصاً چي دواړه يوه کس ته منسوب شوي وي، د بخاري د دوهم روايت په اړه اشکال دا دئ چي که دا وريت شوی کب نښه وو نو موسى عليه

السلام څنګه د خوراک لپاره وغوښتو؟!! له دې نه خو په ډېر وضاحت سره معلومېږي چي وريت شوی کب د خوراک لپاره وو نه د نښې په توګه.

- لکه چي مخکي مو وويل په دې اړه دوه روايتونه عبدالله بن عباس رضی الله عنهما ته منسوب دي، يو د بل متعارض، يو ئې وايي چي موسی عليه السلام په سيند کي د روان کب په استقامت تلو، بل وايي چي وريت شوی کب ئې ورسره اخيستی وو چي په مجمع البحرين کي ژوندی شو او سيند ته ئې ټوپ کړل، له دې دواړو نه يوازي يو به ئې منو، په يوه وخت کي د دوو متعارضو روايتونو منل ممکن نه دي، دواړه په يوه وخت کي نشي سره تلفيق کېدی، بخاري او احمد بن حنبل دواړه رااخيستي، هغه حديث چي ما پرې استناد کړی بخاري څلور ځايه رااخيستی، شمارې ئې دا دي: ۷۴، ۷۸، ۳۴۰۰، ۷۴۷۸ او بل ئې يوازي يو ځل ئې رااخيستی، په يوه کي يوازي احمد ورسره دئ، د احاديثو بل کتاب ورسره ملګرتيا نه ده کړې، بل ئې چي ما پرې استناد کړی په ځينو نورو کتابونو کي هم راغلی، ځينو هغه روايت منلی چي يوازي او يو ځل په بخاري او مسند احمد کي راغلی. هر څوک چي د بخاري دې روايت ته ځير شي ډېري داسي پوښتني به ئې په ذهن کي راولاړېږي چي ځواب ئې نه مومي: دومره اوږد دئ چي نظير ئې په احاديثو کي نه تر سترګو کېږي، څو ځايه راوي په الفاظو کي د شک اظهار کوي، که وريت شوی کب د نښي په توګه ټاکل شوی وو موسی عليه السلام ولي د خوراک لپاره غوښتی؟ خضر عليه السلام څنګه د موسی عليه السلام په څېر يوه پيغمبر ته وايي: ما ته داسي علم راکړی شوی چي تا ته نه دئ درکړی شوی يا په بل روايت سره له تا سره نه ښايي، او تا ته داسي علم درکړی شوی چي ما ته نه دئ راکړی شوی او په بل روايت کي له ما سره نه ښايي؟! کوم علم ده ته ورکړی شوی وو؟ علم غيب خو نشي کېدی!! ځکه چي هغه د ملاقات پر مهال موسی عليه السلام ونه پېژندو، پوښتنه ئې ترې وکړه چي څوک يې؟ چي ورته وئې ويل موسی، نو پوښتنه ئې وکړه چي د بني

اسرائیلو موسی؟! له دې نه خو هم معلومېږي چې هغه په غیب نه پوهېدو، نو ده کوم علم درلودو چې موسی علیه السلام له بعثت نه وروسته نه درلودو؟ څوک چې دا روایت صحیح ګڼي څنګه خضر علیه السلام ته علم غیب هم منسوبوي؟!! له دې روایته خو معلومېږي چې په هغو دریو مواردو کې هم د ده علم؛ خاص علم او په غیب پوهېدا نشو ګڼلی. زه باور لرم چې که څوک په شفاف ذهن سره د بخاري دا دواړه روایتونه یو د بل څنګ ته کېږدي او غور پرې وکړي نو هرومرو به هغه یو غوره کوي چې ما غوره کړی، ځکه همدا روایت له قرآن سره اړخ لګوي.

- د موسی علیه السلام د سفر مربوط ابتدائي آیتونه دا دي:

$Œyãn ÓÅÐ ¤ ÇŸ•ós7ø$ ì Jó B ÷èŒ #_ Lm ß•ó w ç9Fÿï ó › qã š^ $% éÎr

$Œ=ù ÇÏÈ $ŸŽ Ìós7ø$'Î ¼ãr‹ô™ ‹ƒB$ $Jß?qãn $‹Å $ÌÿŸ÷/ ì Jç $ó÷/ $Œ=ù ÇÏÈ

M÷ä'& A$% ÇÏÈ $ŸÁR #‹»d $Rì ÿ™ `Ï $ZŠÉ9 ŝ)9 $Rä#‰î $Yï#ä ç9Fÿï A$% #–r%`

¼ç›ãö& b& ß»Üø 9$ žwÎ ç‹Ï9 ¡ ø $Br Nqç$ ŠÅ ’Îû ô•÷ Á 9$ ’‹Î $Z÷r& éÎ

ÇÎÈ $Y” Ìós7ø$'Î ¼ã‹ô™ ‹ƒB$ الکهف: ۶۰-۶۳

د دې آیتونو له هیڅ لفظ څخه نه صراحتاً او نه اشارتاً داسې معلومېږي چې وریت شوی کب ژوندی شوی او له ټوکری ئې سیند ته ټوپ کړي؟ که دا کار شوی وی نو قرآن به په صریحو الفاظو هغه ته اشاره کړې وه، او که د موسی علیه السلام ملګري داسې صحنه په سترګو لیدلې وی نو له ډېرې حیرانتیا به ئې یا داسې چیغه له خولې وتلې وه چې موسی علیه السلام به ئې له خوبه راویښ کړی وی او که ئې ډېر صبر کړی وی نو د ده له وېښېدو وروسته به ئې فوراً دا خبره ورته کوله، لږ تر لږه هغه مهال خو به ئې دا خبره کړې وه چې تشه ټوکری ئې له ځان سره وړله، دا داسې خبره نه ده چې څوک ئې هېره کړي، او څو ساعته وروسته ورپه یاد شي،

قرآن وايي چې دواړو خپل کب هېر کړ (نسيا حوتهما)؛ د دې معنی دا ده چې دواړو دې خبرې ته نه وو پام چې کب به تر نظر لاندې نيسي، قرآن ورپسې وايي چې د موسی عليه السلام ملګري وويل: له ما نه هېره شوه چې رایاده ئې کړم، شيطان رانه هېره کړه، کب په عجيبه توګه پر خپله مخه ولاړ، د دې خبرې معنی دا ده چې د موسی عليه السلام ملګري په عجيبه توګه په خپله مخه د کب تګ ليدلی وو خو دا خبره ترې هېره شوې وه، هغه مهال ورپه ياد شوه چې موسی عليه السلام د خوراک غوښتنه ترې وکړه.

- کله چې موسی عليه السلام له خضر عليه السلام سره مخامخ شوی له هغه ئې غوښتي چې څه موده ئې له ځان سره د ملګري په توګهومني او هغه څه وروښيي چې الله تعالی ده ته ورښودلي. هغه په ځواب کې دوه خبرې ورته کړې: **1-** ته زما په ملګرتيا کې صبر نشې کولی، ښايي د ده حالت ته په پام سره ئې دا خبره ورته کړې، هغه ئې په سوکالۍ او رفاه کې ستر شوی زلمی موندلی او د ځان د ستونزمنو او خطرناکو سفرونو د ملګرتيا جوګه ئې نه دی ګڼلی؛ نو ځکه ئې دا خبره ورته کړې. او بيا ئې ورته ويلي: څنګه به په هغه څه صبر وکړې چې پرې خبر نه يې؟ ۲- او که سره له دې زما متابعت کوې نو د هيڅ څه په اړه تر هغه ما مه پوښته چې په خپله ئې يادونه درته وکړم. له دې نه معلومېږي چې خضر عليه السلام ډېر محتاط شخصيت وو، خپل نږدې د سفر ملګری ئې هم له خپلو اسرارو نه خبراوو، پر موسی عليه السلام ئې دا شرط ومنلو چې د اسرارو پوښتنه به نه ترې کوي، مګر هغه مهال چې دی ئې په خپله يادونه وکړي. له دې نه دا هم معلومېږي چې خضر عليه السلام په سرې مبارزې بوخت وو، د دې خبرې حقيقت هغه مهال موږ ته لاښه جوت کېږي چې د دوی دواړو د ملګرتيا درې پېښې په دقت سره له نظره تېرې کړو. د موسی عليه السلام مخکنی د سفر ملګري له ځان سره نه بېول هم دغه مطلب په ګوته کوي. موسی عليه السلام شرط مني او د صبر او اطاعت ژمنه کوي.

- له دې آيتونو نه دا خبره په ډېره واضحه توګه معلومېږي چي د دغو دواړو شخصيتونو ترمنځ دا ملاقات هغه مهال ترسره شوی چي موسی عليه السلام لا په پيغمبرۍ نه وو مبعوث شوی، دا ځکه چي له بعثت نه وروسته هغه د ټولي نړۍ لپاره لارښود شو، دا ضرورت ئې نه وو چي له خضر عليه السلام نه څه زده کړي.
- ډېره عجيبه ده، د قرآن له داسي قصې او مضمون نه چي هر مخاطب ته د سري مبارزي درس ورکوي، غرضي او مرضي خلکو داسي افسانه جوړه کړې چي د مخاطب ذهن تخديروي او له سره تر پايه غلط افکار القاء کوي، چېري د خضر عليه السلام هغه درې جهادي کارونه او چېري دې ته د لدني علم نوم ورکول او دا ادعاء کول چي هغه په غيب پوهېدو او کارونه ئې غيرعادي وو.

دلته بايد د دې مبارک آيت په وړاندي لږ توقف وکړو، او په معنی ئې ځان پوه کړو:

ÇÌÎÈ $VUã $Rã©` Ï ÏŠ‹ YK=ær $RÏ‰Zã ôÏB pJô‘ ÏŠ‹ ?#ä $RŠ$6Ïã ôÏB #‰y` qù

الکهف: ۶۵

نو زما له بندګانو ئې داسي يو بنده وموند چي له خپل لوري مو پېرزوينه ورپه برخه کړې وه او له خپل لوري مو ځانګړی علم ورزده کړی وو.

د دې آيت د (من لدنا علماً) له فقرې نه ځينو متصوفينو د (لدني علم) اصطلاح رااېستلې او وايي چي دا علم د تعليم، تعلم، ليک او لوست له لاري نه ترلاسه کېږي، آناً او له مقدمې پرته انسان ته القاء کېږي، دا اصلي او حقيقي علم بولي او هغه علم ته د پوستکي او ظاهري علم په سترګه ګوري چي د تعليم او تدريس له لاري او په ليک لوست ترلاسه کېږي!! د دغو جنابانو په ځواب کي وايو:

- دا له ځانه جوړه شوې بې بنسټه اصطلاح ده.
- له (لدني علم) نه ستاسو مراد څه دئ؟ مراد مو (ذاتي علم) دئ، که د (الله تعالی له لوري ورکړی شوی علم)؟ که آناً او له تعليم او ليک لوست نه پرته

ترلاسه شوی علم؟ ذاتي علم خو له الله تعالی پرته هیڅوک نه لري، د انسان علم خو اکتسابي دئ، انسان د وحي، تعلیم، تدریس، لیک او لوست له لارې علم ترلاسه کوي، قرآن د پیغمبر علیه السلام په اړه فرمایي چې له بعثت نه مخکې لار ترې ورکه وه، سمه لار ئې نه پېژندله:

ÇÌÈ Ó_ô'ù Wrl æ 8‰ ` rr ÇÐÈ 3“ ‰gù w$Ê 8‰ ` rr ÇÏÈ 3“ r$«ù $VŠÏ/ 8ô‰Ét Ns9&

الضحی: ۶-۸

مګر نه ئې وموندلې یو یتیم او د تېکي ځای ئې درکړ؟ مګر نه ئې وموندلې یو لارورکی او لار ئې وښودله؟ او نیازمند ئې وموندلې، خو غنا ئې کړه په برخه؟

همدا راز فرمایي چې له بعثت نه مخکې نه په کتاب پوهېدو او نه د ایمان په حقیقت او معنی:

ß»J ƒM$Ÿr Ü »GÅ3$B “ í‰? |MZä $B $RÌB ôÏiB %[nrâ 7ø‹s9Î) $Zøm r& 7Ï9ºx‹. r

Þ‹ZÅ 4‹Ï) ü“ Ï‰öks9 7R Î)r $RŠ$6Ïã ôÏB âä!±®`B ¾ÏmÎ/ “ Ï‰ök‰ #Y‘qçR çm»Yù=yèy_ `Å3»s9r

ÇÊÈ Dŝ)ÉGó¡B　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　الشوری: ۵۲

همداسې مو تا ته له خپل لورې د خاص امر وحي وکړه، ته نه پوهېدې چې کتاب څه دئ او نه د ایمان (په معنی او حقیقت) پوهېدې، خو موږ داسې نور وګرځاوو چې له خپلو بندګانو نه هغه څوک پرې هدایتوو چې غواړو ئې، او بې شکه چې ته د مستقیمې لارې خوا ته لارښوونه کوې.

قرآن موږ ته لارښوونه کوي چې د هر انسان علم په حقیقت کې د الله تعالی له لورې ورکړی شوی علم دئ، د پوهې او معرفت وسایل او استعدادونه هم الله تعالی ورکړي او په یوه څه د پوهېدو مجال او شرایط هم الله تعالی ورته برابروي. قرآن په دې اړه فرمایي:

ä$© $JÎ žvÎ ÿhÜ Ùä ôÏ3 ÷ó´Î bqäÜŠÅãƒ ¨r ÏNÿùz $Br óÓÎ/ʼn‰# šú ÷t/ $B ãΝn=÷èƒ

البقرة:۲۵۵

په داسې حال کې چې دی په هر هغه څه پوهېږي چې د دوی مخې ته دي یا ئې شاته دي او دوی د ده له علم څخه یوازې په دومره څه احاطه کولی شي چې دی ئې وغواړي،

یعني دا الله تعالی دئ چې هر چا ته علم او پوهه ورکوي، سترګې، زړه، غوږونه، دماغ او اعصاب ئې د ده په اراده ورته کار کوي، لار ورته ښیي او د ښه او بد، مفید او مضر په پېژندلو کې ئې مرسته کوي، په هر څه چې انسان علماً احاطه کوي او په کوم څه د پوهېدو توفیق ترلاسه کوي نو دا ټول د الله په خوښه او اذن او په همغه حد کې وي چې الله ئې وغواړي. د انسان پر مخ چې د معرفت هره دروازه پرانیستل کېږي او په هرې نوې خبرې چې د پوهېدو توفیق ترلاسه کوي، د ده هر(کشف) او په هر سِر او راز پوهېدل ئې په حقیقت کې د الله تعالی یوه پېرزوینه ده، دا دروازه د ده له لورې ورته پرانستل کېږي، په دغو حقایقو د پوهېدو توفیق دی ورکوي او د دغو اسرارو د کشف توان دی ورکوي، چې حقیقت همداسې دئ نو تاسو ما ته ووایئ چې ولې د خضر علیه السلام علم استثنایي علم ګڼئ او د (لدني علم) نوم ورکوې؟!!

او د درېیم تعبیر په صورت کې باید پوه شئ چې له عیسی او یحیی علیهما السلام نه پرته نه الله تعالی چا ته په وړوکتوب کې فوق العاده علم ورکړی او نه ئې په پیغمبرۍ مبعوث کړی، عیسی علیه السلام ته په ماشومتوب کې یوازې څو خبرې ښودل شوې، جامع علم ئې هغه مهال په برخه شو چې انجیل پرې نازل شو.

پیغمبرانو علیهم السلام ته چې د وحې له لارې کوم علم ورکړی شوی دا هم په تدریجي توګه او د کتاب او صحیفې په بڼه کې ورکړی شوی، نه دا چې په یو ځل او په بشپړه توګه ټول علوم د هغوی زړه او دماغ ته القاء شوي، قرآن پر پیغمبر

علیه السلام په تدریجي توګه نازل شوی، دا د ټولو فقهاوو او علماءو متفقه قول او د قرآن د صریحوآیتونو مطابق نظر دئ، یوازي افراطي او غلات شیعه او ناپوه متصوفین ورسره مخالفت لري، دا په داسي حال کي چي پیغمبر علیه السلام د هري قضیې او پېښې په اړه د وحي نزول ته انتظار کړی، د وحي له راتلو نه مخکي نه پوهېدو چي څه حکم وکړي.

اوس موږ ته ووایئ چي تاسو د کوم منطق له مخي د (لدن) له لفظ نه (لدني علم) اخلئ او ادعاء کوئ چي دا علم له تعلیم او تدریس، لیک او لوست نه پرته ترلاسه کېږي؟ آیا له دې حقیقته خبر نه یئ چي دا د محرف بایبل غلطه او بې بنسټه ادعاء ده چي قرآن ئې په کلکه ردوي او د قرآن لومړي نازل شوي آیتونه د بایبل د دغي ادعاء خلاف وایي چي د انسان علم اکتسابي دئ، د قرائت او لیک لوست له لاري ترلاسه کېدی شي او الله تعالی د قلم له لاري انسان ته هغه څه ښیي چي نه پرې پوهېږي: قرآن فرمایي:

ÇÌÈ ä•øŠ{$ 7 ž‘r ù%©$ÇÌÈ @ã ôÏB ` »|¡ SM}$,={ ÇÈ ,={ “ Ï%©$ 7În/ ÉΟó™$$ ù&t$

ÇÎÈ ÷Λs>÷ètƒ óΟs9 $B ` »|¡ SM}$ O=æ ÇÍÈ É=)n=s)ø9$$ O=æ “ Ï%©$ العلق: ١-٥

١- ولوله په نوم د خپل رب، هغه چي پیدا ئې کړ. ٢- انسان ئې له څوړندو پیدا کړ. ٣- ولوله چي رب دې ډېر کریم دئ. ۴- آ چي په قلم ئې پوهه ورکړه. ۵- انسان ته ئې ورزده کړل څه چي نه پرې پوهېدو.

په دې مبارکو آیتونو کي څو مطالب خاصه توجه غواړي:

- د الله تعالی له لوري وحي د اقرأ (ولوله) په امر پیل شوې او دا ښیي چي د اسلام له نظره د (لوست) مقام او منزلت څومره لوړ دئ او څومره اهمیت لري، دا د الله تعالی لومړی امر دئ، په دغه امر سره ئې د وحي لړۍ پیل کړي. او دا د ټولو هغو کمعقلو په خوله سخت ګوزار دئ چي د (لدني علم) بې بنسټه خبره ئې جوړه

کړې.

- دا د الله تعالی د کرم او پېرزوینې څرګنده نښه ښودل شوې چې انسان د یوه (ځوړند توکي) له حالته هغه ځای ته رسوي چې (کامل انسان) ترې جوړ شي، لیک او لوست ورښیي، انسان یوازینی مخلوق دئ چې کولی شي د (لوستلو) له لارې د بل په خبره پوه شي او د (لیکلو) له لارې خپل معلومات خوندي کړي او خپل پیغام نورو ته ورسوي او په دې سره د خپل سلف له قیمتي تجاربو ګټه واخلي، د معلوماتو د ضایع کېدو مخه ونیسي او راتلونکي نسل ته ئې انتقال کړي، له انسانه پرته دا وړتیا او امتیاز په هیڅ ذیروح کي نه ګورو، الله تعالی په انسان کي دا استعداد او وړتیا ایښې ده چې له (قلم) نه د تعلیم او تعلم وسیله جوړه کړي، له دې اړخه ئې انسان ته پر ټولو نورو مخلوقاتو فضیلت ورکړی.
- په (قرائت)، (علم) او (قلم) سره هم انسان ته پر نورو مخلوقاتو فضیلت ورکړی شوی او هم په خپله د انسانانو تر منځ یوه ته پر بل فضیلت.
- (قلم) د زده کړې او پوهې ډېره اغېزمنه وسیله ده، په دې سره انسان د دې مجال ترلاسه کوي چې په ډېرو هغو حقایقو پوه شي چې له بلې لارې پرې پوهېدل ورته ممکن نه وو.
- لکه څنګه چې دلته د (علم بالقلم) الفاظ په دې معنی دي چې انسان ته له قلم نه د استفادې استعداد ورکړی شوی، الله تعالی د هغه په فطرت کي دا ملَکه ایښې چې قلم جوړ کړي، خپل ما في الضمیر ولیکي او نورو ته ئې انتقال کړي او له دې نه د زده کړې او تعلیم او تعلم وسیله جوړه کړي، همدا راز په نورو آیتونو کي دې ته ورته راغلي الفاظ لکه (علمه البیان) او (علم آدم الاسماء کلها) هم هغو استعدادونو ته اشاره کوي چې انسان ته ورکړی شوي، انسان ته د (بیان) ملَکه ورکړی شوې، کولی شي خپل (مافی‌الضمیر) اظهار کړي او له کلماتو او الفاظو نه په استفادې سره خپل قصد، هدف، نظر او پیغام تشریح او توضیح کړي، هغه ته د هر څه د پېژندو

او په هر څه د يوه مناسب نوم ايښودو استعداد ورکړی شوی، هغه کولی شي خپله پوهه د نومونو په قالب کې ترتيب، تنظيم او حفظ کړي او نورو ته ئې انتقال کړي. دا د انسان يوه ځانګړتيا ده، دا صفت په نورو مخلوقاتو کې نشته، په دې سره الله تعالی انسان ته پر ټولو مخلوقاتو فضيلت او شرف ورکړی.

- په اصل کې انسان (بې علمه) دئ، په تدريج سره زده کړه کوي او علم ترلاسه کوي. د انسان د پوهې او علم تفاوت د نورو ژوو له شعور او پوهې سره په دې کې دئ چې نور ژوي ثابت او محدود علم لري، له مخکې د دوی په ختې او دماغ کې ايښودل شوی، په فطري او الهامي توګه ورته تفهيم شوې چې څنګه ژوند وکړي، کوم کوم کارونه وکړي، څه وخوري او د څه له خوراکه ډډه وکړي، څنګه مفيد او مضر سره بېل کړي، خو انسان کولی شي چې تر هغه څه زيات هم زده کړي چې په فطري او الهامي توګه ورښودل شوي او په ضمير کې ئې ايښودل شوي. دی کولی شي زده کړه وکړي، د خپلې پوهې سطحه لوړه کړي، اسرار کشف کړي او پټ حقايق ځان ته معلوم کړي، په (لوستلو)، (ليکلو) او له (قلم) نه په استفادې سره د خپلې حافظې ظرفيت لوړ او پراخ کړي او په هغه څه هم پوه شي چې نور پرې پوهېدلي او دی ترې غافل وو او له پېژندو ئې عاجز. که انسان ته له (قلم) نه د استفادې استعداد نه وی ورکړی شوی او په ليک او لوست نه پوهېدی نو د هر چا علم او پوهه به له ده سره پاتې کېده، نه به په دې توانېدو چې د نورو له پوهې او تجربو ګټه واخلي او نه به ئې خپل تجارب او علم نورو ته انتقالولی شو.

سره له دې چې عظيم الشأن قرآن (قلم)، (ليک) او (لوست) ته دومره اهميت ورکړی او سره له دې چې پيغمبر عليه السلام ته د وحي په پيل کې لومړی لارښوونه د قرائت او قلم په هکله ده او ورته ويل شوي چې قلم د تعليم او تعلمستره وسيله ده، خو متأسفانه ځيني متصوفين دا ستر او څرګند حقيقت له پامه غورځوي او ادعاء کوي چې له قرائت، تعليم، تدريس، ليک او لوست نه پرته هم

(علم) ترلاسه کېدی شي، نو د علم د زده کړې لپاره مدرسې ته مه ځه، د عالم مخې ته مه کښېنه، کتاب او قلم پرېږده، خانقاه ته ولاړ شه، د مرشد لمن ونیسه، د کوم قبر خوا ته دېره شه، (لدني علم) به دې په برخه شي، سترګې به دې پرانیستلې شي او په غیبي حقایقو به پوه شې!! دا همغه خبره ده چې محرف بایبل ئې کوي؛

تاسو د قرآن دا علمي، دقیقه او په حقیقت او واقعیت ولاړه وینا د بایبل او د بایبل تر اغېز لاندې د تللو متصوفینو له دغې بې بنسټه ادعاء سره مقایسه کړئ چې وايي: انسان د معرفت د ونې مېوه وخوړه، سترګې ئې پرانیستلې شوې او د ځان او خپل ماحول په حال پوه شو!!

بایبل وايي: آدم او حوی علیهما السلام په جنت کې د دوو ونو د مېوو له خوړلو منعه شوي وو: د (معرفت ونه) او د (حیات ونه)، او ورته ویل شوي وو چې که دا مېوه وخورئ نو حتماً مرئ!!

د بایبل له منونکو پوښتنه کوو: آدم علیه السلام ته د کومې مېوې د نه خوړلو توصیه شوې وه او ګواښل شوی وو چې که دا مېوه وخورې حتماً مرې؟ د حیات د ونې که د معرفت د ونې؟ طبیعي ده چې دا د حیات د ونې مېوه نه شي کېدی دا ځکه چې هغه خو په مرګ نه بلکې په دائمي ژوند منتج کېږي!! او د دوهمې خبرې معنی خو دا ده چې که ته د معرفت ترلاسه کولو هڅه وکړې او (د ښه او بد پېژندو د ونې) مېوه وخورې نو هرو مرو مرې، یعنې په پټو سترګو ژوند کوه، د معرفت د ونې مېوه مه خوره؛ ځکه چې دا مېوه ستا د مرګ باعث کېږي! په دې هکله څو پوښتنې لرو:

- آدم علیه السلام خو دا مېوه وخوړه، ولې مړ نه شو؟ ولې د بایبل د خدای خبره غلطه وخته؟ هغه خو ورته ویلي وو چې که دا مېوه وخورې مطمئن اوسه چې حتماً مرې!!
- د انسان د مرګ یو ستر عامل خو د بایبل د خبرې برعکس د ده عدم معرفت

دئ، هغه که له بیمارۍ مري وجه ئې دا ده چې د دې بیمارۍ د علاج دوا نه پېژني، هغه که د کوم دښمن په لاس مغلوبېږي او په قتل رسېږي سبب ئې دا دئ چې معرفت ئې ناقص دئ، د دښمن د پرځولو او د ده له شره د ځان ژغورلو په چل او چم نه پوهېږي، معرفت خو د ده د ژوند د اوږدوالي باعث دئ نه د مرگ باعث، الله تعالی به څنگه ده ته وایي چې د معرفت د وني مېوه ستا د مرگ باعث کېږي؟!!

- که چا ته د معرفت ورکول په دې توگه وی نو پیغمبرانو علیهم السلام ته به همداسي لدني علم ورکول کېدو او پر دوی به په تدریج سره د کتاب د نازلېدو ضرورت نه وو!!

راشئ د بایبل د دغي وینا په وړاندي لږ توقف وکړو، د بایبل په درېیم فصل کي، د انسان سقوط تر عنوان لاندي په لومړیو ۱۹ جملو کي دا مطالب لولو:

"مار تر ټولو هغو حیواناتو ډېر زیرک وو چې خدای پیدا کړي وو، یوه ورځ مار د ښځي خوا ته راغی او هغې ته ئې وویل: آیا رښتیا ده چې خدای تاسو د باغ د ټولو ونو د مېوو له خوړلو منع کړي یئ؟ ښځي په ځواب کي ورته وویل: موږ ته اجازه راکړی شوې چې د ټولو ونو مېوه وخورو پرته د یوې وني چې د باغ په منځ کي ده، خدای امر کړی چې د دې وني مېوه ونه خورو او حتی لاس ورنه وړو که نه نو مرو. مار ورته وویل: "مطمئن اوسه چې نه مرئ، بلکي خدای ښه پوهېږي چې کله تاسو دا مېوه وخورئ ستر گي مو پرانستل کېږي، د خدای په څېر کېږئ او ښه له بده بېلولی شئ"، هغه ونه ښځي ته ښایسته وبرېښېده او له ځان سره ئې فکر وکړ چې "کېدی شي د دې ښایسته وني مېوه خوندوره وي او پوهه مي په برخه کړي، نو د دې وني مېوې ئې راوشکولې، وئې خوړلې او خپل خاوند ته ئې هم ورکړې او هغه هم وخوړلې" په همدې سره د دوی دواړو ستر گي پرانستلې شوې، په خپلي بربنډتیا پوه شول، نو د انځر له پاڼو ئې د ځان پټولو جامه جوړه کړه، د همدې ورځي په مازدیگر کي، آدم علیه السلام او ښځي ئې د خدای غږ واورېدو چې په باغ کي

ګرځېدو، نو په ونو کې پټ شول، خدای آدم ته غږ کړ: اې آدمه! چیرې یې، ولې پټیږې؟ آدم ځواب ورکړ: ستا غږ مې په باغ کې واورېدو، ووېرېدم، دا ځکه چې لوڅ وم، نو ځکه پټ شوم، خدای وفرمایل: چا درته وویل چې لوڅ یې؟ آیا د هغې ونې مېوه دې خوړلې ده چې ترې منع کړی مې وې؟ آدم ځواب ورکړ: دغې ښځې چې زما ملګرې دې ګرځولې، ما ته ئې دا مېوه راکړه او ما هم وخوړه، دلته نو خدای له ښځې وپوښتل: دا څه کار وو چې تا وکړ؟ ښځې وویل: مار وغولولم!! نو خدای مار ته وویل: د دغه کار د کولو په سبب به د زمکې تر ټولو وحشي او اهلي حیواناتو زیات ملعون وې، تر څو چې ژوندی وې په خپلې سینې به خوځې، خاورې به خورې، ستا او د ښځې او ستا د نسل او د ښځې د نسل تر منځ به تلپاتې دښمني اچوم، د ښځې نسل به ستا سر ځپي او ته به د ده پنډۍ چیچې، دغه وخت خدای ښځې ته وفرمایل: ستا د زېږولو د وخت درد به درته زیات کړم، ته به په درد او کړاوو سره خپل اولاد زېږوې، د خپل مېړه مشتاقه به وې او هغه به پرتا برلاسی وي، بیا خدای آدم ته وفرمایل: له دې کبله چې د خپلې ښځې خبره دې ومنله او د هغې ونې مېوه دې وخوړله چې درته ویلي مې وو مېوه ئې مه خوره، زمکه به تر لعنت لاندې راشي او ته به په خپل ټول عمر کې په زحمت او کړاو سره خپل معاش ترې ترلاسه کوې، له زمکې به اغزي او خاشاک درته راټوکېږي او د بېدیا بوټي به خورې، د عمر تر پایه به د تندي په خولو سره ډوډۍ خورې او په پای کې به همغې خاورې ته بېرته ورګرځې چې ترې واخیستی شوې، دا ځکه چې ته له خاورو جوړ شوی یې او خاورو ته به بېرته ورګرځې، آدم خپله ښځه حوی (یعني ژوندون) ونوموله، ځکه چې دا باید د ټولو ژوندیو مور شي!!!

په دې برخې کې دومره بېهوده او د خندا وړ خبرې دي چې انسان ورته حیران شي، نه پوهېږو مسیحیان او یهودان څنګه دا خبرې د الله تعالی له لورې او د یوه مقدس آسماني کتاب خبرې ګڼي!! لاندې څو خبرو ته ئې متوجه شئ:

- وايي مار تر ټولو حيواناتو زيات زيرک دئ، حال دا چې د مار زيرکتيا تر ډېرو ډېرو حيواناتو لږ ده.
- وايي مار د ښځې د غولولو لپاره باغ ته ورغی!! نه پوهېږو د مار ئې د ښځې له غولولو سره څه؟ کوم عاقل انسان به دا خبره ومني چې مار کولی شي ښځه وغولوي!!
- وايي: مار ښځې ته وويل: خدای تاسو ته حقيقت نه دئ ويلی، دا سمه نه ده چې د دې مېوې په خوړلو سره تاسو مرئ، حقيقت دا دئ چې د دې مېوې په خوړلو سره تاسو په ښه او بد پوهېږئ، خدای په دې خاطر نه غواړي چې تاسو دا مېوه وخورئ چې په دې سره تاسو د خدای په څېر معرفت ترلاسه کوئ او په ښه او بد پوهېږئ او د ده رقيبان درنه جوړيږي، هغه نه غواړي چې رقيب ولري!! د همدې لپاره ئې تاسو د دغې مېوې له خوړلو منع کړي يئ!! بايبل وايي چې د مار خبره سمه وخته او د خدای خبره ناسمه او د حقيقت خلاف، دوی دواړو دا مېوه وخوړه، مړه نه شول، برعکس په ښه او بد پوه شول!!

قرآن دا موضوع د يوې ډېري ژوري علمي موضوع په توګه څېړلې او يوه ستر علمي حقيقت ته ئې اشاره کړې او هغه دا چې د عالم په ټولو ژوو کي يوازي انسان داسي پيدا شوی چې مجبور دئ د مفيد او مضر خوراک په هکله له بله معلومات ترلاسه کړي، نور ژوي داسي پيدا شوي چې د پيدايښت له لومړيو شېبو په دې پوهېږي چې کوم څه وخوري او کوم څه نه، په دماغ کي ئې د مضر او ګټور بوټي او دانې د تشخيص استعداد ايښودل شوی، د دغه استعداد په مرسته د پيدايښت له لومړۍ ورځې سم او ناسم خوراک معلوموليی شي، د آهو بچی، وری، سېرلی، وزګوری، سخوندر، جونګی او ټول نور ژوي او بچيان ئې هغه بوټي نه په خوله کوي چې ورته مضر وي، خو د انسان بچی ډېره، خاوره، سکروټه او هر څه په خوله کوي، تر اوږدې مودې ئې بايد مور سمبال کړي او د تاواني شيانو له خوړلو ئې

وساتي، قرآن په جنت کي د آدم علیه السلام د ځای په ځای کېدو او د ممنوعه شجرې په يادولو سره دغي اساسي او مهمي خبري ته اشاره کړې، خو د بايبل ليکوال له دې نه يوه خندونکې بې بنسټه قصه جوړه کړې!!

دا ډېره ډېره مسخره خبره ده چي د دغي مېوې له خوړلو مخکي دوی خپل بربنډتوب نه احساساوو او له خوړلو وروسته پوه شول چي بربنډ دي!! او دا ځکه چي مخکي بې معرفته ول او د معرفت د مېوې له خوړلو وروسته ئې سترګي پرانستلې شوې او خپل لوڅوالی ئې احساس کړ!! حقيقت د دې خبري کاملاً عکس او دا دئ چي: الله تعالی د زمکي په سر هر ژوي ته داسي لباس ورکړی چي هم ښايسته دئ، هم ئې په ځان برابر دئ، نه ګنډل غواړي او نه اوبدل، نه زړېږي او نه شړېږي، هم ئې په ژمي کي له يخنۍ ساتي او هم په دوبي کي له تودوخي. د ځينو لباس خو دومره ښايسته دئ چي که د نړۍ ټول انسانان راغونډ شي نو نه په دې ظرافت، لطافت، ښايست او رنګ کي داسي لباس اوبدلی شي او نه ئې ګنډلی. په ټولو ژوو کي يوازي انسان هغه مخلوق دئ چي بربنډ دئ، د نورو په څېر جامه نه لري، دې ته اړ دئ چي ځان ته به جامه جوړوي، د ژمي لپاره بېله او د دوبي لپاره بېله، د قرآن له وينا معلومېږي چي انسان په سر کي داسي نه وو، وروسته بربنډ شوی، له لوڅېدو مخکي ئې داسي جامه وه چي هيڅکله به نه بربنډ کېدو، تل ئې دی پټ ساتو، نه د جامو اوبدلو ته اړ وو او نه ګنډلو ته، له دې جامو نه د يوې اشتباه په نتيجه کي محروم شو، د ممنوعه شجرې مېوه ئې وخوړه او په دې سره هغه جامه ترې وايستی شوه او بربنډ شو، لومړی ئې د ونو له پاڼو ځان ته جامه جوړه کړه او وروسته ئې نوري جامې، ځيني ئې يوازي د ځان پټولو لپاره، ځيني ئې د ښايست او سينګار لپاره او ځيني ئې د تقوی لباس، سنګين، باوقاره له ګناه نه مانع لباس. د بايبل ليکونکي د آدم عليه السلام بربنډېدا هغسي توجيه کړې، له سره لوڅ ول، خو نه پرې پوهېدل، د معرفت د مېوې په خوړلو سره پرې پوه شول!! په

مسلمانانو کې د بایبل تر اغېز لاندې راغلي خلک د آدم علیه السلام له لومړني لباس نه داسي تعبير لري چي ګواکي دا به له وړیو، وربښمو، سنډو او يا مالوچو نه اوبدل شوې کومه جامه وه، چي د ده په قد قامت برابره ګنډل شوې وه، حال دا چي اوبدلې او ګنډل شوې جامه بني آدم جوړه کړې، الله چي کومه جامه ورکوي هغه اوبدل او ګنډل نه غواړي. دوی نه د قرآن الفاظو ته پام کړی او نه هغه څه ته چي هره شېبه ئې په خپلو سترګو ګوري، يوې خوا ته په مليونهاوو هغه ژوي ګوري چي په ښایسته الهي جامو پټ دي او بلي خوا ته يوازي بني آدم چي له دې جامې محروم او دې ته اړ شوی چي له وړیو، وربښمو، سنډو، نيلون او يا مالوچو نه ځان ته جامه جوړه کړي، قرآن په دې سره يو ستر علمي حقيقت بيان کړی خو د اسرائيلي رواياتو په دام کي پرېوتو کسانو له دې نه افسانه جوړه کړې.

له کومي ورځي چي انسان له لومړنۍ الهي جامې محروم شوی او په خپل لاس د جامو جوړولو ته اړ شوی، نو همدا جامه د انسانانو ترمنځ د تفریق، تبعیض او يو پر بل د لویي او تېري وسيله ګرځېدلې، نه ګورئ چي په دغه جامه کي څومره ظلمونه کېږي، په عسکري او پوليسي جامو کي هره ورځ څومره بې ګناه انسانان ځورول کېږي، څومره شريف انسانان د خرو جامو په سبب تحقير کېږي، څومره ذليل انسانان په فاخره جامو کي تر نورو ځان لوړ ګڼي، نه ګورئ چي يوه له خپلي جامې د ګيدړې پوستکی جوړ کړی خلک پرې غولوي، بل له جامو نه د پسه په څېر بې آزاره بربښي خو په سينه کي ئې د لېوه زړه او هغه بل به په خپلو جامو سره ځان داسي ښيي چي زمری دئ خو تر ګيدړ به زيات بې زړه او جبون وي. الله تعالی انسان ته د جامو جوړول ورښودلي، د دې لپاره چي ځان له تودوخي او يخنۍ پرې وژغوري او د هغه لباس ئې په دریو ډولونو وېشلی: د ځان پټولو لباس، د ښایست لباس او د تقوی لباس، خو انسان له خپلي جامې نه يا د غولولو وسيله جوړه کړې، يا د ظلم او تېري وسيله، يا يو پر بل د لویي او تکبر ذريعه!!

د بایبل دا خبره تر ټولو حیرانوونکې ده چې وایي: د همدې ورځې په مازدیگر کې، آدم علیه السلام او ښځې ئې د خدای غږ واورېدو چې په باغ کې گرځېدو، نو په ونو کې پټ شول، خدای آدم ته غږ کړ: اې آدمه! چیرې یې، ولې پټیږې؟ آدم ځواب ورکړ: ستا غږ مې په باغ کې واورېدو، ووېرېدم، دا ځکه چې لوڅ وم، نو ځکه پټ شوم، خدای وفرمایل: چا درته وویل چې لوڅ یې؟ آیا د هغې ونې مېوه دې خوړلې ده چې ترې منع کړی مې وې؟ آدم ځواب ورکړ: دغې ښځې چې زما ملگرې دې گرځولې، ما ته ئې دا مېوه راکړه او ما هم وخوړه، دلته نو خدای له ښځې وپوښتل: دا څه کار وو چې تا وکړ؟ ښځې وویل: مار وغولولم!!

دلته څو خبرې د پام وړ دي:

- بایبل الله تعالی داسې معرفي کوي: په یوه وړوکي باغ کې گرځي، د گامونو غږ ئې آدم علیه السلام واورېدو، ترې پټ شو، خدای نه پوهېدو چې آدم چېرې دئ، غږ ئې ورته وکړ: اې آدمه چېرې یې؟ له دې هم خبر نه وو چې دوی دواړو هغه ممنوعه مېوه خوړلې ده!!! له آدم علیه السلام نه پوښتنه کوي: څنگه پوه شوې چې لوڅ یې؟ آیا هغه مېوه مو خوړلې چې ترې منع کړې مې وئ؟!! له دې هم نه وو خبر چې ښځې دا کار کړی!! او له دې هم چې مار غولولې وه!!
- په دې سزا هم لږ غور وکړئ چې مار ته د دغه غولولو په وجه ورکړی شوه: تل دې په سینه خوځېږې، خاورې دې خوراک شه!! پوښتنه کوو: آیا مار له دې د مخه په سینه نه په پښو خوځېدو؟ دا نور ډېر حیوانات او خزندې چې په سینه خوځېږي هغوی ته د کومې گناه سزا ورکړی شوې؟! دا څومره نامعقوله او غلطه خبره ده چې د مار خوراک خاوره ده!! هیڅ مار خاوره نه خوري، د مار خوراک خاوره نه بلکې د مرغانو، موږکانو او چنگښو په څېر حیوانات دي!!
- ښځې ته چې کومه سزا ورکړی شوې په دې هم لږ غور وکړئ: د زېږولو د وخت درد دې زیات شه!! د خاوند د اشتیاق په اور وسوزې، هغه دې پر تا برلاسی

وي!! پوښتنه کوو: دغو بې شمېره حيواناتو ته چي د اولاد زېږولو په وخت کي همداسي د درد احساس کوي، د کومي گناه سزا ورکول کېږي؟! د مېږه اشتياق خپلي مېرمني ته زيات دئ که د مېرمني خپل مېږه ته؟ مگر دا اشتياق سزا ده؟ په ټولو ژوو کي دا اشتياق شته، دوی ته د کومي گناه په وجه دا د اشتياق سزا ورکړی شوې؟ دا اشتياق خو سزا نه بلکي د الله تعالی يوه لويه پيرزوينه ده، د انسان او حيوان د نسل د دوام يوه ستره وسيله ده، تاسو ولي دې اشتياق ته د سزا په سترگه گورئ؟ قرآن خو د ښځي او مېړه ترمنځ دا الفت، مينه او اشتياق د الهي رحمت او پيرزويني يوه ستره بېلگه گڼي!! آيا دا سمه ده چي د نارينه سلطه او برلاسی پر خپلي مېرمني ښځي ته سزا وگڼو؟! دا برلاسی يوه طبيعي مسئله ده، په اکثرو حيواناتو کي هم د دې شاهد يو، داسي چي نارينه د ښځي ساتنه او څارنه کوي، ترې دفاع کوي، بل ئې خوا ته نه پرېږدي، اداره کوي ئې، ... دا برلاسي نه يوازي ښځي ته سزا نه شو گڼلی بلکي د ښځي لپاره يوه ستره الهي پېرزوينه ده، چرگ له خپلو چرگو دومره دفاع کوي چي پرې زخمي زخمي شي، همداسي بې شمېره نور مرغان او حيوانات، هيڅ عاقل انسان به د بايبل دا وينا د منلو وړ ونه گڼي.

بايبل ورپسې ليکي:

(خدای د حيوان له پوسته لباس جوړ کړ او آدم او مېرمني ته ئې ورواغوست، بيا خدای وفرمايل: اوس چي آدم زموږ په څېر شوی او ښه او بد پېژني، بايد پرې ئې نږدو چي د "حيات د وني" مېوه هم وخوري او تر ابده ژوندی وي، نو خدای دی د عدن له باغه وايست، تر څو ولاړ شي او په هغي زمکي کي کار وکړي چي له خاوري ئې جوړ شوی، په دې توگه ده آدم د عدن له باغه وايست او د عدن د باغ په شرقي برخي کي ئې د اور په داسي سرو تورو سمبال فرشتې وگمارلې چي هري خوا ته څرخي، ترڅو د حيات د وني لاره خوندي وساتي!!)

د دې کرښو د مطالبو په اړه څو پوښتني راولاړېږي:

- مخلوقاتو ته د لباس په ورکولو کي د الله تعالی سنت داسي نه دئ چي د کوم درزي په څېر چا ته لباس جوړ کړي او ورواڼې غوندي، د بايبل ليکوال په دې نه پوهېږي چي د الله تعالی له لوري د لباس ورکولو معنی څه ده!! الله تعالی ټولو حيواناتو، ونو او بوټو ته مناسب مناسب لباس ورکړي، چي هم ئې له يخنۍ ساتي، هم له ګرمۍ او هم له حشراتو او مکروبونو، آدم عليه السلام ته هم د نورو په څېر مناسب لباس ورکړی شوی وو، خو د ممنوعه مېوې په خوړلو سره له هغه لباسه محروم شو، لومړی ئې په پاڼو ځان پټ کړ، بيا د حيواناتو په پوستکي او وروسته وروسته د ده اولاد له وړيو او تاره اوبدل شوې جامې ځان ته جوړې کړې.

د بايبل ليکوال خدای داسي معرفي کوي چي نه غواړي د ده په مخلوقاتو کي داسي څوک وي چي په ښه او بد پوهېږي، غوښتل ئې چي آدم عليه السلام د معرفت د ونې مېوه ونه خوري، خو د ده د ارادې خلاف آدم عليه السلام د هغې مېوې په خوړلو موفق شو!! اوس نو دا تدابير سنجوي چي څنګه د دې مخه ونيسي چي آدم عليه السلام د حيات د ونې مېوه هم ونه خوري او د ده لپاره يو تلپاته حريف او رقيب نه شي!! نو ځکه ئې له يوې خوا آدم عليه السلام د عدن له باغه وايست او له بلې خوا ئې دغې ونې ته د رسېدو په لار کي داسي فرشتې وګمارلې چي په تورو سمبال وي او دا توري هم د اور توري چي هري خوا ته څرخي او نه پرېږدي څوک ترې تېر شي!! پوښتنه کوو: که دا باغ په آسمان کي وي طبيعي ده چي له آسمانه د آدم له راکوزېدو وروسته هغه باغ ته د ده ننوتل ممکن نه وو، نو په سرو تورو سمبال فرشتې د څه لپاره ګمارل کېدې؟ او که دا په زمکي کي وو نو موږ ته ووايئ چي چېري دئ اوس خو له داسي پهره دارانو تېرېدل آسانه شوي، که آدم عليه السلام نه شو تېرېدی اولاد ئې اوس کولی شي د حيات ونې ته د رسېدو لپاره په هليکوپترو سره هلته ځان ورسوي. که عادي خلک دا کار نه شي کولی پاپ ته خو ډېره آسانه ده!!

له دغو بېهوده او چټي خبرو نه هر څوک په دې پوهېدی شي چي د بايبل ليکوال څوک او د څنګه شخصيت خاوند دئ او د الله تعالی په اړه د ده انګېرني څومره بې بنسټه دي!!

قرآن د بايبل د دغو غلطو خبرو د ترديد او تصحيح لپاره فرمايي چي الله تعالی آدم عليه السلام د داسي مخلوق په څېر پيدا کړ چي معرفت ئې تر فرشتو ډېر لوړ وو، په هر څه د پوهېدو توان او استعداد ئې ورکړ، په هغه څه ئې د پوهېدو توفيق ورکړ چي فرشتې پرې نه پوهېدې او د همدې معرفت او پوهې په سبب ئې د زمکي خلافت ده ته وسپارو، د معرفت په وجه ئې دی رټلی نه دئ، د ځان رقيب او حريف ئې نه دئ ګڼلی بلکي د زمکي خلافت ئې ورسپارلی او فرشتو ته ئې امر کړی چي ده ته سجده وکړي، بايبل وايي چي فرشتې په سرو تورو د آدم مقابله کوي او قرآن وايي چي فرشتو آدم عليه السلام ته سجده وکړه او الله تعالی د زمکي او آسمان هر څه آدم عليه السلام ته مسخر کړل.

بايبل ليکي: "له دې وروسته خدای په عدن کي چي په ختيځي سيمي کي پروت دئ يو باغ پيدا کړ او هغه آدم ئې په کي ځای په ځای کړ چي مخکي ئې پيدا کړی وو!! خدای ډول ډول ښايسته وني په دې باغ کي راپيدا کړې تر څو خوندوري مېوې ورکړي، ده د باغ په منځ کي (د حيات ونه) او (د ښه او بد د پېژندو ونه) پيدا کړه"

دا په داسي حال کي چي د حيات ونه، د معرفت ونه، د حيات اوبه او دې ته ورته نوري خبري بې بنسټه او د خيال په عالم کي جوړي شوې خبري دي، انسان داسي پيدا شوی چي خامخا به مري، الله تعالی داسي اوبه او مېوه نه ده پيدا کړې چي د هغې په خوړو سره انسان دايمي او ابدي ژوند ترلاسه کړي، د انسان معرفت اکتسابي دئ، ورو ورو زياتېږي، د تعليم، تعلم، زده کړې او تجربې په نتيجه کي ئې د معرفت او د ښه او بد د پېژندا سطحه لوړېږي، الله تعالی داسي مېوه نه ده پيدا

کړې چې د هغې په خوراک سره انسان ته د ښه او بد د پېژندو معرفت ورپه برخه شي!! قرآن د بايبل دغه وينا رد کړې او په هغو آيتونو کې چې تر ټولو د مخه پر پيغمبر عليه السلام نازل شوي او په همدې آيتونو سره د قرآن د نزول لړۍ پيل شوې فرمايي چې د انسان علم اکتسابي دئ او په ليک لوست سره ترلاسه کېږي.

تاسو به د (لدني علم) په اړه د بايبل د وينا په څرنګوالي حتماً پوه شوي وئ؛ اوس راشئ چې د متصوفينو وينا ته هم لږ ځير شو، هغوی په اصل کې دا رأيه له بايبل نه اخيستې او هغې ته ئې اسلامي رنګ ورکړی، دوی د الکهف د سورې د ۶۵آيت له دغې فقرې ((اٰتينه من لدنا علماً) نه د (لدني علم) اصطلاح رااېستلې، حال دا چې د (لدن) صيغه د ګڼ شمېر آيتونو په ضمن کې د نورو شيانو په اړه هم راغلې، هغوی دې ته متوجه نه دي چې د انسان هر څه د الله تعالی پرزوينه ده، ژوند ئې، استعدادونه ئې، رزق ئې، علم او معرفت ئې، قرآن دا ټول الله تعالی ته منسوبوي او د الله تعالی پېرزوينه ئې ګڼي، په ټولو هغو آيتونو کې چې دا حقيقت په کې بيان شوی همدا د (لدن) لفظ راغلی؛ لکه دا آيتونه:

ÇÏÈ ÉΟŠÎ=tæ AΟŠÅ3ym ÷βà$©! ⎯ÏΒ tβ#u™öà)ø9$# ’©+n=è?s9 y7¯ΡÎ)uρ النمل: ۶

او يقيناً چې تا ته دا قرآن د پوه باحکمته ذات له لوري درکول کېږي.

$ΖÈ#ä $Β•m öΝçλ°; ⎯Å3yϑçΡ óΟs9uρ 4 !$uΖÅÊö‘r& ô⎯ÏΒ ô#©ÜyztFçΡ 3“y‰çλù; y7yètΒ yì¯7®K¯Ρ βÎ) (#þθä9$s%uρ

ÇÎÐÈ šχθßϑn=ôètƒ Ÿω öΝèδuŽsYò2r& £⎯Å3≈s9uρ $¯Ρà$©! ⎯ÏiΒ $]%ø—Íh‘ &™ó©x« Èe≅ä. ßN≡tyϑrO Ïmø‹s9Î) #’t<ö6ãƒ

القصص:۵۷

او وئې ويل: که له تا سره د لارښووني متابعت وکړو له خپل ټاټوبي تښتول کېږو! آيا دوی ته مو خوندي حرم داسي ټاټوبی نه کړ چې هغه ته د هر څه مېوې راوړل کېږي زموږ له لوري د رزق او روزي په توګه؟!! خو د دوی ډېری نه پوهېږي.

ß‹ïœ š• Rĵ þ7ĺÛ ¢ĺê š• R$!© `Ë ’Í ó d É ‘ A$% ¼ø/‘ $ƒÌŸ2 – $ãŠ š• ß$Zèd

ÇÌÈ â$ã$!$ آل عمران:۳۸

دلته نو زکريا خپل رب ته دعا وکړه، وئې ويل: اې زما ربه! له خپل لوري ما ته پاکيزه اولاد را، بې شکه چې ته د دعاګانو ښه اورېدونکی يې.

È$ŠÏ9 $Br â$¡Ï9$r É% `ÏΒ $š Ë ûüÏèÔF ó ã$#r « $è ‹Î™ ’Î bqè=)êè w ö/ä3

š• R$!© `Ë $Z©@è Ô$r $gè=è& É Ï9$©à9$ ïp ƒö)9$ É d ôÏ $Yô Ì-z & $Y/‘ bqä9qà)ƒ ûïÏ%©!$

ÇÐÎÈ #Ž•ÅÁR š• R$!© `Ë $Y©@è Ô$r $¡Ïr النساء: ۷۵

او په تاسو څه شوي چې د الله په لار کې او د هغو بې وزلوسړيو، ښځو او ماشومانو د ژغورني لپاره نه جنګېږئ چې وايي: اې زمونږ ربه! له دې کلي چې اهل ئې ظالمان دي مونږ وباسه او له خپلي خوا راته کوم پالونکی وټاکه او له خپل لوري راته کوم ملاتړ وټاکه.

ÇÎÈ $Š Ïr š• R$!© `Ë ’Í ó gù #\%æ ’Í&•B$# MR$Ÿ2 r “ â!‘r `Ë ’Í qJ$ Mÿ Å ’Îï r

مريم: ۵

او يقيناً چې زه له ځان وروسته د خپلو ورثه وو (پر حال) ووېرېدم، او مېرمن مې شنډه ده، نو ما ته له خپل لوري يو وارث را په برخه کړه.

که په دغو آيتونو کې لږ دقت وکړو او د الکهف د سورې له ۶۵ آيت سره ئې مقايسه کړو نو په دې حقيقت به پوهېدل راته ګران نه وي چې قرآن د انسان هر څه د الله تعالی عطيه بولي، چا چې د الکهف د سورې له ۶۵ آيت نه د (لدني علم) اصطلاح راايستلې هغوی بايد د خپل اسلوب له مخې له دغو آيتونو نه هم (لدني رزق)، (لدني ولي و نصير)، (لدني اولاد) (لدني قرآن) راوباسئ، خو هر عاقل انسان پوهېږي چې دا بې بنسټه او غلط اسلوب او کرکجن استباط دئ.

د خضر علیه السلام ځانګړی علم

راشئ دا هم وڅېړو چې خضر علیه السلام ته کوم ځانګړی علم ورکړی شوی وو؟ قرآن په دې اړه څه وايي؟ که په قرآن کې د خضر علیه السلام قصې ته لږ ځير شو نو ډېر ژر په دې حقيقت پوهېدی شو چې الله تعالی ده ته کوم علم ورکړی وو او ده موسی علیه السلام ته د ملګرتيا په دوران کې څه ورزده کړل، قرآن فرمايي چې هغه موسی علیه السلام ته د ملګرتيا په دوران کې درې لارښوونې وکړې: ۱- د يوه ظالم پاچا له منګولو د مسکينو او بې وزلو بېړۍ والو ژغورل؛ هغه هم په داسي بڼې کي چې بېړۍ وال پرې خبر نشول، ۲- د يوه مفسد، کافر او بې رحمه زلمي وژل او مؤمن مور پلار ئې له شره ژغورل، ۳- تر نړېدونکي دېوال لاندي د دوو يتيمانو لپاره ښخه شوې خزانه له غارت کېدو خوندي کول.

موسی علیه السلام له خپل عالم او مجاهد استاد نه همدا لارښووني ترلاسه کړې، د همدې لارښوونو په رڼا کي هغه دغو دريو کارونو ته ورته کارونه وکړل: له يوه مظلوم بني اسرائيلي نه د دفاع په موخه ئې يوه ظالم قبطي ته داسي څپېړه ورکړه چې پرې مړ شو، د مدين د کوهي خوا ته ئې په داسي حال کي د دوو بې وزلو نجونو رمه خړوبه کړه چې د اوږده سفر له امله ډېر ستړی او ستومانه وو، د بني اسرائيلو د نجات لپاره له مدين نه مصر ته ولاړ او د فرعون مقابلې ته ئې ملا وتړله،

د قرآن له آيتونو نه خو دا حقيقت جوتېږي چې خضر علیه السلام يو مجاهد وو، د بې وزلو او مظلومانو ملګرتيا ئې کوله، موسی علیه السلام ته ئې د جهاد درس ورکړ، نه پوهېږو دوی د دغوڅرګندو او واضحو آيتونو له کومې برخې او له کوم لفظ نه د (لدني علم) اصطلاح رااېستلې؟!! او غواړي له قرآن نه بې خبرو مريدانو ته ووايي چې که ستاسو پير او مرشد نه قرآن لوستلی شي، نه د پيغمبر علیه السلام له احاديثو خبر دئ، نه په ليک پوهېږي او نه لوست کولی شي، د هغه په اړه شک مه کوه، لمن ئې کلکه ونيسه، دا خبري بايد ستا اخلاص کم نکړي، هغه ته د مخکني

مرشد له لوري (لدني علم) ورکړی شوی او د دین په ټولو رموزو او پټو اسرارو د مرشد د یوې دعاء له امله پوه شوی!! هغه په یوې مراقبې سره کولی شي د اسرارو دروازې پرانېزي او په پټو حقایقو پوه شي!!

موسی علیه السلام له خپل عالم ملګري څه زده کړل؟

دوی د خپلو ادعاءو د اثبات لپاره د خضر علیه السلام په قصې استناد کوي، له ځینو آیتونو نه دا معنی راباسي چې خضر علیه السلام په غیب پوهېدو، او همدې ته د لدني علم نوم ورکوي، دا په داسې حال کې چې دا قصه اصلاً د دې لپاره راغلې چې وښیي موسی علیه السلام په غیب نه پوهېدو؟! له خپل عالم ملګري سره روان دئ خو د هغه د څو کارونو په وجه او موخه نه پوهېدو!! کله چې له خضر علیه السلام سره مخامخ شو هغه ونه پېژندو او پوښتنه ئې ترې وکړه چې څوک یې؟ کله چې هغه ورته وویل: موسی، نو پوښتنه ئې ترې وکړه چې د بني اسرائیلو موسی؟ له دې نه خو په وضاحت سره معلومېږي چې هغه په غیب نه پوهېدو، هیڅوک دا ادعاء نشي کولی چې د دې کس مقام تر موسی علیه السلام لوړ وو؟ قرآن خو موسی علیه السلام د هغو پنځو پیغمبرانو له ډلې ګڼي چې هیڅ انسان او هیڅ پیغمبر د هغوی مقام ته نشي رسېدی. موږ نه پوهېږو دوی د قرآن له کوم لفظ نه دا معنی اخیستې ده چې دا کس په غیب پوهېدو؟ قرآن خو وایي چې له الله تعالی پرته هیڅوک په زمکه او آسمان کې په غیب نه پوهېږي. قرآن خو د ابراهیم، موسی، ذکریا، لوط، نوح، یعقوب، محمد،... علیهم السلام قصې زموږ مخې ته ږدي چې ښیي دوی په غیب نه پوهېدل، فرشتې ئې په خوا کې ولاړې وې خو دوی د زلمو او مېلمنو ګمان پرې کاوو، د اولاد زېری ورکړی شوي، پوښتنه ئې کوله چې دا زوی به څنګه او څه وخت ورکول کېږي، څو متره آخوا ئې زوی په څا کې لوېدلی خو له حاله ئې خبر نه دئ او له غمه ئې سترګې ړندې شوې، د خپل ملګري د کارونو په کنه او حقیقت

خبر نه وو ... د خضر علیه السلام نه نوم په قرآن کې راغلی او نه دا چې هغه یو پیغمبر وو، په یوه روایت کې د موسی علیه السلام دا ملګری د خضر په نامه یاد شوی، هیڅ په دین پوه انسان دا ادعاء نشي کولی چې د هغه مقام تر موسی علیه السلام لوړ وو.

په دې قصې کې دوه شخصیتونه انځور شوي: یو ئې اولوالعزمه پیغمبر موسی علیه السلام او بل ئې د خدای یو نېک بنده، موسی علیه السلام د هغه لیدو ته ورغلی، د ده د سیمي له حالته معلومات نه لري، هغه په خپلي سیمي کې بلد دئ، ښه او بد پېژني، موسی علیه السلام د ملګرتیا او سفر په دوران کې له خپل ملګري درې داسې کارونه ګوري چې د علم غیب نه درلودو په وجه نه پوهېږي چې ولي ئې دا کارونه وکړل، له هغه وروسته پرې پوه شو چې ملګري ئې تفصیلات ورته بیان کړل، دا قصه په ډېر وضاحت سره دا حقیقت زموږ مخې ته ږدي چې پیغمبران علیهم السلام په غیب نه پوهېږي، عجیبه دا ده چې د کږو زړونو خاوندان له دغې قصې معکوسه نتیجه اخلي او د موسی علیه السلام ملګري ته علم غیب ثابتوي!!

پدې قصې کې هیڅ داسې دلیل نشته چې د موسی علیه السلام ملګري ته علم غیب ترې ثابت شي، قرآن ندي ویلي چې دی په غیب پوهېدو، نه پوهېږو دوی دا انتباه له کومه ځایه اخیستې ده؟!

د ظالم او غاصب پاچا په اړه د هغه علم، د هغه ځوان له نېک عمله مور او پلار او د ده له کفر او طغیان نه د ده خبرتیا او تر نړیدونکي دېوال لاندي د هغو یتیمانو خزانه چې صالح مور پلار ئې له لاسه ورکړي وو، دا معلومات ولي په علم غیب حمل شي؟ دا ولي د هغه د پراخو معلوماتو او د سیمي له حالت نه د ده د خبرتیا نښه ونه ګڼو؟

له هغه پوه او عالم سړي سره د موسی علیه السلام د ملګرتیا په قصه کې څو په زړه پوري او د زیاتي توجه وړ ټکي زمونږ مخي ته اېښودل شوي:

- موسی علیه السلام چې د پنځو اولوالعزمه پیغمبرانو څخه دئ له خپل عالم ملگري نه داسي څه ويني چي د ده لپاره د توجيه او منلو وړ ندي، په ظاهر کي داسي بد او قبيح ورته ښکاري چي په وړاندي ئې چوپ نشي پاته کېدی، فوراً اعتراض کوي. که څه هم ژمنه ئې کړې وه چي ترڅو پوري ده نه وي پرې خبر کړی او قضيه ئې نه وي ورته بيان کړې، تر هغې پوري به د هيڅ کار په اړه پوښتنه نه کوي، خو گورو چي موسی علیه السلام هرځل خپل تعهد هېروي، سکوت ماتوي او له خپل ملگری نه پوښتنه کوي، اعتراض ورباندي کوي او ورته وايي: دا څه عجيب کار!! دا څومره ناوړه عمل!! او ملگری ئې هرځل ورته وايي: تا ته مي ويلي وو چي زما ملگرتيا نه شې کولی، زما پرکارونو صبرنه شې کولی، ځکه چي په راز ئې نه پوهېږې، د کارونو له اسرارو نه بې خبري د دې سبب کېږي چي بې صبره شې. دا کار درې ځلي تکرارېږي، بالآخره موسی علیه السلام اعتراف کوي چي لدې شخص سره د ملگرتيا توان نه لري او د هغه د عجيبو کارونو په وړاندي صبرنه شي کولی. که موسی علیه السلام علم غيب لرلی نو داسي به نه کېدل، نه به ئې په خپل ملگري اعتراض کاوو او نه به ئې له ملگرتيا نه پاته شوی وی، که موسی علیه السلام چي له اولوالعزم رسولانو څخه دئ، علم غيب نه لري نو بل به څوک وي چي د علم غيب خاوند وي؟!

موسی علیه السلام پدې اعتراض وکړ چي د مسکينانو کښتۍ ولي تخريب شي او ولي له سفر نه پاتې شي، خو له دې نه خبر نه وو چي څو قدمه وړاندي دې کښتۍ او مالکانو ته ئې خطر متوجه دئ، هلته د يوه ظالم پاچا پلويانو کمين نيولی، هره کښتۍ چي مومي غصبوي ئې! د موسی علیه السلام ملگری پدې خبر وو، د دې لپاره چي دا کښتۍ او غريب مالکان ئې له خطر سره مخ نه شي يو تدبير ئې وسنجاوو، کښتۍ ئې سورۍ کړه، ترڅو له سفره پاتې شي، دا کار چي د موسی علیه السلام لپاره د توجيه وړ نه وو په حقيقت کي د کښتۍ د مالکانو لپاره لوی خدمت

وو او په همدې کي د موسی علیه السلام لپاره یو لوی درس پروت وو او هغه دا چي یوه چا ته د ډېري ګټې لپاره لږ ضرر رسول د ستاینې وړ دئ نه د اعتراض وړ.

- په دوهم ځل ئې هم د خپل پوه او عالم ملګري په کړو صبر ونشو کړی، بیا ئې اعتراض وکړ چي دا ځوان دي ولي بې موجبه ووژلو؟! له دې نه خبر نه وو چي دا ځوان یو شریر، سخت زړی، فاسد او کافر انسان دئ، مور او پلار ئې مسلمانان دي او د ده خطر دومره لوی شوی چي کورنۍ ئې تهدیدوي، دا په اصطلاح یو فاسد غړی دئ، جراحي ته ضرورت لري، د دې فاسد او خطرناک غړي قطع کول په واقع کي لدې مؤمني کورنۍ سره مرسته ده. د موسی پوه او عالم ملګري دې مؤمني کورنۍ ته لوی خدمت وکړ، د یوه شریر انسان له شره ئې وژغورله او موسی علیه السلام ته ئې دا درس وروښود چي: په سالم بدن کي د فاسد غړی جراحي ممانعت نه لري، له سالم بدن نه د هغه غړي قطع کول ضروري دي چي د اصلاح او جوړېدو امکان ئې نه وي. که اسلامي ټولني ته د یوه شریر او فاسد انسان له خوا ګواښ او تهدید متوجه شي او تر خطر لاندې راشي چي له تصفیې او منځه وړلو پرته بله چاره ونلري، نو د دا ډول غړي له منځه وړل د اعتراض نه بلکه د توجیه او ستاینې وړ عمل دئ. دې ته مو هم باید پام وي چي کېدی شي د دې شریر هلک مور او پلار خضر علیه السلام ته د خپل بد چلن زوی په اړه شکایت کړی وي او د همدې شکایت له امله هغه د ده د وژلو پرېکړه کړې وي.

درېیم ځل ئې پدې اعتراض وکړ چي ولي له هغه بخیل قوم سره د کاږه دېوال په جوړولو او له غورځېدلو نه مخنیوی کي مرسته کوي، له داسي قوم سره ولي مرسته کوي چي دومره بخیل او بې احساسه دئ چي اړ او مجبور انسان ته یوه مړۍ ډوډۍ هم نه ورکوي او ولي ئې دې خلکو ته مفت او مجاني کار وکړ؟ موسی علیه السلام د خپل ملګري پدې عمل انتقاد وکړ، ځکه هغه پدې نه وو خبر چي تردې دېوال لاندې د هغو دوو یتیمانو خزانه ده چي له مؤمنو والدینو نه په میراث ورته

پاتې ده، د موسی علیه السلام ملګري په خپل دې مفت او بې اجورې کار سره هغو یتیمانو ته غټ خدمت وکړ او په عین وخت کي ئې موسی علیه السلام ته دا لاربښوونه وکړه چي انسان ته نه ښایي تل بالمثله معامله وکړي، مناسبه نده چي د ټولني د اکثریت بدکړه او ناسمه معامله تا له کمزوري اقلیت سره له نېکي نه منع کړي. ولي ونه وایو چي د هغو یتیمانو پلار خضر علیه السلام یو امین او صالح کس ګڼلی، ورته ویلي ئې وو چي د زامنو لپاره مي تر دېوال لاندي سکې ښخوم، کله چي ستر شي نو ترې خبر ئې کړه، ده ورسره ژمنه کړې، د همدې ژمني له امله دې کلي ته راغلی چي د دېوال حالت وګوري، هغه ئې د ړنګېدو په حال کي موندلی نو ځکه ئې رغولی. دا ځکه چي هیڅوک د اولاد لپاره په داسي حال کي خزانه نه ښخوي چي هیڅوک پرې خبر نه کړي، له داسي کار نه به د ده اولاد ته څه ګټه ورسېږي؟!! کېدی شي دېوال ړنګ شي او خزانه د بل چا په لاس کي پرېوزي.

صحیح نه ده چي د ظالم واکمن په اړه علم، د صالح پلار د طاغي او عاصي زوی په اړه علم او تر دېوال لاندي د یتیمانو د خزانې په اړه علم داسي توجیه او تعبیر کړو چي له قرآن سره تعارض ولري او په غیب د انسان د پوهېدا غلطه خبره ترې راووځي، دا آیتونه باید د قرآن د نورو آیتونو په رڼا کي تفسیر کړو، خضر علیه السلام په دې خبرو پوهېدو؛ دا ځکه چي دی په همدې سیمي کي اوسېدو، موسی علیه السلام ترې خبر نه وو ځکه چي هغه له بلي سیمي هلته تللی وو.

ځیني خلک د خضر علیه السلام دا وینا چي وئې ویل: (و ما فعلته عن امري: ما (د خپل زړه) په حکم دا کار نه دئ کړی) داسي تعبیروي چي ګواکي ده ته د الله تعالی له لوري په مشخصه توګه د دغه ځوانکي د وژلو امر شوی وو، خو په آیتونو کي په لږ دقت سره پوهېدی شو چي د دې وینا معنی دا ده: ما دا کار د خپل نفسي غوښتنو په حکم نه دئ کړی، کوم ذاتي غرض مي په کي نه وو، د الله دین د داسي څه کولو اجازه راکړې، په الهي دین کي د هغه چا وژل مانع نه لري چي صالح ټولنه

په کفر او طغیان ګواښي، پوازې دغسې تعبیر موسی علیه السلام ته یو مهم درس ګڼل کېدی شي، نه دا چې ګواکې د الله تعالی له لوري خضر علیه السلام ته په مشخصه توګه د دغه ځوانکي د وژلو حکم شوی وو!!

- که خضر علیه السلام هغه کارونه د الله تعالی په ځانګړې امر او حکم سره کړې وی نو حتماً به ئې ویلي وو: ذلک مما امرني به ربي، ولې به ئې د دې الفاظو په ځای ویل چې و ما فعلته عن امري؟ نه پوهېږم کوم په ژبې پوه انسان به له دې الفاظو نه دا معنی راباسې چې فعلته عن امر ربي!! زه ګمان کوم څوک چې د خضر علیه السلام له دې وینا نه دا راباسې چې (فعلته بامر ربي) جسارت کوي، او هغه خبره کوي چې قرآن نه ده کړې، او بیا که خضر علیه السلام دا کار د الله تعالی په ځانګړې حکم سره کړی وي نو په دې که د موسی علیه السلام لپاره څه لاربښوونه وه؟ په دې صورت کې خو به موسی علیه السلام هم پوازې هغه مهال له چا سره مرسته کوله او یا به ئې د چا د وژلو اراده کوله چې الله تعالی ئې نوم ورته ښودلی وی!! لاربښوونه خو پوازې په هغه صورت کې کېدی شي چې له هر بې وزلې سره د مرستې درس په کې وي او د هر هغه چا وژل جائز وګڼل شي چې د هغه ځوانکي په څېر کافر، بې رحمه او مفسد وي، خپله کورنۍ ئې له ګواښ سره مخامخ کړې وي او مور پلار ئې خضر علیه السلام ته له خپل زوی نه شکایت کړی وي.

همداراز د خضر علیه السلام دا وینا چې وئې ویل: "فأردنا أن یبدلهما ربهما خیراً منه زکوةً و اقرب رحماً" په واضح توګه ښیي چې هغه په دې طمعه او هیله دا کار کړی چې الله تعالی د دې طاغي او کافر زوی په بدل کې د ده صالح مور پلار ته داسې زوی ورکړي چې د ده په څېر کافر، سرکښ، مفسد او بې رحمه نه وي، که خضر علیه السلام دا کار د الله تعالی په حکم کړی وی نو بیا خو د داسې څه ویلو ته قطعاً مجال نه پاته کېدو، په دې صورت کې به ده حتماً همغه مخکنۍ خبره کوله (فأراد ربک: ستا رب وغوښتل)، د (أردنا) صیغه داسې تعبیرول چې ګواکې الله

تعالی او خضر علیه السلام په ګډه د دې ځوانکي د وژلو پرېکړه کړې؛ صحیح تعبیر نه دئ، دا ځکه چې الله تعالی یوازې او د بل له شراکته پرته پرېکړې کوي. همداراز په اړوند آیتونو کې د (فخشینا) او ورپسې د (اردنا) صیغې راغلې، په دواړو کې د (نا) ضمیر د هلک مور، پلار او خضر ته راجع دئ، دوی د هلک په اړه وېرېدلي او د هغه د وژلو پرېکړه ئې کړې، په دې کې اصلاً د الله نوم نشو شاملولی.

دا خبره صحیح نه ده چې ووایو خضر علیه السلام یو معصوم ماشوم وژلی، د هغه ځوانکي په اړه د موسی علیه السلام وینا په دې معنی نه ده چې هغه وژل شوی ځوان یو معصوم ماشوم وو، موسی علیه السلام هغه نه پېژاندو، د اعتراض مقصد ئې دا وو چې هغه داسي جرم نه دئ کړی چې د وژلو مستحق وي، د دې ځوانکي په اړه د خضر علیه السلام وینا معیار ده، د ده له وینا معلومېږي چې هغه په داسي کفر، طغیان، فساد او بې رحمۍ کي غرق وو چې نږدې وه خپله کورنۍ تباه کړي.

موسی او خضر علیهما السلام چېرې سره لیدلي؟

- د مفسرینو تر منځ په دې اړه اختلاف دئ چې موسی علیه السلام کله له خضر علیه السلام سره لیدلي، له بعثت نه مخکې که وروسته؟ د بعثت په لومړیو کې که په پای کې؟ په دې کې هم د اختلاف شاهد یو چې دا ملاقات چېرې ترسره شوی؟ مجمع البحرین چېرې دئ؟ په ټول مصر کې داسي ځای نشته چې دوه سیندونه سره یو ځای شوي وي، هغه دوه ستر سیندونه (نیل الابیض او نیل الازرق) چې نیل ترې جوړ شوی؛ د سودان په مرکز خرطوم کې سره یو ځای شوي، له مصر نه تر خرطوم پورې بل مجمع البحرین نه ترسترګو کېږي، او دا تر دوو میاشتو زیات پلې مزل غواړي، د موسی علیه السلام له وینا هم معلومېږي چې دی په اوږده سفر وتلی وو، د ده له دې وینا نه چې یا به د دوو سیندونو د یوځای کېدو ځای ته رسېږم او یا خو به تر اوږدې مودې همداسي دروم، په ځرګنده توګه معلومېږي چې موسی

عليه السلام په اوږده سفر وتلی وو، په لنډ سفر کې هيڅوک دا خبره نه کوي چې يا به آخري مزل ته رسېږم او يا خو به همداسې تر اوږدې مودې روان يم. د هغو مفسرينو رأيه دقيقه ده چې له مجمع البحرين څخه د نيل د دوو څانگو د يوځای کېدا محل اخلي، دلته له بحرين نه مراد دوه روان سيندونه اخلي نه دوه ولاړې اوبه، د ولاړو اوبو لپاره د (مجمع بينهما) الفاظ کارول مناسب نه برېښي. همداراز که مراد ترې د خليج عقبه او خليج سويس يا د بحرالروم او بحر القلزم يوځای کېدا وی نو دا ځايونه هيڅ نښي ته ضرورت نه لري او له موسی عليه السلام نه ئې دومره اوږد سفر هم نه غوښتو چې ووايي: يا به مجمع البحرين ته رسېږم يا به کلونه کلونه (حقبا) مزل کوم.

- او دا ښيي چې دا ليدنه له بعثت نه مخکې او په مصر کې د قيام په زمانه کې شوې نه له مصر نه له وتلو وروسته، له همدې امله د موسی عليه السلام دوه کارونه د هغو لارښوونو نتيجه گڼلی شو چې له خضر عليه السلام نه ئې په هغه سفر کې زده کړې وې، يو ئې له يوه مظلوم بني اسرائيلي نه د يوه قبطي د تېري په وړاندې دفاع، داسې دفاع چې په ترڅ کې ئې تيری کوونکی ووژل شو، او بل ئې د مدين د کوهې په غاړه له هغو دوو نجونو سره د رمې د څړوبولو مرسته چې صالح پلار ئې سپين ږيری وو او د رمې پيايلو ته اړې شوې وې. دا دواړه کارونه د خضر عليه السلام له دوو کارونو سره ډېر شباهت لري، د دغو پېښو تر منځ شباهتونه بايد عادي ونه گڼو او سطحي ترې تېر نشو، همدا راز د فرعون له ظلم نه د بني اسرائيلو ژغورنه داسې وه لکه خضر عليه السلام چې هغه مسکين جاله والان د ظالم ملک له شره وژغورل. خو د دې اعتراض ځواب به څه وي چې له بعثت نه مخکې به موسی عليه السلام ته څنگه د وحي له لارې ويل شوي وي چې مجمع البحرين ته ولاړ شي او هلته د الله له يوه صالح بنده سره وگوري؟ د دې ځواب دا دئ چې د وحي دا وينا بايد همغسې وگڼو لکه چې د موسی عليه السلام مور ته وحي شوې وه

چې زوی دې وپاله، کله چې خطر احساس کړې په صندوق کې ئې کېږده او په سیند کې ئې پرېږده، بېرته به ئې درته راوګرځوو، هغه به یو پیغمبر وي، همدغسې په تفصیل سره موسی علیه السلام ته له بعثت نه مخکې د خضر علیه السلام په اړه ویل شوي وو. دې ته مو هم باید پام وي چې قرآن د موسی علیه السلام په اړه دا خبره نه کوي چې هغه ته له خضر علیه السلام سره د لیدو په اړه وحي شوې وه.

که د قرآن الفاظو ته ځیر شو نو څو خبرې زموږ مخې ته راځي: ۱- دا پېښه له مصر نه بهر په بل ملک کې رامنځته شوې ده، دا ځکه چې خضر علیه السلام موسی علیه السلام ته وایي: وَ كانَ وَرَاءَهُم مَّلِكٌ يَأْخُذُ كلَّ سفِينَةٍ غَصباً: آخوا ته ئې داسې پاچا (په کمین کې) وو چې هره کښتۍ غصبوي، د دې معنی دا ده چې دا پېښه د فرعون تر واکمنۍ لاندې مصر کې نه بلکې په بل ملک کې رامنځته شوې. ۲- د موسی علیه السلام له وینا هم معلومېږي چې دی په اوږده سفر وتلی وو، ۳- کله چې موسی علیه السلام له خضر علیه السلام سره مخامخ شوی نو خپل مخکنی د سفر ملګری (غلام او خادم) ئې پرېښی او یوازې له خضر علیه السلام سره په نوي سفر کې ملګری شوی. دا ځکه چې له دې وروسته تل د تثنیې صیغې کارول شوې او دا ښیي چې له دوی سره درېیم کس نه وو، ۴- د موسی علیه السلام د سفر ملګری د (فتا: غلام او خادم) په نامه یاد شوی او له دې معلومېږي چې دا د هغه وخت قصه ده چې موسی علیه السلام د فرعون په کور کې او د شاهي کورنۍ د یوه غړي په توګه اوسېدو او ساتونکي او غلامان ئې په خدمت کې ول، ۵- د هغو خلکو انتباه صحیح نه ده چې وایي: موسی علیه السلام سحر خوځېدلی، د غرمې شاوخوا مهال داسې ځای ته رسېدلی چې ستړی او وږی شوی، همځته ئې پوخ ماهي ترې ورک شوی او خضر علیه السلام ئې همځته موندلی!!

له دغو خبرو معلومېږي چې د موسی علیه السلام دا تربیتي سفر له بعثت او مدین ته له تلو مخکې هغه مهال ترسره شوی چې موسی علیه السلام د فرعون په

کور کي اوسېدو، د دې سورې همدا ۱۴ آیت ښیي چي الله تعالی په همدې مودې کي چي موسی علیه السلام د فرعون په کور کي اوسېدو د ده د روزني او په علم او حکمت د سمبالېدو خاص انتظام کړی وو، یو ئې همدا تربیتي سفر او له خضر علیه السلام سره د ده څو ورځنۍ ملګرتیا وه. که وغواړو د قرآن دغه آیت د نورو آیتونو په رڼا کي تفسیر کړو نو له دې پرته بل څه نشو ویلی چي دلته هغه علم ته هم اشاره شوې چي موسی علیه السلام له خضر علیه السلام نه د هغه سفر په دوران کي ترلاسه کړی وو، ځکه قرآن په ډېر صراحت سره وایي چي هغه خضر علیه السلام ته وویل: ما په ملګرتیا قبول کړه او پرېږده هغه څه درنه زده کړم چي تا ته درښول شوي. ښایي له ځینو سره دا پوښتنه راولاړه شي چي موسی علیه السلام څنګه په یوه لنډ سفر کي دومره څه له خضر علیه السلام نه زده کړل چي قرآن ئې یادونه کوي، حقیقت دا دئ چي کله کله څو میاشتنی سفر خو پرېږده یوه وړه پېښه او یوه وینا هم د یوه حساس انسان د ژوند مسیر بدل کړي او د معرفت دروازه ئې پر مخ پرانېزي.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

او ښار ته هغه مهال ننوت چې اوسېدونکي ئې غافل وو (د شپې او يا د غرمې په مهال په خوب ويده ول)، نو دوه سړي ئې داسي په کي وموندل چې په جګړې سره بوخت دي، دا يو ئې د ده له خپلې قبيلې او هغه بل ئې د ده د دښمن (له خېله)، نو هغه چا چې د ده له قبيلې څخه وو د ده د دښمن په خلاف مرستې ته ورنارې کړې، نو موسى په څپېړې وواهو او کار ئې ورتمام کړ (ومړ)، وئې ويل: دا د شيطن کار وو، يقيناً چې هغه څرګند بې لار ي کوونکی دښمن دئ. وئې ويل: اې زما ربه! يقيناً چې ما پر خپل ځان ظلم وکړ، بخښنه راته وکړه، نو بخښنه ئې ورته وکړه، بې شکه چې هغه مهربان بخښونکی دئ. وئې ويل: اې زما ربه! د دې لپاره چې پر ما دې پېرزوينه وکړه، نو (له دې وروسته به) هيڅکله د مجرمينو ملاتړی نه شم.

(۱۵-۱۷)- ګورئ چې قرآن د دې قصې اتل څنګه انځوروي، په ښار کي دوه سړي د نښتې په حالت کي ګوري، يو ئې ظالم او بل ئې مظلوم، يو ئې د واکمني طبقې او بل ئې د بې وزلې قبيلې، مظلوم او بې وزلی مرسته ترې غواړې، دی فوراً او له ځنډه پرته د بې وسه او مظلوم مرستې ته ورورځاندې کېږي، په بې تفاوتۍ له صحنې نه تېرېږي، مخ نه ترې اړوي، ځان تر دې لوړ نه ګڼي چې د دوو کسانو په لانجې کي مداخله وکړي، که څه هم دی اوس د شاهي کورنۍ غړی دئ او کېدی شي چې دا مداخله او له يوه بني اسرائيلي نه د ده دفاع ډېر تاوان ورورسوي، خپل موقف له لاسه ورکړي، د فرعون له پېرزوينو محروم شي، په داسي حالت کي د ډېرو عقلمنو خلکو عقل دا ورته وايي چې غوږ مه پرې ګروه، مخ بلې خوا ته واړوه او تېر شه، ولي ځان په يوې لانجې کي اچوې!! موسى عليه السلام په دې خاطر نه شي کولی له صحنې بې پروا او بې تفاوته تېر شي چې الله تعالى حساس ضمير ورکړی، پر يوه مظلوم انسان تېری نه شي زغملی، د خپل حساس ضمير په حکم مداخله

کوي، هسي د خلاصون مداخله هم نه، چي که ئې یو یا دواړه خواوې ونه مني نو خپله لار وهي او صحنه پرېږدي، بلکي له مظلومه دفاع کوي، ظالم او تېرى کوونکى په سوک یا څپېړه وهي، خو دا گوزار داسي وو چي په همدې سره د ظالم چاره وشوه، کار ئې تمام شو او ومړ، (فقضى عليه)، د موسى علیه السلام په یوه وار سره د هغه ظالم د ژوند فیصله وشوه او په قتل ورسېد. قرآنکریم دا د یوه صالح او زړه سواند قاید او زعیم د درېیم صفت په توگه وړاندي کوي او د دې قصې په ترڅ کي موږ ته وایي چي له صالح مشر سره د علم او حکمت تر څنگ داسي حساس ضمیر ضروري دئ، د ظلم او تېري په مقابل کي چوپ او بې تفاوته نه پاته کېدل او له مظلومانو دفاع کول.

د قتل له پېښي وروسته د موسى علیه السلام په وینا کي څو ډېري حساسي او مهمي خبري زموږ مخي ته ایښودل شوې:

- موسى علیه السلام له همدې پېښي وروسته تصمیم نیسي چي له دې نېټې وروسته به هیڅکله د ظالمانو او مجرمانو ملاتړ او ملگرتیا نه کوم، دا له فرعون او فرعوني نظام سره د ده د تلپاتې مقاطعې او پرېکون هوډ او عزم وو!! د دې په ځاى چي دا ناڅاپي پېښه ئې د مظلوم له ملگرتیا او د نورو په شخړو کي له مداخلې منصرف کړي او ووایي چي له دې وروسته به په داسي قضایاوو کي مداخله نه کوم او ځان ته به بې ځایه ستونزي نه راپیدا کوم، برعکس له ظالمانو نه خپل برائت اعلانوي!!
- دا په حقیقت کي له فرعوني نظام سره د موسى علیه السلام د بشپړي مقاطعې اعلان وو. د علم او حکمت له ورکړي وروسته د دغو پېښو یادونه ښیي چي همدا د ده د علم او حکمت آثار او نتایج وو، یو داسي کس چي د فرعون په کور کي په ناز او نعمت کي ستر شوى وي، د فرعون مېرمني د خپل نازولي او گران زوى په توگه روزلى وي؛ ډېره بعیده ده چي هغه دي یوازي او له ساتونکو پرته ښار ته ننوځي او

بيا دي د دوو عادي سړو تر منځ نښتي کي مداخله وکړي او هغه هم داسي مداخله چي په ترڅ کي ئې تېرى کوونکى ووژل شي، خو الله تعالى د ده د روزني بېل انتظام کړى وو، له خضر عليه السلام سره ملګرتيا هغه ته ښودلي وو چي د مظلوم ملګرتيا به کوې. خضر عليه السلام د ملګرتيا په دوران کي د دريو پېښو په ترڅ کي هغه ته دا درس ورکړى وو چي تل به د مظلوم ملګرتيا کوې او د ظالم له منګولو نه د هغه د ژغورني لپاره به ملاتړې.

- الله تعالى ته د خپلي دعاء په ترڅ کي وايي: د دې لپاره چي تا راباندي پېرزوينه وکړه، نو له دې وروسته به هيڅکله د مجرمينو ملا تړ نه کوم!! خو بايد وګورو چي موسى عليه السلام دلته کوم الهي نعمت او پېرزويني ته ګوته نيسي؟! که څه هم د نعمت صيغه عامه ده او په ټولو الهي پېرزوينو ئې اطلاق کېدى شي خو دلته ئې مراد د نورو نعمتونو تر څنګ دا هم دئ چي الله تعالى د ده پرده وکړه او د قتل پېښه بربنډه نه شوه.

- دا ظريف ټکى هم زموږ مخي ته راځي چي د ګناه له دنيوي سزا نه د چا ژغورنه د الله تعالى له لوري يوه پېرزوينه او بخښنه ده، لکه څنګه چي دلته ګورئ چي موسى عليه السلام د قتل د پېښي بخښنه وغوښته، الله تعالى ورته بخښنه وکړه او ده د دغي بخښنې په مقابل کي ژمنه وکړه چي له دې وروسته به د مجرمينو ملا تړ نه کوم.

- قرآن د بايبل د ادعاء خلاف وايي چي دا قتل عمدي قتل نه وو، موسى عليه السلام د ده د وژلو په نيت نه دئ وهلى، په څپېړي ئې وهلى او طبيعي ده چي په څپېړي يا سوک څوک نه وژل کېږي!! د موسى عليه السلام فوري ندامت او بخښنه غوښتل په خپله دا ثابتوي چي دا يوه تصادفي پېښه وه.

ÄS ÐF{ $Î ¼ıž ÇYFÕ$ "Ÿ¢$ #Œfù Ü ¢Ž ƒ $ýŽ!{ þZƒ‰J$ 'Î x7Ô 'ù

b& Š#‘& ÷b& $yJ=ù Çy‾n=è% êüÏ%B A¤ Èö9 7R ĵ é › qã ¼çm9 A$% ¼çmä Î) Çy Fó„

Mü% $J. ÓÍ-ŠÏ? b& ߉ƒÌè? é › qß »ƒ A$% $J§$Æ ã qè “ ï%$ · Üq

b& ߉ƒÌè$Br ÇÚ ö‘F{$’Î #Y$¬_ bqä3? b& Hw) ߉ƒÌèbÎ Ä§ ø¯R{$Î $Gy

ÇÊÒÈ ûüÅ Ï óÁ ßJø9$`ÏB bqä3?

نو په ښار کې ئې په داسې حال کې شپه تېره کړه چې وېره ئې درلوده او څار ئې کاوو، ناڅاپه هغه چا بیا ورنارې کړې چې پرون ئې مرسته ترې غوښتې وه، موسی ورته وویل: یقیناً چې ته ښکاره بې لارې او دوکه شوی یې، نو کله چې ئې وغوښتل د دواړو (ګډ) دښمن ته لاس واچوي، (هغه) وویل: آیا غواړې ما هم هغسې ووژنې لکه چې پرون دې یو کس ووژلو؟ له دې پرته بل څه نه غواړې چې ته هم په دې زمکې کې یو (بل) جابر شې، نه غواړې چې د مصلحینو له ډلې څخه وې!!

(۱۸-۱۹)- موسی علیه السلام سبا بیا همغه پرونی مظلوم د یوه بل قبطي تر تېرې لاندې ومونډ، هغه بیا مرسته ترې وغوښته، دی وررووان شو خو چې ورنږدې شو هغه ته ئې وویل: ته غلط شوی یې، دا یوه غلطي ده چې له دغو ظالمانو سره په جګړو کې ښکېل کېږې، اسرائیلي داسې وانګېرله چې موسی علیه السلام دی ملامت ګڼي او غواړي وئې وهي، حال دا چې موسی علیه السلام د ده د مرستې په نیت وررووان وو، خو هغه په جګ غږ نارې کړې: موسی! ته غواړې ما هم ووژنې، همغسې لکه چې پرون دې هغه بل ووژلو؟! ته هسې ځان مصلح او د مظلومانو ملګری ګڼې... په دې سره قرآن موږ ته دا راښودل غواړي چې موسی علیه السلام د

داسي يوه نااهله قوم د ژغورني لپاره مأمور شوی، د خپل ناجي او ژغورونكي اسرار افشاء كوي، څو شېبې مخكي د يوه ناجي په سترگه ورته گوري او د ظالمانو له منگولو د ژغورني لپاره ده ته غږ كوي او مرسته ترې غواړي خو چي د ده پر غلطۍ ئې گوته كېښوده او هغه ئې ملامت كړ، نه يوازي له ټولو ښېگڼو ئې انكار كوي، جابر او ظالم ئې گڼي، بلكي دښمن ته ئې په لاس وركوي او اسرار ئې افشاء كوي!! او په دې سره قرآن موږ ته دا هم راښيي چي بني اسرائيل لا د دې وړ نه وو چي د ظالمانو له سلطې نه د نجات لپاره د يوه مشر تر قيادت لاندي راغونډ شي او پاڅون ته ملا وتړي، له يوې خوا موسى عليه السلام مزيد روزني ته ضرورت لري او له بلي خوا بني اسرائيل بايد څه نوره موده سختې ورځي وگوري او دې نتيجې ته ورسېږي چي د يوه مشر تر قيادت لاندي له راغونډېدو او د ظلم په خلاف له پاڅون نه پرته بله چاره نه لري!!

ỵJ鉄$ žc Ĵ ǿ› qẞ»ƒ A$% Ǻëǿ„ þZƒỲ‰J鉄$ $ÁẌ ôẞ ®ã ‘ ä‼`r

$kⱧB I •ƒú ÇⅡÈ šú üÛÅ»Ÿ9$`B 7 9 ’ȭó ãž$ù 8 qèỳxï 7Î brãÜ?Ụ

ÇⅡÈ ûüÜÎ»@9$Ǭö)鉄$`B ÓÍẬ É ‘ A$% Ü ®Ïƒ $ỹ{

د ښار له لري برخي يو سړی په منډه راغی، وئې ویل: اې موسى! درباريان راغونډ شوي ستا په اړه مشوره كوي چي ودې وژني، ووځه! زه دې له خواخوږو څخه يم. نو په داسي حال كي له وېري سره له ښاره ووت چي څار ئې كاوو، وئې ويل: اې زما ربه! له دغه ظالم قومه مي وژغوره!

(۲۰-۲۱)- فرعون او درباريانو ئې فيصله وكړه چي موسى عليه السلام د قتل په تور اعدام كړي، له دربار څخه يو كس په عجله او تلوار سره د موسى عليه السلام

خوا ته ځان ورساوو، د درباريانو له پرېکړې ئې خبر کړ او له مصر نه د وتلو مشوره ئې ورکړه، موسى عليه السلام د خپل دوست او خواخوږي مشوره مني او د مصر د پرېښودو پرېکړه کوي. الله تعالى غوښتل چې دا د بني اسرائيلو ناجي او د فرعون په ضد د يوه ستر انقلاب قايد د هجرت په لوړو ژورو کې او د ستونزو او کړاوونو په ترخ کې وروزي او هغه زغم او صبر ورپه برخه کړي چې د انقلابونو د مشرتابه لپاره ضروري دئ. او په دې سره قرآن موږ ته لارښوونه کوي چې د ولسونو د مشرتابه لپاره د (علم)، (حکمت) او (حساس ضمير) تر څنگ هغه (صبر او زغم) ته ضرورت دئ چې د (هجرت) او له کړاوونو او ستونزو سره ئې د مخامخ کېدو په نتيجه کې د انسان په برخه کېږي. د گلانو پر بستر ستر شوى مشر نه د مظلومو او بې وزلو ولسونو دردونه حس کوى شي او نه د يوه انقلاب قيادت او لاښوونه کولى شي!!

له دې بهير نه څه مهمې لارښوونې تر لاسه کوو:

- موسى عليه السلام دلته فرعونيان دظالمانو په نامه يادوي او الله تعالى ته دعاء کوي چې له دې (ظالمانو) ئې وژغوري، تر دې د مخه ئې ويلي وو چې په هيڅ څه کې به د دغو (مجرمينو) ملاتړ نه کوم، له دې معلومېږي چې موسى عليه السلام فرعونيانو ته د ظالمانو او مجرمينو په سترگه کتل، د چارواکو په ظلمونو او جرمونو ښه پوه شوى وو، د زړه له تل نه ئې له دوى کرکه درلوده او د دوى په ضد ئې د مبارزې کلکه پرېکړه کړې وه.
- د ده د دعوت او مبارزې اغېز تر دربار پورې غزېدلى وو، په دربار کې ئې هم خواخوږي پيدا کړي ول. د همدوى له ډلې نه يوه کس اطلاع ورکړه چې درباريانو ستا د اعدام پرېکړه کړې، زه دې خواخوږى يم له مصره ووځه.
- قبطيان د ښار په برې خوا کې اوسېدل، د فرعون قصرونه هم هلته وو، بني اسرائيل د ښار په لانديني برخې کې او له دوى نه ډېر لرې اوسېدل، د همدې لپاره

قرآن وايي چې (د ښار له لرې برخې يو سړی په منډه راغی، وئې ويل: اې موسی! درباريان راغونډ شوي ستا په اړه مشوره کوي چې ودې وژني...) په ټولو طبقاتي نظامونو کې مرفه طبقه، واکداران او شتمن د ښارونو په يوې برخې کې او بې وزلي او نيستمن په بلې برخې کې او له دوی ډېر لرې اوسېږي.

- موسی عليه السلام پرېکړه کړې چې د مدين په لوري وخوزېږي، ښايي د دې لپاره چې دا سيمه ورته نږدې وه او د فرعون له سلطې او واکمنۍ وتلې سيمه وه، د ده مخکنی سفر د جنوب په لوري وو، له خضر عليه السلام سره د ملاقات په موخه، دا لوری ئې ښايي د دې لپاره نه وي غوره کړی چې د نيل دواړو خواوو ته مېشت خلک د سودان تر سرحداتو پوري د فرعون تابع ول، په دې ټولې پراخې او اوږدې سيمې د ده واکمني مسلطه وه، دا لوری غوره کول د احتياط خلاف کار وو.
- له اوو اتو ورځو مزل وروسته د مدين کوهي ته ورسېد، چې قرآن په دې اړه فرمايي:

È‹Î¡ 9$ä#q™ ÓÍƒÏ‰ôgƒ b& úÍ† În1u‘ 4Ó|¤tã A$s% šúït÷tB uä!$s)ù=Ï? tm§_uqs? $£Js9ur

šc qà)ó¡„ Ä¨$¨Z9$# z`ÏiB ZpBé& Ïmø‹n=tã y‰y`ur šúït÷tB uä!$tB Š‘ur $£Js9ur ÇËËÈ

’Å1ó¡nS Ÿw $tGs9$s% $yJä3ç7ôÜyz $tB A$s% Èb#Šrä?õ‹s? Èû÷s?r&tøB$# ãNÎgÏRrß `ÏB ‰y_ur

’<Î1 #Ätq? OèdJg9 4+|¡ù ÇËÌÈ ×ŽÎ7Ÿ2 Óø‹x© $Rqç/&r ât$t±Ïè9$# u‘Ï‰óÁ ãƒ4Ó®Lym

ÇËÍÈ ×Ž%É¨ Ï9y7 ôÏB ¥Žö|M Ì 'Rs$Jë 'ÎÎ)É ‘ A$)ù @Ïj9$#

او کله چې ئې د مدين په لوري مخه کړه وئې ويل: هيله ده رب مې په سمې لارې بوځي او کله چې د مدين اوبو ته ورسېد؛ يوه ډله خلک ئې پرې ومونډل

چي (خپل څاروي ئې) خړوبول او له دوی آخوا ئې دوې ښځې ترسترگو شوې چي (خپل څاروي ئې) ايسارول، (ورته) وئې ويل: ستاسو څه حال (او مشکل) دئ؟ (دواړو) ورته وويل: تر څو چي شپانه نه وي وتلي مونږ (خپل څاروي) نه شو خړوبولی، پلار مو ډېر سپين ږيری دئ (په کورنۍ کي بل نارينه نه لرو، مونږ دې ته اړي شوې يو چي خپله رمه وپيايو)، (موسی عليه السلام) د دوی رمه خړوبه کړه او پخواني سيوري ته راستون شو، وئې ويل: اې زما ربه! پر ما چي دي کومې پېرزويني کړې وې، نن ورته محتاج يم.

(۲۲-۲۴)-دلته څو جالب ټکي زمونږ توجه جلبوي:

- په دې لار ئې تر دې د مخه سفر نه وو کړی نو ځکه ئې وويل: هيله ده رب مي په سمې لاري بوځي.
- نجونو به يا له شپنو پاتې اوبه خپلې رمې ته ورکولې او يا خو ئې د حيا له وجهې دا نه غوښتل چي تر هغه کوهي ته رانږدې شي چي شپنو دا ځای نه وي پرېښی.
- کله چي موسی عليه السلام د رمې له خړوبولو وروسته مخکني سيوري ته راگرځي يوه ډېره زړه ژړوونکې دعاء کوي او وايي: له هغو ټولو نعمتونو محروم يم چي تر دې د مخه دي پر ما پېرزو کړي وو، نن هر څه ته محتاج يم، د فرعون په کور کي هغه سوکاله او آرام ژوند او د نن ورځي لوږه، فقر او احتياج ئې مخي ته ودرېدلي.
- موسی عليه السلام ستومانه، وږی او د يوه خوندي پناځي په لټه کي وو، داسي سختي ورځي ئې په خپل ژوند کي نه وې ليدلې، په نعمتونو کي ستر شوی وو خو اوس تر تعقيب لاندي، يوې گولې وچي مړۍ ته محتاج او د يوې شپې تېرولو خوندي ځای ته اړ دئ، د ده د دعاء په ماهيت هغه څوک ښه پوهېدی شي چي په ژوند کي ئې همداسي حالت پرې راغلی وي.

بې مناسبته ئې مه ګڼي چي که ووايم: د مدين د کوهي په خوا کي د هغه سيوري لاندي چي د موسی عليه السلام کوم حالت وو، له نن ۳۳ کاله د مخه په ما باندي همداسي حالت راغلی وو، د وخت فرعون سردار داؤد زما د اعدام پرېکړه کړې وه، تر تعقيب لاندي وم، تخار، کندز، پروان، پکتيا، غزني او پکتيکا ته ولاړم، تر څو د پنا کوم مطمئن ځای پيدا کړم، خو موفق نه شوم، په پای کي دې ته اړ شوم چي پاکستان ته ولاړ شم، له هغه وخته تر نن پوري چي کله د موسی عليه السلام دغه پورتنۍ دعاء په قرآن کي لولم، بې اختياره مي اوښکي پر مخ راشي.

- د مجاهدينو، بې وزلو او محتاجانو مل رب د ده دعاء قبوله کړه، مطمئن او ډاډمن پناځی ورته برابر کړ چي قرآن ئې په وروستيو آيتونو کي تفصيلات بيانوي.

بايبل د کوهي د غاړي دغه پېښه يعقوب عليه السلام ته منسوبوي او تر دې عنوان لاندي (يعقوب فدان ارام ته رسي) داسي ليکي: ... يعقوب په صحرا کي د يوه کوهي څنګ ته ورسېدو... هلته شپانه راغونډ وو ... پوښتنه ئې وکړه: آيا لابان د ناحور زوی پېژنئ؟ هغوی ورته وويل: هو؛ هغه ده لور ئې راحيل له خپلي رمې سره راروانه ده، ... يعقوب په يوازي تن د کوهي له سره لويه تيږه لري کړه او د راحيل رمه ئې خړوبه کړه... بيا ورورړاندي شو او هغه ئې ښکل کړه او په ژړا شو، ځان ئې ورمعرفي کړ،... هغې د کور په لوري وځغاستل او خپل پلار ئې خبر کړ... لابان راغی، خپل خوريې ئې په غېږ کي ونيو، ښکل ئې کړ او له ځان سره ئې کور ته بوت.. يوه مياشت وروسته لابان ورته وويل: زه نه غواړم چي ما ته وړيا کار وکړې، ووايه څومره اجوره درکړم... يعقوب چي د ده په کشري لور راحيل باندي زړه بايللی وو، ورته وويل: که کشره لور دې راکړې اوه کاله به ستا نوکري وکړم... لابان موافقه وکړه... اوه کاله پوره شول... لابان د واده بندوبست وکړ، ډېر خلک ئې راوبلل... چي کله شپه تياره شوه نو د راحيل په ځای ئې مشره لور ليه د ده حجلې (د ناوې لپاره خصوصي خونه) ته ورولېږله، يعقوب ورسره نږدېکت وکړ، سهار متوجه شو

چي د راحيل په ځای ئې له ليه سره شپه تېره کړې!! نو لابان ته ورغی او ورته وئې ويل: دا دي له ما سره څه وکړل، ما د دې لپاره اوه کاله ستا خدمت وکړ چي راحيل راته راکړې، ولي دي دوکه راسره وکړه؟ هغه ځواب ورکړ: زموږ دود دستور داسي دئ چي لومړی مشره لور ودوو، يوه اونۍ صبر وکړه، راحيل هم درکوم خو په دې شرط چي د اوه کاله نور خدمت ژمنه وکړې!!! يعقوب ومنله، يوه اونۍ وروسته ئې راحيل هم ده ته ورکړه!!)

د دې جعلي قصې دغو برخو ته ستاسو پام رااړوم:

- يعقوب يوه پېغله نجلۍ چي د واده کېدو عمر ته رسېدلې وه د نورو شپنو په مخکي ښکل کړه!! داسي کار نه يوازي د هغه وخت په قبايلي ژوند کي لوی جرم گڼل کېدو بلکي د اروپا او امريکا په لادينه مدني ټولنو کي ئې دوه سوه کاله مخکي بېلگه نه شو وړاندي کولی، نږدې يوه پېړۍ مخکي د انگلستان د پارلمان يوه غړي خپله مېرمن د نورو په وړاندي ښکل کړه او له دې يوه لويه لانجه جوړه شوه!!
- لابان د خپلي ژمني خلاف د کشري لور پر ځای خپله مشره لور د شپې په تياره کي د يعقوب حجلې ته ورولېږله، هغه شپه ورسره تېره کړه، نه ئې له غږ نه وپېژنده او نه له رنگه!! د رنگ لپاره خو د بايبل ليکوال ښه حيله جوړه کړې او ليکلې ئې دي چي کله شپه تياره شوه نو لابان د راحيل په ځای ليه ورولېږله!! خو دا ئې نه دي ليکلي چي ولي ئې له غږ نه ونه پېژنده؟!!

دوه خويندي په يوه وخت يوه کس ته په نکاح کېدل ئې جائز گڼلي او دا هغه څه دي چي قرآن ئې حرام گڼي، الهي شريعت نه غواړي چي د دوو خويندو مينه په رقابت او کينې بدله شي، داسي نکاح دوه نږدې انسانان چي يو له بل سره پاکه او ژوره مينه لري سره لري کوي او د دوی ترمنځ رقابت او کينه راولاړوي.

قرآن د بايبل دا خبره ردوي، دا د موسی عليه السلام د قصې برخه گڼي، د رمې پيايونکې نجلۍ يوه نه بلکي دوه ښيي او هغه چي موسی عليه السلام کورته د

تلو لپاره بللی یوه حیاناکه نجلۍ معرفي کوي او فرمايي:

8qãôƒ ’Î& žc Ĵ ©M9$% ä$Šó Ïö™$ ’?ã ÓÅð? $J߉ín Ĵ çµä$gú

Ÿw A$% È Á)$ßsøã ¡È %r ¼çä$_ $Ü=ù $Y9 Mø)™ $B •ô & š• ƒÎö ‹Ï

ÏM/'»ƒ $J߉ín Ĵ ©M9$% ÇÎÈ ûüÏ î¢Ý$ Ïö)$ šÆ Ë Nöçü U ©# , ?

%ƒÍé þ) A$% ÇÏÈ ûüÏF $“ ¢)$ Nöf öÔ™$ÇB Ïöz žc Ĵ ¨ÏÉ öÔ™$

ãtù & f ïm ÓÍ»J0 ’Î•ã Û b& #?ã ÈÏ»d ÓL Z$“ %n Ĵ 7 s Å©é b&

bĴ þîÏ%É F™ š• øã ¨,@& b& %ƒÍé$Br 8ï‰Zã ôÏù #\ôã MôJ

È#_F $$Jƒ& 7 Z/r ÓÍ ø š• ÿÆ A$% ÇÐÈ ûüÅ Î»Á 9$šÆ Ë ª! $ä$©

ÇÑÈ ®‹Å2 r Åq¹ $B 4?ã ª! $r ¥?ã šc ºrôã Ÿxù MøÒ%

(له همدې دعاء سره سم) له هغو دوو نجونو نه یوه په حیاء حیاء کې راغله، (او موسی ته) ئې وویل: زما پلار دې غواړي چې زموږ د رمې خړوبولو په بدل کې څه درکړي، نو کله چې هغه ته راغی او ټوله قصه ئې ورته وکړه، هغه (ورته) وویل: نور نو له ظالمانو ژغورل شوی يې، یوې (لور ئې پلار ته) وویل: پلاره! دا په نوکرۍ ونیسه، تر ټولو غوره کس چې په نوکرۍ ئې نیسي هغه دئ چې پیاوړی او امین وي، وئې ویل: غواړم یوه لور مې تا ته په نکاح درکړم خو په دې شرط چې اته کاله به له ما سره د اجورې په مقابل کې تېروې او که لس کلونه دې بشپړ کړل نو دا به ستا پېرزوینه وي، نه غواړم چې زیاتی

درباندي وکړم، که خدای کول ما به له صالحینو څخه ومومې، وئې ویل: همدا دي زما او ستا ترمنځ (ژمنه) وي، په دې دواړو کي هره موده چي مي (دلته) تېروله (اختیار به ئې زما وي او) تېری به راباندي نه کېږي، وئې ویل:) په هغه څه چي وایو ئې الله شاهد او وکیل دئ.

(۲۵-۲۸)- دا مبارک آیتونه څو خبري زموږ مخي ته ږدي:

- کله چي نجوني کور ته ستنې شوي پلار ترې پوښتنه کړې چي نن ولي دومره ژر راغلئ؟ قصه ئې ورته تېره کړې او ورته ویلي ئې وو چي د کوهي غاړي کي یوه ناست مسافر زلمي زموږ رمې ته اوبه راوایستې، نو ځکه ئې یوه پسې ولېږله چي دی کور ته ورولي، ورسره روان شو، دی مخکي او هغه تر شا، کله چي ورورسېدو، (د نجونو پلار ته ئې ټوله قصه تېره کړه، هغه ورته وویل: نور نو د ظالمانو له منګولو ژغورل شوی یې، دا سیمه د هغوی له سلطې بهر ده.
- یوې لور ئې ورته ویلي: د نوکر او شپون په لټه کي وې، دا دئ یو امین او پیاوړی کس په لاس درغلی، ښه به وي چي همدا دی په شپني ونیسې. ښايي د دې لپاره ئې هغه د قوي او امین په نامه یاد کړی چي له کوهي نه ئې په یوازي سر دومره اوبه راوایستلې چي د دوی ټوله رمه ئې خړوبه کړه، او د لاري په اوږدو کي د ده تقوی، حیاء، او پاک لمنی ته متوجه شوې.
- پلار ئې له ځان سره فکر وکړ چي په کور کي د یوه نامحرم زلمي ساتل صحیح نه دئ، ښه به وي یوه لور په نکاح ورکړم، موسی ته ئې وویل: غواړم یوه لور مي په نکاح درکړم خو مشروط په دې چي اته کاله به راسره تېروي او که دي لس کاله راسره تېر کړل دا به ستا احسان وي.
- موسی علیه السلام چي د یوه ډاډمن پناځي په لټه کي وو، دا وړاندیز ئې فوراً ومانو، خو ورته وئې ویل: په دې دواړو کي هره موده چي مي دلته تېروله اختیار به

ئې زما وي او تېرى به راباندي نه کېږي.

- په همدې ئې سره ژمنه وکړه.

ګورئ چي الله تعالی د ده دعاء له ځنډه پرته قبوله کړه، د یوې نېکي کورنۍ په غېږ کي ئې پنا ورکړه، پنا ورکوونکي ورته وویل: غواړم خپل لور په نکاح درکړم، دا به ستا پېرزوینه وي چي تر اتو، لسو کلونو له ما سره پاته شې!!

الله تعالی غوښتل چي موسی علیه السلام په مدین کي د یوه نېک او صالح انسان په خوا کي واوسوي او د هغه تر روزني لاندي اته یا لس کاله پاته شي، په دې دوران کي شپني وکړي او دا ئې د تربیت او روزني بله مرحله وي، د دې مرحلې په پای کي د مصر په لوري، د خپل قوم د لارښووني او د فرعون مقابلې ته ولاړ شي!!

د قرآن په دغو ویناوو کي څو اساسي لارښووني موږ ته شوې:

- هجرت د شخصیتونو د روزني مدرسه ده، د مظلومو ولسونو لپاره چي الله تعالی کوم قیادت غوره کوي هغه به د هجرت په لوړو ژورو کي روزي.
- موسی علیه السلام باید د څه وخت لپاره د مصر له مختنقي فضاء او له هغه ظلماني او ضیق محیط نه چي فرعون پرې حکومت کاوو ووځي، د مدین په آزادي فضاء کي ژوند وکړي، د ظالمانو له هرراز سلطې نه د آزاد ژوند خوند وڅکي، شپني وکړي، دا شپني په خپله قیادت دئ او د قیادت رموز انسان ته ښیي.
- د پنا ځای په لټه کي وو، الله تعالی ورته مناسب ځای غوره کړی وو، همغه ځای ته ئې ورساوو.

په آثارو کي راځي چي په همدی دوران کي چي موسی علیه السلام شپني کوله یوه ورځ یوه ملائکه د سېرلي په بڼه کي ورته راخر ګندېږي او ترې ځغلي، موسی علیه السلام ورپسې شي، چي هر ځل موسی علیه السلام ورنږدې شي دا بیا ترې وځغلي، په دې توګه ټوله ورځ ورپسي منډې ووهي، بالآخره هغه له ډېري ستړیا پر زمکه پرېوځي، موسی علیه السلام ورورسېږي، خو د دې پرځای چي له ډېري

غوصې ئې ووهي؛ پښې ئې ورموښي او وايي: الله تعالی دي ما ته عفوه وکړي چي د دې سېرلي د ترېدو باعث شوم، دا مي څومره وځورولو، زه د ده د ځورولو او کړولو باعث شوم، دا د موسی علیه السلام د تربیتي دورې د بشپړتیا او تکمیل نښه وه، اوس هغه کولی شي چي خپل قوم ته ولاړ شي او د یوه زړه سواند لارښود په توگه د هغوی لارښوونه وکړي، اوس هغه وخت رارسېدلی چي دی باید د مصر په لوري وخوځېږي.

#Y$R ÍqÜ9$É Ï$_ `Ë • [R#ä ÿÿÎî ‘$™r Ÿ_Ç $Ó › qãÁÓ% $3=ù

ọrõ_ #& Ä/2 $g÷Ë Nä‹Ï#ä þjè©#Y$R ãΑó $#ä þô (#þèàõ3ÏÎ#ä Ç A$%

ÇËÒÈ šc qèÜÁ ? Nä3ª=è9 Í$Z9$šÆ Ë

او کله چي موسی دا موده بشپړه کړه او له خپلي کورنۍ سره وخوځېدو، د طور په یوه اړخ کي ئې اور ترسترگو شو، خپلي کورنۍ ته ئې وویل: تم شئ! زما یو اور ترسترگو شو، یا به کوم خبر (او احوال) تري درته راوړم او یا د اور کومه سکروټه چي تاوده شئ.

---

(۲۹)-د دې مبارک آیت په اړه لاندي خبري په پام کي ولرئ:

- موسی علیه السلام خپله ژمنه ترسره او هغه موده ئې بشپړه کړه او پرېکړه ئې وکړه چي مصر ته ستون شي، له خپلي کورنۍ سره یوځای د مصر په لوري وخوځېدو.
- یوه شپه په یوې تنگي او کږلېچني درې کي روان وو چي لار تري ورکه شوه، لږي ئې د غره په یوې ډډې کي د اور رڼا تر سترگو شوه، گمان ئې وکړ چي هلته به شپنو اور بل کړی وي، د کورنۍ غړو ته ئې وویل: دلته تم شئ! زما یو اور ترسترگو

شو، یا به د لارې په اړه معلومات ترې ترلاسه کړم او یا د اور کومه سکروټه چې اور پرې بل کړو او تاوده شئ.

بایبل په دې اړه داسې وايي:

"موسى د مدیان سیمې ته وتښتېدو...یوه ورځ د هغه ځای د کوهي په غاړه ناست وو اوه نجونې ئې ولیدې چې له کوهي ئې اوبه راایستلې تر څو خپلو څارویو ته ئې ورکړي... شپنو د یترون لوڼي د کوهي له غاړې لرې کړې او خپلې رمې ئې خړوبه کړې... موسى وړاندې ورغی، شپانه ئې یوې خوا بلې خوا ته کړل او له نجونو سره ئې د خپلو څارویو په خړوبولو کې مرسته وکړه...کله چې نجونې کورته ستنې شوې پلار ترې وپوښتل: نن ولې دومره ژر راغلئ؟ وئې وویل: یوه مصري راسره مرسته وکړه...پلار ورته وویل: هغه دلته راولئ... موسى ورغی، د هغه په کور کې پاته شو... هغه خپله لور صفوره په نکاح ورکړه... یوه ورځ په داسې حال کې چې موسى د رمې په پېولو بوخت وو... ناڅاپه د خدای فرشته د اور په بڼه کې د یوه بوټي له منځه ورښکاره شوه... کله چې خدای ولیدل چې موسى بوټي ته ورنږدې کېږي، د بوټي له منځه ئې پرې غږ کړ: موسى! موسى! نور مه رانږدې کېږه، څپلۍ دې له پښو وباسه، ځکه چې ته په یوه سپېڅلي ځای ولاړ یې...زه ستا د نیکونو ابراهیم، اسحاق او یعقوب خدای یم...ما په مصر کې د خپلو بندګانو کړاوونه لیدلي... راغلی یم چې دوی د مصریانو له منګولو وژغورم او هغې ښېرازه زمکې ته ئې بوځم چې شات او شیدې په کې بهېږي...هغې سیمې ته چې اوس کنعاني، هیتي، اموري، فرزي، حوي او یبوسي په کې مېشت دي اوس تا فرعون ته لېږم تر څو زما قوم له مصره وباسې...موسى وویل: زه څوک یم چې دا کار وکولی شم... خدای ورته وویل: زه درسره یم...موسى وویل: که بني اسرائیل را نه پوښتنه وکړي چې د هغه خدای نوم څه دئ چې ته ئې رالېږلی یې، څه ورته ووایم؟ خدای وفرمایل: (یم چې یم!!) دوی ته ووایه: (یم) ستاسو خوا ته رالېږلی یم، دا زما تلپاته نوم دئ، ټول خلک به

مې په دې نامه پېژني...موسی وويل: که بني اسرائيل زما خبره ونه مني په څه به ئې قانع کوم؟ ... خدای ورته وويل: عصا دې وغورځوه... وئې غورځوله چې ناڅاپه مار ترې جوړ شو... موسی له وېرې په تېښته شو، خدای ورته وويل: لاس وراوږد کړه او مار تر لکۍ ونيسه... همداسې ئې وکړل او مار بېرته په عصا بدل شو... بيا ئې ورته وويل: لاس دې په خپلې جامې کې د ننه کړه... کله چې ئې لاس بېرته راوايست گورې چې د جذام په وجه د واورې په څېر تک سپين شوی...خدای ورته وويل: بيا ئې د ننه کړه... دا ځل ئې چې لاس راوايست روغ رمټ شوی وو ... موسی زړه نازړه وو، غوښتل ئې د ده په ځای بل څوک ولېږل شي... خدای پرې غصه شو... هارون ئې هم ورسره کړ او ورته وئې ويل: هارون ښه وياند دئ، دی به د خلکو په وړاندې ستا وياند وي ... موسی خپل خسر ته وويل چې مصر ته ځم ترڅو د خپلې کورنۍ احوال واخلم... هغه ورته وويل: په مخه دې ښه... د مصر په لورې وخوځېدو... خدای ورته وويل: فرعون ته ورشه، دا معجزې وروښيه... ورته ووايه چې خدای فرمايي: اسرائيل زما مشر زوی دئ... نو ځکه تا ته امر کوم چې دوی پرېږده چې له مصره ووځي او زما عبادت وکړي، که دا کار ونه کړې نو ستا مشر زوی به درته ووژنم... نو موسی له خپلې کورنۍ سره د مصر په لورې وخوځېدو...د لارې په اوږدو کې او هغه وخت چې دوی د آرام کولو لپاره تم شول، خدای ورته راڅرگند شو او موسی ئې په مرگ وگواښو... نو صفوره يوه تېره تيږه راواخيسته او خپل زوی ئې سنت کړ او د غوښې ټوټه ئې د موسی پښو ته وغورځوله او وئې ويل: د خپل زوی د نه سنت کولو په سبب دې نږدې ځان مرگ ته ورکړی وو... د همدې لپاره خدای د موسی له وژلو تېر شو!!)

د بايبل په دې قصې کې هم د محتوی له لحاظه ډېرې ستونزې شته او هم له ادبي پلوه بې شمېره نواقص، دا ستونزې او نواقص هغه وخت ښه درک کولی شئ چې د بايبل وينا د قرآن له څرگندونو سره مقايسه کړئ، خو که تاسو د بايبل دا

قصه د یوه ناول لیکونکي مخي ته کېږدئ او ترې وپوښتئ چي د قصې د محتوی او ادبي جوړښت په اړه څه نظر لرې؟ نو له شکه پرته به درته ووایي: دا د یوه ضعیف او کمزوري لیکوال لیکنه ده!! ښایي د هر هوښیار انسان لپاره د بایبل دا وروستۍ وینا کافي وي چي د بایبل په ماهیت پوه شي او په دې کي شک ونه کړي چي دا کتاب د یوه داسي کم عقله انسان په لاس لیکل شوی چي نه خدای سم پېژني او نه د الهي کتابونو له لارښوونو خبر دئ.!!

کوم باشعوره انسان به دا خبره ومني چي خدای ویلي: اسرائیل زما مشر زوی دئ!! آیا دا ممکنه ده چي د الله تعالی په کتاب کي داسي غلطه او د حقیقت خلاف خبره ترسترگو شي؟! د بایبل لیکونکی دي ووایي چي له اسرائیل نه د ده مراد یعقوب علیه السلام دئ که بني اسرائیل؟ که مراد ئې بني اسرائیل وي نو بیا خو باید ویل شوي وی چي بني اسرائیل زما مشران زامن دي او که مراد ئې یعقوب علیه السلام وي نو ده خو بل ځای کي عیسی علیه السلام د خدای یوازنی زوی گڼلی!! دا متناقضي خبري څنگه سره تلفیق کوي؟ د یوازني زوی تر څنگ خو نه د بل مشر زوی شته والی ممکن دی او نه د ډېرو زامنو!! که خدای زوی درلودی نو هغه به هم خدای وو، د بایبل لیکونکی دي موږ ته ووایي چي خدای د اسرائیل په څېر دئ که اسرائیل د خدای په څېر؟ آیا ستا په خدای کي ټول هغه عیبونه شته چي په بني اسرائیلو کي شته؟ بني اسرائیل بیمارېږي، وږي او تږي کېږي، خوراک کوي، په خوراک پوري اړوند ډېري نیمگړتیاوي لري، ویدېږي، ووړ وي ستر شي او په پای کي ومري، طبیعي ده چي د دوی پلار هم باید دغسي وي!! آیا خپل خدای ته دا ټول عیبونه او نواقص راجع کوې؟!! ستا په خدای کي د بني اسرائیلو کوم صفت شته او په بنې اسرائیلو کي د خدای کوم صفت؟!! ولي هغوی ته د خدای د مشر زوی لقب ورکړی شوی؟ تر دوی خو ډېر نسلونه مخکي پیدا شوي، مشر زوی خو هغه چا ته ویل کېږي چي تر نورو زامنو مخکي پیدا شوی وي!! که دا ئې مشر زوی

وی نو کشر به ئې هم وو!! دا کشر زوی هم رامعرفي کړه!! چې څوک د پیدایښت نېټه لري هغه په دې دلیل خدای نه شي کېدی چې له دې نېټې مخکې نه وو!! د چا چې زوی په یوې معیني نېټې کې پیدا شوی او له هغې مخکې نه وو نو دی به هم همداسې په یوې معیني نېټې کې پیدا شوی وي او له هغه مخکې به نه وو!! څوک چې زوی لري نو هغه حتماً پلار هم لري!! آیا د خدای په هکله دا باور د منلو وړ دئ؟!! په انسان باندې د خدای د زوی اطلاق به ډېر ناپوه او احمق انسان کوي!!

قرآن د بایبل د دې غلطي او واهي خبري په رد کې فرمایي:

@/ Nãîqçaî Nã ĝÉèãNîû @è ¼çà6ïm r « $(àŸó ßù 3 • Á Y9$r ŝqç «$ÏM9$%r

ÏNºq»J¡ 9$ã7 ùã ¨ r ã$±„ `B Ü ĵÉèãr ã$±„ `Jì äýø ,={ ô±Ï B ž³0 OF ŖR&

ÇÊÑÈ žçÅ J9$î øÎr $J ĝZ÷/ $Br ÇÚ ö‘F{$ المائدة: ۱۸

یهودانو او نصاراوو ویل: موږ د الله زامن او د ده محبوبان یو، ورته ووایه: نو ولې مو په خپلو ګناهونو تعذیبوي؟ داسې نه ده بلکې تاسو همغه عادي انسانان یئ چې الله پیدا کړي. چا ته چې وغواړي بخښنه کوي او څوک چې وغواړي تعذیبوی ئې او د آسمانونو، زمکې او څه چې په دوی کې دي، د ټولو واک له الله سره دئ او بېرته ورتګ د ده په لوري دئ.

یعني که تاسو د خدای زامن او محبوبان وئ نو دا ستر ستر الهي عذابونه به پر تاسو نه نازلېدل، له هغه سپکاوي، ذلت او اسارت سره به ئې نه مخامخ کولی چې په مصر کې ورسره مخامخ وئ، هیڅ پلار نه غواړي چې زامن ئې په عذابونو اخته شي، تاسو خو همغه انسانان یئ چې الله تعالی ستاسو په څېر ډېر نور پیدا کړي، ستاسو او د هغوی تر منځ څه توپیر شته چې ځان تر نورو غوره او د خدای زامن ګڼئ؟!! زوی ته خو هغه څوک ضرورت لري چې مري، خدای به ولې زوی لري چې هیڅکله نه مري؟!! زوی او ځای ناستي ته خو هغه څوک اړ وي چې خپل

ملک په خپله، د بل له مرستې پرته او د تل لپاره نه شي سمبالولی، الله تعالی خو د زمکې او آسمانونو مالک او ټولواک دئ هغه به ولې زوی او ځای ناستی غوره کوي؟!! څنګه به هغه څوک د زوی په توګه غوره کوي چې ډېر ژر مري او د ده په لوري ورد رومي؟!!

- څوک به دا خبره ومني چې الله تعالی، موسی علیه السلام په دې خاطر په مرګ وګواښو چې خپل زوی ئې نه وو سنت کړی او بیا په دې خاطر د ده له وژلو تېر شو چې مېرمنې ئې د خپل سنت شوي زوی د غوښې ټوټه د موسی پښو ته وغورځوله؟!! بایبل خو وایي چې څو ورځې مخکې خدای؛ موسی علیه السلام ته ورڅرګند شو، هغه ته ئې معجزې ورکړې او د یوه پیغمبر په توګه ئې د فرعون لوري ته ولېږو، سره له دې چې ده خپل زوی نه وو سنت کړی!! که د زوی نه سنتول دومره ستره ګناه وي او د بایبل خدای دومره پرې غصه کېږي نو موسی علیه السلام ئې ولې له دې سره سره په پیغمبرۍ وټاکو؟ آیا هغه مهال دې ته متوجه نه وو او اوس د سفر په دوران کې ورته متوجه شوی؟ موسی علیه السلام ته خو لا تورات نه وو ورکړی شوی، لا د زوی د سنتولو په اړه کومه لارښوونه هم نه وه ورته شوې، ولې به ئې اوس او د سفر په دوران کې او هغه وخت چې په خوب ویده دئ په مرګ ګواښو؟!! د الله تعالی دین خو د سفر پر مهال فرایض هم معافوي، مسافر ته د روژې ځنډول جائز ګڼي، د څلورو رکعتونو لمونځ ئې ورته دوه رکعته کړی، هر الهي دین او هر واقعي مذهب به د کړاوونو او زحمت پر وخت د انسان د مکلفیتونو پېټی سپکوي، دا د مهربان الله تعالی له شأنه ډېره لرې ده چې د سفر پر مهال د زوی د نه سنتولو په سبب خپل غوره پیغمبر پر مرګ تهدید کړي!! د بایبل له لیکونکي پوښتنه کوو چې د موسی علیه السلام مېرمن څنګه په دې پوه شوه چې خدای په دې خاطر پر ده غصه دئ چې خپل زوی ئې نه دئ سنت کړی؟!! او په هغه صورت کې به د ده له وژلو لاس اخلي چې د خپل سنت شوي زوی د

غوښي ټوټه د موسی پښو ته وغورځوي؟!! د بايبل منونکو ته وايو: باور وکړئ چي که له دغو غلطو او بېهوده خبرو چي بايبل ترې ډک دی او شمېر ئې زرهاوو ته رسېږي، که مسلمانانو دې ته ورته يوه غلطه خبره هم په قرآن کي موندلې وی نو (نعوذ بالله) قرآن به ئې د الله تعالی کتاب نه ګڼلو او ايمان به ئې پرې نه راوړو.

که د بايبل په سلهاوو خوشې، غلطي او بېهوده خبري پرېږدو؛ يوازي دغه څو مسخره خبري ئې کافي دي چي هر هوښيار انسان ئې په لوستلو سره دا کتاب په دېوال ووهي او لري ئې وغورځوي. بايبل چي کوم خدای معرفي کوي هغه همداسي د ماشومانو په څېر عادتونه لري، په وړو وړو خبرو خپل دوستان په مرګ ګواښي او په وړو وړو خبرو ئې غصه کښېني او له خپلو پرېکړو اوړي!!! خو قرآن ګناهونه وېشي، ځيني ئې ستر ګڼي او ځيني ئې واړه او فرمايي: که له سترو سترو ګناهونو ځان وساتئ له وړو وړو به الله تعالی درته تېر شي:

Wz ÎóB Nà6 ùÀ6ìr Nä3Ï$«hï Nä3Ytã ö3Ç çtã bqãkêB •Í$6Ÿ2 (qç6Ï FpgB bÎ)

ÇÌÈ $VJ/Ì. النساء: ۳۱

که مو له هغو سترو سترو نه ډډه وکړه چي ترې منع شوي يئ، بد، بد به درنه ورژوو او د ننوتو په عزتمن ځای کي به مو داخل کړو.

دلته سيئات د کبائرو په مقابل کي ذکر شوي او دا مطلب افاده کوي چي که له سترو سترو ګناهونو نه ډډه وکړئ نو الله تعالی به سيئات يا واړه واړه ګناهونه درته معاف کړي، خو دا ستر ګناهونه کوم دي او واړه ئې کوم؟ آيا مراد ترې يوازي دغه ګناهونه دي چي تر دې آيت نه مخکي ورته اشاره شوې؟ په ناحقه د بل مال خوړل او د نفس قتل او که معنی ئې عامه ده او ټولو هغو ګناهونو ته شامليږي چي اسلام ورته کبائر وايي؟ او دا کبائر کوم دي؟

عن أبي هريرة أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: اجتنبوا السبع الموبقات قيل

يا رسول الله وما هن؟ قال: الشرک بالله والشح وقتل النفس التي حرم الله إلا بالحق وأكل مال اليتيم وأكل الربا والتولي يوم الزحف وقذف المحصنات الغافلات المؤمنات* رواه النسائي

له ابو هريره نه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: له اوو تباه كوونكو نه ډډه وكړئ، وويل شول: يا رسول الله! دا كوم كوم دي: وئې فرمايل: له الله سره شرک، بخل او حرص، د هغه نفس وژل چي الله ئې وژل حرام كړي مگر په حقه، د يتيم مال خوړل، سود خوړل، د جگړي په ورځ شا اړول او تېښته او د مؤمنو، عفيفو او له گناه نه د غافلو ښځو تورنول.

گورئ چي د اسلام له نظره هغه ستر ستر گناهونه كوم دي چي د الله تعالى د غضب باعث او د هلاكت سبب گڼل شوي؟!! خو بايبل د دغو گناهونو په ځای د سر وېښتان خريل او زوی نه سنتول ستر ستر گناهونه او د الله تعالى د غضب او غصې باعث گڼي!!

كه تاسو د موسى عليه السلام او له مصر نه د بني اسرائيلو د وتلو قصه په بايبل او قرآن كي سره مقايسه كړئ نو وبه گوري چي قرآن نه يوازي د بايبل د قصې ډېرى برخي تكذيب يا تصحيح كړې بلكي دا قصه ئې د هغي مقدمې لپاره د يوې تاريخي بېلگي په توگه وړاندي كړې چي د قصې په پيل كي ئې د خپل مخاطب مخي ته ږدي، د فرعون تر مشرۍ لاندي د يوه طبقاتي او ظالم نظام ځانگړتياوي او د دې نظام د راپرځولو په اړه د الله تعالى سنت بيانوي او د دې سنت د توضيح لپاره دا قصه د يوې تاريخي بېلگي په توگه وړاندي كوي، د قرآن قصص د بايبل په څېر هسي قصې او شجرې نه دي، بلكي تاريخي مثالونه او بېلگي دي، د قرآن هدف دا نه دئ چي د يوه قام د ژوند قصه او شجره د يوه نكل او ناول په توگه وړاندي كړي، بلكي د يوې تاريخي قصې په ترڅ كي ئې د يوه قوم د عروج او زوال عوامل څېړلي، د يوه مهم مطلب او د الله تعالى د يوې وعدې او د يوه الهي سنت او فطري قانون د

بیان او اثبات لپاره تاریخي بېلګې وړاندي کوي، هره قصه ئې ځانګړې موخه او هدف لري، په یوې مهمي خبري د مخاطب د قانع کولو لپاره د یوه قوم د عبرتناکي قصې یوه برخه رااخلي.

[illegible]

نو کله چي ورغی؛ د ناو له ښي اړخه د یوې بختوري سیمي له یوې ونې نه پرې غږ شو؛ چي اې موسی! زه د عالمونو پالونکی رب یم او دا چي عصا دي وغورځوه، چي کله ئې هغه داسي ولیدله چي د تېز مار په څېر خوځي، شا ئې واړوله، په تېښته شو او تر شا ئې نه کتل، (الله تعالی وفرمایل) اې موسی! مخ راواړوه او مه وېرېږه، یقیناً چي ته خوندي یې، لاس دې په ګرېوان کي دننه کړه، سپین له داغه پرته به راووځي او د وېري په حالت کي دي وزرونه (لاسونه) له ځان سره جوخت کړه، د فرعون او د ده د درباریانو په وړاندي دا ستا د رب له لوري دوه نښې او دلایل دي، دوی له شکه پرته یو فاسق قوم

دئ.

(۳۰-۳۲)- په دې مبارکو آیتونو کې څو لارښوونې شوې:

- موسی علیه السلام د رڼا په لوري ولاړ، هلته د ناو له ښي اړخه، چې په ګڼو ونو پوښل شوی وو، له یوې ونې پرې غږ شوی چې زه د عالمونو رب یم، په نورو آیتونو کې دا مطلب هم راغلی چې ورته ویل شوي څپلۍ دې وباسه، ته په یوه سپېڅلي ناو کې یې.
- ورته ویل شوي چې عصا دې وغورځوه، که ګوري چې عصا ئې د تېز ستر مار په څېر شوې او خوځې، وېره پرې راغلې، شا ئې اړولې او داسې تښتېدلی چې تر شا ئې نه کتل.
- ورته ویل شوي: مه وېرېږه، ته خوندي یې، لاس وروغزوه، وئې نیسه، بېرته به خپلي لومړنۍ بڼې ته واوړي، همدا کار ئې کړی او خپله عصا ئې په لاس کې موندلې.
- بیا ئې ورته ویلي: لاس دې په ګرېوان کې دننه کړه، سپین له داغه پرته به راووځي او د وېرې پر مهال خپل (لاسونه) له ځان سره جوخت کړه، په همدې سره به دې وېره پای ته رسي. دا دوه به د فرعون او د ده د درباریانو په وړاندې ستا د رب له لوري نښې او دلایل وي چې ستا پر حقانیت دلالت کوي.

قرآن د بایبل دا ادعاء هم ردوي چې وایي د موسی علیه السلام یوه معجزه دا وه چې لاس به ئې په جامه کې د ننه کړ نو د پېس په شان به داغجن او سپین راووت!! قرآن وایي چې لاس به تک سپین، ځلانده او بې داغه وو، نه د پېس په څېر داغجن، طبیعي ده چې څوک داغجن لاس ته د معجزې په سترګه نه ګوري، سپین ځلانده او بې داغه لاس په محاوراتو کې معمولاً د دې لپاره کارول کېږي چې د یو چا پاکوالی، پاک لمنتوب، صفایي او له ګناه او غدر نه لري والی بیانول په پام

کې وي، په ټولو ژبو کې هغه چا ته چې په غدر، دوکې او خیانت نه وي ککړ ویل کېږي: لاس ئې سپین دئ، همدا راز خپله عصا د خپل توان او ځواک او خپلو ذاتي امکاناتو لپاره د استعارې په توګه کارول کېږي، که څه هم دا دواړه د موسی علیه السلام معجزې وې، خو په دې سره موږ ته قرآن د یوه واقعي مشر دوې نوري ځانګړتیاوي راښیي:

۱- د هغه لمن بې داغه وي، د هغه په شخصیت کې څوک تور داغ نه شي موندلی، پاک لمنتوب او سپېڅلي اخلاق ئې په حقانیت او رښتونولۍ شهادت ورکوي.

۲- له خپلي (عصا) سره د دښمن مقابلې ته درومي، له الله تعالی پرته په هیڅچا بروسه او توکل نه کوي او د نورو د تأیید او ملاتړ په اعتماد مبارزې ته ملا نه تړي.

قرآن په دې سره موږ ته دا درس هم راکوي چې که ستا (لاس سپین) وي نو د فرعون مقابله په یوې (عصا) سره هم کولی شې، الله تعالی به ستا په دغې (عصا) کې هغه قوت او ځواک ږدي چې د فرعون د مجهزو لښکرو په وړاندي درته کافي وي، قرآن په دې ټینګار کوي چې د ښکېلو ځواکونو تر منځ نښتو کې د بری او ماتې پرېکړه د تجهیزاتو، عدد او عدة له مخي نه کېږي، داسي نه ده چې مجهز لوری به خامخا بری ترلاسه کوي او د وسایلو له پلوه کمزوری اړخ به خامخا ماتې خوري، بلکي د دواړو لوریو اخلاقي او معنوي حالت د نښتو پای ټاکي، وروستۍ بریا به د هغه چا په برخه کېږي چې له فکري او اخلاقي لحاظه پر خپل حریف برلاسی وي!! دلته هم الله تعالی موسی علیه السلام ته فرمایي چې تاسو او ستاسو پلویان به زما د آیتونو په وجه برلاسي وئ، یعني ستاسو د برلاسي او پر دښمن د غلبې لپاره همدا بینات او آیتونه کافي دي.

په نورو آیتونو کې د موسی علیه السلام اوه نوري معجزي هم ښودل شوې چې تفصیل ئې د الاعراف په سورې کې وګورئ.

- ځیني ناپوه او غرضي کسان دا رڼا د الله تعالی نور او تجلي ګڼي خو قرآن په

کلکه د دې انګېرني تردید کوي او فرمايي چي موسی علیه السلام دلته او دغه مهال نه الله تعالی په خپله په سترګو لیدلی او نه د الله تعالی نور او تجلي، د غره له یوې داسي ډډې نه چي په شنو ونو پوښل شوې وه له یوې وني ئې د الله تعالی غږ اورېدلی، د همدې لپاره په بل ځای کي وايي چي موسی علیه السلام د خپل رب د لیدو تمناء وکړه خو الله تعالی ورته وویل: ته مي هیڅکله لیدی نشې... که دلته هغه الله تعالی یا الهي تجلي او نور لیدلی وی نو څو کاله وروسته او له مصر نه د لوی هجرت په کلونو کي به ئې له الله تعالی دا غوښتنه نه کوله چي ما ته ځان راوښیه چي ودي ګورم، او دا ځواب به هم نه ورکېدو چي ته مي هیڅکله لیدلی نشې.

- همدلته په دې مأمور شوی چي د فرعون او د ده د درباریانو په لوري د پیغمبر په توګه ولاړ شي، د حق لوري ته بلنه ورکړي او له غلامۍ نه د بني اسرائیلو د آزادۍ غوښتنه وکړي.

Üc rãd ÓÅ&r ÇÌÌÈ Èqè}ƒ b& ß %{ 'ù $Tyè R Nç6Ë àM ù% ’ î} É ‘ A$%

b& ß%{ & þî} ú_é ëÁ ã #ä ší ÓéB ãÅö ù $Z¡ï ÓíB &Á ù qè

Ÿù $ŸÜuß $Jã9 @èøur 7‹Å'Î 8%Ò ã %à^™ A$% ÇÌÍÈ Âc qçÉ3ã

ÇÌÎÈ bqç»óø$$ Jãè7?$Ç Br $Jç R& $ZË»ƒ$«Î $Jã ,øî) bqèÃƒ

وئې ویل: اې زما ربه! ما د دوی یو کس وژلی، نو وېرېږم چي وبه مي وژني، او زما ورور هارون تر ما ژبه ور او فصیح دئ، نو له ما سره ئې د مرستیال په توګه ولېږه چي زما تصدیق کوي، یقیناً چي زه له دې وېرېږم چي دروغجن به مي وګڼي، وئې ویل: مټ به دې په خپل ورور سره مضبوط کړم او تاسو دواړو ته به داسي ځواک درپه برخه کړم چي دوی دررسېدلی نه شي، زما د آیتونو

په سبب به تاسو او ستاسو پلويان او متابعين برلاسي وي.

(۳۳-۳۵)- موسی علیه السلام دا دنده تر خپل وس لوړه او درنه بولي، ځان تر دې عاجز ګڼي چې دا ستر مسئوليت په غاړه واخلي او له عهدې ئې بريالی ووځي، دوه دلايل وړاندي کوي: ۱- ما د دوی يو کس وژلی، ما ته د دښمن په سترګه ګوري، وېرېږم چې وبه مي وژني، مخکي له دې چې خپل دعوت پيل کړم. ۲- د زعامت او مشرتابه لپاره چې کوم فصاحت ته ضرورت دئ زه ترې محروم يم، تر ما هارون فصيح او ژبه ور دئ، دا دنده هغه ته وسپاره. الله تعالی هارون علیه السلام د ده د مرستيال په توګه ګماري او اطمئنان ورکوي چې دښمن هيڅ تاوان نه شي دررسولی. په نورو آيتونو کي د دې مزيد تفصيل راغلی او فرمايي چې موسی علیه السلام ته وويل شو: د فرعون مقابلې ته ولاړ شه، د بنې اسرائيلو د آزادۍ لپاره، هغه بغاوت کړی، د خپلي بريا په اړه ډاډه اوسه، زما آيتونه ستا د بريا لپاره کافي دي.

- **د موسی علیه السلام د دې دواړو خبرو چې ويل ئې: (وېرېږم چې وبه مي وژني)، (وېرېږم چې دروغجن به مي وګڼي) معنی دا ده چې: ښايي ما ته د دې فرصت هم رانه کړی شي چې خپل پيغام خلکو ته ورسوم، په قتل تورن يم، له تلو سره سم به زما د وژلو پرېکړه کوي او بني اسرائيل به ما ته د شک په سترګه ګوري، ځکه چې زه څه موده د فرعون په کور کي پاته شوی يم، زما په اړه به دا فکر کوي چې د قيادت او مشرۍ شوق او تلوسه ئې د فرعون له کوره ترلاسه کړې، د دې په ځای چې ما يو پيغمبر وګڼي ما به د اقتدار وږی او د پيغمبرۍ دروغجن مدعي وشمېري!! ګورئ چې موسی علیه السلام هم د قبطيانو له غبرګونه انديښنه لري او هم د اسرائيليانو، هم له دوست نه او هم له دښمنه، قرآن حالات داسي انځور کړي چې موسی علیه السلام له هيڅ پلوه د مصر شرايط د ځان او خپل**

دعوت په ګټه نه ګڼي، يوازې دئ، د دې دروند پېټي د وړلو توان او حوصله په ځان کې نه ګوري، فقط يوه عصا ورسره ده، نه د دوست مثبت غبرګون ته طمع لري او نه د دښمن له پلوه څه ډاډ او اطمئنان لري، خو له دې ټولو سره سره وروستۍ فتح د ده په برخه شوه او مجهز دښمن ئې له ماتې سره مخامخ شو!!

موسی علیه السلام ته دا هر څه ناڅاپي او له تصور نه لوړ وو، دا کار ئې له خپل توان او طاقت نه لوړ ګاڼو، دا عذرونه ئې وړاندې کړي: د ژبې طلاقت نه لرم، حوصله مې کمزورې ده، يا دا پېټی د هارون په غاړه کړه، ځکه چې هغه تر ما فصيح دی او يا ئې زما مرستيال کړه!

موسی علیه السلام د لارې په اوږدو کې په ناڅاپي توګه او په داسې حال کې چې نه ئې دا ګمان کاوو او نه انتظار، د الله تعالی له لورې د پيغمبر په توګه وټاکل شو، بايبل ادعاء کوي چې موسی علیه السلام په مدين کې پر پيغمبرۍ مبعوث شوی، خو قرآن دا ادعاء ردوي او وايي چې هغه د مدين او مصر ترمنځ د طور په غره کې او هغه مهال چې مصر ته روان وو په پيغمبرۍ مبعوث شوی. قرآن د دې خبرې په کولو سره ځانګړې موخه لري، غواړي موږ پوه کړي چې موسی علیه السلام د زعامت او قيادت طمع او تلوسه نه درلوده، نه ئې کله دا خيال په ذهن کې تېر شوی او نه ئې د دې ستر کار توان او استعداد په ځان کې ليدو، په ناڅاپي توګه له دې بهير سره مخامخ شوی او دا دنده ورپه غاړه شوې او دا هم د يوه صالح مشر يوه ځانګړې نښه ده، په خپله نه د مشرۍ ترلاسه کولو تلوسه لري او نه ئې هڅه کوي، دا دئ ګورئ چې د موسی علیه السلام په څېر ستر شخصيت او د اولوا العزمه پيغمبرانو نه يو پيغمبر د مشرۍ له دندې ځان عاجز ګڼي، غواړي دا مسئوليت بل چا ته وسپارل شي، خپل عذر او ناتواني وړاندې کوي او وايي: د زعامت لپاره دوو وړتياوو ته ضرورت دئ: (پراخه حوصله) او (ښه فصاحت) چې زه له دواړو محروم يم، نه د دې دروند پېټي د وړو حوصله لرم او نه ولس ته د خپل

پيغام رسولو لپاره فصيح ژبه!!

قرآن د بايبل دا وينا هم غلطه ګڼي چي ګواکي الله تعالى موسى عليه السلام ته راڅرګند شوی، وايي چي موسى عليه السلام يوازي يوه رڼا ليدلې او يو غږ ئې اورېدلی، قرآن په دې خبري تأکيد کوي چي په دې دنيا کي هيڅوک د الله تعالى د ليدو توان نه لري، په داسي حال کي چي موسى عليه السلام يوازنی هغه پيغمبر ګڼي چي الله تعالى ورسره خبري کړې دي، خو د همده په اړه فرمايي چي الله تعالى ته ئې د ليدو سوال وکړ، الله تعالى ورته وفرمايل چي ما نه شې ليدئ، دې غره ته وګوره، که زما د تجلي په وړاندي ئې مقاومت وکړی شو نو ته به هم ما وليدی شې، خو کله چي الله تعالى غره ته تجلي وکړه، غر ټوټې ټوټې شو او موسى عليه السلام بې سده شو، کله چي راپه سد شو وئې ويل: ربه ! پاکي تا لره ده، زما دي توبه وي، زه لومړی هغه کس يم چي په دې خبري ايمان راوړم چي انسان د الله تعالى له ليدو ډېر عاجز دئ او دا د بايبل د ليکونکي په خوله يو سخت ګوزار دئ چي په لسهاوو ځايونو کي ئې دا ادعاء کړې چي خدای دې او هغه ته، دلته او هلته راڅرګند شو!! موږ چي لمر ته په رڼو سترګو نه شو کتلی، د زمکي او آسمانونو هغه پيدا کوونکی رب به څنګه په خپلو دغو سترګو او دلته په دنيا کي وليدی شو چي دا لمر د هغه د عظمت په وړاندي د مشنګو د دانې په څېر دئ!!؟ د لمر رڼا به د الله تعالى د تجلي په وړاندي څه حيثيت ولري؟

د لاربښود قرآن دا آيتونه د هغو متصوفينو ادعاء هم په کلکه ردوي چي ګمان کوي اولياء الله کولی شي الله تعالى په مشاهدې سره وګوري، دې ته د (شهود) نوم ورکوي، ادعاء ئې دا ده چي د روحاني ارتقاء او د سلوک يوه مرحله دا ده چي سالک خپل رب مشاهدتاً ګوري!! قرآن دا انګېرنه له بنسټه ردوي، او وايي چي انسان خو پرېږده لوی غر د الله تعالى د تجلي په وړاندي مقاومت نشي کولی. دغو متصوفينو دا عقيده له محرف بايبل نه ترلاسه کړې، په قرآن او حديث کي د داسي عقيدې

لپاره هيڅ دليل نشو موندلی، قرآن د موسی عليه السلام دا قصه د همدې لپاره رااخيستې چي د بايبل غلطه ادعاء ترديد کړي. د قرآن دا وينا او هغه هم د موسی عليه السلام د قصې په ترڅ کي د يهودانو او د بايبل د هغو پلويانو په خوله سخت سوک دئ چي د بايبل دا غلطه خبره مني چي د دوی ګڼ شمېر انبياءو الله تعالی په خپلو سترګو ليدلی او ډوډۍ ئې ورسره خوړلې!! دا آيت د ټولو هغو ټګمارانو ادعاء هم ردوي چي د (شهود) او (حضور) په نامه د الله تعالی د ليدو خبره کوي. که د موسی عليه السلام په څېر اولوالعزمه پيغمبر نشي کولی الله تعالی وګوري بل څوک به ئې څنګه وليدی شي، موسی عليه السلام لومړی او وروستی شخص دئ چي الله تعالی ورسره تکلم کړی او دا ئې په خپلو سترګو ليدلي چي نه غر او نه انسان د الله تعالی د تجلي په وړاندي مقاومت کولی شي. بخاري روايت کوي چي عائشي رضي الله عنها د محمد عليه السلام په اړه وويل:

مَنْ حَدَّثَكَ أَنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّه عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَبَّهُ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) (وَ مَا كانَ لِبَشرٍ أَن يُكلِّمَهُ اللَّهُ إِلا وحياً أَوْ مِن وَرَاء حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسولاً فَيُوحِىَ بِإِذْنِهِ مَا يَشاءُ) وَمَنْ حَدَّثَكَ أَنَّهُ يَعْلَمُ الْغَيْبَ فَقَدْ كَذَبَ وَهُوَ يَقُولُ لَا يَعْلَمُ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ *

که چا درته وويل چي محمد صلی الله عليه وسلم خپل رب ليدلی دئ نو پوه شه چي دا شخص دروغ وايي، ځکه الله تعالی فرمايي: "سترګی ئې نشي ليدلی"، "او هيڅ انسان لره نه ښايي چي الله ورسره تکلم وکړي مګر په وحي سره، يا د حجاب له شا نه او يا کومه فرشته وليږي نو هغه د الله په حکم هغه څه ورته وحي کړي چي غوښتي ئې وي" او که چا درته وويل چي هغه علم غيب لري، نو دا هم دروغ وايي ځکه الله تعالی فرمايي: له الله پرته هيڅوک علم غيب نه لري.

د بني اسرائيلو د آزادۍ شعار

قرآن فرمايي چې د موسى عليه السلام له اساسي غوښتنو څخه يوه د بني اسرائيلو آزادي وه، هغه د دې ترڅنګ چې ټول مصريان؛ د فرعون په شمول؛ پر الله تعالى او آخرت ايمان، الهي دين ته تسليمېدا او له ظلم او فساد نه لاس اخيستو ته رابلي، فرعون ته په خپل خطاب کې وايي: په غلامۍ کې د بني اسرائيلو له ساتلو لاس واخله، هغوى آزاد کړه، که ئې په مصر کې نشې زغملى پرې ئې ږده چې له ما سره يو ځاى له مصره ووځي، لکه څنګه چې موسى عليه السلام د بني اسرائيلو د آزادۍ له شعار سره مصر ته تللى د هر پيغمبر يو اساسي شعار د غلامي جوغ ماتول، د غلامانو په لاس پښو کې پراته زنځيرونه شلول او غلامان آزادول وو.

قرآن په دې اړه فرمايي:

7 »Y¥Å 6% Nåj£èèÈÿr Ÿ@/ƒäÂŽó) ÓÍ/ $ZèB @Åö ù š• Î/ Ÿwq߉ ‘ $R) Iwqà)ù ç$Šïü

ÇÍÐÈ #“ %ßj$ì 7@$Ç B 4?ã å§=¡ 9$r 7Î¢ `Ï B 7ƒ$«Î طه: ۴۷

نو دواړه ورشئ او ورته ووايئ چې موږ ستا د رب استازي يو نو بني اسرائيل راسره ولېږه او له تعذيبولو ئې لاس واخله، يقيناً چې ستا د رب له لوري له څرګندي نښي سره تا ته راغلي يو، او سلامتيا دي په هغه چا وي چې د لارښووني متابعت کوي.

Ÿ@/ƒäÂŽó) ÓÍ/ $ZèB @Åö ¬b& ÇÊÏÈ ûüÏJ=»èø9$É ‘ Aq߉ ‘ $R) Iwqà)ù šc öãä $‹ïü

ÇÊÐÈ الشعراء: ۱۶-۱۷

نو فرعون ته ورشئ او ورته ووايئ: يقيناً چې موږ د رب العالمين استازي يو (له دې پيغام سره) چې بني اسرائيل راسره ولېږه.

موسى عليه السلام فرعون ته وايي: ته چې پر ما د خپلو پېرزوينو او احساناتو يادونه کوې او واېې چې په خپل کور کې مي ستر کړې! د دې وجه خو دا ده چې تا

بني اسرائيل په غلامۍ کې ساتلي، د هغوی زامن دې وژل، زما مور دې ته اړه شوه چې سيند ته مې وغورځوي، په دې توګه ستا لاس ته درغلم، ولې ستا په کور کې د سترېدو پيغور راکوې؟!

ÇËÈ @/ãÂŽó Ĵ Ôĺ/ ßÑ%7ã Þ& ¥?ã $k]ß? þJèÌ 7 ür الشعراء: ۲۲

خو راشئ د قرآن دا وينا د بايبل له کمزورې وينا سره مقايسه کړئ چې وايي: موسی فرعون ته وويل: د خدای قوم پرېږده چې صحرا ته ولاړ شي او د خدای عبادت وکړي!! بايبل تر دې عنوان لاندې (موسی او هارون د فرعون په دربار کې) ليکي: (د قوم له مشرانو سره له ليدو وروسته موسی او هارون فرعون ته ورغلل او ورته وئې ويل: موږ د خدای له لوري، د بني اسرائيلو د خدای له لوري؛ تا ته يو پيغام راوړی، هغه فرمايي: زما قوم پرېږده چې صحرا ته ولاړ شي او زما عبادت وکړي!! فرعون ورته وويل: خدای څوک دئ چې زه ئې خبرې واورم او بني اسرائيل آزاد کړم؟... دوی ورته وويل: ... د عبرانيانو خدای موږ ته ويلي چې د دريو ورځو په مزل واټن صحرا ته ولاړ شو او هلته د خپل خدای لپاره قرباني وکړو، که دا کار ونه کړو نو هغه به مو په بيمارۍ يا جنګ سره ووژني!! فرعون د دوی خبره ونه منله، ... په بني اسرائيلو ئې شاقه کارونه لازيات کړل... فرعون ته د شکايت لپاره ورغلل، هغه ئې شکايت ته اعتناء ونه کړه... له قصره د راوتلو په وخت کې ئې موسی او هارون ته چې د قصر په خوله کې ورته منتظر ول وويل: خدای دې زموږ غچ له تاسو واخلي چې موږ مو د فرعون او د ده د درباريانو له نظره وغورځولو او زموږ د وژلو بهانه مو په لاس ورکړه!! موسی خدای ته شکايت وکړ چې ولې خپل قوم له کړاوونو سره مخامخ کوې؟ آيا زه دې د همدې لپاره رالېږلی وم؟ خدای ورته وويل: اوس به وګورې چې زه له فرعون سره څه کوم؟ داسې به ئې تر فشارونو لاندې ونيسم چې نه يوازې زما قوم به پرېږدي بلکې په زور به ئې له مصره

وشړي، زه همغه خدای یم چې ابراهیم، اسحاق او یعقوب ته د قادر او مطلق خدای په توګه ورڅرګند شوم خو د خدای په نامه مې ځان ورمعرفي نه کړ!! ما له دوی سره وعده کړې ده چې د کنعان سیمه به دوی ته بخښم، ... خدای موسی ته امر وکړ چې بیا فرعون ته ورشه... هغه ورته وویل: چې بني اسرائیل زما خبره نه اوري نو فرعون به ئې څنګه واوري؟ ...)

د بایبل د دغو خبرو په وړاندې باید لږ توقف وکړو او ناسموالی ئې په ګوته کړو: د بایبل د ادعاء له مخې موسی علیه السلام د فرعون لیدو ته ورغلی او هغه ته ئې له ځانه دا خبره کړې چې د عبرانیانو د خدای پیغام ستا لپاره دا دئ چې د خدای قوم؛ بني اسرائیل پرېږده چې له مصره د دریو ورځو په واټن صحرا ته ووځي او هلته خدای ته خپلې قربانۍ وړاندې کړي، ګواکې دا یو چم او چل وو، غوښتل ئې بني اسرائیل په دې پلمه له مصره ووځي او کنعان ته ولاړ شي!! قرآن دا ادعاء ردوي او فرمايي چې موسی علیه السلام فرعون ته همغه څه ویلي چې هر پیغمبر ئې ولس او د ولس واکمنانو ته وايي، هغه ئې په الله تعالی او آخرت ایمان ته رابللی، د نورو اساسي خبرو په ضمن کې ئې هغه ته ویلي چې د بني اسرائیلو له تعذیب، ځورولو او په اسارت او غلامۍ کې د دوی له ساتلو نه لاس واخله، پرېږده چې آزاد ژوند وکړي، که ترې وېرېږې او د همدې لپاره ئې په اسارت او استضعاف کې ساتې او زامن ئې ورته وژنې نو پرې ئې ږده چې له مصره ووځي او د خپلې خوښې سیمې ته له موږ سره ولاړ شي... فرعون ورته وویل: آیا ته همغه نه یې چې ماشوم وې او موږ وروزلې او د خپل عمر څو کلونه دې زموږ خوا کې تېر کړل؟ او خپل هغه کار دې هم وکړ، حال دا چې هغه وخت ته هم (زموږ په څېر) د کافرانو له ډلې وې، وئې ویل: هغه کار مې په داسې حال کې کړی چې له لارورکو او ناپوهانو څخه وم (په ناپوهۍ کې هغه کار رانه شوی، اعتراف کوم چې هغه وخت زه هم ستاسو په څېر لار ورکی وم) نو کله چې له تاسو ووېرېدم درنه وتښتېدم، نو

زما رب راته حکم راکړ او له پيغمبرانو څخه ئې وګرځولم او دا پېرزوينه چي ته ئې پر ما منت رږدې، د دې وجه خو دا ده چي تا بني اسرائيل غلامان کړي (که دوی آزاد وی ولي به زه د خپلي مور له غېږي محرومېدم، ستا لاس ته به درتلم او ستا تر روزني لاندي به نيول کېدم او ولي به تا نن د دغي خبري منت پر ما ايښودو او خپله دا پېرزوينه به دې ما ته رايادوله؟!!) د قرآن الفاظ دا دي:

Ÿ@ƒäÂŽó] Ûí/ $ZèB @Åö b& ÇÏÈ ûüÏ=»è9$# É> u‘ Aqß ‘ $R) wqà)sù šc öqtãöÏù $‹ÏAù

ÓÉ$#7 G=èù Mù=èùr ÇÊÈ ûüÏZÅ 8ÌÍçå ôÏB $ZŠÏ Mù=Ï9r #%‹Ï9r $ZŠÏ 7 ÎhçÓ9& A$% ÇËÈ

BÏó»ÿù ÇÌÈ û,ÎkÒ9$`Ï B ßr#(Ê) $gßÜè ù A$% ÇÍÈ šú ïÏÿ»3 $#šÆ Ï B Mù&r Mù=èù

pJèÏ 7 Ùr ÇÎÈ ûüÎ™öß9$`Ï ÓÍ=è_r $Vä3m ’În ’Í =dqù Ns3ÿöÅ $J9 Ns3ZÏB

ÇÏÈ Ÿ@ƒäÂŽó] Ûí/ ßN%7ã b& ¥?ã $k]ß? الشعراء: ۱۶-۲۲

د بايبل د ليکوال دا بد عادت دئ چي تل د خپلو قصو اتلان داسي انځوروي چي په چل او چم سره غواړي خپلو موخو ته ځان ورسوي!! او له دې نه د ليکوال مقصد دا دئ چي د بايبل منونکي او پلويان ذهناً دې ته چمتو کړي چي ومني په مکر او چل سره ځان خپل هدف ته رسول د اتلانو او پيغمبرانو کار دئ!! کاش ده داسي يوه پلمه جوړه کړې وی چي فرعون ته د منلو وړ او معقوله برېښېدی، موسی عليه السلام به څنګه د فرعون په څېر يوه ستر ظالم ته وايي چي خدای تا ته دا پيغام لېږلی چي بني اسرائيل پرېږده له مصره صحرا ته ووځي او هلته خپل خدای ته خپلي قرباني وړاندي کړي!! آيا موسی عليه السلام په فرعون باندي د داسي ساده او کم عقله انسان ګمان کاوو چي دا پلمه به ومني او د وتلو اجازه به ورکړي؟!!

قرآن د بايبل دا خبره هم ردوي چي د بني اسرائيلو مشرانو موسی عليه السلام د خپلو ستونزو لامل ګڼلی او شکايت ئې ترې کړی او ده له هغه څه شکايت

کړی چې الله تعالی له بني اسرائیلو سره کول!! د دې ادعاء په خلاف فرمایي چې موسی علیه السلام بني اسرائیلو ته د صبر او له الله تعالی نه د مرستې غوښتو توصیه وکړه:

ôÏB âô±„ `B $gõý qã-Ï Ú öÅ$žc Ì (ÿÿèÓ $ « $Î (qãè ÏG ö™$# ur «!$$Î/ (#qãYŠÏètGó™$# ÏmÏBöqs)Ï 4 ›qãB A$%

ÇÊËÑÈ šú üÉ)FßJù=Ï9 èpt7É)»yèø9$#ur (¾ÍnÏŠ$t6Ïã

الاعراف: ۱۲۸

موسی خپل قوم ته وویل: له الله مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، یقیناً چې زمکه د الله ده، له خپلو بندګانو نه ئې چې چا ته خوښه وي په میراث ئې ورکوي او نېکه پایله د متقیانو ده (وروستی بری د هغه چا په برخه کېږي چې له بې صبرۍ ځان وساتي او له الله تعالی پرته بل چا ته د مرستې لاس اوږد نه کړي).

او د بني اسرائیلو همتناک او له شهامته ډک ځواب داسي بیانوي:

š• Îôgã b& È@ö6s% ô`ÏB $uZƒÏŠré& (#þqä9$s% 4 $oYoKø⁄Å_ $tB Ï‰÷èt/ .`ÏBur $uZ‹Ï?ù's? b& È@ö7s% `ÏB $Y∕Ïrèé&(#þqä9$s%

ÇÊËÒÈ bqè=yJ÷ès? y#ø‹x. tÝàZuŠsù ÇÚö‘F{$# ’Îû öNä3xÿÎ=ó‡tFó¡o„ur öNä.¨rß‰tã

الاعراف: ۱۲۹

وئې ویل: ستا له راتلو د مخه هم کړول شوي یو او له راتلو وروسته دي هم، (موسی علیه السلام) ورته وویل: امید دئ چې رب مو ستاسو دښمن هلاک کړي او د زمکي خلافت درپه برخه کړي او بیا وګوري چې تاسو څنګه عمل کوئ.

د قرآن د وینا له مخي بني اسرائیلو په مېړانې او صبر سره د موسی علیه السلام ملګرتیا کړې او د همدغه صبر په سبب الله تعالی پر دښمن بری ورکړ او د نړۍ پر ټولو قومونو او ولسونو ئې دوی ته فضیلت ورکړ. که څه هم ځینو درنو مفسرینو د بني اسرائیلو دا ځواب د ضعف او بې زړه توب نښه او د شکایت په توګه تعبیر کړی خو دا توجیه کمزورې ده، ځکه چې د یونس د سورې په ۸۴-۸۶ او د

الاعراف سورې په ۱۳۷آیتونو کي په دې اړه داسي راغلي:

(q8$)ù ÇÑÍÈ ûüÜÎóB LêYä bÎ (pè@q? Ïøèù «!$Î LêYB#ä LêYä bÎ Ÿ(qö)»f Ó4›qß A$%r

`Ï šÆ ÏGHq•Î $Yg‹Ûr ÇÑÎÈ šú üÜÎ»à9$Ïöq)ø9$ pZFÏ $Zùè9B ÷w $Z/‘ $Zù@q? «!$ ’?ã

او موسیوویل: اې زما قومه! که مو پر الله ایمان راوړی وي : ÇÑÏÈ ûüÏÍÿ»3ø9$Ïöq)ø9$

نو پرې توکل وکړي که مسلمانان یئ، نو وئې ویل: پر الله مو توکل دئ، اې زموږ ربه! د دغه ظالم قوم لپاره مو د آزمېښت وسیله ونه ګرځوې او په خپل رحمت سره مو له دې کافر قوم نه وژغورې.

۱۳۷ الاعراف: . (rž9 ¹ $JÎ Ÿ@fäÂŽó Ó_Í/ 4?ã Ó_óB ø9$š• Îh ÷M JÎ. ÷MJ?r...

... او ستا د رب غوره وینا د بني اسرائیلو په اړه په دې سبب بشپړه شوه چي صبر ئې وکړ....

دلته د بایبل په وینا کي جدي تناقض ګورو، له یوې خوا بني اسرائیل داسي معرفي کوي چي د فرعون په غلامۍ کي راضي وو او پر موسی علیه السلام ئې دا اعتراض درلود چي ولي ئې د مرګ له ګواښ سره مخامخ کړل، خو له بلي خوا وایي چي دوی له مصر نه د وتلو په اړه له موسی علیه السلام سره موافق ول او د همدې لپاره د دوی مشران د فرعون لیدو ته ورغلي وو، پوښتنه دا ده چي هغه ولس به څنګه د یوه انقلابي مشر قیادت ومني، پاڅون ته به ملا وتړي او له ده سره به یوځای هجرت ته تیار شي چي هغه ته ئې ځواب دا وي: ستا په سبب فرعون او درباریان ئې له موږ ناراضه شوي، له موږ ئې مخ اړولی او په مرګ مو ګواښي!! آیا دا د یوه ستر پیغمبر په نسبت لوی اتهام نه دئ چي خدای ته ئې شکایت وکړ چي ولي خپل قوم له کړاوونو سره مخامخ کوې؟ آیا زه دي د همدې لپاره رالیږلی وم؟ آیا د بایبل دا ادعاء به کوم عقلمن او په دین پوه انسان ومني چي وایي: خدای موسی ته

امر وکړ چې بيا فرعون ته ورشه... هغه ورته وويل: چې بني اسرائيل زما خبره نه اوري نو فرعون به ئې څنگه واوري؟

د عصا په اړه د بايبل غلطه وينا

بايبل (د هارون عصا) تر عنوان لاندي ليکي: (خدای موسی او هارون ته وويل: دا ځل به د مصر پاچا له تاسو معجزه وغواړي، نو هارون دي خپله عصا د فرعون په مخکې پر زمکه وغورځوي، عصا به مار شي... موسی او هارون بيا فرعون ته ورغلل... هارون د فرعون او درباريانو په وړاندي خپله عصا پر زمکه وغورځوله او مار ترې جوړ شو، فرعون د مصر حکيمان او جادوگران راوغوښتل، هغوی هم د خپل جادو په مرسته همدا کار وکړ، خپلي عصاگاني ئې پر زمکه وغورځولې او ماران ترې جوړ شول، خو د هارون مار د جادوگرانو ټول ماران وخوړل...خو د دې معجزې له ليدو سره سره د فرعون زړه سخت پاته شو... بيا خدای موسی ته وويل: سبا هغه عصا درسره واخله چې مار ترې جوړ شوی وو، د نيل ژۍ ته ورشه، د فرعون تر راتلو انتظار وکړه، ورته ووايه: ... اوس به خدای داسي کار وکړي چې پوه شې هغه خدای دئ... زه به د ده په امر د نيل اوبه په يوه گوزار سره په وينو بدلي کړم... هارون د پاچا او درباريانو په وړاندي د نيل اوبه په خپلي عصا ووهلې او په وينو بدلي شوې، ټول ماهيان مړه شول او اوبه گنده شوې، ...خو د فرعون زړه همغسي سخت پاته شو... له دې نه يوه اونۍ وروسته خدای موسی ته وويل: فرعون ته ورشه او ورته ووايه: زما قوم پرېږده چي ولاړ شي او زما عبادت وکړي، که نه نو ټول مصر به له چنگاښو درته ډک کړم، د نيل سيند به داسي له چنگاښو ډک شي چي بهر به راووځي او ستا د قصر په لوري به هجوم راوړي... ستا د خوب خوني، د اوړو نغريو او تنورونو ته به ځان ورسوي... هارون خپله عصا د نيل سيند، چينو او حوضونو ته اوږده کړه، ټول له چنگاښو ډک شول... خو مصري جادوگرانو هم په

خپل جادو سره همدا کار وکړ او ډېري زياتي چنگاښي ئې راپيدا کړې!! فرعون له موسى نه وغوښتل چي خپل خداى ته دعاء وکړي چي دا بلا زموږ له سره لري کړي، ژمنه کوم چي په هغه صورت کي به بني اسرائيل پرېږدم چي ولاړ شي او د خپل خداى لپاره قرباني وکړي... موسى دعاء وکړه... ټولي چنگاښي مړې شوې ... خو بيا هم د فرعون زړه نرم نه شو... بيا خداى موسى ته وويل: هارون ته ووايه چي سبا خپله عصا پر زمکه ووهي تر څو ټول مصر له ماشو ډک شي... همداسي ئې وکړل او ټول مصر له ماشو ډک شو او پر خلکو ئې بريد پيل کړ... د مصر جادوگرانو وغوښتل چي همدا کار وکړي خو دا ځل موفق نه شول... نو فرعون ته ئې وويل: په دې کار کي حتماً خداى لاس لري... خو بيا هم د فرعون زړه نرم نه شو... ورپسې په همدې توگه د مچانو، طاعون، دانو، ژلۍ، ملخ او سختي تيارې داسي يادونه کوي لکه چي ئې د مخکنيو مصيبتونو يادونه کړې، الفاظ ئې تکراري او جملې ئې سره ورته، هرځل د هارون په عصا يو له دغو مصيبتونو پر مصريانو مسلط شوى او بيا فرعون له موسى غوښتي چي دعاء وکړي... د موسى عليه السلام د دعاء په وجه مصيبت ترې دفع شوى خو فرعون په خپل قول عمل نه دئ کړى!! په پاى کي ليکي چي فرعون موسى عليه السلام ته وويل: زما له مخي لري شه او بيا مه راځه که نه نو وژل کېږې، موسى ورته وويل: لکه څنگه چي تا وويل بيا به ما ونه گورې، نو خداى موسى ته وويل: داسي بلا به پر فرعون او د ده پر قوم راولم چي دى به په خپله له تاسو وغواړي چي له مصره ووځئ!! د اسرائيليانو ښځو ته ووايه چي له وتلو مخکي له خپلو مصري گاونډيو نه سره او سپين زر (په امانت) ترلاسه کړي!!! نو موسى فرعون ته وويل: خداى فرمايي: نن نيمه شپه به د مصر له منځه تېر شم، (په همدې سره به) د مصري کورنيو ټول مشران زامن ومري، د فرعون له مشره زويه چي د ده ځاى ناستى دئ نيولې د هغي وينځي تر زوى پوري چي کار ئې په مېچني سره د غنمو وړه کول وي، حتى د مصر د څارويو لومړي بچيان به هم

ومري!!! ... نو دغه وخت موسی له غصې سره د فرعون له قصره ووت،...)

دلته د بايبل گڼ شمېر خبري د سالم عقل او صحيح الهي دين خلاف دي او قرآن ئې ردوي:

- بايبل داسي ښيي لکه چي موسی عليه السلام څو اونۍ پر له پسې د فرعون په دربار کي تېري کړې وي او په همدې مودې کي خدای په وار وار ورته راغلی او ده ته ئې د نوې معجزې ښودلو لارښوونه کړې وي، ده هم خپلي ټولي معجزې د فرعون په حضور کي او له جادوگرانو سره په مقابله کي ښودلې دي، هر څه چي ده کړي جادوگرانو هم همغه کار کړی، دوی يوازي د ماشو په پيدا کولو نه دي توانېدلي!! دا هسي يوه بې بنسټه او په خرافاتو ولاړه خبره ده، هيڅ جادوگر، که هر څومره ماهر او چالاک وي، هيڅ شی نه شي پيدا کولی، نه مړ شی او نه ژوندی، د جادوگر کمال او هنر په دې کي وي چي د خلکو ذهن تر اغېز لاندي راولي او يو شی د خپلي اصلي بڼي په ځای په بدلي بڼي کي وگوري، جادوگر له دې پرته نور هيڅ نه شي کولی، له الله تعالی پرته نه څوک په جادو سره څه پيدا کولی شي او نه په بل څه سره، د قرآن د وينا له مخي جادوگرانو خپل پړي اچولي او په جادو سره ئې د خلکو په ذهن او سترگو داسي اغېز کړی چي دوی ته دا پړي د مارانو په څېر خوځنده وبرېښي، د پړو په ماهيت کي څه تبديلي نه ده راغلې د خلکو په سترگو اغېز پرېوتی. قرآن د سحر د ماهيت په اړه فرمايي:

ÇÏÏÈ Ćëéó @ $kX& Ŀeìé Å `B ïøÎ) @ş ä Ûĝ Å ãr Ņģ$7ïm #Œfù (qà)ø @/ A$%

طه: ۶۶

(موسی عليه السلام جادوگرانو ته) وويل: نه؛ بلکي تاسو ئې وغورځوئ، نو هغه وخت د دوی د سحر په وجه د دوی پړي او عصاگاني داسي ورته وبرېښېدې چي گواکي ځغلي.

يعني جادوګرانو په خپل جادو سره يوازې دومره څه کړي چې پر زمکي پراته پړي او عصاګاني موسی عليه السلام او نورو ته داسي برېښېدلي چې ګواکي خوځي او ځغلي، د دوی په جادو سره د دغو شيانو په ماهيت کي څه تبديلي نه ده راغلې، بلکي د خلکو ذهن ته داسي ورغلې چې دا پړي او عصاګاني د مارانو په څېر ځغلي او په دې سره د بايبل د ټولو هغو ادعاءګانو ترديد شوی چې وايي: جادوګرانو دا او هغه شيان راپيدا کړل!!

د ټولو معجزو موخه دا ښودل شوې چې فرعون د بني اسرائيلو پرېښودو ته اړ کړي، نه دا چې مصريان پر خدای ايمان راوړي، له کفر او شرک نه لاس واخلي او د الله تعالی دين ته غاړه کېږدي!! خو که تاسو په دې اړه د قرآن وينا ته ځير شئ وبه ګورئ چې موسی عليه السلام فرعون او مصريانو ته جامع او بشپړ پيغام لري، د بني اسرائيلو آزادي د اساسي مسايلو په ضمن کي او د يوې ثانوي موضوع په څېر مطرح کوي.

که معجزې يوازې فرعون ته ښودل کېدې او مقصد ئې دا وو چې فرعون بني اسرائيلو ته له مصره د وتلو اجازه ورکړي، ولي ئې په ټولو مصريانو دا مصيبتونه راوستل؟ ولي ئې د ټولو مصريانو حتی د هغو وينځو مشران زامن هم ورته وژل چې مېچنې ئې چلولې؟!! آيا دا خبره د کوم انسان عقل منلی شي چې الله تعالی د مصريانو د زامنو د وژلو لپاره په خپله د مصر له منځه تېر شوی؟!! او آيا الله تعالی د چا د وژلو لپاره دې ته اړ کېږي چې زمکي ته راکوز شي او د هغه کلي له منځه تېر شي چې د کليوالو د وژلو پرېکړه ئې کړې؟!! دا هره ورځ چې انسانان د الله تعالی په اراده پيدا کېږي او مري، داسي مري لکه چې بايبل وايي؟! او تر ټولو مسخره خبره خو لا هغه ده چې بايبل تر دې وروسته کړې او ليکلي ئې دي چې خدای به په مصر کي د بني اسرائيلو او مصريانو کورونه له دې نښې سره بېلوي چې د بني اسرائيلو د کورونو دروازې به د قربانۍ په وينو سرې شوې وي او د دغو

وینو په لیدو سره به د بایبل خدای له دغو کورونو تېرېږي، یوازې د مصریانو کورونو ته به ننوځي او د دوی مشران زامن به وژني!!!

گورئ چي بایبل دلته هم خدای داسي معرفي کوي چي بني اسرائیلو ته د غدر او خیانت لارښوونه کوي، وایي چي خدای موسی علیه السلام ته ویلي وو: د اسرائیلیانو ښځو ته ووایه چي له خپلو مصري گاونډیو نه د سرو او سپینو زرو ښه ډېري گاڼې (په کومه پلمه) ترلاسه کړي، چي بیا ئې د وتلو په وخت کي له ځانه سره یوسي!! آیا ممکنه ده چي د زمکي او آسمانونو رب به خپلو بندگانو ته داسي د غدر او خیانت درس ورکوي!!

راشئ وگورو چي قرآن د موسی علیه السلام د قصې د دغي برخي په اړه څه وایي او د قرآن او بایبل د ویناوو ترمنځ څومره ژور توپیر شته، دا څومره لوړ، جامع او اغېزناک او هغه بل څومره ټیټ، بې محتوی او بې ارزښته!!! قرآن فرمایي:

7 ¢ø Å ¢9r& A$% ÇÌÈ šú üÏqã ó J$$`Ï 7Z-èô Ÿ “Îöî $g»9Î Nõ/B$ÈÌ! A$%

#Œfù ¢$Á ã 4+Ðù ÇÌÈ ûüÏÏ‰»ÁÁ 9$$šÆ Ï MŸà2 bÎ ÿÏî ÏNù A$% ÇÌÈ ßüÎB äô´ Î

ÿ¢9ím Z- Jù A$% ÇÌÈ ûïÏà»Z-Ï ä$Ò ø ‘ Ï #Œfù ¼¢‰f í “Rr ÇÌÈ ßüÎB b$7èê ‘ Ï

#Œ$Jù ¾íÏó ÅÎ Nà6 Âõ ôÏ Nà _Ï¢ä b& ‰/Ïã ÇÌÈ ÒŠÎæ íÅ»¡9 #‹»d bÎ

@à6 Î š, qêÛ ÇÌÈ ûïÎÅ»m ÈÉ‰ J$$’Î ç èø&r ¢{ &r ¤Åõ (þ$% ÇÌÈ šc rããÛ

LâR& @d Ä $Z-Ï @ŠÏr ÇÌÈ 5qè B 5ö/ Ï M»)‹ÛÏ ä• s¡¡ 9$$ì Ûã ù ÇÌÈ 5Šîæ A$-s™

ä• s¡¡ 9$ä! ` $Ð-ù ÇÌÈ ûüÏÎ»ó$$Ñd (q¢. bÎ o• s¡¡ 9$$BÎ® $Z-è9 ÇÌÈ bqãÛGç

`Û©#¢Î NàRÎr Nè R A$% ÇÌÈ ûüÏÎ»ó$$B¿ $Zä bÎ #•ô Ÿ $Z9 ûÉ bqä öÏ (q$%

[illegible]

الشعراء: ٢٩-٥١

(فرعون موسی علیه السلام ته) وویل: که له ما نه پرته دي بل معبود غوره کړ له زندانیانو څخه به دي وګرځوم، (هغه ورته) وویل: (زندان ته مي لېږې) که څه هم (د خپل حقانیت د اثبات لپاره) څرګنده نښه درته وړاندي کړم؟! هغه ورته وویل: رائې وړه که رښتینی یې! نو خپله عصا ئې وغورځوله چي ښکاره مار ترې جوړ شو او خپل لاس ئې راوایست چي لیدونکو ته روڼ او ځلانده وو، (فرعون) په خپلي خوا کي درباریانو ته وویل: دا خو ډېر پوه جادوګر دئ، غواړي په خپل جادو سره مو له خپل ملکه وباسي، نو څه مشوره راکوئ؟ وئې ویل: ده او ورور ته ئې مهلت ورکړه او په ښارونو کي ټول راغونډوونکي (جارچیان او اربکي) وګماره، تر څو ټول پوه ماهر جادوګران درته راولي، نو جادوګران د معلومي ورځې ټاکلي ځای ته راغونډ کړی شول او خلکو ته وویل شو: آیا تاسو هم راغونډېدونکي یئ، تر څو د (موسی په ځای د خپلو) دغو جادوګرانو متابعت وکړو، (په خاصه توګه هغه وخت چي) دوی بر لاسي شي، نو کله چي جادوګران راغلل فرعون ته ئې وویل: که موږ بر لاسي شوو نو آیا موږ ته به حتماً څه انعام او اجوره راکول کېږي؟! وئې ویل: هو! او په

هغه صورت کي خو به تاسو (دربار ته) د مقربينو په ډله کي وئ!! موسی ورته وويل: څه چي (د جادو ښودلو لپاره) غورځوئ وئې غورځوئ!! نو خپل پړي او عصاګاني ئې وغورځولې او وئې ويل: د فرعون په عزت قسم چي موږ هرو مرو غالبېدونکي يو!! نو موسی خپله عصا وغورځوله چي ناڅاپه ئې هغه څه تېرول چي دوی په درواغو جوړول، نو جادوګران په سجده پرېوتل او وئې ويل: په رب العالمين مو ايمان راوړ، د موسی او هارون په رب، (فرعون) وويل: آيا تر دې د مخه چي زه اجازه درکړم تاسو ايمان راوړ؟!! په دې کي شک نشته چي دی ستاسو هغه مشر دئ چي جادو ئې درښودلی، نو اوس به پوه شئ، حتماً به ستاسو لاسونه او ستاسو پښې بدل بدل پرې کړم او تاسو ټول به په دار وځړوم، (دوی ورته) وويل: باک نشته، موږ د خپل رب په لوري ورګرځېدونکي يو، طمع مو دا ده چي زموږ رب به زموږ خطاګاني په دې خاطر راته وبخښي چي لومړني ايمان راوړونکي شوو)

د قرآن په دې موجزو او مختصرو الفاظو کي هومره پراخ او ژور مطالب او لارښووني پرتې دي چي له شرحې او تفصيل نه ئې يو کتاب جوړيږي، ځيني مهمي برخي ئې دا دي:

- فرعونان په دلايلو نه قانع کېږي، د حق د لاري مبارزين دي له ظالمو او فرعون صفته واکمنانو دا طمع نه کوي چي د دوی دلايل به ومني او له مخالفته به لاس واخلي.
- لکه څنګه چي فرعون د موسی عليه السلام مقابلې ته د مصر جادوګران راوړاندي کړل، همدا راز به تل او د تاريخ په هر پړاو کي، د فرعون ملګري، د هر ديني تحريک په ضد، ټګمار مذهبي مشران راوړاندي کوي او د دين مقابله به په دين او د مذهب مقابله به په مذهب سره کوي، د حقپالو دعوتګرانو په ضد به د دين پلورونکو ټګمارو مذهبي مشرانو ډله لومړي خط ته لېږي.
- که غواړئ چي يو واقعي دعوتګر وپېژنئ او له دروغجن، ټګمار، دين

خرڅوونکي او مذهب پلورونکي مذهبي مشر نه ئې تفکیک کړئ نو دا به د یوه ځلانده ملاک او معیار په توګه په پام کي لرئ چي له فرعونانو سره ئې چلند څنګه دئ، د هغه مقابله کوي که د هغه مزدور دئ، د ده په ضد خوځښت کي د ده په امر او اشاره، خدای ته د تقرب په لټه کي دئ که فرعون ته!! قرآن دلته د موسی علیه السلام په مقابل کي ټګمار او د فرعون مزدور مذهبي مشران د جادوګرانو په څېره کي انځوروي چي دا ئې ځانګړتیاوي ګڼي: د حقپالونکو په ضد د فرعون په امر راغونډېږي، له فرعون نه د مزد او اجورې طمع لري، تر ټولو ستر هدف ئې دا دئ چي فرعون ته ئې تقرب او نږدې والی په برخه شي او د درباریانو په ډله کي ونیول شي.

- د فرعوني نظامونو واکمنان به تل د دیني خوځښتونو په ضد په هغه دین او مذهب ترکیز کوي چي د دوی د واکمنۍ تر سیوري لاندي په ولس کي خور شوی، د قومي مذهب بڼه ئې غوره کړې، د ټولني حاکم وضعیت د الهي مقدراتو مطابق او د الله تعالی د خوښي حالت ګڼي، ولس ته په دې حالت د قناعت توصیه کوي، له مخالفت نه ئې منع کوي، ولس ته ئې پیغام دا وي چي په روان وضعیت راضي اوسه، دا واکمنان د خدای سیوری ګڼه، له دې حالت سره مخالفت له الهي مقدراتو سره مخالفت بوله!! ګورئ چي فرعون ولس ته څه وایي: ولي د موسی په ځای د خپلو مخکنیو مذهبي مشرانو متابعت ونه کړو؟!!
- خو دغه لومړي خط ته لېږل شوي مذهبي مشران، هغه چي فرعون خلکو ته ویل: د موسی په ځای ولي د دوی متابعت ونه کړو!! کله چي د موسی علیه السلام د دعوت پر حقانیت پوهېږي او ایمان راوړي، د دوی په اړه د فرعون دریځ او پرېکړه دا ده: موسی ستاسو په څېر دئ، ستاسو استاد دئ، تاسو ته هم ده د جادو ښودنه کړې، په ګډه مو دا لوبه او توطئه جوړه کړې وه، که داسي نه وی نو ولي مو زما له اجازې مخکي خپله ماتې ومنله، د خلکو په وړاندي موسی ته تسلیم شوئ او

ايمان مو راوړ؟ اوس به پوه شئ چې له تاسو سره څه کوم، لاسونه او پښې به مو بدل بدل سره قطع کوم.

- کوم ځواب چې جادوگران ئې په دې وخت کې فرعون ته ورکوي، ډېر عجيب، د پام وړ او ارزښتناک دئ، وايي: هيڅ پروا مو نشته، مرگ ته چمتو يو، دا مرگ خو له دې پرته بل څه نه دئ چې موږ د خپل پالونکي رب په لوري بيايي، هسې هم مرو او د خپل رب په لوري خامخا ورگرځو!! په دې سره قرآن موږ ته له يوې خوا دا لارښوونه کوي چې پر خدای باندې ايمان انسان ته داسې جرأت او شهامت ورپه برخه کوي، دا جادوگران گورئ چې څو شېبې مخکې د فرعون په امر راغونډ شوي وو، د ده لپاره ئې د موسی عليه السلام مقابله کوله، د فرعون پر سر ئې لوړه کوله او د ده د عزت او جلال په طفيل ئې خپله بريا يقيني او حتمي گڼله، له فرعون نه ئې د اجورې طمع وه او تر ټولو ستر هدف ئې دا وو چې د فرعون د درباريانو په ډله کې ونيول شي، خو اوس او په الله تعالی باندې له ايمان نه وروسته په دوی کې دومره ژوره تبديلي راغلې چې د فرعون د گواښونو پروا نه کوي، له مرگه نه وېرېږي، مرگ د الله تعالی په لوري د تلو وسيله گڼي او پرونۍ مادي طمع ئې اوس په معنوي تلوسې بدله شوې او موخه ئې دا ده چې الله تعالی ترې راضي شي او گناهونه ئې ورته وبخښي!! له بلې خوا موږ ته وايي چې د ايمان خاوند بايد داسې وي، که تاسو په رښتيا په الله تعالی ايمان لرئ نو د فرعونانو له گواښونو به نه وېرېږئ.

- د فرعون په ځواب هم بايد غور وکړو چې موسی عليه السلام ته ئې ورکړ او وئې ويل: که له ما پرته دې بل اله او معبود ونيولو، خامخا به دې له زندانيانو څخه وگرځوم. (يعني په دې ملک کې به له ما پرته بل چا ته په دې سترگه نه گورې چې احکام صادروي او د پرېکړو حق لري، دلته خو يوازې زما احکام چلېږي او که تا د بلې مرجع دعوی وکړه نو ځای دې زندان دئ، له نورو زندانيانو سره به يو ځای په

زندان کې پروت وي)

- د قرآن د وينا له مخې نن د نړۍ نږدې ټول نظامونه فرعوني نظامونه دي، شتمنۍ د څو محدودو شتمنو په لاس کې، پراخې او اضافي ادارې له ډېرو مامورينو سره، ستر ستر فوځونه او پوليس او د هغوی ملا ماتوونکي مصارف... دا ټول د عام ولس په اوږو بار وي او مصارف ئې له عام ولس نه ترلاسه کېږي، چارواکي ئې تر فرعون هم زيات بې رحمه، ظالم او مغرور، چې نه له الله تعالی وېرېږي او نه په ولس ترحم لري!!
- قرآن عظيم الشأن فرمايي: چې فرعون نه يوازې خپل مخالفين په زندان کې اچول بلکې هغوی ئې رجم کول، د دوی پر لاسونو او پښو کې ئې مېخونه ټک وهل، عادي او پردي مخالفين خو پرېږده حتی د خپلې هغې مېرمنې په لاس او پښو کې ئې هم مېخونه ټک وهل چې ايمان ئې راوړی وو!!

$Br “ Žzÿ Ös Å žv]‡ ‹»d $B (q$% ,M»YÉ $ZÏ»ƒ$«Î 4 › qB Nèd䕠` $ÿÈ=ù

ä$_ `JÎ Ï=æ& þÎn 4 › qã A$%r ÇÌÏÈ ûüÏ9rF $$ZÍ$/#ä þÎ ‹»gÎ $ZèÜ™

&Îÿã Ÿw ¼çR] í#$!$ pŷÉã ¼ç9 šqã? `Br ¾ÍŸ‰Yã ôÏB 3“ %ç$s

ÇÌÐÈ šc qßÎ»à9$

نو کله چې موسی څرګندې نښې ورته راوړې وئې ويل: دا خو له ځانه جوړ شوې جادو نه پرته بل څه نه دي او دا مو د خپلو مخکنيو پلرونو په ويناوو کې نه وې اورېدلې. او موسی وويل: زما رب هغه څوک ډېر ښه پېژني چې د ده له لوري له لارښوونو سره راغلی او هغه چې د (آخرت) غوره مېشت ځای به ئې په برخه وي. حقيقت دا دئ چې ظالمان نه بريالي کېږي.

(۳۶-۳۷)- دلته د موسی علیه السلام د څرګند لارښود دعوت په وړاندې د قوم عکس العمل او د ده ځواب زمونږ مخې ته اېښودل شوي:

- قوم ورته وايي: ستا ټولې معجزې له جادو پرته بل څه نه دي، دا نوې خبرې دي، زمونږ د پلار نيکه له دين او مذهب سره اړخ نه لګوي، دا خبرې مو تر دې د مخه له خپلو نيکونو نه نه دي اورېدلې، ته غواړې د پلار نيکه لار پرېږدو او نوی دين ومنو؟!!
- موسی علیه السلام ورته وايي: الله تعالی ښه پوهېږي چې څوک په سمه لار روان دئ او څوک په کږې، د چا عاقبت نېک او غوره دئ او د چا بد، د هر چا د وينا او عمل په اړه بايد د الله تعالی د دين په رڼا کې قضاوت وکړو، نه دا چې له پلار نيکه نه راپاته دين او مذهب حق او سم وګڼو او په پټو سترګو پسې روان شو، په دې پوه شئ چې د ظالمانو پايله وخيمه ده، هيڅ بريا به ئې په برخه نشي او له الهي عذابه به ونه ژغورل شي.

په نورو آيتونو کې د دې پېښې تفصيلات داسي راغلي:

ôB /ã_ìçà b& %f/ìã ÇÈ ×Îæ íÅ»¡9 #‹»d žc Î bqãèÏ Ùq% `B _JßA%

ÇÈ ûïÎÅ»m ÈÉ%J$’Î @Åör q{&r nÅö (ßô% ÇÈ brâßÜ? #Œ$Jù ßåÊö

bÎ #•ôV($Z9 žc Î (ß% šc qãèÎ ä•s¡ 9$ä!`r ÇÈ 8Îæ @Å»™ èãÎ š, qèÜ/

ÇÈ ûüÎS) 3Ü$`Ü9 ßåÎr ßè A$% ÇÈ ûüÎî»ó$Ü3ß $Zà2 الاعراف: ۱۰۹-۱۱۴

د فرعون د قوم درباريانو وويل: دا خو حتماً يو ډېر پوه جادوګر دئ. غواړي تاسو له خپل ټاټوبي وباسي، نو څه امر کوئ؟ وئې ويل: ده او ورور ته ئې مهلت ورکړه او ښارونو ته اربکي ولېږه، چې هر ماهر او پوه ساحر درته راولي. او جادوګران فرعون ته راغلل او وئې ويل: حتماً به مو څه بدله په برخه کېږي، که برلاسي شوو؟

وئې ویل: هو؛ او تاسو به خامخا له مقربینو څخه وئ.

دلته څو ټکي په پام کي ولرئ:

- درباریانو د موسی علیه السلام د معجزو له لیدو وروسته وویل چي دا حتماً یو ماهر جادوګر دئ، که خپلي مخي ته پرېښودی شي نو زمکه به درته سور اور کړي، تاسو به له اقتدار او واکمنۍ نه محروم او د دې هېواد پرېښودو ته اړ کړي، ووایئ چي څه چاره ئې وکړو، مشوره مو څه ده، له "ما ذا تأمرون" نه دا معنی هم اخیستل کېدی شي چي دوی فرعون ته ویلي چي څه امر کوې، که څه هم تأمرون د جمع صیغه ده، خو واکمنانو ته د دوی درباریان تل همداسي خطاب کوي، دا توجیه تر ټولو غوره برېښي چي درباریانو په خپل منځ کي دا خبره یاده کړې، د دوی له منځه چا ویلي چي نو مشوره مو څه ده، ټول په دې متفق شوي چي فرعون ته ووایي: موسی او ورور ته ئې مهلت ورکړه، د هېواد ګوټ ګوټ ته اربکي ولیږه چي له موسی سره د مقابلې لپاره تکړه جادوګران راغونډ کړي، فرعون دا مشوره منلې ده. دا ځکه چي په الفاظو کي دا نه مومو چي غونډه د فرعون په حضور کي دائره شوې او هغه درباریانو ته څه ویلي.

دلته دا پوښتنه راولاړېږي چي فرعون او درباریان ئې ولي د موسی علیه السلام له یوې معجزې نه دومره په وېره کي شول چي وایي تاسو له خپل ملک نه باسي؟! د یوه داسي ستر هېواد مطلق العنان واکمن چي له شام نه تر لیبیا پوري او د مدیترانې له ساحله تر حبشې پوري غزېدلی وو، څنګه له تش لاسي موسی علیه السلام او د ده له بې وزلي او مریي قوم نه دا وېره احساس کړه؟! ځواب ئې دا دئ چي:

۱- د همدغه بې وزلي قوم یوه ستر او نامتو مشر یوسف علیه السلام په دغه ستر هېواد حکومت کړی وو، د مصر اکثریت اوسېدونکو له هغه سره کلکه مینه درلوده او د ده په څېر د یوه مهربان، زړه سواند، امین او مدبر مشر غوښتونکي

ول، د غافر (المؤمن) سورې په ۳۴ آیت کې ویل شوي چې کله فرعون د موسی علیه السلام د وژلو خبره وکړه د ده له درباریانو نه یوه کس چې ایمان ئې راوړی وو خو خپل ایمان ئې نه ښکاره کړی وو له موسی علیه السلام نه په ډېرو اغېزناکو الفاظو دفاع وکړه، دوی ته ئې یوسف علیه السلام ورپه یاد کړ او وئې وويل: تر دې د مخه یوسف له ښکاره نښو سره درته راغلی وو، د هغه له وفاته وروسته تاسو ویل چې الله به بیا داسې پیغمبر راونه لېږي، دا آیت ښیي چې د موسی علیه السلام د دعوت اغېز حتی تر دربار پورې غزېدلی وو.

۲- د موسی علیه السلام دعوت داسې وو چې له فرعوني نظام نه د بغاوت معنی ئې درلوده، فرعونیان پوهېدل چې که په مصریانو کې دا دعوت خور شي نو د دوی اقتدار له ستر ګواښ سره مخامخ کوي.

فرعون ته د جادوګرانو په وینا کې موږ ته د سرکاري مذهبي مشرانو خصوصیات معرفي شوي، دوی د واکمنانو په حکم راغونډېږي، له حکامو نه د خپلو فتوی ګانو اجوره ترلاسه کوي، ستر هدف ئې دا وي چې د دربارونو تقرب ئې په برخه شي.

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاعراف: ۱۱۵-۱۱۷

(جادوګرانو) وویل: اې موسی! ته ئې غورځوې (خپله عصا) او که موږ لومړني غورځوونکي شو (د خپلو پړو او عصاګانو)؟ وئې ویل: وئې غورځوئ، نو کله چې دوی وغورځول د خلکو سترګې ئې په جادو (سره اغېزمنې) کړې، وئې وېرول او ستر جادو ئې وړاندې کړ. او موسی ته مو وحې وکړه چې خپله عصا وغورځوه، نو ناڅاپه دې هغه څه ښوی تېرول چې دوی په دوکې او چل ول سره جوړ کړي وو.

په دې آيتونو کې څو خبرې شوې:

- جادوګرانو موسی عليه السلام ته وويل چې ته خپله معجزه ښيې او که موږ پر ېږدې چې خپل هنر وړاندې کړو؟ د وينا الفاظ ئې داسې وو چې غوښتل ئې دوی ته د لومړيتوب موقع ورکړی شي. موسی عليه السلام ورسره موافقه کوي.
- د دوی هنر د لاس چالاکي او د خلکو سترګې دوکه کول او تر اغېز لاندې نيول وو، داسې څه ئې وښودل چې خلک ئې ووېرول، د جادو ستره مظاهره ئې وکړه.
- الله تعالی موسی عليه السلام ته وحې وکړه چې خپله عصا وغورځوي، عصا ئې فوراً د جادويي پړو او عصاګانو په ښوی تېرولو پيل وکړ.

[illegible]

[illegible]

الاعراف: ۱۱۹-۱۲۲

نو حق واقع او محقق شو او هغه څه باطل او محوه شول چې دوی کول. هلته نو مغلوب او ذليل شول. او جادوګران په سجده پرېوتل. وئې ويل: په رب العالمين مو ايمان راوړ. د موسی او هارون په رب.

حق غالب شو، د فرعونيانو هڅې هدر ولاړې، په دې مقابلې کې مغلوب شول، د کبر او لويي پايله ئې سپکاوی او ذلت وو، د چا په هنر او کمال چې دوی تکيه کړې وه؛ هغوی نه يوازې ماتې وخوړه بلکې د موسی عليه السلام د دعوت پر حقانيت پوه شول، د الله تعالی په وړاندې په سجده پرېوتل، په رب العالمين باندې ئې خپل ايمان څرګند کړ، ټولو خلکو دا صحنه په خپلو سترګو ليدله، فرعونيان په خپلې لومې کې ننښتي ول، هغه څه وشول چې دوی ترې وېرېدل.

[illegible]

§ç7# »=Å ôß Nä-ã_ öŕr Nä3ƒÏ‰ƒ& £èÈ‰_{ ÇÊÈ bqçè? $ ö¡ ù $g=è& $k]ß {qã_Ì÷ ë

ï c &Wĵ $ZÏ Nä_Z? $Br ÇÊÈ bqçĵ) Zä $Yĥ 4<ĵ $Rĵ {þš% ÇÊÈ šú üÏèKô_& Nä3Z7k¹ _{

ÇÊÈ ûüÏĵó ä $Z@q?r #Žö¹ $Yøã ŏìø $Z/' $Zä!` $J9 $Zĥ ÏM»ƒ$«Î $ZB#ä

الاعراف ۱۲۳ - ۱۲٦

فرعون وويل: آيا له دې مخکي چي زه اجازه درکړم ايمان مو راوړ؟ دا حتماً ستاسو داسي يو پټ تدبير دئ چي په دې ښار کي مو ترسره کړ د دې لپاره چي اوسېدونکي ئې ترې وباسئ! نو ژر به پوه شئ (چي څه درسره کوم). حتماً به ستاسو لاس پښې يو د بل خلاف پرې کړم، بيا به تاسو ټول پانسۍ کړم. وئې ويل: يقيناً چي موږ د خپل رب لوري ته بېرته ورگرځېدونکي يو. او له دې پرته په بل څه موږ نه رټې چي د خپل رب په آيتونو مو له هغه وروسته ايمان راوړ چي موږ ته راورسېدل، اې زموږ ربه! پر موږ صبر راولېږه او په داسي حال کي مو وفات کړه چي مسلمان وو.

فرعون چي په خپلي لومي کي نښتی وو، له يوې خوا بايد ولس ته څه ووايي او له بلي خوا جادوگرانو ته چي د ده دښمن ته تسليم شوي او دی ئې له ستر سپکاوي سره مخامخ کړی، د همدې لپاره وايي: تاسو ولي زما له اجازې مخکي ايمان راوړ؟ پکار خو دا وه چي زما تر پرېکړي مو انتظار کړی وی، دا حتماً ستاسو چل ول وو، موسی ستاسو د ډلي مشر دئ، په گډه مو دا دسيسه جوړه کړې ده، غواړئ د دې ښار اصلي اوسېدونکي ترې وباسئ، نو اوس به د خپلي توطئې سزا حتماً وگورئ، د لاس پښو پرې کېدا او په دار ځوړېدا مو سزا ده!!

په دې مختصرو الفاظو کي ډېر زيات ستر ستر حقايق او درسونه پراته دي، موږ ته لارښوونه کوي چي د مظلومو او محکومو ولسونو د وېرولو لپاره د فرعونانو وينا څه وي؟ خلکو ته څه وايي؟ له څه نه ئې وېروي؟ دوی له يوې خوا ولس ته د

عدالت غوښتونکو په ضد وايي: دوی د نظام په ضد توطئې کوي، غواړي امنيت له منځه يوسي، ستاسو هېواد په سور اور بدل کړي، تاسو د هېواد پرېښودو ته اړ کړي او له بلي خوا ئې وېروي، هم له نظام سره د مخالفت له سختي سزا او هم د مخالفينو د برلاسي له خطرناکو عواقبو نه.

خو د جادگرانو په ځواب کي څو مهمي خبري ترسترگو کېږي:

- هغه کسان چي تر ايمان د مخه د فرعون په حکم خوځېدل، د اجورې لپاره ئې د موسی عليه السلام مقابلې ته ملا تړلې وه، لويه هيله ئې دا وه چي د دربار تقرب ئې په برخه شي، له ايمان راوړو وروسته نه يوازي د فرعون له سختو گواښونو څخه نه وېرېږي، بلکي مرگ د خپل رب په لوري د تلو وسيله گڼي، فرعون ته وايي چي زموږ جرم فقط دا دئ چي د ننبو او دلايلو له ليدو وروسته مو د الله تعالی په آيتونو ايمان راوړی، له الله تعالی نه د صبر او استقامت غوښتنه کوي، غواړي مرگ ئې د مسلمان مرگ وي، يعنی اوس ئې وېره په خپل ايمان او اسلام ده، يوازي له دې وېرېږي چي د تعذيبونو په وړاندي بې صبره نه شي او داسي څه ته اړ نشي چي له اسلام او د الله تعالی له اوامرو نه د مخالفت په معنی وي!!

’Í ÕÏ‹ù ” Îöî ‹»9Ĵ ôÏ Nà6 9 àMôÎã $B ‗ J$$g¯’»7 ãöãdÏ A$%r

’Îû r 4† › qãÏ‹»9Ĵ #‹Ĵ ßÎÔ þjè©$[mž‹À ’Î‹@èÔ $‹ ÈÜ‹Ü9$’ ?ã ß»J»g»ƒ

Îöî Çİ öF$ † Î ¼çŠqãã_r qèÏ ž9ôFó‹$ ÇÌÈ ûüÎÉ»3$$šE Ï ¼çZ3V

¼çŠqãã_r ç‹Rõ z'ù ÇÌÈ šc qã_ö‹Ẅ $Zĵ‹Ĵ Ng‹ {þZßr È‹s$$

ÇÍÈ šú üÜÎ»@$$ è‹7É»ã šc ‰Ÿ2 #ø. ö‹R$ Ő‹$$’Î Ng»Rö6Zù

ÇÍÈ šc rÇ ZãŸ þJ»ŠÉ$Pöÿr í$Z9$’‹Î šc qãÂ ZÍ NB Zè_r

ûüÏmqç»J9$šÆ Ï Nè þJ»ŠÉ$Pöÿr Zè9 $‹R‰9$ìÉ»d ’Î NB Yè7Zr

ÇÍÈ

او فرعون وویل: اې درباریانو! ستاسو لپاره له ځانه پرته بل معبود نه پېژنم، نو اې هامانه! خټه په اور راته پخه کړه او لوړه ماڼۍ راته جوړه کړه چې د موسی د معبود لوري ته لوړ شم او یقیناً چې زه ئې له دروغجنو څخه ګڼم. او ده او لښکرو ئې په زمکې کې په ناحقه لویي وغوښته او ګمان ئې وکړ چې زموږ لوري ته به نه راګرځول کېږي. نو دی او د ده لښکري مو ونیول او سیند ته مو وغورځول، نو وګوره چې د ظالمانو پایله څنګه وه؟! او له دوی نه مو داسي ډله جوړه کړه چې د اور په لوري بلنه ورکوي او د قیامت په ورځ به ئې (هیڅوک) مرسته ونه کړی شي. او په دې دنیا کې مو لعنتونه ورپسې کړل او د قیامت په ورځ له قبیح او رذیل ګڼل شوو څخه دي.

(۳۸-۴۲)- د دې مبارکو آیتونو ځیني جامع لارښووني دا دي:

- فرعون خپلو درباریانو ته هم وایي چې ستاسو لپاره له ځانه پرته بل معبود نه پېژنم. یعني هغه خپلو درباریاونو ته هم د غلامانو او بندګانو په سترګه ګوري، له دوی سره ئې هم معامله د بادار او غلام معامله وي.
- هامان ته وایي دنګه ماڼۍ راته جوړه کړه، خو تر دې نامه لاندي چې غواړي بر لاړ شي او خلکو ته دا وښیي چې هلته ئې د موسی رب نه دئ موندلی، هغه درواغ وایي چې رب ئې بر په آسمان کې دئ!! ځان ته لوړه ماڼۍ جوړوي خو د رژیم له مخالفینو سره د مقابلې تر نامه لاندي، هر فرعون همداسي کوي، د دنګو ماڼیو له

جوړولو نه د فرعونانو موخه یوازي دا نه وي چي د مرفه او له تعیشه ډک ژوند شرایط ځان ته برابر کړي بلکي پر دې برسیره غواړي عام ولس تر خپل رعب او هیبت لاندي راولي.

- هامان ته دنده سپاري چي دا دنګه ماڼۍ به له پخو خښتو جوړوي، خو باید وګورو چي آیا دا د مصر موجود اهرامونه همغه دي چي فرعون جوړ کړي؟ آیا دا ستري ستري ډبري چي د اهرامونو په جوړولو کي کارول شوې؛ ډبري دي که له ختو جوړي شوې پخې خښتي چي د وخت په تېرېدو سره په ډبرو بدلي شوې؟ ځیني دا ادعاء کوي چي اهرامونه له داسي سترو سترو تیږو جوړ شوي چي له درې سوه کیلومتره لري سیمي نه د غلامانو په واسطه راوړل شوې دي، په خپله د اهرام شاوخوا نږدې سیمي کي داسي ډبري نه موندل کېږي!! له پرمخ تللو وسایلو پرته د داسي تیږو راوړل او هغه هم په دومره لوی شمېر کي او بیا یوه د بلي د پاسه اېښودل ډېر ګران کار دئ. که دا اهرامونه همغه وي چي قرآن ورته ګوته نیسي نو په بشپړ یقین سره ویلی شو چي تیږي ئې په اصل کي ستري ستري پخې خښتي دي چي د زمانې په تېرېدو سره په ډبرو بدلي شوې. ما څو کاله مخکي د یوې څېړني تفصیلات واورېدل چي ویل ئې د اهرامونو په ځینو برخو کي داسي سوري وموندلې شوې چي له ایرو ډکي وې، همدا راز د جهاد په کلونو کي مي د شلمان غره په ډډې کي داسي معبدونه ولیدل چي په دېوالونو کي ئې پلني ډبري کارول شوې وې او د ډبرو تر منځ ختې، خو دا ختې د اوږدې مودې په تېرېدو سره تر سمنټو هم زیاته کلکه او ډبرینه شوې وه.

- فرعون او لښکرو ئې د استکبار لار غوره کړه، غوښتل ئې خپله لویي په ناحقه توګه پر خلکو ومني، د دنګو قصرونو او ماڼیو جوړول ئې د همدې ناحق استکبار نښه وه، د هري زمانې فرعونان به همداسي ومومئ. له الله تعالی غافل، له آخرته بې پروا، ځان تر نور لوړ ګڼل، خپله لویي پر نورو منل او نورو ته د حقارت په سترګه

کتل، د تاریخ د ټولو فرعونانو مشترک خصلتونه دي.

- الله تعالی د کبر او ظلم سزا ورکړه، د عذاب په منګولو کې ئې ونیول، په بحر کې ئې له خپلو لښکرو سره یو ځای غرق کړل.
- وګوره چې د ظالمانو پایله څنګه ده، د تاریخ هر فرعون ته همدا او دې ته ورته پایله منتظره ده.
- داسې ډله ترې جوړه شوه چې خلک ئې د اور په لوري بلل، د دوی په ملګرتیا کې خلک په اور کې پرېوتل، او د آخرت له عذابه خو ئې هیڅوک او هیڅ څه نشي ژغورلی، هلته به هیڅ مل او مرستندوی ونه مومي.
- په دنیاکې به هم خلک پرې لعنتونه وایي او په آخرت کې به هم د رټل شوو او سپک شوو په ډله کې وي.

4‹r'(W$šc rãà)$$Z6=d& $B Ÿ‰è/ .`Ë |=»FÅ6 ®$Ó›qã $Y¦?#ä ®6)9r

ÇÎÈ brã©x.Gf bß]è9©pZJôm‘r “‰èdr Ä $Y=Ï •í$Á/

او یقیناً چې موسی ته مو له هغه وروسته کتاب ورکړ چې مخکني پېړۍ وال مو هلاک کړل، خلکو ته د بصیرت اسباب، لارښود او رحمت؛ ترڅو پند واخلي.

---

(۴۳)- دا آیت موږ ته ښيي چې:

- موسی علیه السلام ته له هغه وروسته کتاب ورکړی شو چې الله تعالی فرعون او فرعونیان هلاک کړل.
- د دې کتاب ځانګړتیاوې دا وې: ۱- د بصیرت وسیله وو، هر څه ئې خلکو ته معرفي کول، د دوی سترګې ئې پرانیستلې، د نور او رڼا په څېر وو چې دوی ئې له تیارو ایستل، ۲- د ژوند په ټولو اړخونو کې ئې د دوی لارښوونه کوله. ۳- او د الله

تعالی د رحمت او پېرزوینو دروازې ئې د دوی پر مخ پرانیستلې.

دا مبارک آیت ښيي چې بني اسرائیلو تر هر څه د مخه یوه لارښود مشر ته ضرورت درلود چې د فرعون له غلامۍ ئې وژغوري، له آزادۍ وروسته ئې لارښود کتاب ته ضرورت وو چې د ژوند اړوند ټولي برخي ئې تنظیم کړي. په همدې کتاب د عمل کولو په نتیجه کي به د الله تعالی د رحمت او پیرزوینو نیکمرغه وزر پر دوی وغوړېږي.

`Ë |MŸä $Br •ÏØF$ Ó›qã 4ĵ $ŸÏÒ% ôĵ Çlöã$É ëï$g2 |MZä $Br

$Br ãÉãØ$ ãÏÕã Ar$ÜGù $Zrãè $RÜ±$& $ZÅ»9r ÇÎÍÈ šú ïŸ‰ĵ»±9$

$Zà2 $ZÅ»9r $ZÏ»ƒ#ä Nĵ$ã (qè? šú ïôB Èd& þ_ Î $ŽZr$0 |MZà2

`Ë pZJôm§ `Å»9r $Y#Š$R ôĵ íqÜ9$É ëï$g2 |MZä $Br ÇÎÎÈ šú ,ÎÅ¹ã

brãž2 ‹Ff Nĵ‐è9 š• Îô% `Ë 9ƒÉR `Ë Nĵ9?& $B $Bq% ‘ÉZçĵ š• Îô

ÇÎÏÈ

او ته هغه مهال په غربي اړخ کي نه وې چې موسی ته مو کار سپارلو او له شاهدانو څخه هم نه وې. خو موږ د پېړیو پېړیو نسلونه راپیدا کړل او اوږده عمرونه پرې تېر شول، او ته په مدین کي هم مېشت نه وې چې زموږ آیتونه پرې لولې خو موږ د پیغمبر لېږونکي وو. او ته د طور په اړ خ کي هم نه وې چې موږ غږ کړ خو اما ستا د رب له لوري یوه پېرزوینه ترڅو هغه قوم انذار کړې چې تر تا د مخه هیڅ خبرداری ورکوونکی نه دئ ورغلی، تر څو پند

واخلي.

(۴۴-۴۶)- د دې مبارکو آيتونو څو حساسو خبرو ته جدي توجه وکړئ:

- پيغمبر عليه السلام ته ويل شوي چي ته هغه مهال د طور د ناو په غربي اړخ کي حاضر نه وې چي موسی عليه السلام ته تورات ورکول کېدو او هغه مهال هم حاضر نه وې چي د خپل قوم اويا مشران ئې له ځان سره طور ته بېول چي د الله تعالی له لوري د تورات د احکامو د ترلاسه کولو شاهدان وي. او په مدين کي هم مېشت نه وې چي په هغه پوري اړوند آيتونه اوس قوم ته اوروې، او هغه مهال هم د طور په اړخ کي حاضر نه وې چي موږ موسی عليه السلام ته غږ کړ، په پيغمبری مو مبعوث او د فرعون مقابلې ته مو لېږلو، دا حقايق د وحي له لاري تا ته ښودل شوي. په دې پېښو پېړی پېړی او اوږده عمرونه تېرې شوي، هغه پېښي تا په خپلو سترگو نه دي ليدلې، موږ اراده وکړه چي تا د پيغمبر په توگه ولېږو، زما د آيتونو په ترڅ کي دا پېښي هغو خلکو ته بيان کړې چي تر تا د مخه هيڅ پيغمبر نه دئ ورغلی، په مکرره توگه دې خبري ته گوته نيول چي ته دلته او هلته نه وې، څه چي وايي نه ستا د سترگو ليدلې پېښي او حوادث دي او نه له کوم مخکني پېغمبر نه اورېدلې خبري، بلکي د وحي له لاري تا ته ويل شوې، دا ښيي چي دلته يوه مهم مطلب ته اشاره کول په پام کي دي او هغه دا چي مسيحيانو د مسيح عليه السلام په اړه وويل چي هغه نور وو، تر ټولو مخلوقاتو مخکي د الله خوا ته د يوه روڼ ستوري په څېر موجود وو، اوس شته او تل به وي، په مسلمانانو کي هم داسي خلک راپيدا شول چي د بايبل تر اغېز لاندي ئې د پيغمبر عليه السلام په اړه همغه خبري وکړې چي مسيحيانو د مسيح عليه السلام په اړه کولې، دا مبارک آيتونه د هغو ټگمارانو او لارورکو پر خوله سخت گوزار دئ چي وايي پيغمبر عليه السلام په هر ځای کي هر وخت حاضر دئ، د همدې لپاره هغه ته د (حضور) لفظ کاروي!! دوی دا ادعاء

هم کوي چې پيغمبر عليه السلام له آدم عليه السلام او ټولو مخلوقاتو نه مخکې پيدا شوی، وايي د آسمانونو او زمکې له پيدا کېدو زرگونه کاله مخکې د نور په څېر ځلېدو، په ظاهر کې تر ټولو وروسته خو په باطن کې تر ټولو مخکې دئ، دا همغه څه دي چې بايبل ئې د عيسی عليه السلام په هکله وايي، دوی دا ټولې خبرې له محرف بايبل نه اخيستې او په هغوی کې ئې يوازې دومره تصرف کړی چې د مسيح عليه السلام په ځای ئې د محمد عليه السلام نوم راوړی، دوی د قرآن دې وينا ته هم پام نه کوي چې آدم عليه السلام د محمد او عيسی عليهما السلام په شمول د ټولو انسانانو لومړی جد دئ، آدم عليه السلام له خاورې پيدا شوی او ټول انسانان د ده له نطفې، د دغو لارورکو متصوفينو افکار د قرآن د صريح آيتونو خلاف او له يهودو او نصاراوو اخيستل شوي افکار دي.

- بايبل وايي: عيسی د خدای کلمه ده، کلمه د خدای صفت دئ، صفت له خدای نه بېل نه دئ، نو عيسی خدای دئ!! دې جنابانو ته وايو: د خدای کلمه يوه نه بلکې دومره دي چې قرآن ئې داسې بيانوي: که بحر مداد (د قلم رنگ) شي، د زمکې د سر ټولې ونې قلمونه شي، اوه بحرونه نور ورسره يو ځای شي او د الله تعالی کلمې وليکي، نو رنگ به خلاص شي خو د خدای کلمې به لا پاتې وي!! دا د عالم هر شی د الله تعالی د يوې کلمې مظهر دئ، د الله تعالی د (کن) په امر سره راپيدا شوی!! دا جنابان هسې د الفاظو په چکر کې لوېدلي دي، يوازې عيسی د خدای کلمه گڼې او کلمه يوه، په دې هم نه پوهېږې چې کلمه شی نه دئ او په کلام سره له متکلم نه کوم شی نه بېلېږي، کلمه مستقل وجود نه لري، داسې نه چې عيسی عليه السلام يا د عالم دا ټول مخلوقات د الله تعالی له ذات نه رابېل شوي، بلکې دا هر څه د الله تعالی په يوه فرمان (کلمې) له نشت نه راپيدا شوي.

بايبل تر دې عنوان لاندې (مسيح زموږ دنيا ته راغی) ليکي: په ازل کې، مخکې له دې چې څه پيدا شي، (کلمه) وه او د خدای په خوا کې وه، هغه تل ژوندی وو او

دی په خپله خدای دئ، چې څه شته د ده په وسیله پیدا شوي، داسې څه نشته چې ده نه وي پیدا کړي، دا تلپاته ژوندی خلکو ته نور او رڼا بخښي!!

- یوحنا وايي چې مسیح د خدای په خوا کې یوه کلمه وه! انسان شو، زمکې ته راغی او زموږ په منځ کې ئې ژوند وکړ!! پوښتنه کوو: د دې خبري معنی څه ده؟ دا خو یوه نامکمله او نامفهومه جمله ده، کلمه خو وجود نه لري، کلمه او لفظ خو (شی) نه دئ چې د خدای په خوا کې ئې وګڼو، کلمه خو د متکلم د ارادې او فکر مظهر دئ او د دې ښودنه کوي چې متکلم څه غواړي او څه وايي، د دې ناقصې جملې بشپړه بڼه دا ده چې ووايو: مسیح د الله تعالی د یوې داسې کلمې مظهر دئ چې مریمې علیها السلام ته ئې القاء کړه، الله تعالی فیصله وکړه چې مسیح له پلار نه پرته او یوازې له مور نه په فوق العاده توګه پیدا شي، دا فرمان ئې صادر کړ، مسیح د هغې کلمې مظهر دئ چې دا الهي فرمان ئې منعکس کړ، قرآن هم د مسیح علیه السلام په هکله د (کلمه) لفظ کاروي خو د یوه بشپړ، مکمل او واضح آیت په ترڅ کې او فرمايي:

ßŠÅJ9$JR̃ ¨, s9$žv} «Ï $’?ã {q9ã)? Ÿwr Bà6 Ï/Š ’Î {qè? Ÿw É»GÅ6 9$ ¯d’»ƒ

«Ï $Ŝ {q2ã$«ù ÇqZB ÓrârN ƒóB 4<}$g9)$ ÿqçJÎŸ2 r «Ï $ÚΑ qE‘ NƒóB Ó¤Šã

b& ÿçY» s ŽS Óm°r »9} ª! $$JR̃ Bà6 ©Ž ïz {q9FR$ pW»-0 {q9ã)? Ÿwr ¾ïJŠâr

ÇÊÐÊÈ WŠÅ2 r «Ï $Ŝ 4".r ÇÚ öF{$’Î $Br N°q»J¡ 9$’Î $B ¼ã©Ó r ¼ã šc q3ƒ

النساء: ۱۷۱

اې اهل کتابو! په خپل دین کې غلو مه کوئ او د الله په هکله له حق نه پرته بل څه مه وایئ، بې شکه چې مسیح د مریمې زوی خو یوازې د الله رسول او د ده هغه کلمه وو چې مریمې ته ئې القاء کړې وه او د ده یوه روح، نو پر الله او پېغمبرانو ئې ایمان

راوړئ او مه وايئ چې درې دي، ډډه وکړئ، چې دا درته غوره دئ، الله خو يوازنی اله دئ، له دې نه منزه دئ چې کوم زوی ئې وي، څه چې په آسمانونو کې دي او څه چې په زمکې کې دي ټول د ده دي او الله د وکيل په توګه کافي دئ.

د بايبل منونکو ته وايو: يوازې مسيح نه بلکې د عالم هر (شی) د الله تعالی د يوې کلمې مظهر دئ، يوحنا هم د الله تعالی د يوې کلمې مظهر دئ، د الله تعالی له کلمې نه د يوحنا په څېر يو انسان جوړ شوی، يوحنا بايد د الله تعالی د کلمو شمېر لږ تر لږه هومره وګڼي لکه د عالم د ټولو موجوداتو شمېر. جنابه! ته له يوې خوا وايې چې مسيح کلمه وو، له بلې خوا وايې هغه تل ژوندی وو او پر دې سربېره وايې چې هغه په خپله خدای وو!! دا درې خبرې هومره متناقضې دي چې يوازې ستر ناپوه او جاهل به په يوه وخت کې ټولې منې!! نه کلمه تلپاتې ژوندی (شی) ګڼلی شو، نه پر خدای د کلمې اطلاق کولی شو او نه د خدای په خوا کې بل شی په خپله خدای ګڼلی شو!!

« $šÆ Ï ß “ ÿÍ Îöï ¨qd ì 7ø$Ç ß @Ê ô Br Ñdä¨qd šc qã ¨Ff

ÇÎÈ ûüÏ Î ö@9$ Pö)ßß$ “ Ï ö ÿ ©!$ žc Ì

او که دا نه وی چې کله دوی ته د هغه څه له امله کوم مصیبت وروررسېږي چې په خپلو لاسونو ئې ترسره کړي نو وايي به: اې زموږ ربه! ولې دې کوم پیغمبر راونه لېږو چې ستا د آیتونو متابعت مو کړی وی او له مؤمنانو څخه شوي وی؟! نو کله چې زموږ له لوري حق ورغی وئې ویل: ولې ده ته هم موسی ته د ورکړی شوو (معجزو) په څېر (معجزې) نه دي ورکړی شوې؟! آیا تر دې د مخه په هغه څه کافران نشول چې موسی ته ورکړی شوي وو؟ وئې ویل: دوه کوډي (سحر) چې يو د بل ملاتړ کوي، او وئې ویل: موږ له هر یوه انکار کوونکي یو. ورته ووایه: د الله له لوري داسې کتاب راوړئ چې تر دې دواړو ښه لارښود وي چې متابعت ئې وکړم کې رښتیني یئ. نو که ئې ځواب درنه کړ (ستا بلنه ئې ونه منله) نو پوه شه چې دوی د خپل هوی او هوس متابعت کوي، او تر هغه چا به زيات بې لاري څوک وي چې له الهي لارښووني پرته ئې د خپل هوس متابعت کړی، يقيناً چې الله داسې ظالم وګړي نه هدايتوي.

(۴۷-۵۰)- په دې مبارکو آیتونو کې لاندې لارښووني شوې:

- کله چې خلکو ته د خپلو ناروا کړنو، شرک، ظلم او فساد له امله مصیبتونه ورسېږي نو خدای ته مخه کړي، ژمنه کوي چې د الله تعالی بندګي او د هغه د پیغمبر اطاعت به کوي، شکایت کوي چې الله تعالی ولې تر دې د مخه چې موږ په ګناهونو کې غرق شو او دا سزا راکړی شي کوم پیغمبر راونه لېږو، د دوی په

ځواب کې ویل شوي: دا دئ الله تعالی پیغمبر درولېږو، خو تاسو د دې په ځای چې په خپلو ژمنو عمل وکړئ، ایمان راوړئ او له ګناهونو لاس واخلئ وایئ: ولې ده ته هغه معجزې نه دي ورکړی شوې چې موسی علیه السلام ته ورکړی شوې وې؟!! دوی ته ویل شوي چې آیا د موسی علیه السلام له ټولو معجزو سره سره له ده او معجزو ئې انکار ونه شو؟ ستاسو پلرونو د هغه معجزو ته د سحر په سترګه وکتل او تاسو د محمد علیه السلام دعوت ته، دواړه مو کوډي او سحر او یو د بل موئید وګڼل.

- پیغمبر علیه السلام ته ویل شوي چې دوی ته ووایه: نو تاسو داسي کتاب راوړئ چې تر تورات او قرآن ښه وي چې زه ئې متابعت وکړم، زه خو د هدایت په لټه کې یم، د همدې لپاره مې قرآن د لارښود په توګه منلی، که تر دې غوره لارښود کتاب موندل کېدی هغه به مې غوره کړی وو، که تاسو په رښتیا د حق او هدایت په لټه کې وئ نو تر تورات او قرآن به غوره لارښود کتاب چېرې وي؟!
- ځوک چې نه تورات مني او نه قرآن هغه د هوی او هوس بنده دئ، نه د حق پروا لري او نه د هدایت په لټه کې دئ، تر ټولو ستر لاورکی او په ضلالت کې پرېوتی انسان هغه دئ چې د خپل هوس بنده وي، د داسي ظالمانو په وړاندې د هدایت دراوازې تړل شوې او الله تعالی له هدایته محروم کړې.

ŠÏã9r $Yèù å& $Z9 ‡(q®$%r çµZã ‡(qãÊ•ôã& qãè9$#(qãÜ™ #Œ)r ÇÎÈ šc qà)ÿYã

ÇÎÈ ûüÎ=Îg»pgø:$#Óï÷tFö;tR Ÿw öNä3øŠn=tæ íN»n=™ ö/ä3è=»uHùå&

او يقيناً چي دا وينا مو په پرله پسې توګه ورته کړې ده؛ په دې هيله چي پند واخلي. هغه چي تر دې د مخه کتاب (په حقيقي معنی) ورپه برخه شوی هغوی ايمان پرې راوړي، او کله چي پرې ولوستی شي وايي: ايمان مو پرې راوړی، بې شکه چي دا زموږ د رب له لوري حقيقت دئ، يقيناً چي موږ تر دې د مخه منقاد او غاړه اېښودونکي وو. دوی ته به له دې امله خپل اجر دوه ځلي ورکړی شي چي صبر ئې وکړ او په ښېګڼې سره بدي دفعه کوي، او له هغه څه چي موږ ورروزي کړي انفاق کوي. او کله چي چټي خبره واوري مخ ترې اړوي او وايي: موږ ته خپل عملونه او تاسو ته خپل عملونه، پر تاسو دي سلام وي، موږ جاهلان نه غواړو.

(۵۱-۵۵)- د دې مبارکو آيتونو اساسي لارښووني دا دي:

- الله تعالی په پر له پسې توګه دوی ته خپله وينا اورولې، اوس د قرآن په بڼې کي او تر هغه مخکي د انجيل او تورات په صفحاتو کي، د دې لپاره چي پند واخلي.
- چا چي تر قرآن مخکي پر تورات او انجيل ايمان راوړی هرو مرو به پر قرآن هم ايمان راوړي او د قرآن په اورېدو سره به حتماً وايي: چي دا له شکه پرته زموږ د رب له لوري دئ، هره وينا ئې رښتينې ده، موږ تر دې د مخه خپل رب ته منقاد وو او په همغه څه مو عمل کولو چي قرآن ئې اوس له موږ غواړي.
- دوی ته به هم په مخکنيو کتابونو د ايمان راوړلو او په مقتضاء ئې د عمل کولو اجر ورکړی شي او هم پر قرآن د ايمان راوړلو او عمل کولو. دا ځکه چي دوی د

صبر لمنه کلکه نیولې وه، په ښېګڼو سره ئې بدي دفعه کوله او هغه څه ئې د الله تعالی په لار کي لګول چي الله تعالی پرې پېرزو کړي وو او کله چي به ئې کومه خوشې او چټي خبره واورېده مخ به ئې ترې اړولو او ویل به ئې: موږ ته خپل عملونه او تاسو ته خپل عملونه، هر څوک به د خپل عمل جزا او سزا ګوري، هر چا ته خپل عمل ښه ښکاري، تاسو ته سلامتي غواړو خو موږ ناپوهان او جاهلان نه خوښوو او مجالست او ملګرتیا ئې نه غواړو.

---

a-æ& qèr ât±„ `B “ï‰ö ©$£Å»9r M67ôn& ôB “ï‰ö ÿw 7R]

ÇÎÏÈ šú ïÏ‰FßgßJø9

یقیناً چي ته هغه څوک نشې هدایتولی چي خوښ دي دئ، خو الله چي هر څوک وغواړي هدایتوي ئې، او هغه هدایتېدونکي ډېر ښه پېژني.

---

(۵۶)- د دې مبارک آیت په وړاندي باید لږ توقف وکړو او څو مهمو برخو ته ئې ځیر شو:

- پیغمبر علیه السلام ته ویل شوي چي دا ستا په واک کي نه ده چي څوک له هدایته برخمن کړې او د ایمان راوړو سعادت ئې په برخه کړې، ستا دنده ایمان او سمي لاري ته د دوی بلنه ده، دا پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي چي چا ته په سمي لاري د تلو توفیق ورکوي او څوک ترې محروموي.
- په دې اړه د الله تعالی پرېکړه د هغه جامع او کامل علم له مخي کېږي چي د هدایت کېدونکي په اړه ئې لري. ته نه پوهېږې چي څوک د دې سعادت وړ دئ او څوک ترې محروم، الله تعالی د هغه چا په وړاندي د هدایت دروازه پرانېزي او په سمي لار د تلو توفیق ورکوي چي وړتیا ئې لري، تا ته نه د دوی وړتیا معلومه ده او نه د زړه کیفیت او نه دا چي دوی په سمي لار د تلو مجال او اراده لري که نه.

- دا مبارک آیت د هغو لاروړکو خرافي عقیده ردوي چې وایي: پیغمبر علیه السلام د الله تعالی د پېرزوینو وپشونکی او مُقَسِم دئ، د الله تعالی د عنایاتو له خزانو هر چا ته هر څه ورکولی شي، پیر او مرشد کولی شي له لري واټنه؛ حتی له خپل قبر نه؛ مریدانو ته روحاني فیوضات ورسوي!! که پیغمبر علیه السلام نشي کولی خپل غیرتي او د ده ستر حامي او مدافع تره ابوطالب ته د ایمان راوړو سعادت ورپه برخه کړي او په روحاني فیض سره د هدایت دروازه د هغه پر مخ پرانېزي بل څوک به څنګه دا کار وکولی شي؟!! آیا د عظیم الشأن قرآن دغه مبارک آیت کافي نه دئ چې داسي خرافي عقاید په دېوال ووهو او په دې باور وو چې الله تعالی هیڅوک د خپلو عنایاتو او پېرزوینو د خزانو واکمن نه دئ ټاکلی او د دې خزانو کلیاني ئې هیچا ته نه دي سپارلې، په خپله او د خپل بنده وړتیاوو ته په پام سره پرېکړه کوي چې چا ته څومره ورکړي او څوک ترې محروم کړي.

óg© `åJç b9r& $ZÊ ö ôB é#Ö , Gç 7 èB 3' % ç $ZÊ® bÎ)þ$%r

Nd ŽYò2 &£å9r $Rã© `B $]ø óä« èä N•J0 ì øÎ ó<p $ZB#ä $B•m

š• ùü $gG±ŠèB N•Ü/ ¥ö `B $Zò6 =d& N.r ÇÎÈ šc qß=ê/ w

ÇÎÎÈ šú üÏ°q $Z2 r W<Î% žw Ó ü%è/ . `B ` 3ó Ö9 N$ ¡B

او وئې ویل: که له تا سره د لارښوونې متابعت وکړو له خپل ټاټوبي تښتول کېږو! آیا دوی ته مو داسي حرم یو خوندي ټاټوبی نه کړ چې هغه ته د هر څه مېوې راوړل کېږي زمونږ له لوري د رزق او روزي په توګه؟!! خو د دوی ډېری نه پوهېږي. او له کلو نه مو څومره هغه ترې هلاک کړل چې پر خپل معیشت له پولو واوښتل، نو دا ئې د دوی مېشت ځي چې له دوی وروسته

مېشتیا په کي نه وه مگر ډېره لږ، او موږ (ئې) په مېراث وړونکي وو.

(۵۷-۵۸)- د دې مبارکو آیتونو لارښوونې دا دي:

- پر پیغمبر علیه السلام د ایمان نه راوړلو او د ده له ملگرتیا نه د اجتناب یو اساسي او لوی سبب دا ښودل شوی چي وېرېدل د ده د ملگرتیا له امله به د دوی ژوند، مال او ثروت له گواښونو سره مخامخ شي. نن هم له اسلام نه د مخ اړولو، له مسلمانانو سره د نه پیوستون او د ظالمانو، مفسدینو او کافرانو د ملگرتیا یو لوی عامل همدا دئ، شتمن په خپلو شتمنیو وېرېږي او د اقتدار خاوندان په خپلو کرسیو، او د رفاه او تعیش خاوندان د مرفه او سوکاله ژوند له لاسه ورکولو نه.
- دا مبارک آیت دا حقیقت هم زموږ مخي ته ږدي چي د دې سورې د نازلېدو په مهال په مکه مکرمه کي د اختناق، خوف او وېري څه حالت وو او قریشو له مسلمانانو سره څنگه چلند کاوو، دوی د خوف او وېري داسي حالت رامنځته کړی وو چي ډېرو د دوی د تعذیبونو له وېري ایمان نشو راوړی.
- الله تعالی هغو ضعیف النفسه خلکو ته چي د قریشو له وېري ئې له ایمان راوړلو ډډه کوله، خپلي سوکالي، بې خطره او مرفه ژوند ته ئې پر ایمان ترجیح ورکوله فرمایي: چي نه گورئ د ایمان د یوې نښي (کعبې) په طفیل ئې دا حرم څنگه خوندي او د امن ځای وگرځولو، نه گورئ چي له هري خوا؛ د هر موسم؛ راز راز مېوې ورته رادرومي؟! تاریخ ته رجوع وکړي، صفحات ئې واړوئ او وگورئ چي د هغو خلکو شمېر څومره دئ چي مرفه ژوند ئې درلود، خپل معیشت او سوکاله ژوند هغه پړاو ته رسولي ول چي تېری ئې وکړ او له پولو واوشتل او له همدې امله هلاک شول؟! دا دي تشي او وراني مانۍ ئې د عبرت لپاره ترې پاتې، چي لږ خلک د لنډي مودې لپاره په کي پاته شوي، هر څه ئې الله تعالی ته په میراث پرېښودل. نو سره له دې څنگه د ایمان راوړلو له نتایجو وېرېږئ او د سوکاله او

مرفه ژوند له بدو پايلو وېره نه لرئ.

قرآن په بل ځای کې دا حقيقت په دې اغيزناکو الفاظو بيانوي:

bqãBsãÈÜ»6ãû& NÛgÿqm ôÏB â $Z9$# Ö , Gãr $ZB#ä $B•m $Zù _ $R& (r•ƒ N9r&

ÇÏÈ brãàõ3tƒ «!$# JèZÎr العنکبوت: ٦٧

آيا وئې نه ليدل چې موږ (له مکې نه) خوندي او باامنه ټاټوبی جوړ کړ، په داسي حال کي چې د دوی شاوخوا ته خلک تښتول کېږي، نو آيا پر باطل ايمان راوړي او د الله د نعمت ناسپاسي کوي؟!

NÛgŠæ (qè= ÷Ztƒ wZqß' $gÏBé& þÎ]èZ÷ 4Ó®m 3"•à)ø9$# 7Î=ôgãB 7/' b%. $Br

ÇÎÈ šc qßJÎ»ß $ygè=÷dr& wÎ) #"•à)ø9$# ÅÎ=ôgãB $Zà2 $Br $ZÏF»ƒ#ä

او ستا رب تر هغه د کليو هلاکوونکی نه دئ چې په مرکزي برخي کي ئې يو پيغمبر ونه لېږي، چې زما آيتونه پرې ولولي او موږ د کليو هلاکوونکي نه يو مگر دا چې اوسېدونکي ئې ظالمان وي.

---

(٥٩)- دلته د عذابونو د نزول په اړه الهي سنت بيان شوی، الله تعالی تر هغه پر يوه قوم د عذاب لېږلو پرېکړه نه کوي چې پيغمبر ئې نه وي ورلېږلی، هغه هم په داسي سيمي کي چې ټولو ته مرکزي حثيت ولري، او له هغه ځايه ټولو ته د ده دعوت په آسانۍ ورسېږي، او تر هغه د يوه ولس د هلاکولو فيصله نه کوي چې ظلم ئې څرگند شي. قرآن دا مطلب په بل ځای کي داسي بيانوي:

brãÿóÓ„ Nèdr NßJÉèã ª!$šc %. $Br NÏZÏ MRr NßJÉèã ª!$šc %Ÿ2 $Br

ÇÌÌÈ الانفال: ٣٣

او الله داسي نه دئ چي دوی تعذیب کړي په داسي حال کي چي ته (اې پیغمبره!) لا په دوی کي يې او الله په داسي حال کي د دوی تعذیبوونکی نه دئ چي دوی د بخښني غوښتونکي وي.

دلته هم د عذابونو د نزول په اړه الهي سنت بیان شوی، د عذاب په راتلو کي د ځنډ دوه وجوهات ښودل شوي: په ولس کي د داعي شته والی او په دوی کي د داسي خلکو شته والی چي توبه به کوي او له کفر، شرک او گناه نه به لاس اخلي.

الله تعالی دا ځواب هغه چا ته ورکړی چي په خپله خوله د عذاب نازلېدل غواړي او وايي: ولي په موږ باندي له آسمانه ډبري نه راورېږي؟ الله تعالی فرمايي: زما سنت دا دئ چي د پیغمبر په شته والي کي او تر هغه چي په خلکو کي د توبې او استغفار امکان وي زه خپل عذاب نه نازلوم!!

گورئ چي الله تعالی دا ځواب هغه چا ته ورکړی چي په خپله خوله د عذاب نازلېدل غواړي او وايي: زموږ له شدید مخالفت سره سره ولي په موږ باندي له آسمانه ډبري نه ورېږي او ولي په کوم بل عذاب نه اخته کېږو؟! الله تعالی فرمايي: زما سنت دا دئ چي د پیغمبر په شته والي کي او تر هغه چي په خلکو کي د توبې او استغفار امکان وي زه خپل عذاب نه نازلوم!! په دې سره قریشو ته ويل شوي: تاسو د پیغمبر علیه السلام وژل او شړل غواړئ، خو په دې نه پوهېږئ چي د ده شته والی د الهي عذاب د راتلو مانع دئ، تاسو په خپل لاس هغه ستنه ړنگول غواړئ چي د دردناک الهي عذاب چت ئې تم کړی. د عذاب په راتلو کي د ځنډ وجه دا نه ده چي تاسو د الهي عذاب مستحق نه یئ، بلکي وجه ئې دا ده چي د الهي سنت مطابق د راتلو نېټه ئې نه ده رارسېدلې او موانع له منځه نه دي تللي.

راشئ د قرآن دا دقیقه او عادلانه وینا د بایبل له هغي وینا سره مقایسه کړئ چي په همدې اړه او د یونس علیه السلام د بعثت په ارتباط ئې کړې، بایبل لیکي: "خدای یونس ته دا پیغام ولېږو: د نینوا لوی ښار ته ولاړ شه او اوسېدونکو ته ئې

ووايه چې خدای داسي فرمايي: زه ستاسو له شرارتونو غافل نه يم، ډېر ژر به مو هلاک کړم!!

که پر الله تعالی د ايمان په رڼا کي دې خبرو ته ځېر شو نو پوهېږو چې دا نه الهي پيغام کېدی شي او نه د يوه پيغمبر رسالت، داسي پيغامونه يوازي هغه څوک لېږي چې له يوه قوم سره د جنگ اراده لري، داسي پيغامونه د هيټلر او موسوليني په څېر جلادانو ته منسوبول صحيح دي خو الله تعالی ته ئې انتساب لوی ظلم او ستر جسارت دئ، الله تعالی د خپل رحمت او پېرزويني په سبب او د خلکو د هدايت لپاره پيغمبران لېږي، د عذاب پرېکړه هغه وخت کوي چې د خلکو د هدايت ټولي هڅي ناکامي شي، ولس خپل پيغمبر ته د رد ځواب ورکړي، اتمام حجت وشي، نه د زړه سواندو پيغمبرانو عليهم السلام مسلسل دعوت څه نتيجه ورکړي او نه ئې معجزې، په دې وخت کي خلک په الهي عذاب گواښل هم معقول کار دئ او هم عادلانه، خو له دې د مخه گواښل له مهربان رب سره نه ښايي!!

قرآن د قريشو په ځواب کي او هغه مهال چې ويل ئې: دا ولي پر موږ الهي عذاب نه راځي، د عذاب نه راتگ ښيي چې موږ په حقه يو؛ فرمايي:

{bq$Y2 $Br Q#•s$$Ï‰É ó J$$Çã šc r‰Ÿ‡ Ná¨r ª! $Ná¨Ëèã ŽÏ Óg9 $Br

b‰. $Br ÇÌÍÈ bqß-ê Ÿ Nd ŽYò2 & £Å9r bqà)GßJø9$$ žwÎ) ÿ¼çmä9$Ïr& bÎ) ÿ¼çmä9$Ïr&

šc rãŠõ? óOçFZä $JÎ > #‹èø9$$(qè%rãù ;ptƒÏ‰óÁ ?r [!6 ä žwÎ) Ms7ø9$$ ‰YÏã NåEŸx ¹

الانفال: ۳۴-۳۵ ÇÌÎÈ

او الله به ئې ولي په عذاب نه اخته کوي، په داسي حال کي چې له مسجدالحرام نه (د خلکو) مخنيوی کوي، او دوی ئې (حقيقي) متوليان نه دي، حقيقي متوليان خو ئې يوازي متقيان دي، خو د دوی ډېری نه پوهېږي. او د بيت الله خوا ته د دوی لمانځنه

(او عبادت) له شپېلکي او چکچو پرته بل څه نه وي، نو په سبب د هغه کفر چي تاسو کولو دا عذاب وڅکئ.

يعني دوی د الهي عذاب وړ دي، دا ځکه چي په کفر او د خدای پالني خلاف په خپلي دښمنۍ کي هغه پړاو ته رسېدلي چي له مسجدالحرام نه د خلکو مخنيوی کوي، دا په داسي حال کي چي ځان د مسجد الحرام متوليان ګڼي، د دې په ځای چي خلک د مسجدالحرام په لوري راتلو او د الله تعالی عبادت ته تشويق کړي، په دې لار کي خنډونه راولاړوي، دوی په خپله او په خپلو بدو عملونو سره د الله تعالی لوري ته د خلکو د راتلو په وړاندي خنډ او مانع دي، د مسجد الحرام حقيقي متولي خو داسي نه وي، دوی ئې حقيقي متوليان نه دي، دا سپېڅلې دنده چي کومي ځانګړتياوي غواړي په دوی کي نشته، حقيقي متوليان خو ئې متقيان دي، دوی له تقوی محروم او د ګناهونو په ګنده ډنډ کي تر ستوني غرق، جاهل او ناپوه دي، په دې هم نه پوهېږي چي د بيت الله متولي بايد څنګه وي!! هغه څوک څنګه ځان د مسجد الحرام متولي ګڼي چي د بيت الله خوا ته ئې عبادت له شپېلکيو او چکچو پرته بل څه نه وي؟!

له مسجدالحرام نه د دوی د ممانعت دوه صورتونه وو: يو دا چي خپل مخالفين به ئې نه ورته راپرېښودل، له چا سره چي به د دوی دښمني راولاړه شوه هغوی به ئې مسجدالحرام ته له ننوتلو منعه کول او دوهم دا چي د دوی عملونه داسي وو چي د دين په خلاف به د خلکو د کرکي او نفرت باعث وو، کله چي د دين له حقيقت نه بې خبره خلک، د دين مدعيان په ګناهونو او فسادونو کي غرق ګوري له دين نه ئې زړه تور شي او ګمان کوي چي د دې دين اصلي ماهيت همغه دئ چي موږ ئې د دغو خلکو په کړو وړو کي ګورو، که په دې دين کي د اصلاح قوت وی نو خپل پلويان به ئې اصلاح کړي وو، د دوی اخلاقي او عملي وضعه به دومره کرکجنه نه وه، نو ځکه دې ته زړه نه ښه کوي چي د دغه دين خوا ته راشي.

دا آیت د واقعي خدای پال بنده او دوکه شوي دیندار او د الله د دین د واقعي او صادق خادم او دروغجن او ټګمار خادم د پېژندو لپاره یو دقیق محک او معیار زموږ مخې ته ږدي، د الله تعالی مخلص بنده هغه دئ چې:

- د شعائر الله، دیني مقدساتو او خدای پالونکو درناوی کوي.
- د هغه چا مخې ته نه خنډ کېږي او دښمني ورسره نه کوي چې د الله تعالی د عبادت تکل کوي، نه یوازې مخې ته ئې نه خنډ کېږي بلکې مرسته ئې کوي.
- د عبادت په وخت کې به د ده په ځېرې، الفاظو او حرکاتو کې په څرګنده توګه احساس کېږي چې په الله تعالی ایمان لرې، له هغه وېرېږي، هغه ته طمعه لري.
- الفاظ ئې د طمعي الفاظ او حرکات ئې د الله تعالی په عظمت له اعتراف نه راولاړ شوي حرکات دي، د یوه هیبت وهلي، خاضع، خاشع او محتاج بنده په توګه د ستر ټولواک په وړاندې ولاړ او په زاریو زاریو سره دعاء کوي.

خو هغه چې دوکه شوی دیندار یا د دیني مقدساتو ټګمار خادم دئ داسې به ئې ګورې چې:

- نه ئې په ځېرې کې له الله تعالی نه د وېرې او هیبت نښې او آثار تر سترګو کېږي، نه په الفاظو کې او نه په حرکاتو کې.
- د عبادت په وخت او معبد کې به ئې په لهو و لعب بوخت وومې، همغسې لکه چې قریشو به د طواف په وخت او د بیت الله خوا ته شپېلکې کول او چکچې به ئې وهلې او همغسې لکه چې نن ځیني خلک د ذکر په حلقو کې ډول او دبلې ته غورځي، پرځي، ځنې اچوي، قوالي سندري وایي، د هو هو چیغي وهي او د جذبې په نامه مستي کوي.
- له خدای پالونکو سره به دښمني کوي، کافر ته به پر مؤمن ترجیح ورکوي، له خدای او دین نه منکر او باغي انسان سره به دوستي کوي او د هغه چا په ضد به ئې

مرسته کوي چي ديندار دئ او د الله په عبادت او لمانځني بوخت.

د دوی په مقابل کي د ديانت او ديني مشرتابه دروغجن مدعي هغه دئ چي:

- ديني او مذهبي منصب په ميراث ورته پاته شوی، د نېک پلار بد ځای ناستی، له هغو ځانګړتياوو نه بې برخي چي د مذهبي قيادت او مشرتابه لپاره ضروري دي.
- د دې په ځای چي په قول او عمل سره خلک د دين لوري ته تشويق کړي په خپله د دين په وړاندي خنډ وي، واقعي دين ته د خلکو د راتلو مانع ګرځي.

ǩöz «Ɨ $‰Ÿă $Br $gç^/Îr $‹R‰9$Şó4Ş s $$B »FJù äó« `Ï OçFïré$Br

ÇÏÈ bqè=É)÷è? Ÿxsùr& #+ø%r

او (له راز راز) شيانو نه چي څه تاسو ته درکړی شوي دا ټول د دنيوي ژوند متاع او د ښايست (اسباب) دي، او څه چي له الله سره دي هغه غوره او تر ټولو زيات پاته کېدونکي دي، نو آيا تعقل نه کوئ؟!

---

(۶۰)- دلته د مخکني مطلب په دوام کي ويل شوي چي ستاسو هر څه يا د څو ورځو ژوند لپاره د تمتع او ګټي اخيستو وسايل دي او يا د زينت او ښايست اسباب، دې ته د هدف په سترګه مه ګورئ، تر هغه څه ئې غوره مه ګڼئ چي د ايمان په نتيجه کي ئې د الله تعالی په خوا کي ترلاسه کوئ، هغه غوره دي او تلپاته.

$‹R‰9$Şó4Ş s $$ì »FB ç΍ZèG `J. Ïh‹É9 qß ù $Y¡ m #%ãr çR‰ ãr `Jù&

ÇÏÈ ûïÎØ óss `Ï ÏJ»ŠÉ)ø9$# ö/qè ßê

نو آيا هغه چي د غوره وعدې ژمنه مو ورسره کړې چي هغه به ورسره مخامخ کېدونکی وي د هغه چا په څېر دئ چي د دنيوي ژوند متاع مو ورپه برخه

کړې بیا به هغه د قیامت په ورځ له حاضر کړی شوو څخه وي؟!

---

(٦١)- دلته دوه کسان د مخاطب مخې ته انځور شوي: یو ئې هغه چې الله تعالی غوره وعده ورسره کړې، دا له ده سره شوې وعده په دنیا او آخرت کې هرومرو ترسره کېدونکې ده، او بل ئې هغه چې دنیوي متاع ئې ورپه برخه کړې خو د قیامت په ورځ به د الله تعالی په وړاندې د محاسبې لپاره حاضر کړی شي, ووایئ کوم یو بختور دئ، د کوم په څېر کېدل غواړئ؟

A$% ÇÏÈ šc qÃã“? ó‡Zä ûïÿ%$ “ ä!.Žà ûø Ãqà)‹ù Ňĝ/Š$Zã Pøÿr

$Z‡q î $J. Ňĝ Z‡qô $Z‡qô ûïÿ%$ äïwàd $Z/‘ Ãö)ø$Ñĩã ¨,m ûïÿ%$

óäa$.Žà ‡qãŠ$Ÿ@Ÿr ÇÏÈ šc r߉ç7÷ètƒ RƒÎ) (þqçR. $B š• ø) $RÙ?

ÇÏÍÈ brß‰tG÷ö‡qçR. Ňĝ öq ># ‹ è$$ƒã‘r Ňĝ ‡qç‰É Fó„ óΟù óΟdqã‰ù

او هغه ورځ چې ورغږ به کړي او وبه وايي: زما هغه شريکان چېرې دي چې (زما د شريکانو) گمان مو (پرې) کاوو؟ هغه کسان چې (الهي) وینا ئې په اړه ترسره شوې وايي به: اې زموږ ربه! دا همغه دي چې موږ بې لارې کړي ول، همغسې مو بې لارې کړي ول چې موږ په خپله بې لارې شوي وو، ستا په وړاندې (ترې) بې زاره کېږو، دوی زموږ عبادت نه کاوو. او وبه ویل شي: خپل شريکان (مرستې ته) درو‌بلئ! نو ورو‌به ئې بلي خو دوی ته به ځواب نه ورکوي او عذاب به وگوري (او وبه وايي) ای کاش چې لار ئې موندلې وی.

(٦٢-٦٤)- دلته د قیامت په ورځ د هغو دوو کسانو دردوونکی حالت انځور شوی چې یوه ئې بل بې لارې کړ، یو ئې د مال، جاه او اقتدار خاوند وو، د نورو مشری

ورپه غاړه وه، خو بې لارې وو، بل ئې په همدې بې لارې مشر پسې روان وو او د دې په ځاى چې د الله تعالى بندگي وکړي د همدې مشر د غلامۍ او بندگۍ کړۍ ئې په خپلې غاړې کې اچولې وه، په حقیقت کې ئې هغه د خپل رب شریک گرځولي وو، الله تعالى به پوښتنه ترې وکړي: هغه ذوات چېرې دي چې گمان مو کاوو زما شریکان دي؟!! کشران به ساکت وي او مشران به ځواب ورکړي: دا دي هغه خلک چې موږ بې لارې کړي ول، همغسې مو بې لارې کړي ول چې موږ په خپله بې لارې شوي وو، لکه چې موږ په خپله خوښه د ضلالت لار غوره کړې وه، دوى هم په خپله خوښه او زموږ له جبر او اکراه پرته په موږ پسې راغلل او بې لارې شول، اوس ستا په وړاندې خپله بې زارې ترې اعلانوو، او وايو چې دوى زموږ عبادت نه کاوو، بلکې د خپل هوس بندگان ول، کشرانو ته به وويل شي: خپل شریکان (مرستې ته) دروبلئ! نو وروبه ئې بلي خو دوى ته به ځواب نه ورکوي او په بدل کې به ئې الهي عذاب تر سترگو شي او وبه وايي: اى کاش چې په سمه لار تللي وى.

- گورئ چې دلته د لاروركو مشرانو اطاعت داسې ښودل شوى لکه هغوى په الوهيت کې له الله تعالى سره شريکول، د قرآن په گڼ شمېر نورو آيتونو کې هم په پټو سترگو د بې لارې مشرانو اطاعت د شرک مترادف ښودل شوى، په دنيا کې ئې له دوى طمعه درلوده، دغې طمعې د دوى اطاعت ته چمتو کول، نو ځکه به د قيامت په ورځ ورته وويل شي چې اوس ئې هم مرستې ته دروبلئ، دوى به بيا هم ورغږ کړي خو هيڅ ځواب به ترلاسه نه کړي، له خپل شرک او د لار ورکو مشرانو له غلامۍ نه به بې بيزاره وي خو هيڅ گټه به نه وررسوي.

â$6RF $šNíZã M‹Ü Dèù ÇïÎÈ ûüÎ™ ö3$šDQö_ & #Œ$B Aqà‹ù bÍ‰Š$ZãPöqr

ÇïÏÈ šc qãã$¡ Ff ŸwMgù 7ÍBöq

او هغه ورځ چې ورغږ به کړي او وبه وايي: پيغمبرانو ته مو څه ځواب ورکړ؟
نو په دې ورځ به خبري ترې ورکي شي او يو به بل نشي پوښتی.

(۶۵-۶۶)- د قيامت په ورځ به ترې پوښتنه وشي چې خپل خپل پيغمبر ته ستاسو ځواب څه وو؟ کله چې هغوی تاسو ته بلنه درکوله چې پر الله تعالی او آخرت ايمان راوړئ څه ځواب مو ورکړ؟! له هغوی نه به ځواب ورک شي، خبره به نشي کولی، د ويلو لپاره به څه نلري او يو به له بله پوښتنه هم نشي کولی.

`B šc qã bŕ ´¤èù $[sî» ¹ @Ïlår `B#är >$? `B $B'ù

ÇÏÈ šú üÛÎôJßJø9$

او هغه چې توبه ئې وکړه، ايمان ئې راوړ او صالح عمل ئې وکړ نو هيله ده چې له برياليو څخه وي.

---

(۶۷)- د پورتنيو دوو ډلو په مقابل کې هغه خلک دي چې له کفر او شرک نه لاس اخلي او د خپل رب لوري ته ورګرځي، ايمان راوړي او صالح عملونه کوي، هيله ده چې همدا توبه، ايمان او صالح عمل ئې بريا په برخه کړي، ولي دلته د (عسى) لفظ کارول شوی چې د يقين په ځای احتمال په ګوته کوي، ځيني مفسرين وايي چې کله دا لفظ د الله تعالی له لوري وي نو د يقين معنى ورکوي، خو غوره توجيه دا ده چې توبه، ايمان او صالح عمل د ثبات او دوام غوښتنه کوي، يو ځلي کار نه دئ چې د هغه له مخي وروستۍ او يقيني پرېکړه وشي، که ثبات او دوام ونه کړي کېدی شي دا توبه، ايمان او صالح عمل په يقيني بريا منتج نشي.

«‹ $`» sŒ3 äž•Ï ø$Sß9 šc %Ÿ2 $B â$Fø‡r ãt±„ $B ßÎ=øƒ† š• š‘r

$Br bdârßß •`åê $B D-è/ š• š‘r ÇÏÈ bqà2 Îôç„$Bã 4?»è?r

ãr í•Åy$ 4‹rW$’Îßôtø$ç9 qè ÿ»Î ™9Î w ª! $qèr ÇÏÈ šc qãèÅ

ÇÐÈ bqã_èöè?Ïmøî)r ßôtø$

او ستا رب چې څه غواړي پیدا کوي ئې او غوره کوي ئې، اختیارول (ئې) له دوی سره نه دئ، پاکي الله لره ده او لوړ دئ له هغه څه چې دوی ئې (ورسره) شریکوي. او ستا رب په هغه څه هم پوهېږي چې د دوی سینې ئې پټوي او په هغه څه هم چې ئې څرګندوي ئې. دی هغه الله دئ چې له ده پرته معبود نشته، ستاینه مخکې او وروسته ده لره ده، او حکم (صادرول) د ده (کار) دئ او د ده لوري ته ګرځول کېږئ.

(۶۸-۷۰)- دا مبارک آیتونه د توحید او شرک په اړه څو ستر ستر حقایق زموږ مخې ته ږدي:

- پر الله تعالی د ایمان معنی دا ده چې هغه یوازنی خالق او پیدا کوونکی ومنو، او دا د الله تعالی کار وګڼو چې څه او څوک د کوم ځانګړي کار لپاره غوره کوي او د هغه کار د ترسره کولو توان او توفیق ورکوي، په دې دواړو کې هیڅوک له الله تعالی سره شریک نه کړو، نه په خلقت کې او نه غوراوي او اختیار کې، الله تعالی له دې ډېر لوړ وبولو چې څوک په دې چارو کې ورسره شریک وي. په دې باور وو چې الله تعالی په هر څه پوهېږي، په پټو او څرګندو، حاضر او غائب، ماضي، حال او مستقبل، هغه یوازنی معبود ومنو، له هغه پرته هیڅوک او هیڅ څه د لمانځنې او عبادت وړ ونه ګڼو، له هر عیب او نقص لوړ او د ټولو ستاینو وړ، پرېکړې د ده له لوري صادرېږي، قضایا ده ته راجع کېږي او د هر څه په اړه وروستۍ پرېکړه د ده

لوري وي، او په پای کې د ده لوري ته ورګرځول کېږو.

- او شرک یعني دا چې له الله تعالی پرته د بل چا په اړه دا عقیده ولرو چې د پیدایښت په چارو کې ونډه لري، بل ته د مال او اولاد ورکوونکی، له بېماریو رغوونکی، له کړاوونو ژغورونکی او د مشکلاتو حلوونکی وبولو، یوه ته ئې هغه اوصاف او صلاحیتونه منسوب کړو چې د الله تعالی لپاره مختص دي او بل ته ئې هغه واکونه او اختیارونه ورکړو چې الله تعالی هیڅ مخلوق ته نه دي ورکړي، له الله تعالی پرته بل چا ته لمن ونیسو، مرسته ترې وغواړو، لمانځنه ئې وکړو او په وړاندې ئې د دعاء لاسونه اوچت کړو، حاضر او ناظر ئې وبولو او په غیب پوه ورته ووایو او په دې باور وو چې هغه مو له لري غږ اوري او دعاء مو په خپله او یا پر الله تعالی قبلوي!!

î»9Ĵ ôB þJ»ŠÉ8$Öüƒ 4‹Ĵ #‰Bž ¨Ÿ@ø$Ñà6 øæª! $Ÿ@è_ bĴ ôÇ|ä‘& ø@è

Ÿ@è_ bĴ ôÇ|ä‘& ø@è ÇÐÈ šc qãèJó¡ Ÿx ù& Ñ@‹Ô Î Nà6 ‹ÏÜ ‹ ! $Šçõî

Nà6 ‹ÏÜ ‹ ! $Šçõî î»9Ĵ ôB þJ»ŠÉ8$Öüƒ 4‹Ĵ #‰Bö™ ‘$k]9$Ñà6 øæª! $

ßā9 Ÿ@è_ ¾ÏmÏJôm§ `Ïr ÇÐÈ šc rçÅ7ŽcèŸ x ù& ÏmŠÏù šc qãZä3ó¡ ë@ø Î

ÇÑÈ brãä3ô±@ /ä3=è9r ¾Ï&#Ò ù `Ï (qäóGö;Ï9r ÏmŠÏù (qãZä3ó¡ K Ï ‘$gY9$r Ÿ@ø$

ووايه: که الله دا شپه د قیامت تر ورځې دربندي تلپاتې کړي، له الله پرته بل معبود څوک دئ چې رڼا درته راوړي؛ نو آیا نه اورئ؟! ووایه: که الله دا ورځ د قیامت تر ورځې دربندي تلپاتې کړي، له الله پرته بل معبود څوک دئ چې شپه درته راوړي چې پکې آرام وکړئ، آیا نه ګورئ؟! او د خپلې پېرزوینې له

امله ئې شپه او ورځ درته جوړه کړه چې پکې آرام وکړئ او چې د ده فضل ولټوئ او ترڅو شکر وکړئ.

(۷۱-۷۳)- په دې مبارکو آیتونو کې د مخکني مهم مطلب د اثبات لپاره څو دلایل وړاندي شوي:

- **دا ستاسو شپه چې د خاص مصلحت له مخې په خاص او دقیق تناسب ټاکل شوې، کله لنډه او کله اوږده شي، خو خپل دقیق او ثابت تناسب مراعاتوي او په دې سره د زمکې پر سر د انسان لپاره لازم او ضروري شرایط برابرېږي، که په دې تناسب کې تغییر راشي نو د زمکې پر سر به هیڅ ژوی پاته نشي، نه انسان، نه حیوان او نه هغه ونې او بوټي چې انسان ته مېوې او دانې جوړوي، که الله تعالی وغواړي چې دا شپه دومره اوږده کړي چې د قیامت تر ورځې دوام وکړي، لمر او زمکه له حرکته ودرېږي؛ آیا داسې ذات مومئ چې شپه مو په ورځې بدله کړي؟ که داسې څوک نه مومئ نو څنګه له الله تعالی پرته بل چا ته د دعاء لاسونه لوړوئ او مرسته ترې غواړئ؟!!**
- **که الله تعالی وغواړي چې دا ورځ مو تلپاتې کړي او د قیامت تر ورځې ئې اوږده کړي؛ آیا داسې څوک مومئ چې ورځ پای ته ورسوي او شپه راولي چې تاسو د هغې په غېږ کې څو شېبې آرام وکړئ؟! که داسې ځواک په ټول عالم کې په نظر نه درځي نو ولي له الله تعالی پرته بل چا ته لمن غوړوي او مرستې ته ئې دربلئ؟!!**
- **مګر دې ته پام نه کوئ چې الله تعالی شپه او ورځ داسې پیدا کړي چې تاسو ورته اړ یئ، شپه د خوب او آرام لپاره او ورځ د معیشت د تأمین لپاره، تاسو خوب ته ضرورت لرئ، داسې یوه فرصت ته چې په ورځني کار کې خپله مصرف شوې انرژي او قوت جبران کړئ، دمه وکړئ، اعصاب مو لږ آرام وکړي او ستړیا مو رفع شي، الله تعالی ته داسې پیدا کړي یې چې له څه وخت کار نه وروسته خوب**

دربانديي غلبه وکړي، په خپله راشي، ستا له اجازې او موافقې پرته راشي، لاس، پښې دروتړي او له ځان سره دي بوځي، د خوب مهار ئې ستا په واک کي نه دئ درکړی، بلکي ستا مهار ئې د هغه لاس ته ورکړی، چي کله ستومانه شې او ستا ستوماني او ضعف هغه ځای ته ورسېږي چي نور نو هيڅ کار نه شې کولی، ناڅاپه دي خوب خوا ته راشي، ستا کار درباندي متوقف کړي، ستا د وجود بېلابېلو برخو ته دا فرصت ورکړي چي خپلي نيمگړتياوي پوره کړي، خپله ستوماني رفع کړي او د راتلونکي پړاو لپاره کار ته ځان چمتو کړي، گورې چي (ستا په خوب) کي څومره ستر مصلحت او حکمت پروت دئ!! که (خوب) نه وی او يا ئې مهار د انسان په واک کي وی، څومره ستر ستر مصيبتونه به ئې انسان ته راولاړ کړي وو؟!! حريصو انسانانو به خپل ټول توان او ځواک په لنډي مودې کي مصرفاوو، خپله روغتيا به ئې په خطر کي اچوله او خپل ژوند به ئې د مرگ له گوابښ سره مخامخ کاوو!! تاسو د دغه (خوب) لپاره دوو شيانو ته ضر ورت لرئ: تياره او خاموشي، نه په رڼا کي سم او ژور خوب کولی شئ او نه له شور او ځوگ نه ډک محيط کي، ناڅاپي گورې چي شپه ستا مرستي ته راشي، خپل تور وزر په هر څه او هر ځای وغوړوي، غږونه خاموش شي، هر د غږ خاوند د خوب غېږ ته پناه يوسي او په دې سره ستا د خوب لپاره مناسب شرايط برابر شي. بيا تاسو د خپل ژوند مخکي بيولو او د خپل معاش او رزق، روزي د تأمين لپاره ورځي ته ضرورت لرئ، ترڅو د هغې په رڼا کي هر څه وپېژنئ، مفيد له مضر نه تفکيک کړئ، دوست له دښمن نه بېل کړئ او په خپل چاپېريال کي د شته توکو د کارولو امکان ترلاسه کړئ. د زمکي او آسمانونو خالق زمکه داسي جوړه کړې او د زمکي او لمر ترمنځ فاصله او د زمکي حرکت په خپل محور او د لمر په محور ئې داسي تنظيم کړی چي کله د زمکي پر سر شپه وي او کله ورځ، نه شپه هومره اوږده وي چي زمکه تر ضرورته زياته سړه شي او نه ورځ هومره اوږده چي زمکه تر لازم حده زياته توده شي، بايد يوه په بلي پسې راشي،

تر هغه ستا خوا ته پاتې شي چې ضروري وي، ستا اړتيا رفع کړي، خپل کارونه ترسره کړي، بېرته ولاړه شي او خپل ځای بلې ته خالي کړي!! که دا دقيق نظم نه وی، شپه او ورځ تر خپل اوسني وخت لنډه يا اوږده وی، د لمر او زمکې تر منځ واټن کم يا زيات وی، د زمکې چورلېدل او خوځېدل تند يا سست وی، نو د زمکې پر سر به ژوند ممکن نه وو.

ÇþÍÈ šc qßã“? óÇZäšú ïÌ%$ “ ä$Ÿ2 Žã ûø Aqà)Šù Mĝƒ Ĭ$ZãPöƒr

ϯ ¨, s$$b & #(þßÎèù NãZ»dÇ(qè$d $Yϡù #%‹ĝ© ϻBéèà2 `ϊ $Yã“Rr

ÇþÎÈ šc rçy?ƒ (qç$Ÿ2 $B Nåk]ã @Ê r

او هغه ورځ چې ورغږ به کړي او وبه وايي: زما هغه شريکان چېرې دي چې (زما د شريکانو) گمان مو (پرې) کاوو؟ او له هرې ډلې به يو گواه راوباسو او وبه وايو: خپل دلايل راوړاندې کړئ، نو پوه به شي چې حق د الله په خوا دئ او هغه څه به ترې ورک شي چې له ځانه ئې په دروغو جوړول.

(۷۴-۷۵)- دلته د قيامت د ورځې مخکنۍ صحنه له يوه بله اړخه انځور شوې: الله تعالی به له مشرکانو نه پوښتنه وکړي چې هغه معبودان مو چېرې دي چې د زما د شريکانو گمان مو پرې کاوو، بيا به له هر قوم نه د هغوی پيغمبر د گواه په توگه راوړاندې کړی شي چې د دوی په خلاف به گواهي ورکوي، بيا به دوی ته وويل شي چې خپل دليل او شاهد وړاندې کړئ! پوه به شي چې حق د الله تعالی په خوا دئ، دوی نه د خپل شرک په دفاع کې کوم عذر وړاندې کولی شي، نه دليل او نه گواه، هغه شرکي افکار او له ځانه جوړ کړي دروغجن معبودان به ترې ورک وي او مرسته به ئې نشي کولی!!

$B Î-qããB$ `Ï B ¨ç Y <?#är btÛÞæ 4ö7ù 4 › qãÏ Qç % `Ï B šc %Ÿ2 brã% bÎ)

bÎ) y •ÿ ? Ÿw ¼çmãöq % ¼ç9 A$% ŒÎ) Ío§q)ø9$# ’ Í<'ré& 7 óÁ ãèø9$$Î/ äþqãZtGs9 ¼çmptÏB$ xÿtB bÎ)

Ÿwr o•ÅzFy$# u‘#¤$!$# ª!$# š•8s?#uä !$yJ‹Ïù ÆtGö/$#ur ÇÐÏÈ šúüÏmÌ•xÿø9$# =Ïtä† Ÿw ©!$#

Ÿwr š• ø‹s9Î) ª!$# z`|¡ômr& !$yJŸ2 `Å¡ômr&r $u‹÷R‘‰9$# šÆÏB y7t7ŠÅÁtR š[Ys?

ÇÐÐÈ šúïÏ‰Å¡øÿßJø9$# =Ïtä† Ÿw ©!$# bÎ) (ÇÚö‘F{$# ’Îû yŠ$|¡xÿø9$# Æö7s?

يقيناً چي قارون د موسی له قومه وو، چي پر دوی ئې تېری وکړ، له خزانو مو دومره ورکړې وې چي کونجياني به ئې یوې ځواکمني ډلي ته درنې وې، کله چي خپل قوم ورته وويل: (په دې) مه وياړه، يقيناً چي الله وياړونکي نه خوښوي، په هغه څه کي چي الله درکړي د آخرت کور ولټوه او خپله دنيوي برخه دي هم مه هېروه او همغسي (له نورو سره) ښېګڼه کوه چي الله له تا سره ښېګڼه کړې او په زمکي کي فساد مه لټوه، يقيناً چي الله مفسدين نه خوښوي.

۷۶-۷۷دلته څو خبرو ته توجه ولرئ:

- له قارون سره مبارزه هغه مهال رامنځته شوه چي موسی علیه السلام له بني اسرئيلو سره يو ځای له مصره ووتل، د سينا په صحرا کي د اوسېدو په دوران کي د ده ستونزه راولاړه شوه.
- دا ښيي چي له قارونانو سره مقابله او په ټولني کي اقتصادي اصلاحات بايد د انقلاب له بري وروسته او هغه مهال پلي او ترسره شي چي د فرعونانو واکمني نسکوره شوې وي، په مبارزې کي دې موضوع ته پاملرنه زيات اهميت لري، تر څو

چې انقلاب بري ته نه وي رسېدلی ټوله توجه باید یوې جبهې ته مبذول شي، خپل ټول توان طاقت باید اصلي دښمن او لومړنۍ جبهې ته متوجه کړو، په نورو جبهو کې او د دوهمې او درېیمې کچې له دښمنانو سره په نښتو کې ښکېل نشو، مګر دا چې دښمن ئې زموږ مخې ته راوړاندې کړي، دا سوره موږ ته لارښوونه کوي چې د مبارزې په لومړي پړاوو کې باید خپل ټول توان طاقت د ستر دښمن په ضد جنګ ته سوق کړو، په نورو جبهو کې ثانوي او غیرضروري فعالیتونه متوقف کړو او په بل جنګ او په وړو جبهو کې له مصروفېدو ډډه وکړو. دا صحیح نه ده چې په یوه وخت کې په ډېرو جبهو کې مصروف شو او په ګڼ شمېر محاذونو کې خپل محدود ځواک ووېشو. دښمنان باید درجه بندي کړو، لومړی باید د لوی او اصلي دښمن چاره وکړو، حج موږ ته همدا درس راکوي چې د جمراتو د رمي په ورځو کې لومړۍ ورځ د جمرة الکبرٰی د رمي ورځ ده، جمرة الاولٰی او جمرة الوسطٰی په دوهمه او درېیمه ورځ رمي کېږي، په لومړۍ ورځ د دواړو لخوا نه آرام تېرېږو، له رمي نه ئې ډډه کوو او ځان جمرة الکبرٰی ته رسوو، لوی دښمن ته، د وړو دښمنانو ترشا ولاړ دښمن ته، اصلي کار چې ترسره شي واړه او فرعي کارونه له څه زحمت نه پرته ترسره کېږي، زموږ تېره تجربه؛ د شوروي اتحاد ماتې؛ په همدې حقیقت شهادت ورکوي. پیغمبر علیه السلام سود هغه مهال تحریم کړ چې مکې ته د فاتح په توګه ننوت او انقلاب پر اصلي او ځواکمن دښمن وروستۍ بریا ترلاسه کړه.

- قارون د بني اسرائیلو له یوې قبیلې څخه وو، د فرعون ملګرتیا ئې کوله، د همدې ملګرتیا له امله د ډېرو شتمنیو خاوند شو، له مصره د بني اسرائیلو د وتلو پر مهال دی هم دې ته اړ شو چې له قوم سره یو ځای ووځي، ځان ئې په مصر کې خوندي نه لیدو، له وتلو پرته ئې بله چاره نه درلوده. خو د بغاوت لار ئې غوره کړه، له خپلو شتمنیو نه په استفادې سره د فساد خورولو په لټه کې وو.
- د قوم صالح شخصیتونو ورته نصیحت وکړ چې له فساده لاس واخله، له خپلې

شتمني داسي کار واخله چي هم دي آخرت ښه شي او هم خپله دنيوي برخه تر لاسه کړې، له محتاجو خلکو سره داسي احسان وکړه لکه چي الله تعالی له تاسره احسان کړی. خو ده نصيحت کوونکو ته همغه ځواب ورکړی چي هر مفسد او له الله تعالی غافل بډای او شتمن ئې ورکوي، قرآن د ده ځواب په دې توګه رانښيي:

`Ë 7 =d& %ô% ©$žc &Ñ=è/ Ñ9r& ûïZã Aü 4ã ¼çµ¯Ïrê$JŖĵ A$%

`ã @«óçŸr $Ÿ=d ŷò2 &r ægè ¨Ë %©& qèd ôB Èrãà)$$šÆ Ë ¾ïÎ7%

ÇÐÑÈ šc qãÌó 3$$Dûî qè

وئې ويل: له دې پرته بل څه نه دي چي ما ته راکړل شوی (مال او دولت) زما د هغي پوهي او هنر نتيجه ده چي زه ئې لرم، آيا په دې نه پوهېدو چي الله تر ده د مخه ډېر داسي خلک هلاک کړل چي زور ئې تر ده زيات او راټول کړی (مال او دولت) ئې تر ده ډېر وو؟ او له مجرمانو نه د دوی د ګناهونو (د څرنګوالي او لاملونو) پوښتنه نه کېږي.

---

(۷۸)- د قارون ځواب دا وو: څه چي لرم زما د هنر او کمال؛ او زيار او زحمت نتيجه ده، په لاس ته راوړو کي ئې نه د چا د احسان او پېرزوني مرهون او پوروړی يم او نه ئې چا ته په څه ورکولو مکلف!! الله تعالی ده او ده ته ورته مغرورو او بخيلو شتمنو ته په ځواب کي فرمايي: آيا نه پوهېږي چي تر ده د مخه مو داسي شتمن خلک هلاک کړل چي هم ئې ځواک او قوت تر ده زيات وو او هم ئې شتمنۍ، خپل قوت او شتمنيو مغرور کړي ول او غرور او بخل باعث شو چي د الله تعالی په سخت عذاب اخته شي، هغه مهال چي د الله تعالی عذاب پرې نازلېدو نو د ګناهونو (د څرنګوالي او لاملونو) پوښتنه نه ترې کېده، دا ورته نه ويل کېدل چي شتمني دي

څنګه او له کوم هنر او کمال نه په استفادې سره او د کومي ګناه د ارتکاب له لاري تر لاسه کړه؟!! له هر مجرم بڼاى سره به همدا معامله کېږي.

$‹R‰9$o¢Š s ß$šc r‰ƒÌ ãšú ïŸ‰$A$‰ ¾hF^ƒÎ ’Î ¾hBöq‰ 4?ã l • , ù

A$‰r ÇÐÈ 6Šhã ám r‰! ¼çRÎ ãrã‰ š† Îré $B ŸWB $Y9 Møƒ

@ÜÛãr šÆ B#ä ôJÏ žöz « $Ü #q0 Bà6 ‡r Nü‰$ (qêré šú ïŸ‰$

Ú öR$Íî #‰Îr ¾hÎ $Yÿ ¡ ƒú ÇÑÈ šc rÝÅÁ 9$ŽÎ $g9‰ ãŸr $[$Î ¹

`B šc ‰. $Br « $ ÈrŠ `B ¼çrÝÇ Zƒ pŸi `B ¼ç9 bŸ2 $Jù

bqã‰ƒ Ãš RÎ ¼çR‰3B (qÿJ? šú ïŸ‰$ x7ô &r ÇÑÈ `ƒÎÂ GY‰$

b& Iwöq9 ãŸ‰ƒr ¾hŠ$7ã ôB ã$±„ `JŸ šX øh$ãÝ Ÿö ©$žc (3r

ÇÑÈ brãŸ»3$&Îÿ‰ãŸ ¼çR(3r $ZÎ # ¡ , 9$Yøã ª! $£B

نو د خپل قوم په وړاندې له خپل شأن او شوکت سره راووت، هغو چې د دنیوي ژوند په لټه کې ول وئې ویل: کاش زموږ هم دغه حالت وی چې د قارون په برخه شوی! یقیناً چې دی د لویې برخې خاوند دئ او هغو چې علم ئې په برخه شوی وو وئې ویل: افسوس ستاسو په حال، الهي ثواب او بدله هغه چا ته چې ایمان ئې راوړی او نېک عمل ئې کړی (تر دې ډېر) غوره دئ او دا خو یوازې د صابرانو په برخه کېدی شي، نو دی او د ده کور مو په زمکه کې ښخ کړ، نو له الله پرته ئې نه کومه ډله وه چې مرسته ئې وکړې او نه وو

له انتقام اخيستونکو څخه، او هغه چې پرون ئې د ده د مقام او مرتبې تمنا کوله داسي شول چي ويل ئې: او هو ! خبره خو دا وه چي په حقيقت کي دا الله دئ چي د خپلو بندګانو نه چي چا ته وغواړي رزق ورته پراخوي او تنګوي، که دا نه وی چي الله پر موږ احسان وکړ نو موږ به ئې هم په زمکي کي ننويستلي وو، او هو! حقيقت خو دا دئ چي کافران هيڅکله نه شي ژغورل کېدئ.

(۷۹-۸۲)- دلته د ولس په وړاندي د قارون د څرګندېدو او د ده حالت ته په پام سره د خلکو د دوو ډلو ويناوو او غبرګون ته په دې توګه ګوته نيول شوې:

- ولس ته به له غولوونکي شأن او شوکت سره، په فاخره جامو کي او په ګاڼو سمبال راووت.
- ضعيف النفسه، له آخرت ته غافل او په دنيوي لذتونو پسي لالهاندو خلکو به د ده غولوونکي حالت ته په پام سره ويل: ای کاش موږ ته هم همغسي څه راکړی شوي وی چي قارون ته ورکړی شوي، هغه خو له شکه پرته ډېر بختور دئ.
- د ايمان او علم خاوندانو به دغو ضعيف النفسو وګړو ته ويل: افسوس ستاسو په حال، الهي ثواب او بدله هغه چا ته چي ايمان ئې راوړی او نېک عمل ئې کړی تر دې ډېر ډېر غوره دئ او دا خو يوازي د صابرانو په برخه کېدی شي، هغه چي پر خپل حلال رزق اکتفاء کوي او حرامو ته لاس نه غزوي.
- الله تعالی قارون او د ده کور او کورنۍ يو ځای په زمکه کي ښخ کړل، له الله تعالی پرته ئې نه داسي ډله وموندله چي مرسته ئې وکړي او نه ئې په خپله له ځانه دفاع کولی شوی.
- چا چي پرون د ده د مقام او مرتبې تمنا کوله، د ده د پايلي په ليدو سره ئې وويل: خبره خو دا ده چي په حقيقت کي دا الله دئ چي د خپلو بندګانو رزق

پراخوي او تنگوي، که الله تعالی پر موږ احسان نه وی کړی نو موږ به ئې هم په زمکي کي ننويستلي وو، حقيقت خو دا دئ چي کافران هيڅکله د خپل کفر او ظلم له بدو پايلو نه ژغورل کېږي.

#Ŝ$¡ ù Ẅr Ḉ óŖ $’Î #ųã br‰ƒÌãẄ ûïŸ%Ö $gèΨ ä•Åy $â$!$ 7 ü

ÇÑÌÈ ûüÉ)FßJù=Ï9 èπt6É)≈yèø9$#ur

دا اخروي کور خو د هغه چا لپاره ټاکو چي په زمکي کي نه لويي غواړي او نه فساد، او غوره پايله د متقيانو ده.

---

(٨٣)- الله تعالی د آخرت غوره مېشت ځای د هغه چا لپاره ټاکلی چي نه په زمکي کي د خپلي لويي په لټه کي وي او نه د فساد خورولو په لټه کي، د دنيا او آخرت نېکه پايله د هغو متقيانو ده چي له کبر او فساد نه ډډه کوي.

گورئ چي قرآن په څومره حکيمانه انداز د قارون او د ده د شأن او شوکت تر اغېز لاندي د تللو ضعيف الايمانو کسانو حالت او پايله بيانوي او د دوی په وړاندي د واقعي مؤمنانو حالت څنگه انځوروي؟!! قرآن فرمايي چي موسی عليه السلام د فرعون، هامان او قارون مقابلې ته لېږل شوی وو، قارون د موسی له قومه او اسرائيلي وو خو د خپل قوم په ضد له فرعون سره ملگری شوی او په ټولو تېريو کي ئې د هغه ملگرتيا کوله، قارون په خپل کور کي له ټولي کورنۍ سره په زمکي کي خسف شو او فرعون له خپلو لښکرو سره په سيند کي غرق شو.

راشئ وگورو چي بايبل په دې اړه څه چټيات ويلي: بايبل تر دې عنوان (وټي) لاندي ليکي چي خدای موسی ته وفرمايل: اسرائيليانو ته ووايه چي د خپلو جامو په لمنو کي له تاره جوړ شوي وټي (ځونډي) په شنه تار وځړوئ او دا به تل ستاسو د ټولو نسلونو لپاره يو دود وي، دغه وټي به تاسو ته زما احکام درياد‌وي!! او ورپسې د

موسى عليه السلام په ضد د رؤبين د قبيلې د دريو مشرانو د بغاوت يادونه كوي او ليكي چي په دې كي د لاويانو د قوم دوه سوه پنځوسو منتخبو مشرانو هم برخه اخيستې وه، غوښتل ئې د موسى عليه السلام مشري پای ته ورسوي، ... موسى دوی ته وويل: آيا ستاسو لپاره مخكني امتيازات كافي نه دي، چي اوس د كاهني مقام هم غواړئ؟ ... موسى غصه شو او خدای ته ئې وويل: نور نو د دوی قرباني مه قبلوه... سبا ټول قوم د موسى په وينا د عبادت د خيمې خوا ته راغونډ شو، ... د خدای جلال ټولو اسرائيليانو ته راڅرگند شو، خدای موسى او هارون ته وويل: د دې قوم له څنگه لري شئ چي فوراً ئې هلاک كړم... خو موسى او هارون په سجده پرېوتل او وئې ويل: ... آيا د يوه كس د گناه لپاره په ټول قوم غصه كېږې؟ ... نو خدای وويل: اسرائيليانو ته ووايه چي د قورح، دوتان او ابيرام له خيمو لري شي.... همداسي ئې وكړل... ناڅاپي زمكه وچاوده او دا درې كسان له خپلو كورنيو سره په كي ښخ شول... بيا د خدای له لوري يو اور راغی او هغه دوه نيم سوه كسان ئې وسوزول (دا دوه نيم سوه كسان چي په توطئې كي ئې برخه اخيستې وه د معبد خادمان وو، سپېلني به ئې دودول، هر يوه ځان ته د سپېلنيو دودولو سامان او لوازم جوړ كړي وو او له قربانيو او هديو نه به ئې خپله برخه ترلاسه كوله).... يوه ورځ وروسته اسرائيليانو بيا له موسى نه شكايت وكړ... بيا خدای په وربځو كي راڅرگند شو... څوارلس زره اوه سوه كسان ئې ترې ووژل شول!!! ليكي چي شخړه د زعامت پر سر وه، خلكو د هارون مشري نه منله... په پای كي دا لانجه داسي پای ته ورسېده چي خدای موسى ته وويل: ټول مشران دي خپلي عصاگاني تا ته راوړي، په هري عصا د هغه د خاوند نوم وليكه... د عهد صندوق خوا ته ئې كېږده... هغه څوک چي زه ئې د مشرۍ لپاره غوره كوم عصا به ئې غوټۍ وكړي... همداسي ئې وكړل... سبا چي د عبادت خيمې ته ننوت نو وئې ليدل چي د هارون عصا غوټۍ كړې، گل ترې ټوكېدلی او بادام ئې كړی... موسى ټولي عصاگاني راوايستې او هر چا خپله عصا

واخیسته... خو سره له دې اسرائیلیانو خپل شکایتونه تر مخکې نه هم زیات کړل. ښایي ویل به ئې چې موسی (علیه السلام) د هارون د عصاء په ځای د بادام د وني تازه څانگه ودرولې!!

داسي معلومېږي چې د بایبل لیکونکي په تورات یا انجیل کي د قارون د خسف کېدو خبر لوستی او ده ترې دا قصه جوړه کړې، په دې کي هیڅ شک نشته چې په تورات او انجیل کي به د قارون قصه په همغه بڼي کي راغلې وي چې په قرآن کي راغلې، قرآن د بایبل دا قصه له بنسټه ردوي او د قورح په ځای د قارون نوم اخلي او فرمایي چې دی له فرعون سره د خپل قوم په ضد ملگری شوی وو، د ډېرو شتمنیو خاوند وو، دا شتمنۍ ئې هم د دغي ملگرتیا په وجه ترلاسه کړې وه، د موسی علیه السلام مخالفت ته ئې ملا تړلې وه او له خپلو شتمنیو سره په ځمکه کي ښخ شو.

šú ï‰$“ “øã Xù þ¥ħ¡ 9$ï ä$_ `Br $k]B žöz ¼ãù þŸ¡ s9$ï ä!` `B

ÇÑÍÈ šc qè=Jè÷ (#qç$. $B žwÎ) Ñ$«ħ¡ 9$(#qè=Jå

څوک چي له ښېگڼي سره راشي نو ده ته به تر هغې غوره ورپه برخه شي، او څوک چي له بدو کړنو سره راشي نو بدعملو ته به له خپلو کړنو نه پرته د بل څه سزا نه ورکول کېږي.

---

(۸۴)- په دې مبارک آیت کي ویل شوي چې:

- الله تعالی نېک عملو ته تر خپلو عملونو غوره بدله ورکوي، او بدعملو ته د خپلو بدو عملونو مطابق سزا ورکوي.

`B â!%y` pîs@¡è¡9$èB 4k]š, š!•9 šc #äîqè=Jè¡š• øã Ú•ù “ï‰$bÎ)

ÇÑÎÈ ©üÎB @»=Ê ’Îqè ôBr 3‘ ‰ÿ$Ï ä!`

يقيناً چا چې پر تا دا قرآن فرض كړی حتماً تر موعود مقامه ستا رسوونكی دئ، ووايه: زما رب هغه څوک ښه پېژني چې له لارښووني سره راغلی او هغه چې په ښكاره گمراهۍ كې دئ.

---

(۸۵)- يعني چا چې دا ذمه واري تا ته سپارلې ده چې دا قرآن به تر خلكو رسوې، هغوی ته به ئې ورزده كوې او د قرآن د تعليماتو مطابق د خپل ژوند سمبالولو ته به ئې رابلې، هغه به هرومرو خپلې وعدې ترسره كړي، تا به هغه لوړ مقام ته ورسوې چې وعده ئې درسره كړې، د معاد لغوي معنی د وعدې مهال او ځای دئ، هم ئې په اخروي وعدو اطلاق كېدی شي او هم په دنيوي وعدو، خو د آيت سياق او سباق او ټول هغه مضمون ته په پام سره چې تر دې آيت مخكې راغلی او پر فرعون او قارون د موسی بريا او برلاسي او د ده د دښمنانو په بحر كې غرقېدا او په زمكې كې ښخېدا په كې راغلې؛ ښيي چې دې ته ورته وعدې ترې مراد دي. يعني له خپلو دښمنانو سره به ستا روانه مبارزه هرومرو په همغه څه پای ته رسي چې الله تعالی ئې له تا سره وعده كړې، د حق بشپړه غلبه او د باطل زوال.

د دوی د تبليغاتو پروا مه كوه، په ځواب كې ئې ووايه: زما رب تر ټولو ښه پوهېږي چې څوک له لارښوونو سره راغلی او څوک په ښكاره گمراهۍ او ضلالت كې دئ.

Ÿù š• Î¢ `Ï þZJô‘ ŽŵÎ Ü»GÅ6 ß$š• øŵÎ #+ùãb& (þã_ö? MZä$Br

ÇÉÎ ÎRéŸÎ ‰è/ «! $Ï M»ƒ#ä ôã 7R‰Á ƒ Ÿwr ÇÑÎÈ ûïÌÏÿ»3ù #Žgß ûðqä3?

ì B ăĥ? Ẅr ÇÑÈ ûüÅ2 Îô Ũ$` B ûðqã? Ẅr š• Ĥ 4Ĵ ăŠr š• øĴ

ăŠçø$ã ¼çgô r žvĴ î7 Ï$d äó« @ä qè žvĴ ㎧»9Ĵ Ẃ •z#ä $g»9Ĵ «! $

ÇÑÈ bqã_ëÏ øĴr

او ته داسي نه وې چي د کتاب درتلو ته دي هيله کوله، مګر ستا د رب له لوري يوه پېرزوينه، نو د کافرانو ملاتړی مه شه. او دوی دي تا د الله له آيتونو نه له هغه وروسته منعه نه کړي چي درته نازل کړی شول، او د خپل رب لوري ته بلنه ورکړه او له مشرکانو څخه مه شه. او له الله سره بل معبود مه بله (د ده تر څنګ د بل معبود عبادت مه کوه)، له ده پرته بل معبود نشته، هر څه هلاکېدونکي دي مګر د ده ذات، حکم ده لره دئ او د ده په لور ګرځول کېږئ.

(۸۶-۸۸)- دا وروستي درې آيتونه چي د دې مبارکي سورې خلاصه زموږ مخي ته ږدي لاندي لارښووني لري:

- پيغمبر عليه السلام ته ويل شوي چي تا دا هيله او انتظار نه درلود چي کتاب دربانديي نازل شي او په پيغمبری مبعوث شي، بس الله تعالی اراده کړې وه چي پر تا او ستا پر امت رحم وکړي، همغسي لکه چي موسی عليه السلام؛ نه پر پيغمبري د ګمارل کېدو انتظار درلود او نه ئې ځان د دې ستر منصب لپاره مستعد او جوګه ګڼلو، له اته - لسو کلونو مسافری او تبعيدي ژوند وروسته مصر ته روان وو، د لاري په نيمايي کي ئې رڼا تر سترګو شوه، خوا ته ئې ورغی او هملته په نابېره توګه او د خپل تصور او انتظار خلاف پر پيغمبری وګمارل شو او د فرعون مقابلې ته د بني اسرائيلو د ژغورني لپاره ولېږل شو، لکه څنګه چي د ده بعثت د دې قوم لپاره د

الله تعالی یوه پېرزوینه وه همداسي ستا بعثت هم ستا د امت لپاره یوه ستره الهي پېرزوینه ده، ته هم د دوی د نجات لپاره مبعوث شوی یې.

- لکه څنګه چي موسی علیه السلام ژمنه کړې وه چي له دې وروسته به هیڅکله د مجرمینو ملاتړ نه کوم ته هم هیڅکله د کافرانو ملتیا او ملاتړ مه کوه.
- پام کوه چي د دښمنانو تهدید او تطمیع دي تا دې ته ونه هڅوي چي د الله تعالی د آیتونو له متابعت نه امتناع وکړې، د الله تعالی د حکمونو مطابق عمل کوه، د خپل رب لوري ته بلنه ورکوه او په هیڅ څه کي د مشرکانو په څېر مه کېږه.
- د الله تعالی تر څنګ د بل معبود عبادت مه کوه، له ده پرته بل معبود نشته، له الله تعالی پرته هر څه هلاکېدونکي دي، حکم صادرول، حکمیت کول، د قضایاوو او پېښنو په اړه پرېکړي کول مختص ده لره دي، او تاسو ټول به د ده لوري ته ورګرځول کېږئ.

دلته د القصص مبارکه سوره پای ته ورسېده.

سُبْحَانَکَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

د بني اسرائیلو د قصې نورې برخې

لکه څنګه چې ګورئ د القصص په مبارکې سورې کې د بني اسرائیلو د عبرتناکې قصې ځینې برخې په تفصیل سره راغلې او نورو برخو ته ئې یا په ایجاز او اختصار سره اشاره شوې او یا اصلاً نه دي راوړل شوې، د دې لپاره چې په دې کتاب کې مجمل او پاتې برخې هم ذکر شي؛ دا غوره بریښي چې د نورو سورتونو هغه آیتونه هم د لوستونکو مخې ته کېږدو چې د بني اسرائیلو د عروج او زوال عبرتناکه قصه څېړي، په دې سره به دا کتاب یوازې د القصص د سورې تفسیر نه وي بلکې د بني اسرائیلو د تاریخ لوړې ژورې به ئې په نسبتاً مفصله توګه څېړلې او د هغه په ترڅ کې به ئې د ملتونو د عروج او زوال عوامل په ګوته کړې وي.

د قرآن په نورو سورتونو کې راغلې چې کله موسی علیه السلام مصر ته ستون شو او خپل دعوت ئې پیل کړ او په ضمن کې ئې فرعون ته بلنه ورکړه، هغه او درباریانو ئې انکار وکړ، ده ته ئې د کوډګر خطاب وکړ او خلکو ته ئې وویل: موسی د بې امنیو باعث دئ، فساد خوروي، که خپلې مخې ته پرېښودی شي تاسو به له

مصره وتلو ته اړ کړي، څه چې تاسو ته ښيي زموږ د کوډګرو کوډو ته ورته دي، نه دی د خدای پيغمبر دئ او نه ئې دعوت الهي دعوت، د مصر ټول ماهر کوډګران ئې راغونډ کړل چې د ده مقابله وکړي، قرآن په دې اړه فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الاعراف: ۱۲۷-۱۲۹

او د فرعون د قوم مشرانو وويل: آيا موسی او قوم ئې پرېږدې چې په زمکي کي فساد خور کړي، تا او ستا خدايان پرېږدي؟ وئې ويل: حتماً به ئې زامن ووژنو او ښځې به ئې ژوندۍ پرېږدو، په داسي حال کي چې موږ پرې برلاسي يو. موسی خپل قوم ته وويل: له الله مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، زمکه خو له شکه پرته د الله ده، له خپلو بندګانو ئې چې چا ته غوښتي وي په ميراث ئې ورکوي او نېکه پايله د پرهېزګارانو ده. وئې ويل: ستا له راتلو د مخه هم کړول شوي يو او له راتلو وروسته دي هم، (موسی عليه السلام ورته) وويل: اميد دئ چې رب مو ستاسو دښمن هلاک کړي او د زمکي خلافت درپه برخه کړي او بيا وګوري چې تاسو څنګه عمل کوئ.

د قوم مشرانو له فرعون نه د موسی عليه السلام او د ده د پلويانو په ضد د قاطع او پرېکنده اقدام غوښتنه وکړه، هغه ته ئې وويل چې دوی هم له نظامه بغاوت کړی او هم له مذهبه، نه تا مني او نه ستا خدايان. د فرعون ځواب دا دئ: د

دوی په ضد د هر څه کولو توان لرو، زموږ تر لاس لاندې دي، زامن ئې ورته وژنو او ښځې ئې د دې لپاره ژوندۍ پرېږدو چې د وینځو په توګه زموږ خدمت وکړي. دا د هر فرعون او فرعوني نظام منطق دئ، مخالفین نشي زغملی، یو وژني، بل په اسارت کې ساتي، د مخالفتونو د ځپلو لپاره له خپلې سلطې او واکمنۍ کار اخلي.

په دې دوران کې چې بني اسرائیل له سختو ستونزو او کړاوونو سره مخامخ دي راشئ وګورو چې موسی علیه السلام څه توصیه ورته کوي؟ موسی خپل قوم ته وویل: له الله مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، زمکه خو له شکه پرته د الله ده، له خپلو بندګانو ئې چې چا ته غوښتي وي په میراث ئې ورکوي او نېکه پایله د پرهېزګارانو ده.

د موسی علیه السلام په دې وینا کې څو اساسي لاربښووني د هر مؤمن لپاره ګورو:

- له الله تعالی مرسته وغواړئ، بلې خوا ته د امید سترګې مه اړوئ، له بل چا مرسته مه غواړئ.
- د ګواښونو، ستونزو او کړاوونو په وړاندې صبر وکړئ.
- په دې پوه شئ چې د زمکې حقیقي ټولواک الله تعالی دئ، دا پرېکړه د ده له لورې کېږي چې چا ته ئې په میراث ورکړي، له چا ئې بېرته واخلي او د ده په ځای ئې چا ته وسپاري.
- نېکه پایله د پرهېزګارانو ده، د هغو ځان ساتونکو چې له الله تعالی پرته بل ته طمعه نه کوي، له بې صبرۍ ځان ساتي او دا پرېکړه د بل چا په واک کې نه ګڼي چې د زمکې واکمني به چا ته سپارل کېږي.

ګورئ چې موسی علیه السلام په هغه سخت او ستونزمن حالت کې چې دی او ټول پلویان ئې ورسره مخامخ دي، خپلو مؤمنو پلویانو ته توصیه کوي چې مرسته باید یوازې له الله تعالی وغواړئ، د ستونزو او مشکلاتو په وړاندې صبر وکړئ، او

په دې باور ولرئ چې د ځمکې رښتینی او یوازنی څښتن لوی الله دئ، هغه به د دې فیصله کوی چې له خپلو بندګانو نه ئې چا ته په میراث ورکړي. د دې قضیې فیصله د الله تعالی له لوري کېږي چې ځمکه او په هغې کې واکمني او اقتدار چا ته په میراث ورکړی شی، د دې خبري اختیار چې ځمکه چا ته په میراث ورکړي شي، د ځمکې پر سر هیچا ته نه دئ سپارل شوی، لوی څښتن تعالی دا پرېکړه له عرش نه صادروي، موسی علیه السلام خپلو مؤمنو پلویانو ته همدا ویل چې په دی کې به شک نه کوئ، که ستاسو او ستاسو د دښمن حالت هر ډول وي، دا فیصله به مالک الملک خدای کوی. "إن الارض لله: ځمکه یقیناً د الله ده"، "یورثها من یشاء من عباده: له خپلو بندګانو نه چې چا ته وغواړی په میراث ئې ورکوی"، "والعاقبة للمتقین: او نېکه پایله د پرهیزګارانو ده"، د کومو پرهیزګارانو؟ هغه چې له الله تعالی پرته له بل چا استعانت نه غواړي، په ستونزو، مشکلاتو او محرومیتونو کې هم پرته له خدای نه بل چا ته امید نه ساتي، بل چا ته لاس او لمن نه اوږدوی. څوک چې صبر، حوصله، ثبات او استقامت له لاسه نه ورکوي، او په دې اړه هیڅ شک نه لري چې دا ځمکه چې مالک ئې خدای دئ چا ته چې ئې وغواړي هغه ته ئې په میراث ورکوی، د دغو متقیانو او پرهیزګارانو عاقبت نېک دئ.

د موسی علیه السلام قوم د صبر مظاهره وکړه، ورته وئې ویل: ستا له راتلو د مخه هم کړول شوي یو او له راتلو وروسته دي هم، (موسی علیه السلام ورته وویل: امید دئ چې رب مو ستاسو دښمن هلاک کړي او د ځمکې خلافت درپه برخه کړي او بیا وګوري چې تاسو څنګه عمل کوئ.

قوم په ځواب کې ورته وویل: ستا له راتلو نه مخکې هم اذیت شوي یو او ستا له راتلو وروسته هم، داسې نده چې یوازې ستا په راتلو سره دا مصیبتونه پر موږ نازل شوي، پروا ئې نشته، موږ په همدغو مصیبتونو کې لوی شوی یو، تر دې د مخه هم دا موږ وو او دا مصیبتونه.

که څه هم ځینو مفسرینو دا وینا د بني اسرائیلو د شکایت وینا ګڼلې، خو حقیقت دا دئ چې د دوی تعبیر کمزوری دئ، د بني اسرائیلو وینا به په هغه صورت کې شکوه او شکایت ګڼل کېده چې ویل شوی وی: ستا له راتلو نه وروسته په موږ دا د مصیبتونو دور پیل شوی، خو د دوی دا وینا چې ستا تر راتلو د مخه هم زموږ همدا حالت وو، معنا ئې دا ده چې ستا په راتلو سره دا مصیبتونه پر موږ نه دي نازل شوی، پروا ئې نشته، دا خبره د دوی صبر او استقامت څرګندوی، همدا علت دئ چې موسی علیه السلام د دوی د صبر له مشاهدی وروسته هغوی ته وایي: هیله ده چې الله تعالی ستاسی دښمن هلاک کړي او د زمکې خلافت تاسې ته وسپاري او بیا به ګوری چې تاسی څه کوئ؟ ځکه که دا د صبر مظاهره نه وای نو موسی علیه السلام به کله هم دوی ته نه وو ویلي: اوس نو هیله من یم چې ستاسی د دې صبر په نتیجه کې به الله تعالی ستاسی دښمن هلاک کړی، تاسی ته به د زمکې خلافت دروسپاری او بیا به ګوری چې تاسی څه کوئ؟ د دغه آیت تر ټولو غوره او حقیقی توجیه همدا ده، عظیم الشأن قرآن دا د یوه ضعیف النفسه او بې صبره ټولګې نښه ګڼي چې کله له کوم مصیبت سره مخامخ شی نو خپل لاړښود او مشر ته شکایت کوي او وایي: ستا په خاطر موږ له دې مشکلاتو او کړاوونو سره مخامخ شوی یو.

وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِندِكَ ... النساء: ۷۸

په دې وینا سره بني اسرائیلو موسی علیه السلام ته ډاډ ورکړی چې بې صبري به نه کوي، په کړاوونو کې پاخه شوي یو، ستا له راتلو وروسته زموږ د ځورولو او کړولو لړۍ نه ده پیل شوې، تر دې د مخه هم ځورول شوي یو، د دوی د دې وینا په ځواب کې موسی علیه السلام وفرمایل: إن شاء الله چې ستاسو رب به دښمن هلاک کړي، د دې زمکې خلافت به تاسو ته وسپاري، بیا به وګوري چې تاسو به څه کوئ؟

دې ته مو باید پام وي چې دا مطلب هغه مهال مسلمانانو ته اورول شوی چې

دوی په مکې مکرمې کي له ورته ګواښونو سره مخامخ ول، ځورول کېدل، وژل کېدل او هجرت ته مجبورېدل، په دې سره دوی ته ویل شوي چي ستاسو دریځ، وینا، صبر، مقاومت، پرالله تعالی توکل باید همغسي وي لکه ستاسو د مخکنیو مؤمنو وروڼو.

په دې مودې کي الله تعالی پر مصر رنګ رنګ عذابونه نازل کړل، د قرآن د وینا له مخي په مصریانو باندي دا عذابونه او مصیبتونه نازل شوي: قحطي، د حاصلاتو کموالی، طوفان، ملخان، کنې، چنګاښي، ویني، خو قرآن وایي چي د دې مصیبتونو وجه د دوی ګناهونه وو او هدف ترې دا چي دوی پند واخلي او له خپل کفر، شرک، ظلم او فساد نه لاس په سر شي.

ÇÌÌÈ brã̃2 ¤ƒ ôg̃è9 ÏN°•JV9$`Ï <È)Rr ûüZÅ9$Î bqã̃ãi A#ä $Rõ {&ŝ)9r

الاعراف: ۱۳۰

او یقیناً چي فرعونیان مو په قحطي او د حاصلاتو په کموالي سره ونیول تر څو پند واخلي.

¸M»=Á ÿB ¸M»ƒ#ä P$!$r íŠ$ÿÒ9$r @@3$)à9$r Š#•gø9$r b$ùqÜ9$ ãÑ̃ã $Zù̃™ö̃ù

الاعراف: ۱۳۳ ÇÌÌÈ šú üÌBÌ•gø€ $Bö¯% (qR%.r (rç9òó6 GõŸ$

نو طوفان، ملخان، کنې، چنګاښي او وینه مو د بېلابېلو نښو (په توګه) پرې راولېږل او دوی لويي وکړه او یو مجرم قوم وو.

د دې آیت د (مفصلات) له لفظ نه په څرګنده توګه معلومېږي چي دا مصیبتونه په یوه وخت او یو په بل پسې نه دي نازل شوي بلکي په بېلابېلو وختونو کي نازل شوي، یو کال قحطي راغلې، یو کال د باغونو او زمکو حاصلات کم شوي، یو کال ملخانو د دوی پر فصلونو برید کړی، یو وخت طوفان پرې راغلی، بل وخت کنې او بیا چنګاښي پرې مسلطي شوې او یو وخت د دوی اوبه د سرو وینو په څېر

شوې او دا د بايبل د دې ادعاء خلاف ده چې وايي دا ټول حوادث د څو اونيو په منځ کې او د موسى او هارون عليهما السلام په لاس او هغه وخت تر سره شوي چې دوى د فرعون له جادوګرانو سره مقابله کوله، د بايبل ادعاء هم د عقل او واقع خلاف ده او هم د قرآن د وينا خلاف!! د الله تعالى سنت دا دئ چې له مصيبت نه وروسته خپلو بندګانو ته د توبې او تجديد نظر موقع ورکوي، که پند وانه خلي، بل او بل مصيبت پرې راولي، په يوه وخت د ګڼ شمېر مصيبتونو يو په بل پسې راتلو سره د توبې او تجديد نظر مجال ختمېږي.

د فرعون د مشر زوى مړينه

بايبل تر دې عنوان لاندې ليکي: خداى په نيمه شپه کې د ټولو مصريانو ټول مشران زامن ووژل، د فرعون له مشر زويه د هغه غلام تر زويه چې ترزمکې لاندې تور زندان کې پروت وو... په دغه شپه فرعون او درباريان راويښ شول ... ټولو په جګ غږ ژړا پيل کړه... فرعون په همدغه شپه موسى او هارون راوغوښتل او ورته وئې ويل: ژر له مصره ووځئ او اسرائيليان هم درسره بوځئ، خپل څاروي هم درسره روان کړئ... خو له وتلو مخکې ما ته دعاء وکړئ، ... نورو مصريانو هم اسرائيليانو ته وويل: له مصره ووځئ... دوى له مصريانو نه ډېر سره او سپين زر هم واخيستل... او په دې توګه ئې د مصر ټولې شتمنۍ له ځان سره يوړې... شمېر ئې له ښځو او ماشومانو پرته نږدې شپږ سوه زره سړي وو... اسرائيليانو څلور سوه دېرش کاله په مصر کې تېر کړل...

دلته د بايبل څو عجيبو خبرو ته لږ ځير شئ: خداى په نيمه شپه کې مصر ته راغى، د مصر په ټولو کورونو وګرځېدو، له هغه کوره تېر شو چې دروازه ئې په وينو لړلې وه، د هر مصري کور ته داخل شو، د هغه مشر زوى ئې ورته وواژو، په دې وخت کې د اسرائيليانو شمېر نږدې دوه مليونه وو، طبيعي ده چې د مصريانو

شمېر به هم لږ تر لږه څلور مليونه وو، که هره کورنۍ لس کسان وګڼو نو د مصر د کورونو شمېر به شپږ لکه وو، د بايبل خدای چې د انسان په څېر دی او تګ ئې هم انسان ته ورته، ګام په ګام مخکې ځي، په پاتې نيمې شپې کې په دې شپږ لکه کورونو ګرځېدلی، شا وخوا څلور لکه مصري ځوانان ئې وژلي، بيا په همدې پاتې نيمې شپې کې فرعون موسی او هارون ځان ته غوښتي، هغوی ته ئې له مصره د وتلو او ده ته د دعاء کولو خبره کړې!!! په همدې شپه د اسرائيليانو ښځو د خپلو مصري ګاونډيو له مېرمنو نه ښه ډېر سره او سپين زر ترلاسه کړي، هومره چې د مصر ټولې شتمنۍ ئې د ځان کړې او له ځان سره ئې وړې!!! نه پوهېږم مسيحيان او يهودان کومې بلا وهلي چې داسې مسخره خبرې مني، که يو ناول ليکونکی وغواړي چې ډېر حيرانوونکی ناول وليکي نو دا هڅه خامخا کوي چې خبرې ئې څه نا څه په عقل برابرې وي، که ډېر هوښيار خلک ئې ونه مني نو ځيني کم عقله خلک خو ئې ومني، خو د بايبل ليکونکي د دې پروا نه ده کړې، مسيحيان او يهودان ئې داسې موندلي چې ګران درواغ تر آسان رښتيا ژر مني، د زوړ تاريخ هره خبره ورته مقدسه برېښي!! هر څه چې د دوی پلرونو ته منسوب شي او د انجيل او تورات په نامه وړاندې شي له تعمقه پرته ئې مني!!

بايبل تر دې د مخه ليکلي چې په مصر کې د يعقوب عليه السلام د مېشتېدو په وخت کې د ده د کورنۍ د ټولو غړو شمېر اويا کسان وو او اوس ليکي چې څلور سوه دېرش کاله وروسته کله چې له مصره وتل نو يوازې د نارينه وو شمېر نږدې شپږلکه وو، يعني د ښځو او ماشومانو په شمول به لږ تر لږه دوه مليونه ول او د دې معنی دا ده چې په دې مودې کې د دوی شمېر نږدې اته ويشت زره پنځه سوه ځله زيات شوی، که د بايبل دا له مبالغې ډکه محاسبه ومنو نو دا دوه مليونه يهودان بايد له نورو څلور سوه دېرشو کلونو تېرېدو وروسته اوه پنځوس مليارده شوي وي، چې دا د ټولې نړۍ د موجوده نفوس نږدې لس برابره دئ او بيا په تېرو نږدې دوه

نیم زرو کلونو کې به د دوی شمېر څومره شوی وي؟!! آیا دا محاسبه ډېره خندونکې نه ده؟ ښايي د بایبل لیکونکي به غوښتلي وي چې همغه زړه بې بنسټه خبره رښتینې کړي چې بایبل خدای ته منسوب کړې او ویلي ئې دي: د یهودانو شمېر به د آسمان تر ستورو او د زمکې تر شګو هم زیات شي!! خو نن او په ۲۰۰۹ میلادي کال کې د یهودانو مجموعي شمېر شپږو ملیونو ته نه رسېږي!! بایبل دا خبري په داسي وخت کي کړې دي چې د شمېرو په اړه ئې چا دروغ نه شوی ثابتولی، هغه وخت خو به تر زرو زیات رقم هم نه وو، چا دا محاسبه ورسره کوله چې اویا کسیزه کورنۍ څنګه په ۴۳۰ کلونو کې (یعني پنځه نسله وروسته) دوه ملیونو ته ورسېده؟!! په دومره مودې کې خو د سویانو په څېر د هغو حیواناتو شمېر هم دې حد ته نه شي رسېدی چې هر ځل ډېر بچیان زېږوي!! بایبل دې ته هم پام نه دئ کړی چې په مصر کې بني اسرائیلو ډېر بد ژوند درلود، فرعون د دوی زامن ورته وژل، په دې صورت کې خو باید د دوی شمېر د زیاتېدو په ځای کمېدی!! که زیاتېدل ومنو، نو په ۱۹۹۸کال کې د دوی د نفوس وده په کال کې ۱،۹% وه که د بایبل په خاطر دا ۲% وګڼو نو د دوی شمېر باید په ۴۳۰ کلونو کې نږدې درې لکه پنځوس زره وی نه دوه ملیونه!!

له دغو غلطو ارقامو او په ارقامو باندې د بایبل له ترکیز نه د بایبل په ماهیت پوهېدی شئ، په لارښود کتاب کې د ارقامو، شجرو او نومونو په ځای په اساسي مفاهیمو ترکیز کېږي او لارښوونو ته اهمیت ورکول کېږي، قرآن د ارقامو په اړه فرمايي چې په دې ځان مه مصروفوئ، دا هومره ارزښت نه لري چې له چا سره پرې مناقشه وکړئ او خپل وخت پرې ضایع کړئ، د اصحاب کهف د قصې په ترڅ کې فرمايي چې په دې له خلکو سره بحثونه مه کوئ چې د دوی شمېر څومره وو او څو کلونه په غره کې پاته شول، بس همدومره کافي ده چې ووایئ: دا د مؤمنو زلمیانو یوه ډله وه، په خدای ئې ایمان راوړ، د ظالمو واکمنانو له وېرې ئې غره ته

پنا یووړه او الله تعالی د اوږدې مودې لپاره په خوب ویده او ژوندي وساتل، نه د دوی شمېر په ګوته کوي او نه دا وايي چې څو کلونه په غره کې پاته شول، فرمايي:

ÇÎÈ " Ÿìé óÜ šÎ-r óÜhÎ (qßB#ä pkÏ Nåk) ÈsÎ Nè'7R 7øã •È àR ßtW

الکهف: ۱۳

موږ د دوی قصه په رښتیني توګه درته بیانوو، دوی یوه داسې ډله وه چې په خپل رب ئې ایمان راوړ او موږ ئې ایمان ورمضبوط کړ.

د خپل قوم په اړه د دوی نظر داسې بیانوي:

#%/& #Ç(ì (ps îyè `9r Någ=B 'î Nà2 r%‹Ïã¤ óäqßã ö/ ŠßBøæ (rãgâ/ b) Nåk)

ÇËÈ الکهف: ۲۰

که دوی درباندې برلاسي شي نو یا به مو د ډبرو په ویشتلو سره وژني او یا به مو خپل مذهب ته وراړوي او په دې صورت کې به هیڅکله بریا درپه برخه نه شي.

د دوی د شمېر په اړه د قصه خوښو وینا او د دوی په مقابل کې د مسلمان داعي دریځ داسې په ګوته کوي:

É=øöø $R' Näù Nà Š$™ ß¡ ‐ šc qä)à/r óÜù óÜãø#§ ß»=0 bqä)à‹™

Ÿxù @‹Î% žw) Nßß-è/ $B NÍkÏèÏ/ Î-æ& þ$ @è Näù2 Näß$0r pèõ™ šc qä)à/r

ÇËÈ #%m& óÜ#B Oßši Mÿßóq @ Ÿwr #\ß» ß ã!•Ézw) NÍÏi î$Jê الکهف: ۲۲

وايي به: درې ول او څلورم ئې د دوی سپی وو او وايي به: پنځه ول او شپږم ئې د دوی سپی وو، دا هسې په تیاره کې کاڼي ویشتل دي او وايي به: اوه ول او اتم ئې د دوی سپی وو!! ووایه: زما رب د دوی له شمېره ښه خبر دئ، یوازې لږ کسان پرې پوهېږي، د دوی (د شمېر) په اړه له سر سرې بحثه پرته له چا سره شخړه مه کوه او د دغو خلکو له هیچا نه د دوی په اړه پوښتنه مه کوه.

کله چې تشدد نتیجه نه ورکوي:

ځومره چې فرعون او فرعونیانو د موسی علیه السلام د پلویانو په ضد خپل تشدد زیات کړ همدومره نهضت قوت وموند، د موسی علیه السلام د پلویانو او د فرعون د مخالفینو شمېر زیات شو، فرعون پرېکړه وکړه چې ځان د هغه دین مدافع وښيي چې له پلار نیکه نه مصریانو ته په میراث پاته دئ او موسی علیه السلام له دې دین نه باغي وښيي، دا د دیني خوځښتونو یوه ځانګړتیا ده چې دښمنان ئې په یوې مرحلې کي ځان د دین مدافعان او نهضت له دین او دیانت نه د باغي په توګه وړاندي کړي، د دین په جامه کي د دین مقابله کوي، همغه شعارونه ورکوي چې نهضت عنوان کړي، فرعون د دین ساتونکی شي او موسی (ع) د دین مخالف!! فرعون صالح او صلح غوښتونکی شي او موسی د بې امنیو او فساد عامل!!، خو کله چې تبلیغات هم بې اغېزه پاته شي، نه د نهضت د مزید ځواکمنیدو او خورېدو مخه ونیسي او نه له نهضت سره د ولس د یو ځای کېدو، نو د شخصیتونو د ترور او وژني مرحله راورسېږي، د عام وژنو او د بني اسرئیلو د زامنو د ذبح کولو په ځای د موسی علیه السلام د وژلو پرېکړه کېږي، قرآن فرمايي چې په دې پړاوکي دښمن دوه کاره کوی:

۱ـ همغه شعارونه عنوانوي چې نهضت عنوان کړي، هغه هم د دین مدافع او خواخوږی شي.

۲ـ د شخصیتونو د ترور پرېکړه کوي.

قرآن په دې اړه فرمايي:

ﭰ ﭱ ﭲ ﭳ ﭴ ﭵ ﭶ ﭷ ﭸ ﭹ ﭺ ﭻ ﭼ ﭽ ﭾ ﭿ ﮀ ﮁ ﮂ ﮃ ﮄ ﮅ

ﮆ ﮇ ﮈ ﮉ ﮊ ﮋ ﮌ ﮍ ﮎ غافر: ۲۶

او فرعون وویل: ما پرېږدئ چې موسی ووژنم، او هغه دې خپل رب (مرستي ته)

وروبلي، زه ويرېږم چي ستاسو دين بدل نکړي او يا په زمکه کي فساد خور نه شي!
گورئ چي هغه په پټه يوه خبره کوي او په ځرگنده بله، خپلو درباريانو ته د تېرلو دروازو تر شا وايي: ما پرېږدئ چي موسى ووژنم، موسى دي خپل خداى مرستي ته وروبلي، خو کله چي له عام ولس سره مخامخ کيږي وايي: زه وېرېږم چي موسى ستاسو غوره دين بدل نه کړي او په مصر کي بې امني او فساد خور نشي!! دا دئ گورئ چي هغه ستر مفسد اوس دا دعوى کوي چي موسى عليه السلام فساد خوروي، هغه له الله تعالى باغي او د دين ستر دښمن اوس د دين حامي شوى، قرآن په دې سره موږ ته لارښوونه کوي چي دا د هري ديني مبارزې يوه مرحله ده، د پيغمبرانو عليهم السلام په خط روانو نهضتونو باندي هرومرو دا مرحله راځي، د مبارزې په يوه خاص پړاو کي به دښمن هم د نهضت شعارونه عنوانوي، د دين په جامه کي به د دين مقابله کوي، موږ د خپلي مبارزې په جريان کي په وار وار دا حقيقت په خپلو سترگو وليد، په وار وار همداسي وشول، د کمونيستانو په ضد د مبارزې په دوران کي هغه پړاو راغى چي له الله تعالى منکر او د دين سرسختو دښمنانو به خپلي ويناوي په بسم الله الرحمن الرحيم شروع کولې او په من الله التوفيق به ئې ختمولې، بې اودسه به په لمانځه ودرېدل، د لمانځه فيلمونه به ئې په تلويزيون کي ښودل کېدل، د شئون اسلامي وزارت ئې جوړ کړ، ويل ئې چي دولت ئې ځلرويشتو زرو ملايانو ته معاش ورکوي، د مجاهدينو په اړه به ئې ويل چي دوى جوماتونه ورانوي او ملايان وژني!! عظيم الشأن قرآن دغه مرحله د نهضت د يوې طبيعي او حتمي راتلونکې مرحلې او د يوه سنت په توگه معرفي کوي، او په دې سره د الله د لاري مجاهدينو ته لارښوونه کوي چي له داسي پړاو سره مخامخ کېدو ته ذهناً چمتو وي، هغه ورځ به راځي چي فرعون ووايي: إني اخاف أن يبدل دينکم: زه ويرېږم چي ستاسى دين بدل نکړي!! ستاسو د غوره پلرني دين په اړه اندېښنه لرم، داسي نه چي موسى په خپل سحر او جادو او په

خپلو جادويي ويناوو سره ستاسو پلرنی لرغونی دين او مذهب بدل کړي، هغه لوی مفسد، د طيقاتي نظام سالار، چي ولس ئې په ډلو ډلو ويشلی وو، د بني اسرائيلو زامن ئې ذبح کول، لوڼي ئې د وينځو په توګه ساتلې، پردې مظلوم او بې وزلي قوم ئې ټول هغه ظلمونه او ناروا‌وي له کلونو کلونو رااِيسی روا ګڼلې، هغه ئې په استضعاف او ذلت کي ساتلی، د يوه بشپړ قوم فرد فرد د مريي او وينځې په توګه د فرعونيانو په دربارونو کي د ذلت شپې ورځې تيرولې، د همدې ظالم او طبقاتي نظام بې رحمه سالار؛ له ډېرو ظلمونو، تړلو او وژلو وروسته وايي: وېرېږم چي په هېواد کي بې امني خوره نشي!! دا خبره پرون روسانو تکرار کړه، نن ئې امريکايان تکراروي، پرون کمونيستانو وکړه؛ نن ئې د امريکا د فوځونو په زور مسلط شوي لنډه غر غربپالان کوي!! روسانو يو نيم مليون بی ګناه افغانان ووژل، ټول هېواد ئې په کنډوالو بدل کړ، کلي او کورونه ئې په توپونو او بمونو ويجارکړل؛ خو سره له دې به ئې ويل: مجاهدين پلونه ورانوی، مدرسی، جوماتونه او مکتبونه ورانوی، نن امريکايان همدغه تبليغات کوي، په داسي حال کي چي په کليو، ښارونو، مدرسو او جوماتونو بمونه وروي، د خلکو د غم او ښادي په غونډو ډزي کوي، هره ورځ په لسګونو افغانان په خپلو وينو کي رغړوي، خو وايي چي مجاهدين مکتبونه، مدرسې او جوماتونه او عام المنفعه تأسيسات ورانوي، په خپل لاس به په دغو ځايونو کي بمونه منفجر کړي چي مجاهدين پرې تورن کړي، ګورئ چي هماغه د فرعون خبره پرون د روسانو په خوله تکرارېده او نن د امريکايانو په خوله. او دا ښيي چي د قرآن قصې تاريخي بېلګې او مثالونه دي چي تل به تکرارېږي، د تاريخ په هر پړاو او د زماني په هر موړ کي به يو فرعون وي او په مقابل کي ئې يو موسی، او دا مبارزه به د فرعون په غرقېدا پای ته رسي.

که څه هم موسی عليه السلام په دې توګه لېږل شوی چي په لومړي سرکي به د فرعون مقابله کوي، د دښمن د متحدې جبهې له دريو اړخونو څخه به لومړی د

فرعون (د سیاسی حاکمې طبقې سالار) په خلاف د جنگ جبهه پرانېزي، خو کله چي فرعون گوري چي د بني اسرائیلو د زامنو وژلو هم څه نتیجه ورنکړه، او د قرآن په اصطلاح : و ما کید الکافرین الافی ضلال: او د کافرانو کید او توطئه له دې پرته بله پایله نه درلوده چي معکوس نتایج ورکړي، د موسی علیه السلام د وژلو پرېکړه هم عملی نه شوه، نو له خپلو درباریانو سره مشوره کوي چي اوس څه وکړو؟ قرآن د دوی د ځواب په اړه داسي فرمایي:

ÇÈ ûïÎÅ»m ÈÉ‰ J$s'Î @Åõr ç{ &r #Å õ (ÎÓ$% الاعراف: ١١١

وئې ویل: د ده او د ورور معامله ئې وروسته کړه او ټولو ښارونو ته اربکي ولېږه چي ښه پوه او ماهر جادو گران درته راولې.

پوه او ماهر جادو گران راغونډ شول، قرآن دا ساحران په دې توگه موږ ته معرفي کوي. ١- د فرعون دسترگو په اشاره خوځېږي .٢ـ د فرعون اربکي ئې راغونډوي او د فرعون په ایماء او اشاره د حق مقابله کوي. ٣ـ د حاکم نظام په خدمت کي دي. ۴ـ له فرعون نه د اجر او بدلی هیله لري.

دا د هغوی خصوصیات دي، که فتوی ورکوی هم د هغه په اشاره ئې ورکوی، که مقابلی ته راوځي نو د فرعون په امر راوځي، د هغه په اشاره راغونډېږي، د بدلې هیله هم له هغه څخه لري او تر ټولو ستر هدف ئې دا دئ چي دربار ته مقرب او نږدې شي. عظیم الشأن قرآن د ساحرانو د پیژندلو معیارونه په گوته کوي هلته چي فرمایي:

ÑèR A$% ÇÎÈ ûüÎ1ó$$ßtø $Zä bÎ #•ô Y($Z9 ûÉ bqãäÿÏ (q$% ä•s ¡ 9$ä! ` $Ê=ù

ÇÎÈ ûüÎ/S)ßJ9$`Ï9 #]Î) N3R¯Î)r الشعراء: ۴١-۴٣

نو کله چي جادوگران راغلل فرعون ته ئې وویل: موږ ته به څه اجر او بدله حتماً وي که بریالي شوو؟ هغه (ورته) وویل: هو! تاسی به له مقربینو څخه وئ (زما له نږدې

درباريانو څخه او د درباريانو په فهرست کي به نيول کېږئ).

تاسو د روسانو د اشغال په دوران کي وليدل چي د مجاهدينو د مقابلې لپاره رياست شئون اسلامي او پلاروطنه ملي جبهه جوړه شوه، و موليدل چي د اسلامى شئونو رياست ئې په وزارت بدل کړ، امريکايانو په همدې موخه لويه جرگه، منتخب پارلمان او ستره محمکه رامنځته کړل، قاضيان ئې د روزني لپاره ايټاليا ته ولېږل، ديني مدرسې ئې جوړي کړې، همغسي لکه چي فرعون د نهضت په خلاف لومړى د ساحرانو جبهه پرانيستله، غوښتل ئې د دوى په ذريعه د موسى عليه السلام مقابله وکړي او مصريانو ته ئې ويل: که دا ساحران بريالي شول ټول به په گډه د هغوى متابعت کوو!!

ÇÌÈ bqãÜGµC LâR& @d Ä $Z-Ï @Šír ÇÌÈ ÕqèB Õq/ Ì»)‹ÜÏ ä•s¡ 9$Ì Üãù

ÇÍÈ ûüÎî»óÍ$Sãd {qç. bÎ o•s¡ 9$ÎÎ® $Z-è9 الشعراء:۳۸-۴۰

کوډگران د معلومي ورځي ميقات ته راغونډ کړى شول او خلکو ته وويل شول: آيا تاسو هم غونډېدونکي ياست؟ تر څو د سحره وو متابعت وکړو که غالب شول.

سحره چي د حاکم نظام په خدمت کي دي او د اربکيو په ذريعه را غونډېږي او د مسابقى ميدان ته سوق کېږي، دوى د عام ولس د راغونډولو وسيله گرځوي، خلکو ته وويل شول: که دا سحره غالب شول د دوى متابعت به کوو، خو کله چي همدا سحره ماتې خوري، د موسى عليه السلام د دعوت پر حقانيت پوهېږي، ايمان راوړي، گورئ چي فرعون ئې په مرگ او لاس پښو قطع کولو گواښي !!

$ö¡ ù •ó Å9$Nã J-æ "Ï$Nãçî39 ¼çR Nã9 bÉ#ä b& ÏÖ ¼ç9 Öç B#ä A$%

ÇÍÈ šú üÈd& Nã Y7k¹ {r 7# »-Å ôÏ /ã-ã ör Nã f‰ £èÜ%{ bqçè?

الشعراء: ۴۰

فرعون وويل: پر ده مو ايمان راوړ، مخکي تر دې چي زه درته اجازه درکړم، دی ستاسو هغه مشر دئ چي سحر ئې درښودلی، نو ژر به پوه شئ (چي څه درسره کوم؟)، لاسونه او پښې به مو حتماً يو د بل خلاف پرې کړم، او هرومرو به تاسو ټول په دار وځړوم،

په دې سره قرآن موږ ته وايي: هغه مذهبي مشران چي د فرعون د غلامۍ کړۍ په غاړه اچوي او د هغه په امر د مجاهدينو مقابله کوي پايله ئې دا ده چي د فرعون له لوري به په مرګ ګواښل کېږي!! دوی ته به ويل کېږي چي تاسو له مجاهدينو سره پټې اړيکي درلودې.

له ساحرانو نه چي چا ايمان راوړ د فرعون د ګواښونو پروا ئې ونه کړه، او د قرآن د وينا له مخي ئې د ګواښونو په وړاندي ځواب دا وو:

$Yä b& $Z»‹»Ü z $YŠ‌ $Z9 •ÿø‌ b& BJÕ‌R $R‌ ÇÎÈ bqç‌) Z‌ $Zî‌ 4‌ $R‌ ŽöÊ ŵ (q8$%

ÇÎÈ ûü‌ZBs‌ÜB$Ar& الشعراء: ۵۰-۵۱

پروا ئې نشته، يقيناً چي موږ دخپل رب لوري ته ګرځېدونکي يو، زموږ طمع دا ده چي زموږ رب زموږ خطاګاني راوبخښي، په دې چي موږ لومړني مؤمنان شوو.

هغوی اوس نه يوازي له مرګه نه وېرېږي بلکي وايي مرګ موږ له خپل معبود خدای سره وصلوي، تر ايمان راوړلو د مخه ئې له فرعون نه اجر او معاوضه غوښتله خو اوس د دوی مادي طمعه په معنوي تلوسې بدله شوې. هغوی اوس له خپل رب نه پرته له بل هيچا نه طمع نلرې او څه نه غواړي. له موسی عليه السلام نه هم څه نه غواړي، د هغوی مادي حرص او طمعه، د چوکۍ او اقتدار تلوسه، اوس په معنوی تلوسې بدله شوې، اوس يوازي له خپل رب نه طمعه لري، خو د هدايت او مغفرت طمعه، د فرعون له خوا د لاس پښو په قطع کولو ګواښل کېږي، په مرګ او په دار ځړولو، خو هغوی وايي: موږ د دې پروا نلرو، باک ئې نشته، موږ د خپل رب لوري

ته تلونکي یو، اوس زموږ هیله دا ده چې الله تعالی زموږ ګناهونه راته وبخښي!!
ګورئ چې ایمان څومره ژوره تبدیلي په دوی کې راوسته، اوس ئې له مرګه وېره ختمه شوې، مرګ له خپل معبود رب سره د یو ځای کیدو وسیله ګڼي.

دا په یوه قوم کې د ایمان اثرات دي، هغه قوم چې په خوف او وېرې کې ئې ژوند کاوو، د فرعون لپاره ئې د موسی علیه السلام مقابله کوله، ایمان د دوی په شخصیت کې دو مره ژور بدلون او انقلاب راوست، له دې خبرې نه هدف دا دئ چې موږ ته د ایمان اغېز راوښیي او په دې مو پوه کړې چې د حقیقي ایمان اغېز داسې ژور او پراخ وي، کله چې حقیقي ایمان زړونو ته لار پیدا کړي حتماً به دې ته ورته نتایج ورکوي، همدا راز موږ ته ښیي چې دا د ایمان غوښتنه ده، چیرې چې ایمان وي هلته به دغسې له مرګه نه وېرېدل، زړورتیا، جرئت او شهامت وي، حریص، طماع، بخیل، جبون او ډارن خلک په دې لیار د تلو اهلیت نلري، بلکې هغسې خلک ایمان راوړلی او ساتلی شي چې د طمعی، حرص او بخل پر ځای قناعت لری او قرباني ته چمتو وی، دا قوم اوس ګورئ چې له موسی علیه السلام نه هم طمعه نلری، هغه ته هم نه وایي چې ستا په خاطر زموږ لاس پښې قطع کېږي، ستا په خاطر په دار ځړول کېږو، له داسې سختو ستونزو او مشکلاتو سره دي مخامخ کړي یو، دا هم نه وایي، بلکه ورته وایي: زموږ طمع دا ده چې زموږ رب زموږ خطاګاني راوبخښي، په دې چې موږ لومړني مؤمنان شوو.

ایمان انسان ته د (حرص) په ځای (قناعت) ورکوي، ایمان انسان ته جرئت او شهامت ورکوی، له مرګ نه ویره ئې په جرئت بدلوی، او حتی د شهادت په تمنا ئې بدلوي، عظیم الشأن قرآن د صحابه وو په اړه فرمایي چې هغوی تړولو له الله نه د شهادت تمنا کوله. فرمایي:

[illegible]

آل عمران: ۱۴۳

او يقيناً چي تاسو له دې نه مخکي چي له مرگ سره مخامخ شئ د هغه تمنا مو کوله، نو دا دئ ومو ليدو په داسي حال کي چي ورته کتل مو.

دلته له مرگه نه وېرېدل او د الله په لار کي د شهادت تلوسه، د ايمان نښه گڼل شوې او د پېغمبر عليه السلام ټولو صحابه وو ته په خطاب کي ويل شوي چي تاسو ټولو د شهادت تمنا کوله، په دې مبارک آيت کي څو مهمي خبري توجه غواړي:

- صحابه وو د شهادت تلوسه درلوده.
- د احد په جگړي کي ئې د دې تمنا د تر سره کېدو فرصت تر لاسه کړ.
- د دې صحنې د نظارې په ځای بايد له هغې نه د خپل آرمان د ترسره کېدو په اړه استفاده شوې وی.

د هجرت پرېکړه

کله چي مصر د بني اسرائيلو لپاره د اور په کندي بدل شو، الله تعالى موسى عليه السلام ته امر وکړ چي له خپلو ټولو پلويانو سره يو ځای د سينا په لوري هجرت وکړي، د هجرت لپاره معينه شپه وټاکل شوه، معينه شپه د دې لپاره وټاکل شوه چي د فرعون تر خبريدو مخکي او له دې نه وړاندي چي دوی را ايسار کړي او د هجرت مخه ئې ونيسي، له مصر نه په زيات واټن کي لري شوي وي، ټول قوم د موسى عليه السلام په ملگرتيا په شپه کي له مصره وځي.

هجرت د پيغمبرانو سنت دئ، هجرت دمدنيتونو د جوړولو مقدمه ده او هجرت د انقلابی بدلونو پيل دئ. پر ولسونو کله کله داسي حالت راشي چي يا به هجرت کوي او يا به د تل لپاره په ذلت کي پاته کېدا مني، بني اسرائيل هجرت ته چمتو شول، راشئ وگورو چي قرآن د بني اسرائيلو د وتلو څرنگوالی څنگه بيانوي، او بايبل په دې اړه څه وايي؟ آيا دا وتل ئې د فرعون په اجازه گڼي؛ همغسي چي

بايبل وايي او که له فرعونه د بغاوت په توګه؟ آيا د مصريانو زلمي زامن په سيند کې غرق شوي که په خپلو کورونو کې وژل شوي؟ د شپې لخوا وتل ئې د دې لپاره وو چې فرعون په همغه شپه د وتلو امر ورته کړی وو او که د دې لپاره چې د فرعون له خبريدو د مخه ډېر مزل ووهي او که د فرعون لښکري ئې تعقيبوي نو وئې نه شي نيولی؟!!

قرآن فرمايي چې الله تعالی موسی عليه السلام ته د هجرت امر وکړ، ورته وئې ويل چې د شپې شپې بني اسرائيل مخکې او ته تر شا له مصره ووځئ، فرعون به له خپلو لښکرو سره په تاسو پسي درځي، د نيول کېدو وېره مه کوئ... د قرآن الفاظ دا دي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الدخان: ۲۳-۳۳

زما بندګان په شپې کې روان کړه، يقيناً چې ستاسو تعاقب به کېږي او بحر آرام او ولاړ پرېږده، بې شکه چې دوی غرقېدونکی لښکر دئ، څومره باغونه، چينې، فصلونه او د اوسېدو غوره ځايونه ئې پرېښودل او هغه نعمتونه چې چړچې ئې په کې کولې؟!! همداسې او بل قوم ته مو په ميراث ورکړل، نو نه آسمان او زمکې پرې وژړل او نه مهلت ورکړی شو!! او يقيناً چې بني اسرائيل مو له هغه سپکوونکي عذابه وژغورل، له فرعونه؛ يقيناً چې هغه د مسرفينو له ډلې نه يو ستر متکبر وو او

يقيناً چې په پوهې سره مو (بني اسرائيل) پر ټولو نړۍ والو غوره کړل او هغه نښې مو ورکړې چې څرګندي آزميني په کې وې.

همدا راز فرمايي:

[illegible] أَسرِ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] إِسرَائِيلَ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]   الشعراء: ۵۲-۶۸

او موسی ته مو وحي وکړه چې زما بندګان په شپه کې روان کړه،(دوی ترمخ او ته ئې تر شا)، يقيناً چې ستاسو تعاقب به کېږي، نو فرعون ښارونو ته اربکي ولېږل، (او وئې ويل) : دا يو لږکی ټولګی دئ او دا دوی دي چې زموږ غصه ئې راپارولې او يقيناً چې موږ يو محتاط ټولی يو، نو له باغونو او چينو مو وايستل او له خزانو او غوره بنګلو، همداسي؛ او بني اسرائيلو ته مو په ميراث ورکړل، نو د لمر خاته پر مهال ورپسې شول او کله چې دواړو ډلو يو بل سره وليدل د موسی ملګرو وويل: شک نشته چې موږ وموندل شوو (دا دئ موږ ته راورسېدل)، وئې ويل: داسي نه ده؛

يقيناً چي زما رب راسره دئ، هغه به حتماً (د نجات) لار راښيي، نو موسی ته مو وحي وکړه چي دا سيند په عصا ووهه، نو وچاود او هره برخه ئې د ستر غره په څېر (پر ځای ولاړه) وه، هغه ځای ته مو وروستني هم رانږدې کړل او موسی او ټول هغه کسان مو وژغورل چي له ده سره ول، بيا مو وروستني غرق کړل، يقيناً چي په دې کي ستره نښه ده او ډېری ئې ايمان راوړونکي نه ول او يقيناً چي ستا رب مهربان عزتمن دئ.

گورئ چي موسی عليه السلام په هغه سخت حالت کي، چي له هري خوا لار پرې بنده، د دښمن مجهز فوځ ئې تر شا، مخي ته بحر حايل او ملگري ئې هم وېري اخيستي، خو دی په همدې حالت کي ډاډه او مطمئن دئ او د الله تعالی مرستي ته سترگي په لار او د همدغه ډاډ او اطمئنان په وجه الله تعالی ورته وفرمايل: اوس نو دا بحر په خپلي عصا ووهه، يعني دا الهي مرسته د هغه ډاډ او اطمئنان نتيجه وه چي موسی عليه السلام وښوده او خپلو ملگرو ته ئې وويل: گمان مه کوئ چي موږ ونيول شوو او د دښمن په لاس کي پرېوتو!! الله تعالی راسره دئ؛ هغه زموږ د ژغورني ذمه وار دئ!!

ښايي هيڅ هوښيار او د حساس ضمير خاوند به دا ضرورت احساس نه کړي چي د قرآن دا بليغه، اغېزناکه او عبرتناکه وينا د بايبل له هغي پرېوتې او گډې وډې وينا سره مقايسه شي، دې ته د انسان زړه په رپېدا راشي، د سر وېښتان ئې ځيږ شي، دا آيتونه ئې له ځان سره همغي صحنې ته بوځي، داسي احساس ورسره راپيدا شي چي دا هر څه په خپلو سترگو گوري، يوه ډله د سيند په څپو سره وژغورل شي او بله په همدې څپو کي غرقه شي، يوه ته سيند په خپلي سينې لار ورکوي او بل ته خپل کومی پرانېزي، له يوه سره بې وزلي او وېري اخيستي ملگري دي او له بل سره مغرور او مجهز فوځ، يو د آزادۍ لپاره خوځېدلی او بل د غلامۍ په زنځيرونو کي د يوه مظلوم ولس د ساتلو تکل کوي، يو پر الله تعالی توکل کوي،

د هغه په امر خوځېدلی او خپله لار په خپلې عصا پرانېزي او بل د خدايۍ دعوی کوي، يو د بنګلو، باغونو او خزانو خاوند دئ او بل تش لاسی ولس، له هر څه محروم، د وطن پرېښودو ته اړ، ... خو ګورئ چې وروستۍ فتح او بريا د چا په برخه کېږي او له ماتې سره څوک مخامخ کېږي؟!! پرېکړې له عرشه صادرېږي نه د زمکې پر سر له قصرونو نه، داسې نه ده چې د زور او ځواک خاوندان به تل برلاسي وي او په هرې نښتې کې به بريا د دوی په برخه!! نه ګورئ چې فرعون له کوم برخليک سره مخامخ شو؟!! آيا له خپل لښکر سره يو ځای غرق نه شو؟ او شتمنې ئې بنې اسرائيلو ته په مېراث پاتې نه شوه؟!!

د فرعون غرقېدا داسې پېښه ده چې انکار ترې ډېر ګران دئ، د مصر فرد فرد له خپل پلار نيکه نه اورېدلې او سينه په سينه تر ننه رارسېدلې، د فرعون په موميايي شوي کالبت باندې؛ وروستيو علمي څېړنو هم ثابته کړه چې هغه په اوبو کې د غرقېدو په وجه مړ شوی، بايبل هم دا قصه رااخيستې ده خو هسې د يوې پېښې په توګه، له قصې مخکې او وروسته به داسې څه په نظر در نه شي چې د قصې د بيانولو موخه او هدف ګنل کېږي، خو وګورئ چې قرآن په دې اړه څومره عبرتناکه وينا لري:

[illegible]

یونس: ۹۰-۹۲

او بنې اسرائيل مو له سينده تېر کړل، نو فرعون او لښکرې ئې د ظلم او تېرې په

قصد ورپسې شول، تر هغه چې غرقېدا راګېر کړ، وئې ویل: په دې ایمان راوړم چې له هغه معبود پرته بل معبود نشته چې بني اسرائیلو پرې ایمان راوړی او زه (نور د الله تعالی په وړاندې) له غاړه اېښودونکو او تسلیم شوو څخه یم!! اوس! او په داسې حال کې چې مخکې دې سرکښي کوله او له مفسدینو څخه وې؟!! نو نن به دې بدن وژغورو تر څو هغو کسانو ته (د عبرت) ننبه وې چې له تا وروسته (راځي او پاته) دي او د خلکو ډېری زما له آیتونو غافل دي!!

بایبل د دغو اساسي خبرو له کولو عاجز دئ، قصه د قصې لپاره راوړې نه د کوم اوچت او سپېڅلي مقصد لپاره !!

دا هم د قرآن یو بل اعجاز دئ چې د فرعون د جسد په اړه ئې وینا رښتینې ختلې، جسد ئې تر نن پورې د عبرت په توګه پاته دئ او دښمن اعتراف کوي چې هغه د قرآن له وینا سره سم په اوبو کې د غرقېدو په وجه مړ شوی!!

د نجات د ورځې لمانځنه

بایبل (د فصح عید) تر عنوان لاندې داسې کاږي: خدای موسی او هارون ته وویل: له دې وروسته به ستاسو لپاره دا میاشت د کال لومړۍ او تر ټولو مهمه میاشت وي... هر کال به د دې میاشتې په لسمه هره کورنۍ یو وری تیاروي، که د کورنۍ شمېر کم وي په خپل ګاونډ کې له بلې وړې کورنۍ سره دې ګډ شي، دا وری یا سېرلی به نر، بې عیبه او یو کلن وي، د همدې میاشتې د څوارلسمې په مازدیګر دې ټول اسرائیلیان دا وري قرباني کړي او د هغوی وینې دې د دروازو د ولاړو تیرانو او د هغو خونو د دروازو پر سر وشیندي چې د وري غوښه په کې خوړل کېږي، په همدې شپه دې دا غوښه وریته کړي او له پتیري ډوډۍ او ترخو سابه سره دې وخوري، غوښه به اومه او په اوبو کې پخه شوې نه خوري، بلکې ټوله به د سر، پښو، زړه او ینې په شمول وریته او ټوله به د همدې شپې تر سهاره

خوري، که څه پاتې شوه هغه به سوزوي (د دې لپاره چي غير يهودي ته ئې تر پاتې کېدو سوزول غوره دي!!)، د وري له خوړو مخکي به خپلي څپلۍ په پښو کوئ، خپله عصا به په لاس کي نيسئ او د سفر لپاره به تيارېږئ...دا مراسم به د خدای فصح په نامه يادېږي، دا ځکه چي زه خدای يم او نن شپه به د مصر له سيمي تېرېږم او د مصريانو ټول مشران زامن او د دوی د څارويو لومړي پيدا شوي بچيان به وژنم او د دوی خدايانو ته به سزا ورکوم، کومي ويني چي تاسو د دروازو پر تيرانو شيندلې دا به د دې نښه وي چي دا کورونه ستاسي دي، زه به ئې په همدې سره پېژنم، له هغوی به تېرېږم او يوازي مصريان به وژنم!!! هر کال به د دې ورځي په ياد جشن نيسئ، په دې جشن کي چي اوه ورځي به وي يوازي پتيره ډوډۍ خورئ، په لومړۍ ورځ به خمېره له کوره بهر وړئ... ځکه که څوک په دغو ورځو کي د خمېره شوو وړو ډوډۍ وخوري له اسرائيليانو نه به شړل کېږي، په لومړۍ او اوومه ورځ به ټول په ګډه د خدای عبادت کوئ، په دغو دوو ورځو کي به د خوراک له برابرولو پرته بل هيڅ کار نه کوئ!! بايبل دلته دا خبره درې ځلي تکراروي چي په دغو اوه ورځو کي به يوازي پتيره ډوډۍ خورئ، په کور کي به خمېره نه ساتئ، چا چي خميره ډوډۍ وخوړله له اسرائيليانو نه به طرد کېږي!!! دا به تر ابده پر تاسو واجب وي... دا د دې لپاره چي په دغي ورځي ما له مصره وژغورلئ!!!

لکه چي ګورئ دا برخه هم له ډېرو مسخره او خندوونکو خبرو ډکه ده، چي ځيني ئې دا دي:

- آيا دا عجيب مذهب نه دئ چي د يوه کلن وري حلالول، وريتول او په خپله ئې خوړل يو مهم مذهبي کار ګڼي؟!! داسي نه چي هغه حلال کړئ او د الله تعالی په نامه ئې فقيرانو او مسکينانو ته ورکړئ!! قرباني خو دې ته ويل کېږي چي څوک له يوه غوره شي؛ د يوه سپيڅلي هدف لپاره تېر شي، نه پوهېږو چي د داسي وريتي غوښي خوړلو ته څنګه د قربانۍ نوم ورکوئ؟!!

- آیا کېدی شي الهي دین انسانانو ته ووایي چي د خپلو کورونو او خونو دروازې د قربانۍ په وینو ولړئ؟!! آیا داسي دین به د سالم فطرت خاوند ومني؟!! او په خاصه توګه چي دا په وینو د دروازو لړل د دې لپاره ضروري ګڼي چي خدای ته د یوې نښې په توګه وي او په دې سره پوه شي چي دا کور او دا خونه د اسرائیلیانو ده، نو هلته به له ننوتلو ډډه کوي او د دوی زامن به نه وژني؟!!!
- ګورئ چي د بایبل له نظره مهم مسایل کوم دي؟ د ثواب کار کوم دئ او د ګناه کار کوم؟ خدای په څه راضي کېږي او په څه ناراضه کېږي؟ د بایبل خدای د پتیري ډوډۍ په خوړلو راضي کېږي او د خمیره ډوډۍ په خوړلو دومره غصه کېږي چي خوړونکی ئې له خپل نازولي قوم نه د شړلو او رټلو وړ ګڼي!!! آیا داسي دین ته څوک الهي دین ویلی شي؟ آیا هغه دین یو انساني دین کېدی شي چي د انسان د ژوند اړوند ټول مهم او اساسي مسایل ئې له پامه غورځولي وي او ترکیز ئې په دغسي مسایلو وي؟!!

قرآن وایي چي فرعون ټولو ښارونو ته اربکي ولېږل، لوی فوځ ئې برابر کړ، د هغوی په ستنولو او وژلو پسې ووتل:

ÈÉ‰J9$‘î bqãä ©™öù ÇÊÈ bqã7FB /ä3Ţ ü" Š$6ÏèÎ Îó & b& ó › qã 4ÇĮ $Zøm#r

ì ‹Ûg: $ŖĮr ÇÎÈ bqãŸÍ$ó9 $Z9 Ňåjr ÇÍÈ bqèÎ‰ pBËŽÅ9 ãÏwàd bĮ ÇÌÈ ûïÎÅ»m

ÇÏÈ brâÉ»m		الشعراء: ۵۲-۵۶

او موسی ته مو وحي وکړه چي زما بندګان په شپې کي وباسه (او په دې پوه شه چي) حتماً به ستاسو تعاقب کېږي. نو فرعون ټولو ښارونو ته اربکي ولېږل وئې ویل: دا یوه وړوکې ډلګۍ ده، او یقیناً چي دوی زموږ لپاره غصه کوونکي دي، او بې شکه چي موږ یوه محتاطه ډله یو.

په دې مبارکو آیتونو کي څو اساسي خبري تر سترګو کېږي:

- موسى عليه السلام ته د هجرت حکم شوی خو په دې توګه چې قوم مخکې او دی تر شا، پيغمبر عليه السلام هم لومړی خپل ټول اصحاب له مکې نه رخصت کړل او ترټولو وروسته ده هجرت وکړ. موسى عليه السلام ته هم همداسې وينا شوې وه.
- دا هجرت د شپې له لوري پيل شوی او په ډله ييزه توګه وو.
- دوی ته ويل شوي وو چې دښمن به ورپسې وځي، د دوی د نيولو، راستنولو او وژلو هڅه به کوي.
- فرعون ويلي چې دا يوه کوچنۍ ډله ده، د ګوتو په شمېر، چې مقصد ئې يا په درواغو د دوی شمېر کم ښودل او د خپلو جنګاليو روحيه لوړول وو؛ همغسې چې تل د اقتدار خاوندان د خپلو مخالفينو په اړه وايي، همغسې لکه چې کمونيستانو او روسانو به د مجاهدينو په اړه ويل چې دا د ګوتو په شمير اشرار دي، په سلوکي ۹۸ ولس له موږ سره دئ، او همغسې چې نن امريکايان د مجاهدينو په اړه همدا خبره کوي، خپلو لښکرو ته د فرعون دا وينا؛ يوازې د فرعون خبره نده بلکې هر فرعون د حقپالو په خلاف تل همدا خبره کړې چې دوی په ټولنه کې وجاهت او نفوذ نلري، محدود شمير کسان دي، (ان هؤلاءلشرذمة قليلون: په رښتيا چې دا يوه وړوکې ډلګۍ ده!!) او يا په دې سره قرآن د بايبل هغه وينا ردوي چې وايي: له مصر نه د وتلو پر مهال د بني اسرائيلو شمېر دومره وو چې يوازې د جنګياليو شمېر ئې شپږ لکه وو، يعني لږ تر لږه دوه مليونه.
- د(انهم لنا لغائظون) د فقرې دوه ژباړې کېدی شي: ۱- دوی زموږ غصه کوونکې دي، زموږ غصه ئې راپارولې ده، اوس به خپله غصه پرې سړوو، ۲- دوی موږ ته په غصه دي، که د وتلو اجازه ورکړو د غچ اخيستو هڅه به کوي. خو له الفاظو چې کوم مطلب په آسانۍ او ژر اخيستل کېږي دوهمه ژباړه ئې افاده کوي. ورپسې آيت هم د دې تأييد کوي، يعني د احتياط تقاضاء دا ده چې دوی له مصر نه

وتلو ته پرې نږدو که نه موږ ته به ستونزې راولاړې کړي.

موسی علیه السلام او ملګري ئې له بحر سره مخامخ کېږي، د تېرېدو لار نه مومي، له شا نه د فرعون لښکري رانږدې کېږي، دوی ځان په محاصره کېویني، موسی علیه السلام ته د سخت اضطراب، پرېشانۍ او نا امیدۍ په حال کې وایي: موږ محاصره شوو، د دښمن لاس ته ورغلو، د خلاصون او نجات لاره نشته، له محاصرې نه د وتلو امکان نه مومو، قرآن په دې اړه فرمایي:

ÇÏÈ bqä‘6.B9 $R]) ó› qã Ü» s ô & A$% È§èô f $#äÂ•? $S=ù الشعراء: ٦١

کله چې دواړو ډلو یوبل ولیدل، د موسی یارانو وویل: موږ ونیول شوو!

په دې سره قرآن موږ ته لارښوونه کوي چې ښایي پر تاسو هم داسې حالت راشي، د محاصرې حالت او هرې خوا ته د نجات د امکاناتو فقدان او د ټول قوم او د سفر د ملګرو اضطراب او پرېشاني، خو لکه چې الله تعالی دغه پریشان او نهیلي قوم ته چې ځان ئې په سختي او نه ماتېدونکې محاصره کې لیدو، له نجات او ژغورنې مأیوس وو، په پای کې نجات ورکړ؛ همداسې به تاسو ژغوري، په دې شرط چې د موسی علیه السلام په څېر صبر وکړئ، بې همته نشئ او خدای ځان ته کافي وګڼئ، قرآن په دې سخت حالت کې د موسی وضعیت داسې انځوروي:

ÇÏÈ ÈûïÏ‰ôgu™ ’În1u‘ zÓÉëtB ¨bÎ) (Hx. A$% الشعراء: ٦٢

وئې ویل: نه؛ هیڅکله (داسې نه ده)، له ما سره زما رب دئ، حتماً به ما ته لار ښیي.

یعنې موسی علیه السلام په همدې سخت حالت کې ډاډه او مطمئن دئ چې الله تعالی به ئې ژغوري، په خپلې بریا باور لري، د همدغې سختې محاصرې او د خپلو ملګرو د نهیلۍ په حالت کې د خپلې بریا په اړه شک نلري، که څه هم مخې ته بحر، شا ته د دښمن مجهز لښکر، د سفر ملګري مضطرب او پرېشانه، هومره چې وایي: نور نو موږ ونیول شوو، محاصره یو، له دې محاصرې نه د وتلو امکان

نشته!! د تنگسې او اضطراب په دغسی سخت حالت کي مطمئن وو او خپلو يارانو ته ئې اطمئنان ورکاوو او ويل ئې: داسی نده لکه چي تاسو گمان کوئ، له ما سره زما رب دئ، هغه به د نجات لار راښيي، هغه به د نجات لاره زموږ پرمخ پرانېزي.

عظيم الشأن قرآن فرمايي چي د همدی اطمينان له امله موږ ورته وويل چي اوس نو دا بحر پخپلي عصا ووهه، بحر شق شو، او د موسی عليه السلام او د ده د ملگرو د تېرېدو لپاره د بحر په زړه کي وچه لاره پرانيستل شوه، دا هر څه د موسی عليه السلام د هماغه اطمئنان نتائج وو، هماغه ډاډ او سکون او د خپل رب په وعدو پوخ باور او د راتلونکې په اړه ډاډ او اطمئنان، د موسی عليه السلام او د ده يارانو د ژغورني او خلاصون باعث شو. په دې کي د هر مؤمن او مجاهد لپاره ستر درس دئ، او لارښوونه ورته کوي چي که له داسي حالت سره مخامخ شوئ چي موسی عليه السلام او د سفر ملگري ئې ورسره مخامخ شول، که په دې حالت کي د صف قائد او د مبارزې ملگري ئې صبر وکړي، د خپلي فتحي او بريا په اړه هيله من وي، پر خپل رب ئې توکل وي، له هغه مرسته وغواړي او هغه ځان ته کافي وگڼي، الله تعالی به ئې هرومرو مرسته کوي او د نجات لاري به ئې پر مخ پرانېزي، ډېر ځلي داسي شوي چي يو هيله من، صابر او متوکل شخصيت د يوه ستر قوم او لښکر د خلاصون باعث شوی، او ډېر ځلي يو نهيلی او ويريدونکی قائد د يوه لوی لښکر د ماتې باعث شوی، په جنگونو کي ډېر ځلي ليدل شوي چي د يوه لوی بريدکوونکی، برلاسي او غالب لښکر په يوه گوټ کي يوه ډارن او جبون کس نورو ته غږ کړی چي دښمن له هري خوا محاصره کړي يو او تعداد ئې زيات دئ، د دې جبون فوځي غږ په ټول لښکرکي دومره ويره او خوف راپيدا کړی چي هغه د فتحي او بريا په حال کي لښکر ماتې خوړلې، وېره پرې مسلطه شوې، له وارخطايۍ او پريشانۍ ئې سنگرونه پرېښي، داسي وېري اخيستي چي زمکي ځای نه ورکولو او په هيڅ لوري کي ئې د امان او ټېکي ځای نه موندو، همدا راز بله ډله به گورې چي د ماتې په حال

کي ده، خو د صفوفو له منځه به يو زړه ور او توريالی پر نورو غږ کړي چې ډاډه اوسئ، مقاومت وکړئ، تاسو بريالي يئ، دښمن په تيښته دئ... د دې هيله من او ډاډمن انسان دا همتناک غږ به د همدی کمزوري او نهيلي او د ماتي په حال کي لښکر د فرد فرد په زړه کي د بري هيله راژوندۍ کړي، مړاوې روحيه به ئې راژوندۍ کړي، په هغوی کي به د ثبات او استقامت عزم او د قربانۍ جذبه راپيدا کړي او همدا همتناک غږ به د دې باعث شی چې ماتې په فتحي او بريا بدله شي.

د قرآن له وينا معلومېږي چې د بني اسرائيلو ژغورنه د موسی عليه السلام د هغه اطمئنان نتيجه وه چې د الله تعالی د تأييد او حمايت په اړه ئې ښودلې، د قرآن الفاظ دا دي:

Šöqö9$ 5ëï @ä b%3ù ,=ÿR$ù •ó7ø$8$Á èĥ >ÎôÑ$Ė ó›qãÅ 4Ĵ $Yøm#'ù

ÇÏÎÈ ûüÏèHø&ÿçèB `Br 4›qãÅ $ZÖgU&r ÇÍÎÈ ûïÌ z Ÿ$Ñ0 $Yÿø9ø&r ÇÎÈ ÓŠàè0$

الشعراء: ۶۳-۶۵

نو موسی ته مو وحي وکړه چې بحر په خپلي عصا ووهه، نو وچاود او هره برخه ئې داسي وه لکه لوی غر، او هلته مو وروستني هم رانږدې کړل، او موسی مو وژغورو او ټول هغه چې له ده سره ول.

يعني دا وحي او د بحر چاودېدا د هغه وينا نتيجه وه چې موسی عليه السلام د خپل مأيوس او وېرېدلو ملگرو په وړاندي وکړه.

قرآن د دې پېښي په يادولو سره هر باايمان داعي او مؤمن مجاهد ته لارښوونه کوي چې په داسي سختو شېبو کي بايد مأيوس نشي او د خپل رب د مرستي او تأييد په اړه ئې باور او اعتماد کمزوری نشي.

د فرعون غرقېدا

کوم بحر چې موسی عليه السلام او د ده د سفر ملگروته ئې په خپلي سينې لار

ورکړه، د دوی لپاره وچاود، وچه لار ئې ورته پرانیسته، او دواړه برخې ئې تر هغه لوړې ولاړې وې چې دوی له بحر نه آخوا تېر شول، همدا بحر د فرعون او د هغه مغرورو لښکرو لپاره خپل کومی پرانیستی وو، ټول ئې له خپل ستوني تېر او غرق کړل، دا ده د الله تعالی د قدرت حیرانوونکې کرشمه، یو د بحر په څپو کې ژغوري او بل په همدغو څپو کې وژني، دا پېښه به بیا او بیا هم تکرارېږي، کله په یوې بڼې کې او کله په بلې بڼې کې!!

šú üÎÿ» î $k]ã (qçŸ2 r $Zt»f$«Î (qç/«. Nåk'Î ÉŠ$'Î Nßg»Ÿo‌ô'ù Nåk]B $Zô)FR$$ù

ÇÊÌÈ الاعراف:۱۳۶

نو انتقام مو ترې واخیست او په سیند کې مو غرق کړل، د دې لپاره چې زما آیتونه ئې تکذیبول او ترې غافله ول.

د الله تعالی د قدرت د نخښو درواغ ګڼل، غفلت او بې باکي د دې سبب شوه چې په بحر کې غرق شي، دا همغه څپې دي چې دوه ځلې ئې موسی علیه السلام وژغورو، په ماشومتوب کې هم او هغه مهال هم چې د یوه ستر تاریخي کاروان مشري ئې کوله.

نو اې د الله د لارې مجاهده! کېدی شي د مبارزې په دوران کې ته او یاران دې هم له داسې لوړو، ژورو او هسکو، ټیټو سره مخامخ شئ، خو د دې طوفانونو او حوادثو له لوړو او ژورو به وېره نلرې، هیله ده چې د دغو پېښو په لوړو ژورو کې حکیم خدای تاسې همغسې وژغوري لکه چې موسی علیه السلام ئې د هغه بحر په چاودلو سره وژغورو چې فرعون ئې په کې غرق کړ، او لکه چې تر ده د مخه ئې د نوح علیه السلام کشتۍ د هغه طوفان په څپو کې وژغورله چې د ده دښمنان او مخالفان ئې د همدې طوفان په څپو کې ډوب کړل، ښایي ستا مخې ته به هم د داسې طوفانونو څپې راشي خو مطمئن اوسه چې دا طوفانونه د یوه مظلوم او با ایمانه قوم د

نجات او خلاصون لپاره او د بل ظالم ټولګي د ځپلو، نسکورولو او غرقولو لپاره دي، د ستونزو او کړاوونو په دوران کې باید ستا دريځ همغسې وي لکه د موسی علیه السلام، داسې نه چې په سختو شېبو او د مشکلاتو او ستونزو په وړاندې د خپل رب له عناياتو مأيوس او ناهيلی شې او د يأس په وجه مبارزه په نيمايي کې پرېږدې او دښمن ته تسليم شې. موسی علیه السلام په الهي وعدو باور وکړ، د دې باور او اعتماد پايله بريا او فتحه وه، فرعون الهي وعده او وعيد دروغ وګڼل؛ پايله ئې غرقېدا وه.

د فرعون له غرقېدو وروسته څه وشول؟

قرآن په دې اړه فرمايي:

ÓÉŒ$g/Ì»óBr ÇÚ ö‘F{$šX Í‘»±B šc qàÿèÒFó¡tFó¡çŠ (#qçR%. šú ïÏ%©!$Pö)s9$Z9ø‘r&r

$B $RòBŠr ‘rçÿ¹ $Jî ÿ@ƒÏäÂÎó) ûÓÍ_/ 4’n?ã 4_ó¡ßsø9$š• ÿn/ MJÏ. Mÿ?r $kŽÏù $Z9ø»/

ÇÌÌÈ šc qä©Ì•èƒ (#qçR%Ÿ2 $Br ¼çmãBöqr Üc öqããöÏù ßìoYóÁ ƒ šc %. الاعراف: ۱۳۷

او هغو خلکو ته مو چې په بې وزلۍ کې ئې د ساتلو هڅه کېده، د هغې زمکې ختيزې او لوېديزې برخې په ميراث ورکړې چې برکت مو په کې اچولی وو او ستا د رب نېکه وينا د بني اسرائيلو په اړه له دې امله بشپړه شوه چې صبر ئې وکړ او هغه څه مو هم ويجاړ کړل چې فرعون او د ده قوم جوړول او هغه څه هم چې دوی لوړول.

دلته څو اساسي خبري غور او دقت غواړي:

- آيا دا بابرکته زمکه په خپله د مصر زمکه وه، که د مصر تر ولګې لاندې کومه بله زمکه او که شام او فلسطين چې په قرآن کې څو ځايه په همدې نامه ياده شوې؟ ځيني مفسرين په دې عقيده دي چې د فرعون له مرګه وروسته مصر د بني

اسرائیلو په لاس کې پرېوتی، دوی د قرآن په ځینو آیتونو د خپلې رأیې په تأیید کې استناد کوي، ځیني نور تاریخي روایاتو ته په پام سره وایي چې بني اسرائیل مصر ته بېرته نه دي ګرځېدلي بلکې خپل سفر ته ئې د فلسطین په لوري دوام ورکړی او زیاته موده د سینا په بیدیا کې لالهانده پاته شوي، که څه هم تاریخي روایات، مخصوصاً په بایبل متکي روایات قطعاً د اعتبار وړ نه دي، خو په قرآن کې داسې صریح اشاره نه مومو چې مصر ته د بني اسرائیلو د بېرته ستنېدو خبره ترې ثابته شي، داسې معلومېږي چې د فرعون سلطه د سیند ختیځې غاړې ته هم غزېدلې وه، دلته ځیني ښېرازه سیمې بني اسرائیلو ته په لاس ورغلې، وروستنی آیت هم دې ته اشاره کوي چې دوی له سیند نه له تېرېدو وروسته مخامخ صحرا ته نه دي کوز شوي بلکې مېشتو سیمو ته داخل شوي، خو دا چې ولې دلته نه دي تم شوي، ولې ترې وتلي او کله، په دې اړه څه ویل ګران دي.

- دا آیت ښیي چې بني اسرائیلو په لومړي سر کې د موسی علیه السلام صادقانه ملګرتیا کړې، د الله په لار کې ئې ستونزي ګاللې او صبر ئې کړی او د دغه اخلاص او صبر په وجه الله تعالی خپل تأیید او نصرت د دوی په حال شامل کړی.
- آیا د فرعونیانو د جوړ کړی شوو او لوړ کړی شوو څخه مراد د دوې وسلې، جنګي ګاډي او قصرونه دي؟ جنګي وسایل خو ئې یقیناً په سیند کې غرق او ټول ویجاړ شول خو قصرونه ئې څنګه ویجاړ شول؟ دا ښیي چې د فرعون له مرګه وروسته په مصر کې ګډوډي، وراني او بې امني رامنځته شوې، نظام په بشپړه توګه له منځه تللی، ډېر دولتي تأسیسات ویجاړ شوي، طبیعي ده چې کله د مصر د مجهز فوځ تر ټولو منظم ځواک او فرعون ته وفادار قطعات له منځه تللي، د فرعون ځای ناستی زوی هم وژل شوی وو، نو له سختو مخالفتونو سره مخامخ دیکتاتوري او استبدادي نظام نشو کولی داسې صدمه په آسانۍ وزغمي، دا آیت د هغو کسانو رأیه تردیدوي چې ګمان کوي یوازې د سیند په غاړه د مصري فوځ ځیني قطعات غرق

شوي او نوره هيڅ تبديلي نه ده راغلې.

همدا راز قرآن فرمايي:

Ûi̲/ $g»Yø#r 7Ïi‹. ÇÎÑÈ Ðƒî. Õ$)Br ÷qãär ÇÎÐÈ 5Οq$ãr ,M»Z_ `ÏB NßgΥô_•z'ù

ÇÎÒÈ @ƒÏäÂó)

الشعراء: ۵۷-۵۹

نو له له باغونو، چينو، خزانو او غوره ځايونو نه مو وايستل، همداسي مو بني اسرائيلو ته په ميراث ورکړل.

بل ځای فرمايي:

ûüÎgÅ»ù $kŽÏù (qçR%. 7JèRr ÇËÏÈ Ðƒî. Õ$)Br 8rãär ÇËÎÈ 5Οq$ãr ,M»Z_ `ÏB (qä.? Ö.

$Br ÞÚ öF{$ ä!$J¡9$ãNÍköŽãã ôM3/ $Jù ÇËÑÈ `ƒÌz#ä $Böq% $g»Yø#r 7Ïi‹. ÇËÐÈ

ÇËÒÈ `ƒÌàZãΒ (qçR%.

الدخان: ۲۵-۲۹

څومره باغونه، چينې، فصلونه او د اوسېدو غوره ځايونه او هغه نعمتونه ئې پرېښودل چي پکي خوشحاله ول، همداسي مو بل قوم ته په ميراث ورکړل، بيا نه زمکي او آسمان پر هغوی وژړل او نه په انتظار کي پرېښودی شوي ول.

الله تعالی مزيد وخت ورنکړ، په زمکه او آسمان کي هيڅوک پيدا نشو چي د دوی په حال تأسف وکړي او اوښکي پرې توی کړي، ځکه هغوی له الله تعالی سره د خپل تعلق په شلولو سره د آسمانونو او زمکي له هر څه سره خپلي اړيکي شلولې وې، د الله تعالی له تأييد نه د محرومېدا په سبب د هر څه له تأييد نه محروم ول، له دی ظالم قوم نه هر څه مظلوم قوم ته په ميراث پاته شول. باغونه، فصلونه، چينې، بنگلې او ټول هغه نعمتونه چي الله تعالی ورکړي وو، ټول په ميراث تری پاته شول، د اقتدار په دوران کي ډېرو خلکو د دوی ستاينه او مداحي کوله، د هغوی په وړاندي ئې غوړه مالی کوله، د هغوی خدمت ته ئې ملاتړلې وه، د وفادارۍ دعوی ئې

کوله، ویل ئې د دوی په خاطر هري قرباني، ته چمتو دي، په ښو او بدو کي ئې هغوی تأییدول، خو کله چي الله تعالی غرق کړل، نو بیا په زمکه او آسمان کي داسی څوک نه وو چي د هغوی لپاره ئې اوښکي توی کړې وی، الله تعالی تر خاصي نېټي او تر هغه ظالمانو ته مهلت ورکوي چي خپل حجت پری اتمام ته ورسوي، بیایی کلک نیسي، د عذاب دا نېټه ثابته او نه بدلېدونکې ده، نه ئې د ظالمانو زور او تزویر بدلولی شي او نه د دوی د پلویانو ډېروالی او شمېر، کله چي دا عذاب نازل شي هیڅ څه او هیڅوک ئې مرسته نشي کولی: لکه چي قرآن فرمایي:

šú ïîÂÇ »R̄ Æ ÏB Og9 $Br í•Åy$ $‹R‰9$ † Î Og̈èJã& ôMÜÎm ûïÏ%©!$š• Í»9ré

ÇËÈ   آل عمران: ۲۲

دوی هغه دي چي عملونه ئې په دنیا او آخرت کي حبط او تباه شوي او هیڅ مرستندوی ورته نشته.

نه به په دنیا کي له خپلو کړنو او هلو ځلو څه ترلاسه کړی شي او نه په آخرت کي او نه به داسي څوک ومومي چي په دنیا او آخرت کي ئې له خپل شوم عاقبت نه وژغوري، دوی هیڅ مرستندوی نه لري، هیڅوک ئې له زړه نه او په اخلاص سره مرسته نه کوي، که نن ډېر د دوی د مرستي او حمایت تیږي په سینه وهي او د دوی لپاره لاس ترلي ولاړ دي، چي د ربښتیا ورځ راشي، نو یو کس به هم د دوی مرستي ته راوړاندي نه شي او مرسته به ئې ګټه ورونه رسوي.

غوره امت

بل لوري ته الله تعالی بني اسرائیل د عزت او سرلوړی، هغه اوچت مقام ته ورسول چي پر ټولو نړی، والو دوی ته فضیلت ورکړی شو، د ټولو آزادي غوښتونکو لپاره امامان شول، لکه چي قرآن فرمایي:

ÇÊÍÈ bqã̈Zqã$Zï»ƒ$«Î (qç̈Ÿ2 r (rç̈9 ¹ $J9 $RÍÐ'Î šc rß‰öku öNèd$yÏè_r

السجده: ۲۴

له دوی نه مو هغه امامان جوړ کړل چې زموږ په حکم ئې د خلکو لارښوونه کوله، د دې لپاره چې صبر ئې وکړ او زما په آیتونو ئې یقین درلود.

د نورو لپاره امامان او پیشوایان شول، د نورو لپاره ئې د هادي او مرشد حیثیت تر لاسه کړ، وجه ئې د دوی صبر او د الله تعالی په آیتونو باور او یقین وو.

په دې توګه ګورو چې الله تعالی بني اسرائیلو ته د څو خبرو په سبب پر نورو قومونو فضیلت ورکړ او د عزت او شرف لوړو پوړو ته ئې ورسول:

- پر الله تعالی او د هغه پر پیغمبر موسی علیه السلام ئې ایمان راوړ.
- له فرعون نه ئې د بغاوت لار غوره کړه.
- د ایمان په لار کې ئې د ستونزو او کړاوونو په وړاندې صبر وکړ.
- د الله تعالی په لار کې ئې هجرت وکړ.

اوس راشئ وګورو چې د دې قوم زوال څنګه پیل شو او د ذلت عوامل ئې کوم وو؟

ژوندی بُت او مړه بُتان

له بحر نه په تېرېدو سره بني اسرائیل له داسې قوم سره مخامخ شول چې د بُتانو عبادت ئې کاوو، په مصر کې د ژوندي بُت عبادت کېدو او دلته د مړو بُتانو، اکثراً دا مړه بُتان هم د هغو ژوندیو بُتانو انځورونه وي، دوی د ژوندي بُت مقابله وکړه؛ راشئ وګورو چې له مړه بُت سره به د دوی چلند څنګه وو؟ قرآن په دې اړه فرمایي:

(q8$% bÇ; Q$Yô & #?ã bqãä3è÷ƒ 7Qöqs% 4?ã (ö?'ù •ós7ø9$# @ƒÏäÂŽó Î û Ó_Í7Î $Rø—q»_r

ãlwà̄d bÎ ÇÌÌÈ bqèyB Rqü bãRÎ A$% pgi#ä ó§9 $J. $y»9Î $Z©@èô $Ó › qß»ƒ

qèdr $y»9Î bà6 ‹Ýà ‹ $Žöî A$% ÇÌÌÈ šc qèJè/ ‹qç. $B @ÜU»/r Ïš‰ bèd $B žwàä

bà6 RqãÝ„ šc qãèi É#ä ôÏ bà6 »ZÏgU ‹ Ýr ÇÍÍÈ šú üÜ=»èÏ$’?ã bà6 =Ò ù

`Ï ä /x bà6 Ï‰Œ ’Îr bäã$¡Î šc qäó Fó ƒr bäã$Y/ bqè)ã É#‹ èÏ$ä pÏ

ÇÍÊÈ ÒOšÏã bà6 În

الاعراف: ۱۳۸-۱۴۱

او بني اسرائیل مو له بحره تېر کړل، نو په داسي قوم راغلل چي د خپلو بُتانو په وړاندي ئې اعتکاف کولو، وئې ویل: اې موسی! موږ ته د دوی د معبودانو په څېر یو معبود وټاکه، وئې ویل: په رښتیا تاسو یو جاهل قوم یئ. یقیناً دا خلک چي په کوم مذهب دي، هغه ویجاړ او خراب دئ او څه چي دوی کوي باطل دي. آیا له الله پرته بل معبود درته ولټوم حال دا چي هغه تاسو ته پر ټولو خلکو فضیلت درکړ. او هغه وخت درپه یاد کړئ چي له فرعونیانو نه مو وژغورلئ، چي بد بد عذابونه ئې درکول، ستاسو زامن ئې وژل او ستاسو ښځې ئې ژوندۍ پرېښودې او په دې کي ستاسو د رب له لوري ستر آزمېښت وو.

ګورئ چي له دې وروسته د موسی علیه السلام د اوږدې مبارزې بل پړاو پیل شوی، د داخلي مبارزې پړاو، د خپلو پلویانو په لیکو کي له انحرافاتو سره مبارزه، لومړی انحراف شرک دئ، لکه چي توحید د ټولو ښېګڼو بنسټ دئ همداراز شرک د ټولو انحرافاتو او مفاسدو بنسټ دئ، هره ګناه له دغه ګنده ډنډه خړوبه کېږي. موسی علیه السلام په مصر کي د دې فرصت نه وو ترلاسه کړی چي خپل قوم په فکري لحاظ ښه وروزي، ټول کالونه ئې له فرعوني نظام سره په کلکي او دوامداري مبارزې کي تېر کړل، د همدې لپاره ګورو چي بني اسرائیل د یوه بُت پالونکي قوم له لیدو سره سم له موسی علیه السلام نه د بُت په څېره کي د یوه

مجسم معبود مطالبه وکړه، د دې جاهلانه غوښتنې په ځواب کې موسی علیه السلام وفرمایل:

- تاسو یو ناپوه قوم یئ، داسې غوښتنه یوازې جاهلان کوي.
- د دغو خلکو مذهب خوشې او ویجاړ مذهب دئ او عبادت ئې باطل.
- آیا له الله تعالی پرته بل معبود درته ولټوم، حال دا چې هغه تاسو ته پر ټولو خلکو فضیلت درکړ.
- د الله تعالی هغه پېرزوینه درپه یاد کړئ چې له فرعونیانو ئې وژغورلئ، چې بد بد عذابونه ئې درکول، ستاسو زامن ئې وژل او ستاسو ښځې ئې ژوندۍ پرېښودې.
- هغه بدې ورځې هم د آزمېښت لپاره وې او دا ژغورنه هم ستاسو د رب له لورې ستر آزمېښت وو، چې وګورې تاسو څه کوئ، د الله تعالی پېرزوینې په پام کې ساتئ که د عصیان او بغاوت لار غوره کوئ.

منّ او سلوٰی

د سینا په لویې او وچې صحرا کې مهاجر بني اسرائیل له درېو اساسي ستونزو سره مخامخ شول: تودوخه، د ځان او خپلو ځارویو لپاره د څښاک اوبه او خوراک نه موندل. الله تعالی دا درې واړه ستونزې ورته حل کړې، قرآن په دې اړه فرمایي:

oŽô ã óLY(ø$Ñß»Yè Ö%r Ç Î È bq‰è/ ¾ïÎr Ét ø$ šc r%Ö þBé÷ › qã Öq% `Ë r

š, $Áèĥ >ÎÕ$Âc & ÿqãq% ç8)ó KÕ$ËĴ é› qã 4Ĵ $Zøm#&r $JBé$Û$7Õ&

$Züßr Ng/Žô B <¨ $Ré@à2 NÎæ 6% $Ÿ ã oŽô ã $F^ø$ç÷B Ŝ M ¡ f 7ß$ı • f Û$$

Óà6 »Y%-' $B ËM»6ŝÛ `Ë (qè2 3 qù¡ 9$r Æ J$$Ñgøæ $ZŸR&r N»Jó$$Ñgøæ

ÇÏÈ šc qßîâ/ Ñå¦ ãR& (þçŸ2 `Å9r $Rqß=ß $Br الاعراف: ۱۵۹-۱۶۰

او د موسی د قوم یوه ډله په حقه (دخلکو) لارښوونه کوي او په همدې سره عدالت قایموي. او دوی مو په دولسو قومي ټولیو وویشل او موسی ته مو هغه مهال وحي وکړه چې قوم ئې اوبه ترې وغوښتې، چې دا ډبره په خپلې عصا ووهه، نو دولس چینې ترې راوخوټېدې، داسې چې هري قبیلې خپل اوبه خوړ وپېژندو او پر دوی مو وریځې سیوری کړ او من او سلوٰی مو پرې نازل کړل، (ورته ومو ویل) د هغه رزق پاکیزه پاکیزه وخورئ چې مونږ درروزي کړي او پر مونږ ئې ظلم نه دئ کړی بلکې پر خپل ځان ئې ظلم کولو.

په دې مبارکو آیتونو کې د موسی علیه السلام د قوم په اړه څو خبري شوې:

- یوه ډله ئې حقپاله وه، خلک ئې د حق په لوري بلل او په همدې سره ئې په ټولني کې عدالت قایمولو.
- دوی په دولسو قومي ټولیو وېشل شوي وو؛ یعنی یو قوم وو چې دولس قبیلې ئې وې.
- کله چې د سینا په ستري بیدیا کې له سختې تندې سره مخ شول او له موسی علیه السلام نه ئې د اوبو غوښتنه وکړه، الله تعالی موسی علیه السلام ته وحي وکړه چې دا ډبره په خپلې عصا ووهه، نو دولس چینې ترې راوخوټېدې، داسې چې هري قبیلې خپل اوبه خوړ وپېژندو.
- کله چې د صحرا سختې تودوخې تنګ کړل نو الله تعالی د وریځو سیوری پرې جوړ کړ.
- کله چې د دوی ټول خوراکي توکي ختم شول نو الله تعالی من او سلوٰی پرې نازل کړل او ورته وئې ویل: د هغه رزق پاکیزه پاکیزه وخورئ چې مونږ درروزي کړي.

- دوی د الله تعالی د دغو پېرزوینو پاس ونه ساتو، د عصیان او بغاوت لاره ئې غوره کړه او په دې سره ئې پر خپل ځان ظلم وکړ او له سپکاوي، ذلت او فقر سره مخ شول.

په بل ځای کې الله تعالی همدغه نعمتونه دوی ته ورپه یادوي او فرمایي:

$B ÏM»6ÎÛ `Ï B (qè= ä 3ï qù¡ 9$#r £J9$# N3øæ $Z9$#R&r P$Jó9$# N3à6 øæ $Yù=ßr

ÇÎÈ bqßÎ=ôàt NåS¡ àÿRr& (qçR%. `Å6»9r $RqßJ=ß $Br N3»Y%y—‘   البقرة: ۵۷

او د وريځو مو پرتاسو سیوری جوړ کړ او پر تاسو مو من او سلوٰی نازل کړل، له هغو پاکیزه وو نه چې درروزي کړي مو دي وخورئ، پر مونږ ئې ظلم نه دئ کړی بلکي پر خپل ځان ئې ظلم کولو.

په دې آیت سره نه یوازي بني اسرائیلو ته هغه نعمتونه ورپه یاد شوي چې د هجرت په دوران کې الله تعالی ورپه برخه کړل، له مصر نه د شام په لوري د تلو په وخت کې، د سینا په تودې او وچې بیدیا کې او هغه وخت چې د دوی کیږدۍ هم شړېدلې وې او د صحرا گرمې هوا سخت ځورول، الله تعالی په دوی باندې يو په بل پسې داسې وريځې راوستې چې هم ئې له گرمۍ وساتي او هم ئې د اوبو ضرورت رفع کړي، سپل سپل مرزان به راتلل او دوی به نیول، هر سهار به د بیدیا د بوټو په سر داسې خوندور څه راپیدا کېدل چې دوی به راغونډول او په خوند خوند به ئې خوړل، خو دوی د هجرت په دې ژوند او يو ډول خوړو صبر ونشو کړی، موسی علیه السلام ته ئې په څرگندو الفاظو وویل چې نور نو تر دې زیات صبر نه شو کولی، د دغه بې صبرۍ په وجه له دې نعمتونو نه محروم او په فقر، لوږه او ذلت محکوم شول، د بني اسرائیلو په دې قصې کې هر مسلمان ته د دې سبق ورکړی شوی چې که د الله په لار کې هجرت وکړئ، د رزق او روزي ضامن مو الله دئ، د بني اسرائیلو د من او سلوٰی په څېر به تاسو ته روزي درکوي، خو که بې صبري

وکړئ او په نیمه لار کې ودرېږئ او سفر نیمګړی پرېږدئ، د دوی په برخلیک به اخته شئ. الله په هیڅ ظلم نه کوي، د خپلې لارې پر مجاهد او مهاجر خو ئې په هیڅ صورت کې نه کوي، څنګه ممکنه ده چې دوی یوازې او بې اسرې پرېږدي، بني اسرائیل چې له کومو بدو پایلو سره مخامخ شول، دا د دوی د ظلمونو سزا وه.

د سینا په لویې صحرا کې چې د ژوند هیڅ ډول امکانات نشته، سیوری نشته، اوبه نشته، دانه او مېوه نشته، الله تعالی د بني اسرائیلو لپاره د رزق او روزۍ انتظام وکړ. ورېځې ئې د هغوی پر سر سیوری کړ، من او سلوٰی ئې ورته راپیدا کړل او له کلکې ډبرې ئې دوولس چینې ورته راوایستلې.

قرآن په دې قصې سره موږ ته ډاډینه راکوي چې الله تعالی د هر هغه چا لپاره د رزق او روزۍ ذمه وهلې چې د ده په لارکې هجرت وکړي، رزاق خدای د دوی د رزق او روزۍ ضامن دئ، دوی ته به له حلالې او آسانې لارې رزق او روزي ورکوي، دا تل په تاریخ کې تکرار شوې، د شوروي اشغالګرانو په ضد د جهاد په دوران کې هم موږ د دې الهي وعدې مصداق په خپلو سترګو ولید، چا د دې تصورکولی شو چې د درې نیمو میلونو مهاجرو لپاره به د پاکستان په سپېرو ډاګونوکې د رزق او روزۍ او اوسېدو امکانات برابر شي؟ چا ګمان کولو چې نړۍ به نږدې پنځو ملیونو افغان مهاجرینو ته پناه ورکړي؟ دا ومو لیدل چې د بني اسرائیلو د هجرت قصه دلته ټکي په ټکي او ګام په ګام تکرار شوه!!

د من او سلوٰی تر عنوان لاندې په بایبل کې دا خبرې د غور وړ مومو: (بني اسرائیلو بیا له موسی او هارون نه شکایت وکړ او وئې ویل: کاش چې په مصر کې پاته وی او هملته خدای وژلې وی، هلته به له غوښو د ډکو دېګونو خوا ته کښېنستو او چې څومره مو زړه غوښتل خوړه مو، خو اوس به په دغې دښتې کې چې تاسو ورته راوستلو ډېر ژر له لوږې ومرو... خدای موسی ته وویل: اوس به له آسمانه دوی ته ډوډۍ راولېږم... هرڅوک کولی شي له خپله کوره ووځي او د

همغي ورځې لپاره ډوډۍ جمع کړې... غواړم په دې حکم سره دوی وآزمویم چې زما اطاعت کوي که نه... د جمعې په ورځ کولی شي د دوو ورځو خوراک جمع کړي...دوی ته ووایه چې هر مازدیگر به غوښې خوري او هر سهار به په ډوډۍ مړېږي... د همغې ورځې په مازدیګر ډېر مړزان راغلل او د دوی شا و خوا سیمه ترې ډکه شوه... او سهار پرخه پرېوته او کله چې پرخه ختمه شوه وړې وړې دانې ترې پاتې شوې چې د واورې دانو ته ورته وې... یوه له بله ئې وپوښتل: دا څه دي؟ موسی ورته وویل: دا همغه ډوډۍ ده چې خدای درکړې چې وئې خورئ... خدای فرمایلي چې هره کورنۍ د خپلې ورځنۍ اړتیا په اندازه ترې جمع کولی شي... د هر کس لپاره یو عومر (نږدې دوه نیم لیتره)،... نو دوی بهر ووتل او په ټولولو ئې لګیا شول، چا ډېر او چا کم غونډ کړل خو کله چې ئې وتلل نو وئې لیدل چې چا ډېر غونډ کړي وو زیات ونه ختل او چې چا لږ غونډ کړي وو کم ونه ختل... هر چا خپله ټاکلې برخه ترلاسه کړې وه!!! موسی ورته وویل: هیڅ څه به ئې تر سبا پورې نه ساتئ... خو ځینو د موسی خبرې ته اعتناء ونه کړه، څه ئې سبا ته ساتلي ول... خو سهار متوجه شول چې ټول خوسا شوي او چینجي په کې راپیدا شوي... موسی هارون ته وویل: له دې من څخه یو عومر (نږدې دوه نیم کیلو) په یوه لوښي کې وساته چې راتلونکو نسلونو ته د پند او عبرت لپاره پاته شي... چې دغه بیا (د عهد صندوق) کې له نورو مقدسو شیانو سره کېښودی شو!!!

دلته د بایبل د وینا ضعیف ټکي دا دي:

- اسرائیلیان ئې داسې انځور کړي لکه چې په مصر کې دوی ډېر مرفه ژوند درلود، داسې چې له غوښو د ډکو دېګونو خوا ته به کښېنستل او چې څومره به ئې زړه غوښتل خوړله به ئې!! دا په مصر کې د اسرائیلیانو د بد ژوند، فقر، لوږې او د غلامۍ د ژوند یو معکوس او غلط تصویر او د حقایقو خلاف وینا ده، که اسرائیلیانو په مصر کې داسې مرفه ژوند درلودی نو هیڅکله به له موسی علیه السلام سره

هجرت ته نه وو تيار شوي!!

- وايي: خدای له دوی سره وعده کړې وه چې مازديگر به غوښه او سهار به ډوډۍ ورکوي، خو سهار ئې د ډوډۍ په ځای سپيني دانې ومونديې او موسی ورته وويل چې همدا همغه ډوډۍ ده چې خدای ئې وعده درسره کړې وه!! په دانو باندې د ډوډۍ اطلاق نه شي کېدئ، د خوراک، روزي او رزق په نامه يادېدی شي خو هيڅوک دا غلطي نه کوي چې دانو ته د ډوډۍ نوم ورکړي.
- دا خوشې او بې بنسټه خبره ده چې وايي: که چا ډېر غونډ کړي وو يا لږ، چې کور ته ئې يووړل او وئې تلل نو همغه يو (عومر) ترې جوړ شو!! دا هم بې بنسټه خبره ده چې دوی ته ويل شوي وو د ورځني خوراک په اندازه به ئې راټولوئ او د سبا لپاره به ئې نه ساتئ!! د دوی جرم دا نه وو چې زيات ئې غونډ کړي وو ځکه په خپله بايبل وايي چې زيات غونډولو کومه گټه نه وررسوله، په تللو کې به ډېر هم يو عومر ختل او لږ هم!! ذخيره کول ئې هم دوی ته گټه نه رسوله ځکه دا به تر سهاره خوسا کېدل!! د بايبل ليکونکی دې دا معما حل کړي چې يو ځای وايي: چې چا دا (من) د سبا لپاره ذخيره کړي وو سبا ئې هغه خوسا او گنده شوي ومونډل، بل ځای وايي چې د جمعې په ورځ به ئې د شنبې د ورځې لپاره هم ټولول، ځکه چې په دې ورځ له کار کولو منع شوي وو او بيا ليکي چې موسی عليه السلام هارون عليه السلام ته وويل چې د (من) يو (عومر) راټول کړه چې د راتلونکو نسلونو لپاره ئې وساتو او دا ئې (د عهد په صندوق) کې کېښودل!!! دا خبره به کوم عقل ومني چې يو شي هم په يوه شپه کې گنده کېږي او هم د راتلونکو نسلونو لپاره په ساتلو نه گنده کېږي!!!

قرآن د بايبل دا ادعاء ردوي او وايي چې اسرائيليانو بې صبري وکړه او موسی عليه السلام ته ئې وويل: تر څو به په دې يو ډول خوراک صبر کوو؟ تر څو به همدا صحرا وي او دا من و سلوىٰ؟!!

[illegible]

البقرة: ۶۱

او هغه وخت چې تاسو وويل: ای موسی! په يوه رنګ خوراک هيڅکله صبر نه شو کولی!! نو خپل رب ته دې زمونږ لپاره دعاء وکړه چې موږ ته هغه څه راوباسي چې زمکه ئې راشنه کوي: له ساګ سابه ئې، تره او بادرنګ ئې، غنم ئې، نسک ئې او پياز ئې، وئې ويل: آيا د هغه څه په عوض کې چې غوره دئ هغه څه غواړئ چې راټيټ او ناغوره دئ، مصر ته کوز شئ، چې هلته هغه څه ترلاسه کړئ چې تاسو ئې غوښتنه وکړه، نو سپکاوی او خواري وربان‌دې وتپل شوه او د الله په غضب اخته شول، دا په دې خاطر چې د الله آيتونه ئې تکذيبول او پيغمبران ئې په ناحقه وژل، دا هم په دې سبب چې عصيان ئې وکړ او تيری ئې کاوو.

د قرآن له دې وينا معلومېږي چې په مصر کې د بني اسرائيلو خواړه؛ ساګ، تره، بادرنګ، غنم، نسک او پياز وو، له موسی عليه السلام نه ئې همدا غوښتل، نه د غوښو ډک ديګونه.

بايبل تر دې عنوان (له ډبري اوبه!) لاندې ليکي: اسرائيليانو په رفيديم کې له موسی اوبه وغوښتې او ورته وئې ويل: ولې دې له مصره راوايستلو؟ آيا دلته دې د دې لپاره راوستلو چې له تندې ومرو؟ موسی خدای ته وويل: زه له دې قوم سره څه وکړم؛ نږدې ده ما سنګسار کړي!! خدای ورته وويل: د بني اسرائيلو ځيني مشران

درسره واخله، د حوریب غره ته ولاړ شه، هلته به زه د یوې ډبري خوا ته ستا په څنګ کي ودرېږم، په خپلي عصا دي ډبره ووهه چي اوبه ترې وبهېږي...موسی همداسي وکړل او اوبه ترې وبهېدې... دلته اسرائیلیانو له خدای سره مجادله وکړه او وئې ویل آیا خدای زموږ په منځ کي شته...نو ځکه موسی دا ځای مریبه (یعني د شخړې او مجادلې ځای) ونوماوو!!

قرآن د بایبل دا وینا هم تصحیح کوي او فرمایي:

$F^Ø$qZË ôÎ • f ÿR$ù • f Û$š, $Áèĥ>ÎôÑ$$Yùàù ¾ïnBö)ï4† › qã4+óKÕ$Ëĵr

(qè? Ÿwr « $Éóh `Ë (qçŽõ$r (qè2 óg/Žõ B < $Rê@à2 Oîã 6% $Ýã oŽõ ã

ÇÊÈ ûïÿ‰Åøã Çú öF$ † Î البقرة: ٦٠

او کله چي موسی علیه السلام د خپل قوم لپاره د څړوبه کېدو غوښتنه وکړه، نو (ورته) ومو ویل: دا ډبره په خپلي عصا ووهه، نو په دې سره له هغې دولس چینې راوخوټېدې، هري ډلي خپل اوبه خوړ وپېژندو، د الله له رزق نه وخورئ او وڅښئ او په زمکي کي فساد کوونکي مه ګرځئ.

په دې آیتونو کي له یوې خوا د بایبل دا خبره رد شوې چي وایي: اسرائیلیانو له خدای سره شخړه وکړه او وئې ویل چي که خدای زموږ په منځ کي وي نو چېري دئ؟ ولي ئې موږ په خپلو سترګو نه ګورو؟!! قرآن فرمایي نه یوازي دوی دلته شخړه نه ده کړې بلکي دلته د دوی تر منځ د راتلونکو شخړو مخه هم نیول شوې، دلته دولس چینې راوخوټېدې، د هري قبیلې لپاره بېله چینه، او دا د دې لپاره چي د اوبو په سر ئې لانجه راولاړه نه شي. له بلي خوا د الله د لاري مجاهد او مهاجر ته ډاډ ورکړی شوی چي الله ستا د رزق او روزي ذمه وار دئ، که الله وغواړي نو له ډبري نه تاسو ته چینې راایستی شي، همغسي لکه چي بني اسرائیلو ته ئې د سینا په لویي وچي صحرا کي له ډبري نه دولس چینې راوایستې، الله تعالی هغه ولس ته د

ډاډه او پراخ رزق او روزي تضمين ورکوي چې ايمان راوړي، د دين په نسبت التزام ولري او د الله په لار کې جهاد ته ملا وتړي، د روزي په سر د دوی ترمنځ د شخړو راولاړېدو مخه به هم نيسي او الله به عزت او سوکالي ورپه برخه کوي.

دلته د بايبل ادعاء دا ده چې خدای د هغې ډېرې خوا ته ولاړ وو، موسی عليه السلام ليدو، خو اسرائيلي مشرانو نه ليدو، د دې خبرې پر سر شخړه راولاړه شوه چې آيا خدای همدا اوس زموږ په منځ کې شته که نه؟!! له خپل خدای او له موسی سره ئې شخړه وه، خدای ته ئې ويل: که ته زموږ په منځ کې يې نو موږ ته ځان راوښيه!! موسی ته ئې ويل: که خدای دلته وي نو ولې ئې موږ نه ګورو؟!! لانجه حل نه شوه، نو ځکه موسی عليه السلام دا ځای د مريبه په نامه ياد کړ!!! سل حيف او افسوس په هغه عقل چې داسې مسخره خبرې مني او هغه د الله تعالی د کتاب خبرې ګڼي!!!

د زوال او ذلت پړاو

قرآن د بني اسرائيلو د زوال ټول اساسي عوامل په دقت او تفصيل سره څېړلي، چې شرک، د الله تعالی له اوامرو سرغړاوی، د پيغمبر مخالفت، له جهاد نه ډډه، خپلمنځي اختلافات، بې صبري، په حلال رزق قناعت نه کول او مذهبي حيلې د دې عواملو عمده برخې دي، قرآن په دې اړه فرمايي:

äšÎ]ŘÅ Nä3Šï Ÿ@è_ ß] Nä3øæ « $pJèÏ ¡ržãã6$Éö)»ƒ ¾ÏnBö)Ï ´‹ qã A$% ß]r

Ú ö¡Ŕ $(qèž Š$Ëö)»ƒ ÇËÈ ûüÏ>»è$`Ï #%n& Ïn sŷãÑ9 $B Nä39?#är %Zqè3 Nä3-è_r

(q9$% ÇËÈ ûüÎÅ»z (qŷÎ) ZFù ŏäí $/Š& #?ã ¡r‰?ö Ÿwr Nä39 ª! $|=G. ÓÉ9$p™£) 3$

(qã_ãø† bÎù $gZÏB (qã_ãø† 4Ó®n $gŽäz ô‰R `9 $R]r ûïÎ$7‐_ $BYö% $kŽÏ ÎbÎ) ó›qß»ƒ

$JÏÕã ª! $NèR& šc qèš/† ûïÏ%$`B ÈXã ‘ A$% ÇŒÈ šc qèÅ°Š $RÎû $gZB

Oç¡ä bÎ (pèq@Gù «! $’?ãr bqçŽ»î N3RÎû qçBèz Š #ŒÎù šU $6ŒŠ$NÏÕã (qèz Š$

MR& ó=dŒ$ù $gŠÏi (qŠ#Š $B #%/& $g=ä z 6R ¯`9 $RÎ) ó › qB»f (q8% ÇÊÈ ûüÏZBs$B

ÓÅ&r ÓÅy ÿR žwÎ) ã 7Î=B w ’bÎ) Éb ‘ A$% ÇÍÈ šc r&Ê»% $Y‹gŠd $RÎ) Ix Ï»)ù š• š’r

¡Z™ `Šè/ö ¡NÏÕã pB§tè $gRÎû A$% ÇÎÈ ûüÉÅ»ÿ9$$ŠÖQö)9$$šú ÷/r $YY¨/ ø9$$

ÇÏÈ šú üÉÅ»ÿ9$$ŠÖQö)9$$’?ã ¨ ûr Xù ÇÚ ö‘F $’Îšc qŠÏ/f المائدة: ۲۰-۲۶

او کله چې موسی خپل قوم ته وویل: اې زما قومه! پر تاسو د الله پیرزویني رایاد کړئ؛ کله چې ئې په تاسو کې پیغمبران راپیدا کړل، تاسو ئې پاچایان وګرځولئ او هغه څه ئې درکړل چې په ولسونو کې ئې هېچا ته نه وو ورکړي. اې زما قومه! دغې مقدسې زمکې ته چې الله درته لیکلې ورننوځئ او شا ته شا ته مه کېږئ، که نه نو زیانمن به راوګرځئ. وئې ویل: اې موسی! په دې کې خو یو پیاوړی قوم دئ او موږ به تر هغه هیڅکله ورداخل نشو چې دوی ترې ووځي، که ترې ووتل بیا به ورننوتونکي شو. له دغو چې وېرېدل، دوو سړیو ئې چې الله پرې پېرزوینه کړې وه، وویل: له دروازې پرې ورننوځئ، نو کله هم چې ورننوتئ تاسو به بریالي وئ او که مؤمنان وئ نو پر الله باید توکل وکړئ. وئې ویل: اې موسی! تر څو چې دوی پکې وي موږ به هیڅکله ورداخل نشو، نو ته او رب دې لاړ شئ او وجنګېږئ، موږ به همدلته ناست یو! وئې ویل: اې زما ربه! زما په واک کې خو له خپل ځان او له خپل وروره پرته نور څه نشته، نو موږ او دغه فاسق قوم په خپلو کې سره بېل کړه. وئې فرمایل: نو دا تر څلوېښتو کلونو پرې حرامه شوه، په زمکې کې به لالهانده ګرځي، نو پر دې فاسق قوم تأسف مه کوه.

په پورتنیو آیتونو کې بني اسرائیلو ته هغه ورځې ورپه یاد شوې چې موسی

عليه السلام دوی جهاد ته وبلل، ترې وئې غوښتل چې فلسطين ته ننوځئ، له عمالقه وو نه ئې ونيسئ، دا ستاسو پلرنی ټاټوبی دئ، الله تعالی درسره وعده کوي چې دا سيمه به بېرته تاسو ته سپاري، که له جهاده ډډه وکړئ، زيان کوئ او له سپکاوي او ذلت سره مخامخ کېږئ، دوی د نه ځواب ورکړ، موسی عليه السلام د سيمي او د دښمن د وضعيت څېړني لپاره يو پلاوی وليږو، پلاوی له سيمي بېرته راوګرځېد، له دوو پرته نورو د جنګ مخالفت وکړ او وئې ويل چې دښمن ډېر ځواکمن دئ، موږ ئې له مقابلې عاجز يو، ته ئې د ايستلو چاره وکړه، له خپل رب نه وغواړه چې دوی وباسي، د دوی له وتلو وروسته به سيمي ته ننوځو، د پلاوي دوو چې وېره ئې له الله تعالی وه، نه د دښمن له زور او ځواکه، وويل: که د دښمن ظاهر ځواکمن برېښي، په حقيقت کي ډېر بې همته او ډارن دئ، ستاسو له بريد سره سم به تښتي او سيمه به پرېږدي، د ايمان تقاضا خو دا ده چې پر خپل رب توکل وکړو. قوم په ځواب کي وويل: اې موسی! پدې پوه شه چې موږ تر هغه دې سيمي ته هيڅکله نه ننوځو چې دښمن ترې وتلی نه وي، ته دي له خپل رب سره ولاړ شه او وجنګېږئ. موسی عليه السلام له خپل بې همته او جبون قوم نه خپل رب ته په داسي الفاظو شکايت وکړ چې ترې معلومېږي له خپل قوم نه سخت مأيوس شوی، په ځای ئې د بل باهمته او توريالي قوم د ملګرتيا هيله لري او دا شکايت او هيله په دې الفاظو بيانوي: زما ربه! له ځان او خپل ورور نه پرته بل څوک راسره نشته، ته مو له دې فاسق قوم نه بېل کړې!

الله تعالی د دوی په اړه پرېکړه وکړه چې تر څلوېښتو کلونو به په صحرا کي لالهانده ګرځي، د ټېکي ډاډمن ځای به نه مومي، موسی عليه السلام ته ئې وفرمايل: اې موسی! دا د دوی د فسق او له جهاد نه د انکار سزا ده، ته ئې پر دردناک حالت تأسف مه کوه.

دا قصه بني اسرائيلو ته هم او د قرآن هر مخاطب ته هم دا حقيقت په ګوته

کوي چې الله تعالی ولي د بني اسرائیلو په ځای په بل قوم کې پیغمبر مبعوث کړ؟ وجه ئې دا وه چې نور نو دا قوم د دې وړ نه وو، دوی په سختو شپو ورځو کې خپل ناجي لاربنود او پیغمبر موسی علیه السلام یوازې پرېښود، دوی د پیغمبرانو د ملګرتیا وړ نه دي، په دوی کې د جهاد او د الله تعالی په لار کې د قربانۍ جذبه مړه شوې، په کورنیو شخړو کې ډېر تکړه دي، یو د بل ویني ته تږي خو د حق په لار کې جهاد ته ئې ملا ماته ده، له راتلونکې قصې نه هم معلومېږي چې په دې قصې کې همدا مطلب مراد دئ,

همداراز قرآن فرمايي:

pÖîm {qãqèr ÓÇgü© ß ¸ øm $g¥B {qèã2 r p/ö)%$ÍÉ»d {qãã3ó™$# ãNçl°; @ŠÏ% øŒÎ)r

A%6ù ÇÌÈ šú üÏZÅ¡ósßJø9$# ߉ƒÍ\™ y7ä9ºuÅ´»sÜz öNä3s9 öÏÿøó¯R #Y‰¤fߙ > $t7ø9$# (qè=äz÷Š$#r

šÆÏiB #Yô_Í‘ óOÎgø‹n=tæ $uZù=y™ö‘r'sù öNçlm; Ÿ@ŠÏ% “Ï%©!$# Ÿwöqs% óOßg÷YÏB (qßJn=sß šúïÏ%©!$#

ÇÊÏËÈ šcqßJÎ=ôàtƒ (qçR$Ÿ2 $yJÎ/ Ïä!$yJ¡¡9$#		الاعراف: ۱۶۱-۱۶۲

او کله چې دوی ته وویل شو: په دې کلي کې مېشت شئ او له هره ځایه ئې چې غواړئ وخورئ او وایئ: بخښنه (درنه غواړو) او په دروازې سجده کوونکي ننوځئ، چې ګناهونه مو درته وبخښم، نېکانو ته به ئې حتماً زیات کړو. خو د دوی ظالمانو دوی ته له ویل شوې وینا پرته بله وینا په بدل کې خپله کړه، نو په دې سبب مو پر دوی له آسمانه د اضطراب عذاب نازل کړ چې ظلم ئې کولو.

بني اسرائیلو ته وویل شو چې پر دښمن برید ته چمتو شئ، خو دې ته مو پام وي چې د بریا او فتحې په وجه مغرور نه شئ، مفتوحه سیمو ته د مغرورو فاتحانو په څېر داخل نه شئ، د دوی ویناوو ته ورته ویناوې مو په ژبه رانشي او بریاوې د خپل تدبیر او د خپلو متو د زور نتیجه ونه ګڼئ. برعکس الله ته د مطیع او ساجد

بنده په څېر داخل شئ او له الله نه د خپلو ګناهونو او اشتباهاتو معافي وغواړئ. خو دوی په برياوو مغرور شول او د ظالمو او فاسقو فاتحانو کړه وړه او وينا ئې تکرار کړه، د همدې لپاره هغه له بريا او فتحې نه ترلاسه شوې خوشحالي، سکون او اطمئنان ئې ببرته په اضطراب او پرېشانۍ بدل شو. په دې کې د الله د لارې مجاهدينو ته ډېرې مهمې لارښوونې شوې، له برياوو او فتوحاتو نه وروسته له کبر او غرور نه ځان وساتئ، د نيول شوو سيمو له اوسېدونکو سره د مغرورو فاتحانو سلوک مه کوئ، دا ستاسو فتح په اضطراب او ماتې بدلوي.

بايبل هم د اعداد په کتاب کې ليکلي چې د خدای په حکم سره اسرائيليان څلوېښت کاله په صحرا کې لالهانده ژوند ته اړ شول، خو وروسته ليکي چې دوی د سيحون پاچا ټول هېواد سره له پلازمېنې او نورو ښارونو ونيوو!! دلته څو خبرې په پام کې ولرئ:

- د قرآن له وينا معلومېږي چې اسرائيليانو د موسی عليه السلام په ژوند کې جهاد نه دئ کړی، کله چې ده جهاد ته رابللي دوی د رد ځواب ورکړی.
- د بايبل له نورو برخو هم معلومېږي چې دوی څلوېښت کاله په صحرا کې لالهانده ژوند کړی. بايبل ليکلي چې خدای لوړه کړې وه چې د اسرائيليانو دا نسل به پرې نږدي چې موعود زمکې ته داخل شي.
- په دې اساس په يقين سره ويلی شو چې د اعداد دا قصه بې بنسټه او سراسر جعلي ده او د بايبل د مخکنيو ويناوو خلاف ده.

د اعداد يوه بله خندوونکې قصه هم واورئ: ... د بالاق پاچا، بلعام (د باعور زوی) ته د يوه پلاوي په لاس دا پيغام ولېږو: يو لوی قوم له مصره راوتلی او زما سيمې ته راروان دئ، هيله کوم چې راشه او دا قوم زما لپاره په خپلې دعاء سره د لعنت وړ وګرځوه...پلاوی له نقدو پيسو سره بلعام ته ورغی... بلعام ورته وويل: شپه دلته وکړئ، زه به له خدايه پوښتنه وکړم چې دا کار وکړم که نه؟ په دې شپه

خدای د بلعام خوا ته راغی او هغه ته ئې وویل: دا خلک څوک دي؟ ده ورته وویل: دا د موآب د پاچا بالاق لخوا راغلي او زه ئې د لعنت کولو لپاره غوښتی یم... خدای ورته وویل: له دوی سره مه ځه او په دې قوم باندي لعنت مه وایه... بلعام پلاوي ته وویل: خدای ما ته د تلو اجازه رانه کړه... پلاوی بېرته ولاړ... بالاق تر مخکني مهم پلاوی له دې پیغام سره ورولېږو... ښه بدله به درکړم... چې څه غواړې هغه به درکړم ... بلعام ورته وویل: که له سرو زرو ډک قصر هم راکړئ نه ځم...د خدای د امر مخالفت نه شم کولی... خو بیا هم نن شپه پاته شئ زه به له خدایه پوښتنه وکړم چې اجازه راکوي که نه؟ ...هغه شپه خدای بلعام ته وویل: له دوی سره ولاړ شه خو هغه کار به کوې چې زه ئې در ته وایم...سهار ئې پر خپل خره کته واچوله او له پلاوي سره وخوځېدو...خو خدای د ده په تلو غصه شو...فرشته ئې ولېږله چې لار ئې خنډ کړي... د بلعام خره فرشته ولیده چې دوه توري ئې په لاس کي او په لار کي ولاړه ده، وترېدو او له لاري پټې ته واوښتو، خو بلعام وواهو او لاري ته ئې سم کړ...بیا د خدای فرشته په یوه تنګ ځای کي چې دواړو خواوو ته ئې دېوالونه وو، ودرېده، خره چې فرشته په لار کي ولاړه ولیده نو دېوال ته داسي نږدې تېر شو چې د بلعام پښه له دېوال سره ولګېده، هغه بیا خر لاري ته سم کړ، بیا فرشته لږ لاندي په داسي ډېر تنګ ځای کي ودرېده چې خر نه شو تېرېدئ، نو خر پرېوت، بلعام پرې غصه شو او په لرګي ئې وواهو، په دې مهال خدای خر په خبرو راووست او وئې ویل: ما څه کړي؟ ولي دي درې ځلي ووهلم؟ بلعام ورته وویل: د دې لپاره چې زه دي مسخره کړم، کاش توره راسره وی چې ته مي همدلته وژلی وی!! خره ورته وویل: آیا تر دې د مخه مي کله هم داسي کار کړی؟ بلعام وویل: نه! په دې وخت کي خدای د بلعام سترګي پرانستې او هغه د خدای فرشته ولیده چې توره په لاس په لار کي ولاړه ده! نو د هغې په وړاندي په سجده پرېوت، فرشتې ورته وویل: ولي دي دا خر درې وارې وواهو؟ زه راغلې یم چې ستا مانع شم، دا

ځکه چې ستا دا سفر د تمرد له وجهې دئ، دې خره درې وارې زه ولیدم او له ما ئې لار چپه کړه، که دا کار ئې نه وی کړی نو ته مې وژلې او هغه مې ژوندی پرېښود!!! بلعام اعتراف وکړ چې ما ګناه کړې، متوجه نه شوم چې تا زما لار نیولې، نو اوس که ته زما له تلو سره موافق نه یې بېرته خپل کور ته ستنېږم، فرشتې ورته وویل: له دوی سره ولاړ شه خو همغه کار به کوې چې زه ئې درته وایم،... پاچا ترې وپوښتل: ولې له لومړي پلاوي سره رانه غلې، آیا ګمان دې کاوو چې ښه شکرانه به درنه کړم؟ هغه ورته وویل: اوس راغلی یم، خو د څه ویلو توان نه لرم، څه چې خدای زما پر ژبه جاري کړي همغه به وایم!! ... پاچا دی له ځان سره د حصورت کلي ته بوت، هلته پاچا پسه او غویی قرباني کړل او له غوښې ئې څه بلعام او د پلاوي غړو ته ورکړه، سهار ئې دی له ځان سره د بموت غره ته وخېژاوو، له هغه ځایه ئې د اسرائیلیانو یوه برخه لیدلی شوی، بلعام پاچا ته وویل: دلته د قربانۍ اوه ځایونه جوړ کړه او اوه پسونه او اوه غویي د قربانۍ لپاره حاضر کړه، پاچا همداسې وکړل، بیا ئې پاچا ته وویل: دلته د خپلو سوزېدونکو قربانیو په خوا کې ودرېږه، زه ځم چې وګورم خدای زما ملاقات ته راځي که نه، نو بلعام د یوې غونډۍ سر ته وخوت، بلعام خدای ته وویل: ما د قربانۍ اوه ځایونه او د هر یوه پر سر اوه پسونه او اوه غویي حاضر کړي، په دې وخت کې خدای د بلعام په لاس بالاق ته دا پیغام ولېږو:

بالاق پاچا زه له موآب نه دلته راوستم چې د اسرائیل قوم لعنت کړم،

زه څنګه هغه څوک لعنت کړم چې خدای نه دي لعنت کړي؟

زه ئې د ډېرې له سره ګورم، د لوخړو په څېر دي، بې شماره بې حسابه

کاش دومره بختور وی چې د یوه اسرائیلي په توګه مړ شوی وی!

کاش پای مې د اسرائیلیانو په څېر وی!

پاچا ورته وویل: دا دې څه کار وکړ؟ تا خو د لعنت په ځای دوی ته برکت ورکړ!

ده ورته وويل: زه خو هغه څه وايم چې خدای ئې راباندې وايي!!

بيا ئې بل غره ته بوتلو، هلته ئې هم د قربانۍ اوه ځايونه جوړ کړل ... مخکنی بهير تکرار شو او د ده له خولې اسرائيليانو ته ښېرا ونه ختله،... بيا ئې درېيم غره ته بوتلو هلته ئې همغه کارونه وکړل، د اسرائيليانو ډېره ستاينه ئې وکړه،... څلورمه وحي پرې نازله شوه... د عماليقيانو او قينيانو چې له اسرائيليانو سره جنګېدل، د دوی د ماتې او تباهۍ وړاندوينې ئې وکړې... بيا بلعام او پاچا خپل خپل ځای ته ستانه شول!!

دا خندوونکې قصه په نقد نه ارزي، جمله جمله ئې د خندا وړ ده، ډېر احمق انسان به ئې ومني، هغه څوک به ئې مني چې د بلعام خر ترې هوښيار وي!! څو خبرې ئې چې ټوکو ټکالو ته ورته دي بيا تکراروم:

- بلعام د خدای په اجازه خوځېدلی خو خدای ئې په روانېدو غصه شوی!!
- خر ئې فرشته ګوري او دی ئې له ليدو عاجز دئ!!
- د فرشتې په ليدو سره خر لار بدلوي خو فرشته له خپله ځايه نه شي خوځېدی او مخه ئې نه شي نيولی!!
- فرشتې غوښتل بلعام ووژني خو خره ترې بچ کړ!!
- بيا ئې له وژلو تېره شوه او له پاچا سره ئې د تلو اجازه په دې شرط ورکړه چې همغه کار به کوي چې فرشته ئې ورته وايي او دا همغه خبره وه چې خدای د اجازې په وخت کې بلعام ته کړې وه!!
- پاچا پر دريو غرونو يوويشت د قربانۍ ځايونه جوړ او يو ويشت غويي او يوويشت پسونه ئې حلال کړل خو بلعام اسرائيليانو ته د ښېرا په ځای دعاء کوله!!
- دغه بلعام چې لري ليد ئې تر خپل خره هم لنډ وو او سترګي ئې تر هغه کمزورې، د دريو قومونو د راتلونکې په اړه وړاندوينې وکړې!! او بايبل وروسته ليکي چې دی په خپله لنډه موده وروسته ووژل شو!!

چا چې جهاد کړی وي حتماً به ئې ډېر بلعامان تر سترګو شوي وي، د دښمن لپاره مجاهدينو ته ښېرا کوونکي، خو چې مجاهدين برلاسي شوي همدغو بلعامانو ورته ويلي: موږ هلته په خوله ښېرا او په زړه کې دعاء درته کوله!! د قرآن په الفاظو سره : (إنا كنا معكم: يقيناً چې موږ د دښمن په خوا کې ستاسو ملګري وو)!! انګرېزانو هم د افغانستان د اشغال په وخت کې ډېر بلعامان د دوو سترو سترو سره افغانستان ته راوستل، يو له عراقه او بل له هند نه، د موسى عليه السلام بلعام د غرونو پر سر د قربانۍ ځايونه جوړول او دوی د غرونو او غونډيو پر سر څهل ګزي زيارتونه، هغوی هم د قربانۍ له ځايه ترصد کاوو او دوی هم له دې زيارتونو نه د ترصد لپاره کار اخيست!!

مذهبي حيله

په اسرائيلو کې مذهبي حيله رائج شوه، مذهبي مشرانو به ئې د حرامو د حلال ګرځولو لپاره داسي چلونه خلکو ته ښودل چې صريح حرام ته به ئې د حلال رنګ ورکړ، قرآن د دې يوه بېلګه په دې توګه بيانوي:

ôĝŠíŭ ôĵ Mô¡ 9$’îšc rß̀è/ ôĵ ìé 7ß$oŽÃ‰n ôMR$Ÿ2 ÓÉ$ö/ ô)ß$Çã ßĝùŏr

$Jî Nèdqèß 7ï‹Ÿ2 ôĝ‹íŭ ŵ šc qĝó„ ŵ Pöƒr $ĭŠ© ßĝÏó™ Pöƒ ßĝ$F‹ïm

ßåÉèã ‰ ßĝãîĝã ª! $ $Bq% bqãÉè? Nï ßå}B pBéM9$% ôĵr ÇÌÎÈ bqà)Ÿ ÿƒ {q$.

{rãå2 ê $B {qŸS $ß=ù ÇÌÎÈ bqà¡ƒ ôĝ=è9r ôãîf 4ĵ ọ‘ÉèB {q$% #%ƒ‰© $Ĭ#‹ã

$Jî ¤§ Šï/ ¥ #‹èî {qß=ß šú ïŸ©$Rõ {&r ãþ¡ 9$Çã šc ök}ƒ ûïŸ©$Žğü& ÿîĵ

šú üïÅ»z ọŠ•ï {qçä ßŒ $Žè çzã {qå$B `ã {ö©ã $ß=ù ÇÌÎÈ šc qàŸ ÿƒ {q$.

Ê # ‹ è$Säp S ß§ãq Ý „ Æ B þJ »ŠÉ$Qöÿ 4 Ï ß§ãæ ü÷èö 9 7 ŀ' šc ©? öÿr Ç ÈÈ

Ç ÈÈ Ò ïm§ Ö ãó 9 ¼ Ïr ÅU $)è$ÍB ¡ 9 š• ŀ' bÎ الاعراف: ۱۶۳-۱۷۰

او د هغه کلي په اړه ترې وپوښته چې د بحر په غاړه (پروت) وو، چې د شنبې (په ورځ) به ئې تېری کاوو، چې کبان به د دوی د شنبې په ورځ له هر لوري څرګند ورته راروان ول، او چې د شنبې ورځ به ئې نه وه نو نه به ورته راتلل، همداسې مو د دې لپاره آزمويل چې فسق ئې کاوو. او کله چې د دوی يوې ډلې وويل: ولې هغو خلکو ته وعظ کوئ چې الله ئې هلاکوونکی يا په شديد عذاب سره تعذيبوونکی دئ، وئې ويل: ستاسو رب ته د عذر په توګه او د دې لپاره چې ښايي ځان به ترې وساتي. خو کله چې دوی هغه څه هېر کړل چې پند پرې ورکېدو، هغه مو وژغورل چې له بدو کړنو ئې مخنيوی کاوو او ظالمان مو د دې لپاره په بد عذاب اخته کړل چې سرغړاوی ئې کاوو. نو کله چې دوی له هغه څه نه سرغړاوی وکړ چې ترې منعه شوي ول، ورته ومو ويل: رټل شوې بيزوګاني شئ. او کله چې ستا رب دا خبره په ډاګه کړې وه چې پر دوی به د قيامت تر ورځې داسې څوک مسلط کړي چې په بد عذاب به ئې اخته کوي. يقيناً چې ستا رب په عذاب ورکولو کې سريع دئ او يقيناً چې هغه مهربان بخښونکی دئ.

په دې مبارکو آيتونو کې د بني اسرائيلو د يوې قبيلې په قصې کې د اړوند سورې اساسي مضامين د يوې بلې تاريخي بېلګې په ترڅ کې زموږ مخې ته اېښودل شوي، دا د بحر غاړې ته مېشت قوم وو، دنده ئې د کبانو نيول، ورته امر شوی وو چې د شنبې په ورځ به له ښکاره ډډه کوي، همداسې لکه مسلمانانو ته چې ويل شوي د جمعې د لمانځه لپاره به له کاره لاس اخلئ، دوی د الله تعالی له امره سرغړاوی وکړ، په نورو مواردو کې هم او په دې خاص مورد کې هم، په نورو مواردو کې ئې فسق او سرغړاوی مقدمه او دا ئې پايله او تتمه وه، الله تعالی د همدې

لپاره د شنبې په ورځ له هر لوري دوی ته ماهیان راوستل، دوی د دغې ممنوعه ورځې د ښکار لپاره مذهبي حیله جوړه کړه، ماهیان به ئې په ډنډونو کې بند کړل خو په سبا به ئې راوایستل او ادعاء به ئې دا وه چې موږ د شنبې د ورځې احترام ساتلی، ځینو دوی ته نصیحت کاوو او له دې کاره ئې منعه کول، ځینو نورو به نه یوازې د دوی ممانعت نه کولو بلکې نصیحت کوونکې به ئې ترټل چې ولې خپل وخت ضایع کوئ؟ د څه لپاره ځان له دوی سره په لانجه کې غورځوئ؟ پرېږدئ چې الله تعالی په خپله سزا ورکړي، یا ئې هلاک کړي یا عذاب پرې راولېږي، کار ئې دې ځای ته ورسېدو چې د ټولنې اکثریت دین ته شا کړه، الله تعالی هغه خلک وژغورل چې له بدو کړنو ئې مخنیوی کاوو او ظالمان ئې د دې لپاره په بد عذاب اخته کړل چې سرغړاوی ئې کاوو.

د دوی سرغړاوی مزید عام او پراخ شو او الله تعالی د دوی په اړه پرېکړه وکړه چې د رټل شوو بیزوګانو په څېر مسخه شي او د قیامت تر ورځې داسې څوک پرې مسلط کړي چې په بد عذاب به ئې اخته کوي. دا ځکه چې الله تعالی د ظالمانو په نیونې او مواخذې کې سریع دئ او د توبه کوونکو لپاره مهربان بخښونکی.

دلته دا پوښتنه راولاړېږي چې دا مسخه جسمي وه که معنوي؟ که جسمي وه نو د پیغمبر علیه الصلاة و السلام د حدیث له مخې مسخه شوي خلک مري او هیڅ نسل نه ترې پاته کېږي، خو دلته د آیت په وروستۍ برخې کې ویل شوي چې پر دوی به د قیامت تر ورځې داسې څوک مسلط کړي چې په بد عذاب به ئې اخته کوي، د دې معنی خو دا ده چې د دوی نسل نه یوازې پاته شوی بلکې تر قیامته به پاته وي. دغه مطلب ته په پام سره ویلی شو چې یا خو دا مسخه معنوي مسخه وه، د بیزوګانو په څېر سپک، ذلیل او مقلد قوم ترې جوړ شوی او یا خو یوه ډله ئې په جسمي توګه هم مسخه شوې او له منځه تللې، نور ئې پاته شوي. دې آیت او لاندې

حديث ته په پام سره دا رأيه ارجح برېښي چې مسخه ئې معنوي وه.

عن عبد الله بن مسعود قال رجل يا رسول الله القردة والخنازير هي مما مسخ ؟ فقال النبي صلى الله عليه وسلم إن الله عز وجل لم يهلک قوما أو يعذب قوما فيجعل لهم نسلا وإن القردة والخنازير كانوا قبل ذلک رواه مسلم

عبدالله بن مسعود رضي الله عنه روايت کوي چې يوه سړي وپوښتل: يا رسول الله! آيا دا بيزوګاني او خنزيران همغه خلک دي چې مسخه شوي؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: يقيناً چې الله داسي نه کوي چې کوم قوم هلاک کړي يا ئې په عذاب اخته کړي او بيا ئې نسل ترې پرېږدي، دا بيزوګاني او خنزيران تر دې د مخه موجود وو.

اختلاف او تشتت

د دوی د زوال يو بل عامل خپلمنځي اختلافات وو، په ډلو ډلو ووېشل شول، قرآن په دې اړه فرمايي:

Nš»Röٍ/r š• ï"Œ brŠ Nå]r šc qßsÎ»Á9$# ãNåk÷]ÏiB ($VJtBé& ÇÚöF{$# † öNßg»oYøÏèsÛur

ÇÊÏÑÈ bqãèÅ_ötƒ öNßg¯=yès9 ÏN$t«ÍhŠ¡¡9$#ur ÏM»uZ|¡ptø:$$Î/ الاعراف: ۱۶۸

او په زمکي کي مو په ډلو ډلو خواره واره کړل، ځيني ئې صالح دي او ځيني ئې تر دې راټيټ، په ښو او بدو (شيبو) مو وآزمويل چې راوګرځي.

دا آيت ښيي چې بني اسرائيل له پراخ تشتت او تفرق سره مخ شوي، په زمکي کي خواره واره شوي، يوه وړه ډله ئې روغه او سمه او نور ئې پرېوتي او ټيټ، الله تعالى کله په خپلو نعمتونو آزمويلي او کله په نقمتونو، په دې موخه چې پند واخلي او بېرته سمي لاري ته راوګرځي.

bqã)¯=/r 4ŠŠt{$# ‹»yd Ú•ä brä{ù'tƒ Ü=»tGÅ3ø9$# (#qèOÍ‘ur ×#ù=yz öNÏdÏ‰÷èt/ .`ÏB #‹=ÜUù

ǔv b& É »GÅ$ß,»V‹B NÎžã õ {sãó9& ¡ça¨ä{Ù ¼a#B ÖÚ •ã bÎÈû bÎr $Z9 ãyøa™

Ÿxùr& bqà)Gƒ šú ïÏ%©#Ïj×öz äe£Å#F$$ã#$!$r ïnŠÏù $B (qß‘Šr¨, s$Žv]Î «!$’?ã (qä9qà)ƒ

ÇÊÏÈ bqè=É)÷ès? الاعراف: ۱۶۹

نو تر دوی وروسته داسي (بد) پاته شوني ترې پاته شول چي کتاب ئې په میراث یوړ، په داسي حال کي چي د دې خسیسي (دنیا) مال متاع به ئې (پرې) ترلاسه کاوو او ویل به ئې: خدای به ئې حتماً راته وبخښي او که همداسي مال متاع بیا ورته رامخه کړي بیا ئې اخلي، آیا د کتاب دا ژمنه نه وه ترې اخیستل شوې چي د الله په اړه به له حق وینا پرته بل څه نه وایي؟ او هغه څه ئې لوستلي وو چي په دغه (کتاب) کي وو او د آخرت کور هغه چا لره غوره دئ چي تقوی کوي، آیا تعقل نه کوئ.

دا مبارک آیت څو مهمي لارښووني لري:

- دوی ته کتاب په میراث پاته شو، داسي نه چي کتاب ئې غوره کړی، د کتاب په محتوی کي له غور او دقت نه وروسته ئې هغه د الهي لارښود کتاب په توګه منلی، بلکي د یوه میراثي توکي په څېر ئې ترلاسه کړی، محتوی ته ئې له پامه پرته او د احکامو په وړاندي ئې له التزام نه پرته.
- د دوی ملایانو او مذهبي مشرانو په دې موروثي کتاب دنیوي خسیسي ګټي ترلاسه کولې، له کتاب نه ئې دام او دکان جوړ کړی وو، خلک ئې پرې غولول او له دوی نه ئې شکرانې ترلاسه کولې، خو هر ځل چي به دوی دا کار وکړ، په کومي فتوی به ئې څه زهر زقوم په برخه شول، نو پټ به ئې له ځان سره وویل: زموږ مجبوریتونو ته په پام سره به خدای حتماً دا ګناه راوبخښي!! خو لا به څو ورځي نه وې تېرې چي همدا سپک کار به ئې بیا او بیا تکرار کړ، دا په داسي حال کي چي له الله تعالی سره ئې ژمنه کړې وه چي د الله تعالی او د ده د دین په اړه به افتراء نه کوي، له ځانه به دروغجني فتواګاني نه ورکوي، دین به نه خرڅوي، الهي احکام به

د دنيوي اغراضو لپاره نه پېښوي، نه د کومي طمعي په وجه او نه د کومي وېري په وجه، او دا ټول په داسي حال کي چي دوی دغه الهي احکام په کتاب کي لوستلي او نورو ته ئې هم ورزده کړي. دا ئې هم په کتاب کي ترسترگو شوي وو چي څوک له داسي کارونو ځان وساتي د آخرت غوره کور به ئې په برخه شي!!

دا هغه ستره جفا ده چي له هر الهي کتاب سره شوې، دا هغه ستر ظلم دئ چي تل دين پلورونکو او ټگمارو مذهبي مشرانو له دين سره کړی، دا همغه فتنه ده چي تل په هغو قومونو کي راولاړېږي چي الهي کتاب د يوه ميراثي توکي په څېر ترلاسه کړي.

ÇÈ ûüÛïá $ô & B‹Ôçÿ $R] o4Á 9$(q5$%&r É »F2Â šc q3ÅJãûï%$r

الاعراف: ۱۷۰

او هغه چي په کتاب تمسک کوي او لمونځ اقامه کوي، يقناً چي د دغو مصلحينو اجر نه ضايع کوو.

په دې مبارک آيت کي د مخکنی ډلي په مقابل کي د يوې بلي ډلي يادونه شوې چي قرآن ئې د مصلحينو په نامه يادوي او دا ئې ځانگړتياوي گڼي:

- دوی په الهي کتاب تمسک کوي، په هر څه کي د دوی مستمسک د الله تعالی کتاب وي، په وينا، قضاوت او عمل کي، دا کتاب ئې هم خپل لارښود وي او هم نورو ته په همدې کتاب لارښوونه کوي.
- لمونځ اقامه کوي، هم خپلي اړيکي له الله تعالی سره ټينگوي او هم نور دې ته رابلي چي په لمانځه سره خپلي اړيکي له الله تعالی سره ټينگي کړي.

له دې مبارک آيت نه په ډېر وضاحت او صراحت سره معلومېږي چي د ټولني د اصلاح کار له دغو دوو لارو پرته له بلي لاري امکان نه لري، په الهي کتاب تمسک او د لمانځه اقامه، په کومي ټولني کي چي الهي کتاب هېر کړی شو، شا ته وغورځول شو، بل څه ته پرې ترجيح ورکړی شوه، جوماتونه ئې له معنوي پلوه

ویجاړ شول، امامت ئې د غلطو او دین پلورونکو خلکو په لاس کي پرېوت، هیڅکله به ښېرازه نشي، سمه ورځ به ئې په برخه نشي او د اصلاح هره هڅه به ئې بې نتیجې پاته شي.

له الله تعالی سره کړې ژمني ماتول

پر بني اسرائیلو یو په بل پسي مصیبتونه راغلي، د مصیبتونو په دوران کي ئې له الله تعالی سره د بندګۍ، اخلاص او صداقت ژمنه کړې، د تورات نازلېدو پر مهال ئې په دې کتاب د عمل کولو تعهد کړی خو هر ځل ئې خپلي ژمني او تعهدات مات کړي، قرآن فرمايي:

$Yÿqè Ôgÿ lqÿ%r ÿm Îöÿ äŠ Î ÿR ÿF $ Îgÿ Ï%r « $ÏM»ƒ$ «Î Nÿdÿ Ìøÿär Oÿ ß)»V‹Ï NÍ Ô ÿR $J Îû

ÇÊÎÎÈ Wÿ‹Î% žwÎ bqãZ ÏBsãÏ ù NÿdÌ ÿøÿ3 Î $hø ª!$ ìÎ 6Û @/ 7# ÿã النساء: ۱۵۵

نو د خپلو ژمنو د ماتولو په وجه او د الله پر آیتونو د دوی د کافرېدو په سبب او په ناحقه د پیغمبرانو د وژني او د دوی د دې وینا له امله چي زړونه مو په پردو کي دي، بلکي الله د دوی د کفر په وجه پرې مهر لګولی، نو ایمان نه راوړي مګر ډېر لږ.

په دغو مبارکو آیتونو کي د بني اسرائیلو هغو انحرافاتو ته ګوته نیول شوې چي الله پرې مواخذه کړل او له دردناک عذاب سره ئې مخامخ کړل:

- خپلي ژمني ئې ماتې کړې.
- د الله له آیتونو نه ئې انکار وکړ.
- د انبياءو د وژلو لپاره ئې ملا وتړله.
- د خپل ذهن زیږنده جعلي مذهب په نسبت ئې داسي ړوند تعصب پیل کړ چي د هغه په خلاف د هیڅ دلیل اورېدو ته تیار نه وو.
- په خپل کفر کي هغه ځای ته ورسېدل چي الله تعالی د دوی پر زړونو مهر

ولګاوو او د هدایت دروازې ئې پر مخ وتړل شوې.

همداراز د المائدې سورې په ۱۳ آیت کي فرمایي:

`ã Oî 6 ϊ$šc qèÿtã ϊϊ z«Å»% öNåκ/qè=è% $uΖù=yèy_r öΝåκ÷]»uΖ÷è9 öΝåκs)»sVÏiΒ ΝÍκÅÕø)tΡ $yϑÎ6sù

Wξ‹Î=s% žωÎ) öΝåκ÷]ÏiΒ 7πuΖÍ←!{ 4’n?tã ßìÎ=©Ütƒ ãΑ#“s? Ÿωur 4 ϵÎ/ (#ρãÅe2èŒ $£ϑÏiΒ $yàym (#θÝ¡nΣur (ϵÏèÅÊ#uθ¨Β

ÇÊÌÈ šúüÏΖÅ¡ósßϑø9$# =Ït䆆 ©!$# χÎ) 4 ôxxô¹$#ur öΝåκ÷]tã ß#ôã$$sù (öΝåκ÷]ÏiΒ المائده: ۱۳

نو د خپلو ژمنو د ماتولو په وجه مو ورټل او د دوی زړونه مو سخت کړل، کلمې له خپل خپل ځایه کږوي او له هغه څه ئې برخمن کېدل هېر کړل چي پند پرې ورکېدو او تل به د دوی له یوه او بل خیانته خبرېږې، مګر لږ ئې، نو ترې تېر شه او مخ ترې واړوه، بې شکه چي الله داسي محسنین خوښوي.

په دې مبارکو آیتونو کي د یهودانو څو هغو خصلتونو ته ګوته نیول شوې چي الله تعالی د همدې په سبب ورټل او زړونه ئې ورسخت کړل، د همدې په وجه د هر چا له لوري رټل شوي او هر څوک په سپکه سترګه ورته ګوري او د همدې له امله له الهي هدایته محروم شوي:

- خپلي ژمني ماتول.
- هغه لارښووني شا ته غورځول چي د پیغمبرانو علیهم السلام په لاس ئې په برخه شوې وې.
- پرله پسې خیانت، له دوست او دښمن سره، له الله تعالی او د ده له بندګانو سره.
- دا خیانت پکي عام شوی، له لږو پرته ټول پرې اخته شوي.

له دوی سره په معامله کي د څو لارښوونو توصیه کېږي: د دوی له کړو وړو سترګي پټول، مخ ترې اړول او ښېګڼه ورسره کول، دا ځکه چي الله تعالی ښېګڼې او نېکان خوښوي.

همدراز فرمایي:

Ÿ̈ ¹ qãb ŷìnÎ ª! $•B $B šc qãÜ)ƒr ¾ìnÉ‹B ‰e/ .`B «! $%ôã bqàÒ)Zƒ ûïÏ%©!$r

ÇËÎÈ í#$!$ãpS bl;r pè-9$$!$g 7í9rè Çú ötF$'Î bró‰Å¡øãr   الرعد:۲۵

او هغه چې د الله عهد له هغه وروسته ماتوي چې ژمنه ئې پرې کړې او هغه څه قطعه کوي چې الله ئې د وصلولو امر کړی او په زمکې کې فساد کوي، دوی ته لعنت دئ او دوی لره بد ټاټوبی دئ.

Ÿ̈ ¹ qãb ŷìnÎ ª! $•B $B bqãÜ)ƒr ¾ìnÉŠB ‰e/ .`B «! $%ôã bqàÒ)Zƒ ûïÏ%©!$

ÇËÐÈ šc rçÅ» , $$Ndè š• í9rè Çú ötF$'Î šc ró‰Å¡øãr   البقرة:۲۷

هغه (فاسقان) چې الهي ژمنې له ټینګولو وروسته ماتوي او هغه غوځوي چې الله ئې د وصلولو امر کړی او په زمکه کې فساد کوي، همدا دوی خاسر او تباه شوي دي.

له دې آیت نه په ډېر صراحت سره معلومېږي چې د فطري اړیکو شلول او هغه څه قطع کول چې الله ئې د وصلولو امر کوي، د هغو فاسقانو کار دئ چې له الهي هدایت او لارښووني نه محروم دي او د الله په کتاب د ایمان راوړو سعادت ئې نه په برخه کېږي او دا همغه مطلب دئ چې د بقرې د سورې په سر کې راغلی، او هغه دا چې د قرآن له لارښوونو نه هغه څوک ګټه اخیستی شي چې یو صفت ئې (د الصلوة اقامه) وي، لمونځ په حقیقت کې د اقامه صلوة تر ټولو ستره بېلګه ده، دا هم د انسان او الله ترمنځ او هم د انسانانو ترمنځ د اړیکو د مضبوطولو تر ټولو مؤثره او اغېزمنه ذریعه ده، د همدې لپاره الله تعالی د لمانځه ادا کولو لپاره د اقیموا الصلوة صیغه غوره کړې.

ç$ŝÎ Nã»Y•?#ä $B (räë Nŏí 7Ï#r ¼çR (þZßr ×@ ¼çR(. Nßg%öù Ÿ6gø$Z)GR Œ Îr

ÇÊÐÊÈ bqà)G? /ä3ª=è9 ìnŠÏ $B (räë$r   الاعراف: ۱۷۱

او کله چې مو غر پرې راپورته کړ، داسې لکه چې چترۍ وي او ګمان ئې وکړ چې

پرې راپرېوتونکی دئ، (ومو ویل:) هغه څه په زور سره (ټینګ) ونیسئ چې تاسو ته مو درکړ او هغه څه ئې په یاد کړئ چې په هغه کې دي، ترڅو مو ځان ساتنه په برخه شي.

دلته بني اسرائیلو ته خپلې هغه ژمنې ورپه یادوي چې د تورات د نازلېدو په مهال ئې کړې وې، دوی له الله تعالی سره په داسې حال کې ژمنه کړې وه چې لوی غر ئې پر سر داسې راپورته شوی وو لکه چترۍ، هره شېبه ئې ګمان کاوو چې غر پرې راپرېوځي، ژمنه ئې دا وه چې د الله تعالی په کتاب به کلکې منګولې لګوي او لاربښوونو ته به ئې تل پام کوي.

که له بني اسرائیلو نه په دې توګه ژمنه ترلاسه شوې وه، په نورو قومونو هم دې ته ورته حالات راځي، د مصیبتونو غرونه ئې پر سر سیورۍ وغوړوي، له سترو سترو ګواښونو او خطرونو سره مخامخ شي، په دې وخت کې الله تعالی ته مخه کړي، له ګناهونو نه د لاس اخیستو او په اخلاص او صداقت سره د الله تعالی د بندګۍ ژمنې کوي. په افرادو باندې هم دې ته ورته حالتونه راځي او همداسې له الله تعالی سره ژمنې او تعهدونه کوي.

\#ø šÆ Šê/ö ÿìîí ãM»)‹Ï §Gù Ÿ9ŝèÎ $g»Zôϑ Jør \#ø šú üÏ»=0 ó4 › qãΒ $R6ôã°rr

ûiïŸ‰Åøÿ ßJø9$# Ÿ@‹Î6y™ ôìÎ6®Ks? Ÿwr ôxÎ=ô¹ &r ’Îû Í_ôÿè=÷z$# šc rã dÏ hŠÅ¨ ó4 › qãΒ A$%r

ÇÊÍËÈ	الاعراف: ۱۴۲

او له موسی سره مو د دېرشو شپو ژمنه کړې وه او بیا مو په لسو نورو بشپړې کړې، چې په دې سره ئې د رب وعده بشپړې څلوېښت شپې شوې، او موسی خپل ورور هارون ته وویل: په قوم کې مې نیابت وکړه، د اصلاح په کار بوخت اوسه او د مفسدینو په لار مه ځه.

الله تعالی موسی علیه السلام وروغوښت چې د بني اسرائیلو د ژوند د چارو

تنظيمولو لپاره ضروري لارښووني او احكام وركړي، د دېرشو شپو لپاره غوښتل شوى وو، خو دا موده لس ورځې نوره هم اوږده شوه، موسى عليه السلام د تلو په مهال هارون عليه السلام خپل نائب وټاكو، هغه ته ئې سپارښتنه وكړه چي د اصلاح په كار بوخت وي او د مفسدينو په لار ولاړ نشي.

د قرآن داسي لارښوونو ته په پام سره به پيغمبر عليه الصلاة و السلام غزواتو ته تلو په مهال په مدينه كي خپل نائب ټاكلو، د تبوك جنگ ته د تلو په ورځ ئې غوښتل على رضي الله عنه د نائب په توگه وټاكي، په هغه باندي دا خبره گرانه تمامه شوه، نه ئې غوښتل له يوه ستر جهاد نه محروم پاته شي، پيغمبر عليه الصلاة و السلام ته ئې عرض وكړ چي آيا ما له ماشومانو او ښځو سره پرېږدې؟! پيغمبر عليه السلام ورته وويل: آيا نه غواړې زما لپاره داسي شې لكه هارون د موسى عليه السلام لپاره، مگر دا چي له ما نه وروسته پيغمبر نشته.

عن مصعب ابن سعد عن أبيه: أن رسول الله صلى الله عليه وسلم خرج إلى تبوك واستخلف عليا فقال أتخلفني في الصبيان والنساء؟ قال ألا ترضى أن تكون مني بمنزلة هارون من موسى؟ إلا أنه ليس نبي بعدي* رواه البخارى

متأسفانه ځينو شيعه وو په دغه حديث استناد كړى او ادعاء ئې كړې چي په دې سره على رضي الله عنه د پيغمبر عليه السلام ځاى ناستى ټاكل شوى او خلافت د ده مسلم حق وو!! د همدې لپاره د دوى ځينو ټول صحابه په دې دليل تكفير كړل چي تر على رضي الله عنه ئې نورو ته ترجيح وركړه، ځينو حتى على رضي الله عنه له اسلام نه په مخالفت متهم كړ او دا اعتراض ئې پرې وكړ چي ولي ئې پر خپل حق ټينگار ونه كړ، له نورو سره ئې بيعت وكړ!! دا ادعاء ئې د على رضي الله عنه له شهادت نه نږدې څلور سوه كاله وروسته وكړه. كه څه هم دا موضوع زموږ له اصلي بحث نه وتلې ده خو دا مناسب گڼو چي دغو جنابانو ته ووايو:

- څوك چي د صحابه وو اجماع نه مني هغه بايد دغه قرآن هم ونه مني چي نن

زموږ په لاس کي دئ، موږ خو په دې دليل دې قرآن ته د همغه قرآن په سترګه ګورو چي پر پيغمبر عليه الصلاة و السلام نازل شوی چي صحابه وو پرې اتفاق کړی!!

- صحابه هغه خلک دي چي د پيغمبر عليه السلام په لاس روزل شوي، تر هر چا زيات او ښه په قرآن پوهېدل، نه ځوک د قرآن په پوهي کي هغوی ته رسېدی شي او نه په اخلاص کي، دا دوی ول چي اسلام ئې د نړۍ ګوټ ګوټ ته ورساوو، موږ ته دا دين صحابه وو رارسولی، هغوی تر هر چا ښه پوهېدل چي د خلافت لپاره تر ټولو وړ او مناسب شخصيت څوک دئ، موږ د دوی پرېکړه د ابوبکر، عمر، عثمان او علی رضي الله عنهم په اړه عادلانه، اصوب او احسن ګڼو. ډېر ناپوه او په غرض او مرض مبتلا انسان به په دې اړه د دوی پرېکړه د اسلام او عدالت خلاف ګڼي.
- پيغمبر عليه السلام نور صحابه او تر علي رضی الله عنه مخکي او وروسته او څو ځلي د موقت نائب په توګه ګمارلي، ولي هغوی ته د ځای ناستي په سترګه نه ګورئ؟!

د الله تعالی د ليدو هيله

قرآن د دې قصې په ترڅ کي موږ ته هغه پېښه هم رايادوي چي موسی عليه السلام د طور په غره کي او له الله تعالی سره له تکلم وروسته دا هيله وکړه چي خپل رب په خپلو سترګو وګوري، فرمايي:

ÓÍ1•? `9 A$% š• øĵ öx̃R& þĩî & É ‘ A$% ¼çš“ ¼çJ=.r $ZĬ»)ŠÜĩ 4 › qã ä!` $Ξ9r

è7 f ü ¼çš“ 4@B $Ξ=ù ÓÍ1•? $ö¡ ù ¼çR$ 6 B §)GŠ$Ëîù è6 f ß$’‹ĵ öx̃R$ÇÅ9r

Aï& $Ξ&r š• øĵ MΘè š• Y» s öS A$% -$ù& $Ξ=ù $ZÈ ¹ 4 › qã §z r $y2 Š ¼ã#è_

ÇÎÈ ûüZBs03$ الاعراف: ۱۴۳

او کله چې موسی زموږ میقات ته راغی او رب ئې ورسره خبرې وکړې، وئې ویل: اې زما ربه! ما ته (ځان) راوښیه چې درته وګورم، وئې فرمایل: هیڅکله مې لیدی نه شې، خو دې غره ته وګوره، که په خپل ځای ثابت پاته شو، نو ته به مې هم حتماً وګورې، خو کله چې د ده رب د غره په لوري تجلي وکړه، ټوټې ټوټې شو او موسی بې سده پرېووت، کله چې راپه سد شو وئې ویل: پاکي تا لره ده، تا ته مې توبه ده او زه لومړنی مؤمن او باورکوونکی یم (د دې خبرې چې هیڅوک الله تعالی په خپلو سترګو نه شي لیدی)

دلته څو ډېرې اساسي او مهمې خبرې زموږ توجه جلبوي:

- الله تعالی له موسی علیه السلام سره تکلم او خبرې کړې، موږ د دې خبرو په کیفیت او څرنګوالي نه پوهېږو، دومره ویلی شو چې موسی علیه السلام دا خبرې اورېدلې دي او پرې پوه شوی.
- خبرې په داسې حالت کې شوې چې موسی علیه السلام خپل رب نه لیدو، د لیدو تمنا ئې کړې او الله تعالی ورته فرمایلي چې زما د لیدو توان او استعداد نه لرې، ستا په څېر یو انسان خو پرېږده ستر غر هم د الله تعالی د تجلي په وړاندې مقاومت نشي کولی، که دا غر زما د تجلي په وړاندې تم شو نو ته مې هم لیدی شې.
- کله چې الله تعالی د غره په لوري تجلي کړې غر ټوټې ټوټې شوی او موسی علیه السلام بې سده شوی.
- کله چې راپه سد شو وئې ویل: پاکي تا لره ده، تا ته مې توبه ده او زه لومړنی مؤمن او باورکوونکی یم، یعنی زما نه غلطي وشوه، ته تر دې ډېر لوړ یې چې انسان دې په خپلو کمزورو سترګو ولیدی شي، تا ته مې توبه ده، زه لومړنی کس یم چې دې نتیجې ته رسېدلی چې هیڅوک الله تعالی په خپلو سترګو نه شي لیدی.

د قرآن دا وینا او هغه هم د موسی علیه السلام د قصې په ترڅ کي د یهودانو او د بایبل د هغو پلویانو په خوله سخت سوک دئ چي د بایبل دا غلطه خبره مني چي د دوی ګڼ شمېر انبیاءو الله تعالی په خپلو سترګو لیدلی او ډوډۍ ئې ورسره خوړلې!!

دا آیت د ټولو هغو ټګمارانو ادعاء هم ردوي چي د (شهود) او (حضور) په نامه د الله تعالی د لیدو خبره کوي. که د موسی علیه السلام په څېر اولوالعزمه پیغمبر نشي کولی الله تعالی وګوري بل څوک به ئې څنګه ولیدی شي؟!

موسی علیه السلام لومړی او وروستی شخص دئ چي الله تعالی ورسره تکلم کړی او دا ئې په خپلو سترګو لیدلي چي نه غر او نه انسان د الله تعالی د تجلي په وړاندي مقاومت کولی شي.

د تورات ورکړه

بني اسرائیلو له آزادۍ وروسته یوه داسي لارښود کتاب ته ضرورت درلود چي د دوی فردي او اجتماعي ژوند تنظیم کړي، ښه او بد، حلال او حرام وروښیي، د کفر، شرک، نفاق او ایمان تر منځ پولي او نښي په ګوته کړي، د عدل او ظلم د تفکیک لپاره واضح او څرګند معیارونه په لاس کي ورکړي، د همدې لپاره موسی علیه السلام ته تورات ورکړی شو، لکه چي قرآن فرمايي:

`är 7 ç#ä $B õöü ‘ Ü=3Îr ÓÉ»™Í Ä $Z9$’?ã 7 çÿÜô $’Î) ß › qßJ»ƒ A$%

W«Å ö?r ¨ZàãqB ßó« è@à2 `B ç#q9F{ $’Î ¼ç9 $Yö Ÿ2 r ÇÍÍÈ ûïÌÅ±9$$šÆ ÏB

ÇÍÎÈ ûüÉÅ»ÿø$‘#Š öä3ƒÍ‘r'™ $kÈ ôm'Î (rä ë Ûƒ 7 Bqö ßÛr ,ç$)Î $dõöü ßó« è@3)

الاعراف: ۱۴۴-۱۴۵

وئې فرمایل: اې موسی! ما په خپلو رسالتونو او په خپل کلام سره تا ته پر خلکو

غوره والی درکړ، نو څه چې مې درکړل واېې خله او له شکرکوونکو څخه اوسه. او ده ته مو په (ډبرینو) تختو کې د هر څه (په اړه) موعظه او د هر څه (په اړه) تفصیلي لیکنه ورکړه، نو په قوت سره ئې واخله او خپل قوم ته سپارښتنه وکړه چې په غوره توګه ئې ترلاسه کړي، ژر به د فاسقانو ټاټوبی دروښیم.

دلته څو خبرې په پام کې ولرئ:

- الله تعالی خپل پیغمبر موسی علیه السلام هغو سترو پېرزوینو ته متوجه کوي چې د ده په برخه شوې وې: رسالت ئې ورپه برخه کړی وو او د ټولو انسانانو له منځه ئې یوزاې له ده سره په استثنائي او ځانګړې توګه تکلم کړی وو او ده ته ئې په لوحو کې لیکلې هدایات ورکړي وو.
- دا لوحې څو وې؟ په دې کې ټول تورات لیکل شوی وو که ځینې اساسي احکام ئې؟ په دې اړه په قرآن او د پیغمبر علیه الصلاة و السلام په احادیثو کې واضح ځواب نشو موندلی، د مفسرینو ګڼ اقوال نقل شوي، بایبل ئې دوه ډبریني لوحې ګڼي، چې لس احکام په کې لیکل شوي وو، یهودان او مسیحیان د بایبل لومړی برخې (عهد قدیم) ته د تورات په سترګه ګوري، خو څوک چې بایبل په دقت سره مطالعه کړي پوهېږي چې دا نه یوازې په موسی علیه السلام باندې نازل شوی تورات نه دئ، بلکې له خرافاتو او تناقضاتو ډک کتاب دئ.

بایبل د دغو لوحو په اړه لیکي: خدای موسی ته امر وکړ چې ... د عهد صندوق به د سَرْو (لمنځه) له لرګي جوړوئ، اوږدوالی به ئې ۱۲۵ سانتي متره، سور او لوړوالی ئې ۷۵ سانتي متره، منځ او بهر ئې په خالصو سرو زرو وپوښه او په ژۍ ئې د سرو زرو ګاره تېره کړه، د دې صندوق لپاره د سرو زرو څلور حلقې جوړې کړه، د صندوق څلور لاندنیو کونجونو سره ئې ونښلوه، ... د صندوق د وړلو لپاره د لمنځې د لرګي دوه دستکې په سرو زرو وپوښه او په حلقو کې ئې ننباسه، کله چې د صندوق جوړول بشپړ شي هغه دوه لوحې به درکړم چې قوانین او لارښووني مې په

کي ليکلې دي تر څو ئې په دې صندوق کي کېږدې. د صندوق سرپوښ به له خالص سرو زرو جوړوې، اوږدوالی ئې ۱۲۵ او سور ئې ۷۵ سانتي، دا سرپوښ د (رحمت تخت) دئ، ستاسو د گناهونو د کفارې لپاره!! د رحمت د تخت پر سر د فرشتې د شکل دوه مجسمې له سرو زرو نصب کړه، دا مجسمې داسي جوړي کړه چي د رحمت له تخت سره جوخت او نښتې وي، دواړه يوې بلې ته مخامخ او سترگي ئې د تخت په لوري او وزرونه ئې په تخت خواره وي، د رحمت تخت پر صندوق نصب کړه، بيا به زه هملته ملاقات درسره کوم او د دغو دواړو فرشتو له منځه به خبري درسره وکړم او بني اسرائيلو ته به اړيني لارښووني وکړم.!!

د دې خبرو په اړه د بايبل منونکو ته وايو:

- آيا ستاسو عقل دا خبره مني چي الله تعالی به موسی عليه السلام په داسي بېهوده کارونو گمارلی وي او د معبد په جوړولو کي د سرو او سپينو زرو او قيمتي ډبرو د کارولو امر به ئې کړی وي؟!! آيا د خدای له يوه مسکين او فقير بنده سره چي له لوږي او بيمارۍ مري، مرسته به غوره وي که د معبد د تزئين او ښکلا لپاره بې دريغه مصرف؟!! که دا تاسو ته پرېښودی شي نو ستاسو پرېکړه به څه وي، کوم ته به ترجيح ورکوئ؟!!
- آيا الله تعالی د تورات لوحې د دې لپاره لېږلې وې چي د سرو زرو په صندوق کي کېښودی شي که د دې لپاره چي د خلکو د ژوند لارښود وي او عمل پرې وشي؟ څنگه ممکنه ده چي موسی عليه السلام به تورات د سرو زرو په صندوق کي ردي؟!! قرآن خو موږ ته تورات د هغه کتاب په توگه معرفي کوي چي نسخې ترې جوړې شوې او په ولس کي خورې شوې (والطور وکتاب مسطور في رق منشور)، موسی عليه السلام خو د تورات له راوړلو سره سم له بني اسرائيلو نه په دې کتاب د عمل کولو ژمنه اخيستې وه، قرآن خو موږ ته وايي چي موسی عليه السلام دا لوحې هغه وخت لري وغورځولې چي وئې ليدل د ده قوم د سامري په لاس دوکه

شوی او د خدای په ځای ئې د سخوندر د مجسمې عبادت پیل کړی، تورات هم همدغه خبره کوي، له دې نه خو معلومېږي چې د موسی علیه السلام له نظره دا لوحې نه بلکې په دې لوحو کې لیکل شوي احکام مهم ول!! د ټولو جاهلو قومونو تاریخ په دې شهادت ورکوي چې دوی له خپلو سپېڅلو کتابونو سره همدا معامله کړې ده، هغه کتاب چې په لومړي سر کې د دوی د نېکو او صالحو پلرونو لپاره لارښود کتاب وو، خو ورو ورو ترې لرې شوي، د کتاب لارښوونې ئې هېرې کړې، په جامو کې ئې نغښتی، په لوړ طاق کې ئې اېښی او د تبرک وسیله ئې ترې جوړه کړې، هندوانو او سیکانو له خپلو هغو مذهبي کتابونو سره چې سپېڅلې ئې ګڼي همداسې وکړل، په درمسال کې ئې کېښود، په ګڼ شمېر جامو کې ئې پټ کړ، خوا ته ئې عطر شیندي، خوشبویه لرګي دودوي، بوزی ورته وهي، د برکت ترلاسه کولو لپاره ئې تر خوا تېرېږي او تعظیم ئې کوي!! مسلمانانو د جهل او انحطاط په دوران کې له قرآن سره همدا معامله وکړه، هغه کتاب چې د یوه ستر سیاسي، اجتماعي او اقتصادي انقلاب لارښود وو، د ژوند د هري پېښې په اړه به مسلمانانو هغه ته رجوع کوله، د خپلې هري پوښتنې ځواب به ئې له قرآنه غوښت، هره شخړه به ئې په قرآن حلوله، د هري قضیې په اړه به ئې د قرآن لارښوونه او پرېکړه وروستۍ پرېکړه ګڼله، هغه کتاب چې په نړۍ کې ئې ستره او ژوره تبدیلي راوسته، له خورو ورو قومونو نه ئې یو ستر او سرلوړی متحد امت جوړ کړ، د ظالمانو په ضد ئې مظلومان پاڅون ته وهڅول، اقتدار ئې له ظالمانو واخیست او مظلومانو ته ئې وسپارو، دوه ستري امپراطورۍ ئې په زوال محکومې کړې، خو آیا پوهېږئ چې څو پېړۍ وروسته، تش په نامه مسلمانانو له دغه لارښود او انقلابي کتاب سره څه وکړل؟!! هغه ئې هېر کړ، یوازې د تبرک وسیله ئې ترې جوړه کړه، په جامو کې ئې ونغاښتو، د تعظیم او احترام په نامه ئې د خپلې خونې په داسې طاق کې کېښود چې تر ټولو لوړ وي او د هیچا لاس نه وررسي، هغه وخت به ئې له لوړ

ځایه راکوزاوو چې غوښتل ئې د لوړې لپاره لاس پرې کېږدي!!

بایبل بل ځای لیکي: کله چې موسی د سینا په غره کې وو خدای ورته هغه لوحې ورکړې چې په خپلو گوتو ئې لس احکام په کې لیکلي وو!! خو د سینا په غره کې ئې ځنډ وکړ... خلک هارون ته راغلل چې پاځه او موږ ته خدای جوړ کړه چې زموږ لارښوونه وکړي... هارون ورته وویل: د سرو زرو هغه گاڼې ما ته راوړئ چې ستاسو د مېرمنو، لوڼو او زامنو په غوږونو کې دي، خلکو دا کار وکړ... هارون ټولې ویلې کړې، په یوه قالب کې ئې واچولې او سخوندر ئې ترې جوړ کړ، کله چې خلکو سخوندر ولید چیغې ئې کړې: اې بني اسرائیلو! دا ستاسو هغه خدای دئ چې له مصره ئې راوایستئ!! هارون د دې صحنې په لیدو سره د سخوندر مخې ته د قربانۍ ځای هم جوړ کړ او وئې ویل: سبا د خدای لپاره جشن نیسو!! سبا خلک سهار وختي پاځېدل، د سخوندر په وړاندې ئې د سوزولو او سلامتۍ قرباني وړانده کړه، کښېنستل... ښه ډېر خوراک څښاک او د بې حیايۍ کارونه ئې وکړل... خدای موسی ته وویل: په تلوار لاندې ولاړ شه چې ستا قوم فاسد شوی... پرېږده چې د خپلې غصې اور پرې بل کړم... او ټول ووژنم... خو موسی وویل: خدایه! ولې پر خپل قوم دومره غصه یې؟ سوال کوم چې خپله غصه پرېږده او د خپل قوم له مجازاته تېر شه!! ... خپله هغه لوړه درپه یاد کړه چې ابراهیم او اسحاق ته دې ویلي وو: په خپل ذات لوړه کوم چې ستاسو اولاد به د آسمان د ستورو په څېر بې شمېره کړم!! ... نو له دې کبله خدای له خپل تصمیم نه تېر شو!! ... نو موسی له غره راکوز شو... او هغه دوه ډبریني لوحې ئې په لاس کې وې چې په دواړو خواوو ئې (خدای په خپل لاس) لس احکام لیکلي وو... کله چې پنډغالي ته رانږدې شو، شور او ځوږ ئې ترغوږ شو... سترگې ئې پر طلایي سخوندر ولگېدې چې خلک ئې مخې ته په نڅا او خندا بوخت دي... داسې غصه شو چې لوحې ئې تر غره!! لاندې وغورځولې او ټوټې ټوټې شوې... بیا ئې طلایي سخوندر په اور کې ویلې کړ، وئې

ټکاوو او د هغه دوړې ئې پر اوبو وشيندلې او دا اوبه ئې پر بني اسرائيلو وڅښلې!!! ... هارون ته ئې وويل: ولې دې له قوم سره دا جفا وکړه؟.. د پنډغالي په دروازه کې ودرېدو او غږ ئې کړ: څوک چې د خدای پلوي وي زما خوا ته دې راشي... د لاوي ټول ټبر د ده خوا ته راغونډ شو... ورته وئې ويل: خدای امر کوي چې توري ترملا وتړئ، د پنډغالي له يوه سره تر بل سره ولاړ شئ، خپل ورور، دوست او ګاونډی ووژنئ...لاويانو اطاعت وکړ او په دې ورځ درې زره اسرائيليان ووژل شول... موسی لاويانو ته وويل: تاسو ثابته کړه چې د خدای د خدمت وړ ياست... نو خدای به تاسو ته برکت درکړي!!!... موسی خدای ته وويل: دې قوم لويه ګناه کړې، خو ته ئې وبخښه او يا خو زما نوم له خپل کتابه محوه کړه!! خدای ورته وويل: ستا نوم به ولې محوه کوم... چا چې ګناه کړې هغه ته سزا ورکوم...خدای د هغه بُت د لمانځنې له امله پربني اسرائيلو لويه بلا نازله کړه چې هارون جوړ کړی وو!! بيا خدای موسی ته وفرمايل: دا قوم هغې سيمې ته بوځه چې شات او شيدې په کې بهېږي!!! خو زه به په دې سفر کې ستاسو په منځ کې نه وم، ځکه چې سرکش يئ... ممکن په لارې کې مو هلاک کړم!! که يوه شېبه ستاسو په منځ کې پاته شم نو تاسو حتماً وژنم... تر څو چې ستاسو په اړه وروستۍ پرېکړه کوم هر ډول ګاڼې او جواهرات له ځانه لرې کړئ...)

که څه هم د دې وينا جمله جمله غلطه ده او هر عاقل انسان ئې په غلطۍ پوهېږي، خو د بايبل د هغو منونکو لپاره چې دا کتاب ئې له غور نه پرته منلی او هره وينا ئې ورته مقدسه برېښي، څو وضاحتونه ضروري ګڼو:

- آيا الله تعالی زموږ په څېر دئ چې د څه ليکلو لپاره بايد قلم په لاس کې واخلي او په خپلو ګوتو څه وليکي؟!! د الله تعالی په اړه داسې وينا خو يوازې هغه څوک کولی شي چې نه ئې پېژني او په يوه کمزورې او محتاج انسان ئې قياسوي، راشئ د بايبل دا ضعيفه وينا د قرآن له جامع او کاملې وينا سره مقايسه کړئ چې

فرمايي:

ÇÑËÈ ãaqãŠù `ä¼ãq9 Aqà)/ b& $«ø© Š#'& !ŒÎ) ÿnçãöD& $JR̈Î) يس: ۸۲

يقيناً چې د ده کار له دې پرته بل څه نه دئ چې کله د کوم څه اراده وکړي نو ورته وايي: وشه، نو هغه (له ځنډه پرته ترسره) کېږي!!

- که په رښتيا دا د سرو زرو سخوندر ډوله بُت او د هغه مخې ته د قربانۍ ځای هارون جوړ کړی وي، نو تر ټولو سخته سزا خو بايد ده ته ورکړی شوې وی!! دا څنګه موسی عليه السلام د نورو د وژلو امر کوي، هغه هم له پوښتنې او ګوېږنې پرته او د پنډغالې له يوه سره تر بله سره د ټولو د وژلو امر، او هارون عليه السلام ته نه يوازې کومه سزا نه ورکوي بلکې دی او زامن ئې د معبد د ساتونکو او پالونکو په توګه پرېږدي او پرېمانه امتيازات ورته مني؟!!!
- آيا ستاسو عقل او ايمان دا مني چې الله تعالی به داسې پرېکړه کړې وي چې يوه ډله به توري له تېکو راباسې او د پنډغالې له يوه پلوه به تر بله پلوه پورې درومي او چې څوک مخې ته ورځي، که ئې ورور وي، که دوست، که ګاونډی، نو وژني به ئې؟!! پرته له دې چې وګوري د سخوندر عبادت ئې کړی وو که نه، د وژلو وړ دئ که نه؟ د عقل، عدل او دين تقاضا خو دا ده چې يوازې مجرم ته سزا ورکړی شي او يوازې بُت لمانځونکي مجازات شي!! که دا د پټو سترګو وژنه وی نو ولې به له شپږو لکو نه يوازې درې زره وژل کېدل؟! په کار خو دا وه چې په داسې عام قتل کې د وژل شوو شمېر ډېر زيات وی، که د بايبل دا خبره رښتيا وي چې درې زره وژل شوي نو بيا خو د دې معنی دا ده چې يوازې مجرمان وژل شوي. متأسفانه زموږ ځيني مفسرين هم د دغو اسرائيلي رواياتو تر اغېز لاندې تللي او د بايبل دا غلطه او بې بنسټه وينا ئې د قرآن د دې مبارک آيت په تفسير کې رااخيستې.
- هر عقلمن انسان په دې پوهېږي چې د معبد د سينګارولو لپاره سره او سپين

زر کارول او مجاور ته ئې د نفیس ټوکر جامې جوړول او قیمتي ډبري ئې په سینه بند او ملابند کي کارول یوازي د ټګمارو مذهبي مشرانو کار کېدی شي، په اسلام کي نه خاصه مذهبي طبقه شته، نه ئې خاص امتیازات، نه ئې خاصه تبعیضي او امتیازي جامه، نه ئې په قربانیو او صدقاتو کي خاصه برخه، اسلام موږ ته وایي ټوله زمکه مسجد دئ، په هر ځای کي د الله تعالی عبادت کولی شئ، امام په خپله غوره کړئ، هغه امام مه نیسئ چي پر امامت اجوره غواړي، مسجد به مو ساده وي او له سینګارولو به ئې ډډه کوئ، د لمانځه په مهال به امام له مقتدیانو نه په لوړ ځای نه ودرېږي. او دا همغه خبره ده چي د بایبل لیکونکي سهواً لیکلې وه: د قربانۍ ځای له خاورو جوړ کړئ، که ډبره کاروئ نو مه ئې تراشئ، تراشلې ډبري له ما سره نه ښایي!! په معبد کي زینه هم مه جوړوئ، خو هغه د انجیل په دغي خبري کي تحریف کړی او دا ئې پرې اضافه کړې: داسي نه چي له دغو زینو د پورته تلو په مهال مو عورت بربنډ نه شي...د بایبل لیکونکی دې ته نه دئ تیار چي ووایي: زینې د دې لپاره مه جوړوئ چي د الله تعالی په وړاندي یو برابر ودرېږئ!!

- آیا ستاسو عقل دا خبره مني چي موسی علیه السلام به په بني اسرائیلو له اېرو ډکي اوبه څښلې وي؟! ولي به ئې دا بېهوده او بې معنی کار کاوو او د دې ګټه څه وه او څه معنی ئې درلوده؟! قرآن د بایبل دا وینا ردوي او فرمایي چي بني اسرائیلو د سوزول شوي بُت په اېرو لړلې اوبه نه وې څښلې بلکي د دې بُت مینه ئې څښلې وه!!

ﮊqãJõ"$ ¨ρ§Œâ Nà6 »Z¢#ä $B ﮊrää ‘qÜ9$$Nà6 %qù $Zèù‘r Ñä)»V‹Ë $Rõ {&ŒÎr

Nà2 ãΝåÍ $J¡ ø♯ @è Nüì¹ïà6 Î ÿ@ó Èè$Nàg Î qè ’Î ﮊqçÒó $Zǒ Á ãr $Zèìœ ﮊq$%

ÇÒÈ šú üΖÏΒs÷B Oçä bÎ Nà6ãJ ƒÎ ýϑÎ البقرة: ۹۳

او چي کله مو ستاسو ژمنه درنه واخیسته او د طور غر مو ستاسو له پاسه رااوچت

کړې، (او ومو ویل:) په هغه څه منګولي کلکې ولګوئ چې تاسو ته مو درکړی او غوږ شئ، وئې ویل: غوږ شوو خو سرغړونه کوو او د خپل کفر په سبب ئې سخوندر په زړونو کي ننه ایستی شو، ووایه: که تاسو مؤمنان یاست دا ایمان خو مو په ډېرو بدو شیانو ګماري!!

یعني دوی په داسې حالت کي له الله سره کړې ژمني ماتې کړې چې د طور غر ئې د سر له پاسه وو، په همدغه وخت کي ئې په ژبه د منني او اطاعت الفاظ وو خو په زړونو کي ئې د عصیان هوډ او اراده، له همدې تعهد نه وروسته ئې جعلي معبود غوره کړ، دوی ته ویل شوي: چې د کفر په سبب د سخوندر مینه ستاسو د زړه تل ته کوزه شوه، که ستاسو دا ټول ناوړه اعمال د کوم ایمان په حکم او د کومي عقیدې له مخي وي نو دا خو ډېر کرغېړن ایمان او بده عقیده ده چې په داسې بدو کارونو مو ګماري.

- آیا ستاسو ایمان دا اجازه درکوي چې د بایبل دا خبره ومنئ: موسی وویل: خدایه! ولي پر خپل قوم دومره غصه یې؟ سوال کوم چې خپله غصه پرېږده او د خپل قوم له مجازاته تېر شه!! ... خپله هغه لوړه درپه یاد کړه چې ابراهیم او اسحاق ته دي ویلي وو: په خپل ذات لوړه کوم چې ستاسو اولاد به د آسمان د ستورو په څېر بې شمېره کړم!! ... نو له دې کبله خدای له خپل تصمیم نه تېر شو!! یعني دا چې خدای غصه وو، پرېکړه ئې دا وه چې بني اسرائیل هلاک کړي، خپله مخکنۍ ژمنه ئې هېره وه... موسی علیه السلام خپله ژمنه ورپه یاد کړه نو ځکه له خپل تصمیم نه منصرف شو!!
- آیا ستاسو عقل دا خبره مني چې الله تعالی به په خپلي وینا کي دومره مبالغه کړې وي او ویلي به ئې وي: دا قوم هغي سیمي ته بوځه چې شات او شیدې په کي بهېږي!!! شمېر به ئې د آسمان د ستورو په اندازه کړم!!

بایبل د (لس فرمانونه) تر عنوان لاندي لیکي: خدای له موسی سره خبري

وکړې او دا احکام ئې ورکړل: (زه خدای، ستا خدای یم، همغه خدای چې ته ئې له اسارت او غلامۍ وژغورلې. له ما پرته به دې نور خدایان نه وي، د ځان لپاره هیڅ بُت د حیوان، مارغه او ماهي په څېر مه جوړوه، د هغه په وړاندې مه په گونډه کېږه او عبادت ئې مه کوه، دا ځکه چې زه خدای ستا خدای یم، غیور خدای یم، څوک چې له ما سره دښمني وکړي سزا ورکوم، دا سزا به د دوی د زامنو تر درېیم او څلورم پوښته پورې ورکول کېږي!! خو څوک چې له ما سره دوستي کوي او زما احکام پر ځای کوي، تر زر پوښته به پرې رحمت کوم!! ... زما له نومه غلطه استفاده مه کوه، که په بې احترامۍ سره زما نوم یاد کړې یا د درواغو قسم پرې وخورې مجازات کوم دي، ... د سبت (شنبې) ورځ په یاد لره او سپېڅلې ئې گڼه... په دې ورځ به هیڅ کار نه کوئ... دا ځکه چې خدای په شپږو ورځو کې آسمان، زمکه او... راپیدا کړل او په اوومه ورځ ئې له کاره لاس واخیست... نو ده دا ورځ د استراحت ورځ ونوموله...د پلار او مور احترام کوه ترڅو دې عمر اوږد شي... قتل مه کوه، زنا مه کوه، غلا مه کوه او درواغ مه وایه، د بل د مال او ناموس طمع مه کوه، د خپل گاونډي د مریي، وینځې، غوایي، خره او مال د لاس ته راوړو هڅه مه کوه.) ... کله چې بني اسرائیلو رعد و برق او له غره نه د لوخړو پورته کېدا ولیده او د شپېلۍ غږ ئې واورېدو ووېرېدل او ولړزېدل او له غره نه لرې ودرېدل او موسی ته ئې وویل: ته د خدای خبرې واوره، موږ ته ئې ووایه موږ اطاعت کوو، خدای دې مخامخ له موږ سره خبرې نه کوي ځکه وېرېږو چې وبه مرو!!! موسی ورته وویل: مه وېرېږئ... خدای د دې لپاره راکوز شوی چې تاسو ته خپل قدرت وښیي تر څو له دې وروسته ترې ووېرېږئ او گناه ونه کړئ!!... نو بیا خدای له موسی وغوښتل چې بني اسرائیلو ته ووایه: تاسو ولیدل چې څنگه مې له آسمانه له تاسو سره خبرې وکړې!!! نو له دې وروسته د سرو او سپینو زرو نه ځان ته بُتان مه جوړوئ او عبادت ئې مه کوئ... ما ته چې د قربانۍ کوم ځای جوړوئ باید له خاورې

جوړ شوی وي، د خپلو څارويو نه چي کومي سوځېدونکې قرباني او د سلامتۍ هديې وړاندي کوئ نو دلته ئې قرباني کوئ، ... که مو غوښتل چي د قربانۍ ځای له ډبرو جوړ کړئ نو دا ډبري (د ځتک په څېر) وسايلو سره مه ماتوئ او مه ئې تراشئ،... داسي ډبري زما د قربانۍ له ځای سره نه ښايي!! د قربانۍ د ځای لپاره زينه هم مه جوړوئ، داسي نه چي له دغو زينو د پورته تلو په مهال مو عورت بربنډ نه شي...)

دلته د بايبل ليکونکي ته څو پوښتني راجع کېږي:

- په دې کي هيڅ شک نشته چي په تورات کي به د الله تعالی لومړی لارښوونه دا وه چي له الله جل شأنه پرته بل معبود نشته، د انسان، حيوان، مارغه او بل څه بُت به نه جوړوئ او عبادت به ئې نه کوئ، دا د هر الهي دين اساسي او لومړنۍ خبره ده، خو د بايبل له منونکو پوښتنه کوو چي تاسو د بايبل د دغي څرگندي او پرېکنده وينا په خلاف ولي عيسى عليه السلام په الوهيت کي شريک کړی؟ ولي مو د ده او د مريمي عليهما السلام مجسمې جوړي کړې، ټولي کليساوي مو په دغو مجسمو ډکي دي؟ ولي مو د فرشتو مجسمې د رحمت د صندوق پر سر جوړي کړې؟!! دا ولي ستاسو کشيشان د د دغو مجسمو په وړاندي په گونډه کېږي، عبادت ئې کوي او مرسته ترې غواړي؟!! د بايبل د وينا معنى خو دا ده چي چا له الله تعالى سره څوک يا څه شريک کړ، د هغه مجسمه ئې جوړه او د هغه په وړاندي په گونډه شو له الله تعالى سره ئې دښمني کړې، داسي دښمني چي الله تعالى به ده او د ده درې او څلور پوشته ته سزا ورکوي!!
- خو د بايبل دا خبره د دين له بنيادي اساساتو سره ټکر کوي چي خدای تر درې څلور پوشته خپل دښمن ته سزا ورکوي او تر زر پوشته خپل دوست په خپل رحمت او پېرزوينو نازوي!! دا باور او نظر هم د ديني اصولو او باورونو خلاف دئ او هم د عدل او عقل خلاف، ولي به عادل خدای يو چا ته د پلار او غور نيکه په جرم سزا ورکوي؟!! او ولي به د غور نيکه په خاطر د ده کړوسيانو ته نېکه بدله ورکوي

که څه هم د الله تعالی د پېرزوینو او رحمت مستحق نه وي؟!! که داسي وی نو د آدم علیه السلام په زر پوشته اولاد به د الهي رحمت سیوری غوړېدلی وو، خو بایبل په خپله اعتراف کوي چي د آدم علیه السلام په تېرو شپېتو پوشته کي ډېر د الله تعالی له رحمته محرومه او په الهي عذاب اخته شوي!!! د بایبل د ادعاء په اساس خو باید د نوح علیه السلام، ابراهیم علیه السلام، موسی علیه السلام او نورو پیغمبرانو علیهم السلام په زر پوشته کي د الله تعالی د لعنت او عذاب مستحق اولاد نه راپیدا کېدو!!

- الله تعالی په اونۍ کي یوه ورځ د دې لپاره د تعطیل او رخصتۍ ورځ نه ده گرځولې چي ده په خپله عالم په شپږو ورځو کي پیدا کړ او اوومه ورځ ترې وزگار شو او آرام ئې وکړ!! الله تعالی عالم پیدا کړی او له پیدا کولو وروسته ئې د دې عالم چارې په خپل واک کي نیولې، د عالم تر پیدا کولو د دې عالم ساتل او پالل که گران کار نه وي نو آسان خو په هیڅ صورت کي نه دئ، قرآن فرمایي چي الله تعالی هم خالق دی او هم ئې ټولواک، مالک او حاکم، د آسمانونو او زمکي له پیدا کولو وروسته ئې د دې عالم د پاچایۍ پر عرش استوی وکړه او د مالک الملک په توگه ئې د عالم د ادارې، ساتني او پالني واگې په خپل اختیار کي واخیستې او په دې سره د بایبل د دغې غلطي وینا تردید شوی چي الله تعالی په انسان قیاسوي، ستومانه کېږي او استراحت ته ضرورت لري!! د انسان لپاره په اونۍ کي یوه ورځ د عبادت لپاره مختص شوې، د یهودانو لپاره هفته، د مسیحیانو لپاره یکشنبه او د مسلمانانو لپاره جمعه، پر مسلمانانو د جمعې لمونځ فرض شوی، په دې ورځ به ټول په جومات کي راغونډېږي، په جماعت سره به لمونځ کوي او د جمعې د ورځې هغه خطبه به اوري چي د امام او د هغه د نائب له لوري ورکول کېږي او په هغې کي د تېري اونۍ ټولي مهمي او اساسي مسئلې څېړل کېږي. په دې ورځ به یوازي د لمانځه لپاره خپل کارونه متوقف کوي، له لمانځه وروسته خپل کارونه د نورو ورځو

په څېر کولی شي!! د بايبل ليکونکي ته وايو: که د اونۍ آخري ورځ د عبادت لپاره ټاکل شوې وي نو آخري ورځ خو جمعه ده نه هفته!! که دا وروستۍ ورځ وګڼو نو تاسو ولي د يکشنبې ورځ د تعطيل ورځ منئ؟!! د بايبل کومه خبر د منلو ده؟

- د بايبل ليکونکی له يوې خوا دا ادعاء کوي چې خدای د اور لمبو او لوخړو کي د غره پر سر راکوز شو... او له بلي خوا ليکي چې خدای د موسی له لاري بني اسرائيلو ته وويل: تاسو وليدل چې څنګه مي له آسمانه له تاسو سره خبري وکړې!!! نو له دې وروسته د سرو او سپينو زرو نه ځان ته بُتان مه جوړوئ او عبادت ئې مه کوئ... دې تناقض ته څه ځواب وايي؟ په دې مهال خدای په آسمان کي وو که د غره پر سر ورېځو او لوخړو کي؟!!
- که الله تعالی تاسو ته دا ويلي وي چې ما ته د قربانۍ کوم ځای جوړوئ بايد له خاوري جوړ شوی وي، د خپلو څارويو نه چې کومي سوزېدونکې قربانۍ او د سلامتۍ هديې وړاندي کوئ نو دلته ئې قربانۍ کوئ، ... که مو غوښتل چې د قربانۍ ځای له ډبرو جوړ کړئ نو دا ډبري (د ښتک په څېر) وسايلو سره مه ماتوئ او مه ئې تراشئ،... داسي ډبري زما د قربانۍ له ځای سره نه ښايي!! نو تاسو ولي خپل معبد او د عهد صندوق له څو زره کيلو ګرامه سرو او سپينو زرو او ... جوړ کړی؟!! الله تعالی خو تاسو ته ويلي چې د قربانۍ ځای له خاورو جوړ کړئ، که له ډبرو ئې جوړوئ نو ډبري به نه تراشئ... او دا د ټولو جاهلو قومونو بد عادت دئ چې معبدونه ئې له معنوي لحاظه وران وي خو ظاهر ئې ډېر ښايسته او مزين، ډېر قومونه به وګورئ چې له بې وزلو او غريبو دوکه شوو ديندارانو د شکرانو او صدقو په نامه؛ سره او سپين زر راغونډوي او د قبرونو پر سر ستري ستري بنګلې جوړوي او دروازې ئې په سرو او سپينو زرو ورته سينګاروي!! که د الله تعالی د خوښي له معبد سره تراشلې ډبري هم نه ښايي نو د سرو زرو دروازې او په سرو زرو پوشل شوی د عهد صندوق به څنګه خوښوي؟!! زموږ عظيم الشأن قرآن خو فرمايي چې

چا سره او سپین زر ذخیره کړل او د الله تعالی په لاري کي ئې خرڅ نه کړل او له مسکینانو او فقیرانو سره ئې له مرستي ډډه وکړه، د قیامت په ورځ به ئې تندی، اړخ او شا د همدغو سرو او سپینو زرو په سکو داغل کېږي!!

- آیا ممکنه ده چي الله تعالی خپل بنده په دې مأمور کړي چي څاروي د دې لپاره ذبح کړي چي بیا ئې وسوزوي؟!! د دې په ځای چي غوښه ئې د الله تعالی بې وزلو، وږو او نیستمنو بندگانو ته ورکړي د قربانۍ په ځای کي ئې وسوزوي؟!! آیا هیڅ عاقل انسان به داسي دین ومني چي خلک په داسي بېهوده او له عقل او انصاف نه لري امورو باندي مکلفوي؟!

- د بایبل دا خبره هم ډېره مسخره او خندونکې ده چي وایي: خدای وفرمایل: د قربانۍ په ځای کي زینې هم مه جوړوئ، دا ځکه چي کېدی شي پر زینو د ختلو په مهال ستاسو عورت بربنډ شي!!! ښایي په اصلي انجیل کي ویل شوي وي چي معبد باید پوړ پوړ نه وي، ټول باید د الله تعالی په وړاندي یو برابر ودرېږئ، نه دا چي ځیني لوړ او ځیني ټیټ، او دا همغه لارښوونه ده چي اسلام ئې موږ ته کوي، خو د بایبل لیکونکي دا خبره تحریف کړې او له هغې ئې داسي مسخره خبره جوړه کړې!!

د پیغمبرانو او عدالت غوښتونکو وژل

بني اسرائیلو یوازي د پیغمبرانو علیهم السلام په تکذیب بسنه ونه کړه، بلکي د هغوی او د هغوی د صادقو او عدالت غوښتونکو پلویانو په وژلو ئې لاس پوري کړ، لکه چي قرآن فرمایي:

šc qè)ŷƒr 8Y m Îöî `¿ŠÎ)Y9$ šc qè)ŷƒr «!$ÏM»tƒ$«Î šc rãàÿõƒ ûïÏ%©!$ b)

ÇËÊÈ AŠÏ9& A>#x‹yèÎ Od÷ŽÅe³t7sù Ä¨$Z9$ šÆÏB ÅÝó¡É)ø9$Î šc rãBù'tƒ šúïÏ%©!$

آل عمران: ۲۱

يقيناً هغه کسان چې د الله په آيتونو کافران کېږي او د الله پېغمبران په ناحقه وژني او له خلکو نه هغه کسان هم وژني چې د عدل کولو امر کوي، نو د دردناک عذاب زېرى ورکړه.

هغه کافران چې د الله له آيتونو نه انکار کوي، د الله د پېغمبرانو په مخالفت کې هغه ځاى ته رسي چې د دوى د وژلو لپاره ملا تړي او آمرين بالقسط وژني، هر څوک چې د ظلم خلاف غږ اوچت کړي او عدالت ته بلنه ورکړي، دوى ئې وژني، ځيني له دې انکار او د پېغمبرانو او آمرين بالقسط له وژلو نه دا طمع لري چې په دې سره به خپل مخالفين وځپي او د دوى اقتدار ته ورپېښ گواښونه به ختم کړي او د دوى د رياست او قيادت بقاء او دوام به تضمين شي او ځيني نور ئې دا کار په دې هيله او گومان کوي چې په دې سره له خپل (حق مذهب) نه دفاع کوي، الله به ترې راضي شي او جنت به ئې په برخه شي!! خو دوى ته د دوى د دې کاذب او غولوونکي انتظار او هيلي خلاف د دردناک عذاب زېرى ورکړه، دوى دي مطمئن وي چې د خپلو هيلو د ترسره کېدو زېرى به هيڅکله وانه وري.

šú ïÎÂ§ »R¯ Æ Ë 3 Oß9 $Br í•Å F$r $‹R‰9$ † î Ó0ãèJã‌ MÜÎm ûïÎ‰$š• í»rè

ÇËÈ   آل عمران: ٢٢

دوى هغه دي چې عملونه ئې په دنيا او آخرت کې حبط او تباه شوي او هيڅ مرستندوى ورته نشته.

نه به په دنيا کې له دې عمل نه څه ترلاسه کړى شي او نه په آخرت کې او نه به داسي څوک ومومي چې په دنيا او آخرت کې ئې له خپل شوم عاقبت نه وژغوري، دوى هيڅ مرستندوى نه لري، هيڅوک ئې له زړه نه او په اخلاص سره مرسته نه کوي، که نن ډېر د دوى د مرستي او حمايت تيزې په سينه وهي او د دوى لپاره لاس تړلي ولاړ دي، چې د رښتيا ورځ راشي، نو يو کس به هم د دوى مرستي ته

راوړاندي نه شي او مرسته به ئې ګټه وورنه رسوي.

له (ĺ•Åƒ$ $‹R‰9$ † Î óğèJã‹ MÜîm) نه معلومېږي چي د دوی ځينو له دې علومو نه دنيوي اهداف درلودل او ځينو ئې اخروي هيلي او طمعي.

د کتاب په ځينو برخو عمل او په ځيو نه عمل

دا هم د بني اسراسيلو يو بل انحراف وو چي قرآن ئې په دغو آيتونو کي په دې توګه بيانوي:

Nãéšï «! $É »FÅ2 4Î bqãã‹ôãÉ »GÅ6 $$`Ì $YŠÅR (qè?ré&ú ïÏ%©!$’<Î •?s? óOs9r&

ÇËÈ bqàÊÌ÷èB Nèdr óOßg÷YÏiB ×,ƒÌsù 4’̄<uqtGtƒ §NèO óOßg oY÷•t/ آل عمران: ۲۳

آيا هغو ته دې پام نه دئ چي د کتاب څه برخه ورکړی شوې، د کتاب په لوري بلل کېږي ترڅو د دوی ترمنځ پرېکړه وکړي، خو يوه ډله ئې ډډه کوي، په داسي حال کي چي عمداً اعراض کوونکي وي.

دلته د دوی د علماءو په هکله بحث شوی، هغه چي د کتاب په څه برخي پوه شوي، د کتاب څه محدود او لږ علم ئې په برخه شوی، خو کله چي د الله کتاب ته د خپلو شخړو او منازعاتو د حل و فصل لپاره بلنه ورکړی شي او کله چي ورته وويل شي چي د الله په کتاب عمل وکړئ، له دې اعراض کوي او مخ اړوي.

$B OÎgÏƒÏŠ ’Î Nèd¡îr ;N ŠrßŠèB BYƒ& wÎ â$Y9$ $Y¡¡ J? `9 (qä$% óOßR’Î 7ÏºŒ

ÇËÍÈ šc rçŽtIøÿ (qçR$Ÿ2 آل عمران: ۲۴

دا د دې لپاره چي وايي: مونږ ته به له څو شمېرلو ورځو پرته (د دوزخ) اور راونه رسېږي، خپلو افتراءاتو په خپل دين کي دوکه کړل.

دوی د دې لپاره د الله کتاب شا ته وغورځاوو او په هغه ئې عمل کول پرېښود

چې گومان ئې کولو جنت د دوی لپاره پیدا شوی او دوی د جنت لپاره، دوزخ ته به نه ځي مگر څو محدودي ورځي، دا د دوی ټگمارو مذهبي مشرانو ورته ویلي وو، هغوی دې خبري ته مذهبي رنگ ورکړی وو، هغوی ورته ویلي وو چې دا خبره د الله په کتاب کي راغلې، دا په روایاتو کي راغلې، پېغمبر دا خبره کړې، دغو افتراءاتو وغولول، په خپل دین له پوهېدو ئې عاجز کړل او په هغه له عمل کولو نه ئې بې پروا کړل.

همدا راز قرآن فرمايي:

brãg»à? Nšdì»ƒĩ `B NåZB $Z/ìù bqã_ì÷ør Nà|¡ àR& šc qè=çFø)s? ÏäIwàs¯» yd NçFRr& §NèO

Nà6 øã ¹Sé qèr Nèd¯» yê 3 •»™é Näqè ƒ bÎ)r È°r ‰ãèø9$#r ÉOøOM}$$Î/ Nìgø‹n=

@èyf `B âä!#t“y_ $Jù ‹Ù èt7Î šc rãàõ3s?r É=»tGÅ3ø9$# ÇÙ èt7Î/ bqãZÏB÷sçGùs& 4 NgãZ#•‚z]

É>#x‹yèø9$# ©‰x©r& #’n<Î) brŠ–tãJ Ïpyr ‰ÉÉ‹Ì9$# tPöqtƒr ($u‹÷R‘‰9$# Ío4qu‹ysø9$# ’Îû Ó“÷“Åz žwÎ) Nà6ZÏB

Ÿxù (Íotá‹Åzy‚ø9$$Î/ $u‹÷R‘‰9$# no4qu‹ysø9$# (#ãruŽtIô©$# šúïÏ%©!$# y7Í´¯»s9'ré& ÇÑÎÈ bqè=yJ÷ès? $£Jtã @@Ïÿ»tóÎ/ ª!$#$Br

ÇÑÏÈ brçŽ|ÇZãƒ öNèd Ÿwr Ü>#x‹yèø9$# ãNåk÷]tã ß#¤ÿsƒä† البقرة: ۸۵-۸۶

بیا تاسو همغه یاست چې یو بل وژنئ او خپله یوه ډله له خپل کور کلي باسئ، د دوی په ضد په گناه او تېري کي د (تېري کوونکو) مرسته کوئ او که د اسیرانو په څېر درته راشي نو فدیه ئې ورکوئ، حال دا چې د دوی ایستل دربانديي حرام دي، آیا د کتاب په یوې برخي ایمان راوړئ او په بلي برخي ئې کافران کېږئ؟! او له تاسو نه چې هرڅوک دا کار وکړي، نو سزا ئې په دنیا کي له سپکاوي پرته بل څه نه ده او د قیامت په ورځ به د شدید عذاب په لور گرځول کېږي او الله له هغه څه چې تاسو ئې کوئ غافل نه دی. دا همغه خلک دي چې دنیوي ژوند ئې د آخرت په بیه وپېرو، نو نه به عذاب ترې سپک کړی شي او نه به ئې مرسته وشي.

د خپل قوم پر بې وسه او بې وزلو به ئې ظلمونه کول، له خپل کور کلي نه به ئې ايستل، د دوی د وينو له تويولو ئې هم ډډه نه کوله، خو چې کله به د بل په لاس کې اسير پرېوتل نو د هغوی د ژغورنې لپاره به ئې بسپنې راټولولې، دا کار به ئې د خپل قومي تعصب په اساس کولو خو هغه ته به ئې ديني او مذهبي رنگ ورکاوو، نو ځکه الله تعالی هغوی ته فرمايي: آيا د کتاب په يوې برخې ايمان راوړئ او په بلې برخې ئې کافران کېږئ؟!

دلته دا خبره هم د زيات دقت وړ ده چې په کتاب عمل او نه عمل ئې په کتاب له ايمان او کفر سره مترادف گڼلی، د دې معنی دا ده چې په کتاب د ايمان لومړنی او اساسي غوښتنه پر هغه عمل کول دي، په کتاب د هغه چا د ايمان ادعاء دروغجنه ده چې عمل ورباندې نه کوي.

دا آيت موږ ته دا هم راښيي چې د يوه ديندار ولس د ذلت او سپکاوي ستر عامل دا وي چې د کتاب پر يوې برخې عمل کوي او بله ئې شا ته غورځوي.

همدا راز موږ ته راښيي چې د الله کتاب وېشل، په يوې برخې ئې عمل او بله ئې شا ته غورځول د هغه چا کار دئ چې دين په دنيا پلوري، دوی به په دنيا او آخرت کې له الهي عذاب سره مخامخ وي، هيڅ څه به ئې له دې عذاب نه ونه ژغوري، هيڅوک او هيڅ څه به ئې مرسته ونشي کړی.

دين پلورنه

د دوی علماءو دين پلورنې ته مخه کړه، د دنيا لپاره ئې دين پلورلو، فتواگانې به ئې خرڅولې، هره فتوی به ئې د دنيوي اغراضو لپاره وه، د حکامو په گټه به ئې فتواگانې ورکولې، خو سره له دې به ئې طمعه دا وه چې خدای به ئې وبخښي!! قرآن په دې اړه فرمايي:

[illegible]

þi‰. Aï& {þçqã? Ÿwr Ná3èB $Jÿ $]ÿìÁ ä àMø"R& $JÎ {qãB#är ÇÍÈ Èbqç7dö‘$$ ‘ »ƒÎr

ÇÍÈ Èbqà)?$$ ‘ »ƒÎr WxŠÎ% $YK0 ÓÉf$«Î {rçŽtô@ Ÿwr ¾ïhÎ البقرة: ۴۰-۴۱

اې د اسرائيل زامنو! زما هغه نعمتونه درپه ياد کړئ چې پر تاسو مې پېرزو کړل او له ما سره په کړو ژمنو وفا وکړئ ترڅو زه له تاسو سره په خپلو ژمنو وفا وکړم او يوازې له ما ووېرېږئ. او په هغه څه ايمان راوړئ چې ما نازل کړی، له تاسو سره د شته (کتاب) تصديقوونکی او لومړی انکار کوونکی او کافر ئې مه کېږئ او زما آيتونه په لږه بيه مه پلورئ او يوازې له ما نه ځان ساتنه او وېره ولرئ.

له دې مبارکو آيتونو نه معلومېږي چې:

- د ديندار قوم لومړني انحرافات درې دي: د الهي پېرزوينو او نعمتونو هېرول او ناشکري، له الله سره په کړو ژمنو کې بې وفايي او له الله تعالی پرته له بل چا وېره درلودل.
- د الله ژمني مشروطې دي؛ هلته به ترسره کېږي چې ته له الله سره په خپلو کړو ژمنو وفا وکړې.
- د دين لومړني او تر ټولو خطرناک دښمنان هغه دين پلورونکي دي چې دين په ډېره ارزانه بيه خرڅوي، د دې په ځای چې دوی د هر واقعي ديني تحريک لومړني موئيدين او حاميان وي، برعکس تل به گورئ چې دين خرڅوونکي دکاندار علماء په لومړي خط کې د ديني تحريکونو مقابله کوي، دښمن به ئې په ډېره کمه بيه اخلي او په لومړي خط کې به ئې د واقعي علماءو او ديندارانو په ضد جنگوي.

o4‡Á 9$$(qß3Šï&r ÇÍÈ bqçè? Nç‡R&r ¨,s$$(qß6?r @ÜÛ»72$$ Y s$$(qÝî6ù Ÿwr

ÇÎÈ ûüèÏL°9$$ìB (qã.öêr o4.‘9$$(qêär البقرة:۴۲-۴۳

او حق له باطل سره مه خلطوئ، (باطل ته د حق جامه مه وراغوندئ) او حق مه

پټوئ، په داسې حال کې چې پوهېږئ. او لمونځ قائم کړئ او زکات ورکړئ او له رکوع کوونکو سره رکوع وکړئ.

دوی به کله په خپلو غلطو توجیهاتو سره حق ته د باطل جامه وراغوندي او کله به باطل ته د حق او که په خپلو غلطو او دروغجنو توجیهاتو په دې موفق نه شول چې باطل حق ثابت کړي او حق باطل، نو حق به پټوي، دا کار په داسې حال کې کوي چې پوهېږي حق کوم دئ او باطل کوم، په ناپوهۍ سره دا کار نه کوي، د غرض او مرض په وجه ئې کوي، اخیستل شوي او استخدام شوي، د خپل مزد او اجورې په مقابل کې دا کار کوي، مزد ئې هم ډېر کم: کومه چپنه، کومه سپینه پګړۍ، یو نس مړۍ او حتی یوازې یو شاباش.

په دې مبارکو آیتونو کې د بې لارو او منحرفو دین خرڅوونکو علماءو څو نورې ځانګړتیاوې بیانېږي:

- له الله سره ئې تعلق ضعیف او کمزورې وي،
- لمونځ ئې یا پرېښی او یا له حقیقي روح نه عاري او په شکلیاتو لګیا وي،
- د دې په ځای چې زکات ورکړي د زکات ترلاسه کول ئې عادت شي،
- له عام ولس سره ئې هم اړیکې سستې شي، له نورو سره یو ځای عبادت هم پرېږدي.

د همدې لپاره دوی ته د دغو څو خبرو امر شوی: لمونځ وکړئ، زکات ورکړئ او له نورو رکوع کوونکو سره یو ځای رکوع وکړئ، ستاسو د ټولو انحرافاتو علاج په همدې کې دئ.

ÇíÎÈ bqèÉ? Ÿ ù& =»GÅÅ$bqè? NÇR&r NÅ ¡ ÿR& bö¡ Y?r ÎÍÊ ¨ $Y9$bräÇÙ?&

البقرة:۴۴

آیا خلک په ښېګنو ګمارئ او خپل ځان هېروئ، په داسې حال کې چې تاسو کتاب

لولئ! آیا تعقل نه کوئ؟

په ریاء او نفاق اخته شول، نورو ته ئې د خیر خیرات ورکولو او احسان او نېکي کولو بلنه ورکوله خو ځان ئې هېر کړی وو، په داسي حال کي چي دوی باید تر نورو زیات نېک عمل درلودی او د الله په لار کي ئې تر هر چا زیاته قرباني ورکولی، دا ځکه چي دوی خو په کتاب د پوهېدو دعوی کوي او ځان ته عالم او د الله د کتاب حامل او د پېغمبرانو وارث وایي!!

د قرآن د وینا له مخي د بني اسرائیلو د زوال دور هغه مهال پیل شو چي دوی د الله تعالی کتاب شا ته وغورځاوو، د دنیا لپاره ئې دین ته شا کړه، له الله تعالی سره ئې اړیکي وشلېدې، له جهاده ئې لاس واخیست، دین ئې په ارزانه بیعه خرڅ کړ، د حق او باطل، حلال او حرام توپیر په کي ختم شو، د نفسي اغراضو لپاره ئې حق پټ کړ، عبادات ئې په شکلي مراسمو بدل شول، اصلي مسایل ئې هېر کړل او پر فرعي مسایلو ونښتل، د هغه لمانځه په اړه ئې اهمال او بې پروایي پیل شوه چي له یوې خوا د انسان تعلق او رابطه له الله تعالی سره ټینګوي او له بلي خوا د انسان تعلق له انسان سره، د سپېڅلو اهدافو لپاره د قربانۍ جذبه په کي وځپل شوه، ځای ئې حرص، طمعي او بخل ته تش شو، د آخرت او اخروي مکافات او مجازات په اړه ئې تصورات او انګېرني مشرکانه او جاهلانه او د دین د مبانیو او اساساتو په خلاف شوې، په دې باور شول چي کېدی شي د بل د مټ په زور او د شفاعت په طفیل له محاسبې معاف شي، له عذابه وژغورل شي او جنت ئې وړیا په برخه شي!! د تېر شوو صالح شخصیتونو لمن نیول او د دوی شفاعت ته طمعه کول ئې کافي وګڼل، د فتحي او غلبې په وخت کي مغرور او متکبر شول، په انتقام اخستلو ئې لاس پوری کړ، د ترحم، عاطفی، انکسار او خضوع په عوض په دوی کي لویي، تکبر او غرور راپیدا شو، د هجرت او جهاد د ستونزو په وړاندي ئې صبر او ثبات له لاسه ورکړ، نه ئې د الله تعالی پر وعدو باور پاته شو او نه ئې له وعید او انذار نه وېره، د الله

تعالی له احکامو ئې سرغړاوی وکړ او له الهي آيتونو نه ئې د انکار لار غوره کړه، کفر، عصيان او بخل هغه پراو ته ورسول چې انبياء په قتل ورسوي، د انبياءو وارثين (آمرين بالقسط) ووژني، په دوی کې ديانت او مذهب د مليت شکل غوره کړ، د دې پر ځای چې هم ئې عقايد او افکار له الهي دين نه خړوبه شي او هم ئې د ژوند تګلاره د دين په رڼا کې وټاکل شي، په عکس ئې دين په يوه قومي دود او عنعنې بدل شو، او د يوه ملي پيوند بڼه ئې غوره کړه، په دوی کې د سپېڅلو ورځو، مقدساتو او شعايرالله احترام ختم شو، علماءو ئې د الله تعالی دين تحريف کړ، د حکامو په ګټه ئې پر حق پرده واچوله، حق او باطل ئې سره خلط کړل، علاوه له تلبيس او کتمان څخه، د ځينو لپاره دين په دکان بدل شو، خاصه مذهبي طبقه په کې راپيدا شوه چې هم ئې جامه له نورو بېله او هم امتيازات تر نورو زيات، د دين په نامه ئې له خلکو نه شکرانې او نذرانې ترلاسه کولې!! عوام ئې په غرضي او مرضي ملايانو او مشايخو پسي ولاړل، له دين نه بې خبره شول، له دين نه چې په څه پوهېدل هغه يوازې څه هيلي وې او څه ګمانونه، هيلې ئې دا چې دوزخ ته به نه ځي مګر څو ورځې او ګمانونه ئې دا چې د دې او د هغه لمن نيول او شفاعت ته ئې طمعه درلودل به ئې جنت ته رسوي!! په دوی کې خپلمنځي جګړې هغې پوړې ته ورسېدې چې د کمزورو ژوند په کې خوندي نه وو، بې وزلي به ئې له کور کلي شړل، په هغوی ئې له هيڅ ظلم او تېري نه ډډه نه کوله، له خپل مؤمن به کتاب سره ئې معامله داسې شوه چې د کتاب په هغې برخې به ئې عمل کولو چې په هغې د عمل له لارې ئې څه دنيوي ګټه ترلاسه کوله او هغه برخه به ئې شا ته غورځوله چې له دوی نه ئې د قربانۍ او حق ته د غاړه اېښودو غوښتنه کوله، د الله دين ئې تجزيه کړ، د کتاب په يوې برخې ئې د ايمان او په هغې د عمل کولو دعوی کوله او د بلې برخې په نسبت ئې د کفر او انکار لار غوره کړه، په پای کې ئې د خدای کتاب په بشپړه توګه شا ته وغورځاوو، داسې لکه چې هغوی په هيڅ نه پوهېدل او په

ځای ئې سحر او جادو، فال او تعویذونو ته پناه یووړه، د الله تعالی د بندګۍ په ځای د خپل نفس او هوی او هوس بندګان شول، له هري هغي بلني سره ئې مخالفت کولو چي د دوی له هوی او هوس سره ئې تصادم کاوو، دا مخالفت به ډېر ځلي هغه پړاو ته ورسېدو چي د الله تعالی او حق لوري ته بلونکي او داعیان او آمرین بالمعروف ئې یا تکذیبول او یا وژل، په دوی کي له مرګ نه وېره، له ژوند سره ژوره او افراطي مینه راپیدا شوه، که څه هم دا به له ذلت او سپکاوي نه ډک ژوند وو، دا هغه اساسی او مهم عوامل وو چي دوی ئې له ذلت او سپکاوي سره مخامخ کړل.

د قائد څو ورځنی غیابت او په ټګمار مشر پسي تلل

عظیم الشأن قرآن فرمایي چي موسی علیه السلام د تورات راوړلو لپاره د طور غره ته ولاړ، لا څو ورځي نه وې تېري شوې چي په دوی کي د سامري په څېر جهل او شرک ته بلونکی راپیدا شو، دوی ته ئې د سخوندر په بڼه کي بُت جوړ کړ، د هغه خوا ته دېره شول او هغه ئې د معبود په توګه ونیو، له سرو او سپینو زرو جوړ شوی سخوندر ئې معبود شو او هغه ئې د خدای او بنده تر منځ واسطه او وسیله وګڼلو!! قرآن فرمایي:

šc qßî ß Nç r ¾ÍÏ‰è/ .`ÏB @ó Ïèø9$# ãä ƒ$# ÇÊÈ \#ø `šè/ ‘ # qã $Rô ãr Øj r

ÇÊÈ brãã ô Nä3ª è9 7 Ï9ºŒ Ï‰è/ .`ÏB Nä3 Yã $Rqøÿ ã ÇÊÈ   البقرة: ۵۱-۵۲

او بیا هغه وخت چي موسی ته مو د څلوېښتو شپو وعده ورکړه، بیا تاسو په ظالمانه توګه سخوندر (د معبود په توګه) ونیو. خو له دې سره سره مو تاسو ته عفو وکړه ترڅو شکر وکړئ.

د بني اسرائیلو او د هر جاهل قوم یوه ستونزه دا ده چي د صالح مشر او زعیم

په شته والي کي په سمه لار راشي، خو چي هغه ترې لږ يوې خوا ته شي، په بې لاري او منحرف مشر راغونډ شي او سمه لار پرېږدي، بني اسرائيل خو داسي وو چي د موسى عليه السلام د دعوت په نتيجه کي ئې نه يوازي په الله ايمان راوړ، بلکي په دې لار کي د کړاوونو او ستونزو گاللو او له مصر نه هجرت ته هم چمتو شول، خو چي څو ورځي موسى عليه السلام ميقات ته ترې ولاړ، د سامري په شا و خوا راغونډ شول، په هغه پسي ئې اقتداء وکړه او د هغه په وينا (سخوندر) ته په سجده پرېوتل، دوى د ځارويو او بوده وو په څېر دي، شپون ئې په هر لوري بيولى شي. د دوى دا جرم د سختي نيوني وړ وو، که موسى عليه السلام نه وى، هغه دروغجن معبود ئې نه وى نسکور کړى او سامري ئې نه وى مجازات کړى، نو د الله ستر عذاب به ورباندي نازلېدو، خو الله تعالى د همدې په وجه ورته عفو وکړه. د دې نعمت تقاضاء خو دا وه چي تاسو تل د الله شاکر بندگان وئ او هيڅکله مو د شرک او عصيان لار نه وى غوره کړې.

لکه چي گورئ دلته قرآن؛ شرک د ظلم په نامه ياد کړى، د دې په وړاندي بايد لږ توقف وکړو او وگورو چي دا ولي؟ او دا شرک د چا په اړه او څنگه ظلم دئ؟ دا چي انسان د خپل عقل او شعور په خلاف، داسي څه او څوک له الله تعالى سره په الوهيت او ربوبيت کي شريکوي او د الله تعالى تر څنگ د هغه ستاينه او لمانځنه کوي، دعاء ورته کوي او مرسته ترې غواړي چي بې وسه او ناتوانه مخلوق دئ، نه څه پيدا کولى شي، نه کومه گټه رسولى شي او نه کوم ضرر دفعه کولى شي، دا په خپل عقل او شعور ستر ظلم دئ، دا چي الله تعالى ته مختص صفات د ده مخلوق ته منسوبېږي دا د الله تعالى په اړه ستر ظلم دئ. هغوى د موسى عليه السلام په څېر د ستر پيغمبر او د خپل ناجي لار پرېښوده او د مکار او ټگمار سامرى په لومي کي ونښتل، سامري له سرو او سپينو زرو داسي سخوندر ورته جوړ کړ چي مخصوص غږ به ترې پورته کېدو.

قرآن موږ ته وايي چې له سرو او سپينو زرو بُت جوړول د سامري کار دئ!! واقعاً چې د سرو زرو معبد او معبود جوړل د هغو ټګمارانو کار دئ چې د سامري په څېر وي!! هيڅ واقعي خدای پالونکی به په دې راضي نه شي چې د الله تعالی په نامه دې له غولېدلو عوامو نه سره زر ترلاسه شي او هغه دې په داسې مواردو کې مصرف شي، واقعي الهي دين هغه دئ چې خلکو ته وايي: د الله تعالی د بې وزلو بندګانو مرسته وکړئ، شتمنۍ مو د خير په کارونو کې، د وږو په مړولو کې، د بربنډو په پټولو کې، د بيمارانو په تداوي کې او د مسکينانو په لاس نيوي کې ولګوئ، سره او سپين زر مه ذخيره کوئ، چا چې ذخيره کړل ځای ئې جهنم دئ!!

له مصر نه له وتلو او د آزادۍ له لاس ته راوړلو وروسته، بني اسرائيل يوه داسې لارښود کتاب ته اړ وو چې د دوی فردي او اجتماعي ژوند تنظيم کړي، الله ورته تورات ولېږو، چې هم ضروري احکام او قوانين پکې وو او هم د ښه او بد د پېژندو او د مفيد او مضر تر منځ د فرق کولو او تفکيک روښانه او څرګند معيارونه، د همدغه کتاب په ترڅ کې دوی ته حکم وشو چې د سامري په متابعت او له سخوندر نه ځان ته په معبود جوړولو سره مو ستر ظلم او جفا کړې، د دې لوی جرم د جبران لپاره بايد په يوه ستر جهاد لاس پورې کړئ. ځيني ګناهونه داسې وي چې په يوازې توبې سره ئې الله تعالی نه بخښي، د توبې قبلېدل ئې شرائط او لوازم لري، د بني اسرائيلو دا ګناه دومره ستره وه چې د توبې قبلېدا ئې په دې مشروط شوې وه چې وسله به اخلي او د هغو کسانو په خلاف به جهاد اعلانوي چې د شرک لار ئې غوره کړه او سخوندر ئې ځان ته معبود کړ. له دې نه معلومېږي چې په ځينو حالاتو کې يوازې ګناه کوونکی نه بلکې د ګناه ليدونکی به هم کفاره ورکوي. د هغو بني اسرائيلو لپاره چې د سخوندر د لمانځني مخنيوی ئې نه وو کړی دا کفاره وټاکل شوه چې د مشرکانو په ضد به وسله وال جهاد پيل کوي. د دې مبارک آيت واضح او څرګنده معنی همدا ده، په نورو آيتونو سره هم د دې

وضاحت شوی، لکه څنګه چې په بل آیت کې دې ته ورته الفاظ داسې راغلي: "ولاتخرجون انفسکم من دیارکم": خپل ځانونه (یعني خپلوان مو) له خپلو کورونو مه شړئ، او ورپسې د دې تشریح داسې شوې: "وتخرجون فریقاً منکم من دیارهم": او خپله یوه ډله له خپلو کورونو باسئ، دا ښیي چې له "فاقتلوا انفسکم" نه مراد دا دئ چې د خپل قوم همغه مشرک کسان ووژنئ. خو د بایبل د غلطي وینا تر اغېز لاندې ځینو د انفسکم نه مراد خپل ځان وژل اخیستی!! د بني اسرائیلو دا ګناه د هغو افغانانو ګناه ته ورته ده چې د روسانو په ضد له جهاد نه وروسته امریکایانو ته تسلیم شول او پر خپل هېواد ئې د دوی سلطه او د دوی په لاس تپل شوې حکام ومنل. پرون ئې د خدای پالونکو مجاهدینو د ملګرتیا او د الله تعالی د بندګۍ دعوی کوله خو نن ئې د ډالرو د بُت په وړاندې سر ټیټ کړی او د امریکایانو تر قوماندې لاندې د خپل ولس په ضد جنګېږي!!

د قرآن په نورو آیتونو کې دا بهیر په دې توګه انځور شوی:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ÇÌÈ “ Ìþ |MŽÁ èù& ÇŒ èÎ®žv& ÇÌÈ {þÊ |3ç‘ 6Î 7 èZB $B ãrãg»ƒ A$% ÇÌÈ

Óí/ ûü÷/ |M%ß Aqà? b& ÌMŠÈz ’ÎÞ ÚÅÛî ÿVr ÓÉó‹Ï õè¿Û ÿV PãZöÎ A$%

ß9 $JÎ ßŽŸÇ0 A$% ÇÎÈ “‘ ÌÜ»¡»ƒ š• ‡ÕÖ { $Jù A$% ÇÌÈ ’Íþ% ó è6r ß9r @ƒãÂ•öÎ

’Í M9§™ š• Ì°‹Ÿ2 r $gè7Yù ÉqÏŠ9$Ì0& ôÏB ŽÒ6 ÌMÒ6)ù ¾ìÎ ‡rçÇöÎ

79 bÎr ¨$¡B ÿV Aqà? b& ÌóŠs9$’Î 79 c ßù ó dß$ü A$% ÇÌÈ ÓÅøR

ÓÎê ¼çr%hs ãß© $yZÌ%æ ìøã |MùB “Ì%$ 7ÿ»9Î #‹Î öÏR$ ¼çy-ß `©#%ãqB

@à2 ìÅr qè žvÎ m»9Î w “Ì%$ª! $Ñãß»9Î $JRÎ ÇÐÈ $ÿó Éš$’Î ¼çÿÅYZ9

ÇÑÈ $Jù ãó« طه : ۸۵-۹۸

وئې فرمايل: يقيناً چي له تا وروسته مو ستا قوم په آزمېښت کي واچاوو او سامري دوکه او بې لاري کړل، نو موسی خپل قوم ته غصه ناک او افسوس ناک ستون شو، وئې ويل: اې زما قومه! آيا الله د غوره وعدو ژمنه نه وه درسره کړې، آيا (د وعدې دا) موده درباندي اوږده شوه، يا ومو غوښتل چي د خپل رب غضب درباندي راپرېوځي، نو ځکه مو زما له وعدې تخلف وکړ، وئې ويل: موږ په خپلي خوښي او واک سره ستا له وعدې څخه نه يو په شا شوي، خو د هغه قوم د گاڼو پېټي راپه شا شول، نو ومو غورځول او سامري هم وغورځول، نو سخوندر ته ورته مجسمه ئې ورته راوايسته چي رمباړه ئې وه او وئې ويل: دا ستاسو او د موسی معبود دئ او (حق خبره ئې) هېره شوه، آيا دې ته ئې نه کتل چي هيڅ خبره نه ورگرځوي (د خبري ځواب نه شي ورکولی) او نه دوی ته د کومي گټي واک لري او نه د څه تاوان، او يقيناً چي هارون تر دې د مخه ورته ويلي وو: اې زما قومه! يقيناً چي په دې سره وآزمويل شوئ او ستاسو رب خو له شکه پرته هماغه رحمن رب دئ، نو زما

متابعت وکړئ او زما د امر اطاعت وکړئ، وئې ویل: تر هغه به ئې تل اعتکاف کوو چې موسی راوګرځي، وئې ویل: اې هارونه! څه شي له دې منع کړې چې دوی دې بې لارې وموندل او زما اطاعت دې ونه کړ؟! آیا زما له امره دې سرغړاوی وکړ؟ وئې ویل: اې زما د مور بچیه! تر ږیرې او تر سر مې مه نیسه، زه له دې ووېرېدم چې ته به (راته) ووایې: په بني اسرائیلو کې دې تفرقه راولاړه کړه او زما د وینا خیال دې ونه کړ، وئې ویل: اې سامرې! ستا څه حال وو؟ وئې ویل: هغه څه مې ترسترګو شول چې د نورو ترسترګو نه شول، نو د پیغمبر له آثارو مې یو موټ ترلاسه کړل، بیا مې وغورځول، نفس مې همدا راته ښایسته کړ، وئې ویل: نو درومه او ستا لپاره به د دنیا په ژوند کې دا ویل وي چې: لاس مه راوړئ او تا ته داسې نېټه ټاکل شوې چې ترې شا ته کېدا دې نشته او خپل هغه معبود ته دې وګوره چې پرمخې ئې خوا ته پرېوتی وې، خامخا به ئې وسوزوو، بیا به ئې د ایرو په څېر په سیند کې وشیندو، خبره دا ده بله نه ده چې ستاسو معبود هغه الله دئ چې له ده پرته بل معبود نشته، علماً ئې په هرڅه احتواء کړې.

ګورئ چې قرآن (طلایي بُت) جوړول د (سامري) کار ګڼي، موږ ته د ټولو طلایي معبودانو او معبدونو حقیقت بیانوي او لارښوونه راته کوي چې که چېرې تاسو ته داسې معبد او معبود په نظر درشي چې له سرو او سپینو زرو جوړشوی نو پوه شئ چې د دې په جوړولو کې حتماً د کوم سامري لاس وو!! قرآن موږ ته سامري او د هغه ځانګړتیاوې داسې معرفي کوي: تر عامو خلکو ئې پوهه او بصیرت نسبتاً زیات دئ، یعني شیخ او ملا دئ، هم خلک ورته د پوه په سترګه ګوري او هم په خپله ځان تر نورو پوه ګڼي، د پیغمبر له لارښوونو، شعارونو او علومو نه ئې هم څه برخه ترلاسه کړې، خو په نیمې لارې کې ئې ټول شا ته غورځولي، نفس دوکه کړی او د خلکو غولولو ته ئې هڅولی. یعني د شرک بنسټ د هغو ټګمارو مذهبي مشرانو په لاس اېښودل شوی چې د پیغمبر له آثارو او د دین له ویناوو ئې څه

برخه درلوده، خو دا ئې شا ته غورځولي او د خلکو د دوکه کولو لپاره ئې ملا تړلې، د سرو زرو بُت ئې ورته جوړ کړی، هغه هم په خپله د دوی له ګاڼو او پيسو او ورته ويلي ئې دي: دا ستاسو رب دئ او په دې توګه ئې خلک د الله تعالی په ځای د (سخوندر) عبادت ته چمتو کړي!! ښايي بې مناسبته به نه وي چې د مطلب د مزيد توضيح لپاره يوه قصه رانقل کړم، له يوه دوست سره له ناګمان نومي سيمي نه پېښور ته راتلم، په لاري کي مي د جونګي بابا په نامه لوحه ترسترګو شوه، پوښتنه مي وکړه چي جونګی بابا څوک وو؟ مور خو د اوښ بچي ته جونګی وايو، هغه راته وويل: څو کاله مخکي دلته د سړک په غاړه يو مړی وموندی شو، ناپېژاندو کسانو وژلی وو، کوچی وو، اوښه ورسره وه، خوا ته ئې پر زمکه چو وه، خلک راغونډ شول اوښه ئې ټومبله خو هغه له خپله ځايه نه خوځېده، په همدې حال کي چي د خلکو ګڼه ګوڼه زياتېده، يو ملنګ راغی، دا صحنه ئې ولېده او په يوې ګوښې کي ئې خپل څادر وغوړاوو او غږ ئې کړ: واچوئ د جونګي بابا په نامه، خدای مو وبخښه واچوئ د جونګي بابا په نامه!! مړی همدلته ښخ او هغه ملنګ ئې مجاور شو او ورو ورو زيارت پرې جوړ شو!! ډېر زيارتونه د جونګي بابا په څېر جوړ شوي!! ځيني ئې د ملنګانو په لاس او ځيني ئې د ملکانو او پاچايانو په لاس!! دواړو د خلکو د غولولو او شکولو لپاره دا کار کړی.

کله چي بني اسرائيل له مصر نه وتل، د لاري په اوږدو کي د داسي قوم خوا ته تېر شول چي بُتان ئې درلودل، دوی هم له موسی عليه السلام نه وغوښتل چي همداسي کوم بُت ورته جوړ کړي، موسی عليه السلام سخت ورټل او دا ئې د يوه جاهل او ناپوه قوم غوښتنه وګڼله، سامري د قوم دا تلوسه او د ضعف نقطه درک کړه، منتظر وو چي په کوم مناسب فرصت کي ترې ګټه واخلي، پوه شو چي دا خلک تر سترګو کېدونکی خدای غواړي، د ولس جاهلانه تلوسې او د موسی عليه السلام موقت غيابت دا موقع په لاس ورکړه، په بيړه پاڅېدو، خلکو ته ئې وويل:

باید د نورو قومونو په څېر د دعاء او عبادت پر مهال د خدای انځور زموږ مخې ته ولاړ وي، سخوندر د قوت نښه ده، د خدای قدرت او ځواکمني باید د سخوندر په بڼه کې انځور کړو، که تاسو خدای منئ نو خپلې ګاڼې راوړئ، دوی ته ئې د سخوندر داسې مجسمه جوړه کړه چې کله کله به رمباړه ترې پورته کېده، قوم ته ئې وويل: دا همغه خدای دئ چې تاسو ئې له مصره وايستئ!! د ګاڼو له غونډولو معلومېږي چې ښايي په دې کار کې د ښځو ونډه تر نارينه وو زياته وه!!

- قرآن د دې قصې په ترڅ کې موږ ته وايي: جاهل قومونه ډېر ژر د ټګمارو او دوکه مارو مذهبي مشرانو په لومو کې ښکار شي، دين پلورونکي ئې د دين په نامه دوکه کړي، سامري ئې مذهبي مشر شي او د سرو زرو سخوندر ئې معبود! د خدای په ځای ئې د سخوندر په وړاندي سر ټيټولو ته چمتو کړي، هم ايمان ترې واخلي او هم ئې شتمنۍ، د سرو زرو بُت ورته جوړ کړي خو له دوی د اخيستل شوو سرو زرو له يوې ورې برخې!!

دې ته مو هم باید پام وي چې قرآن د موسی علیه السلام عکس العمل ډېر توند، جدي او غضبناک ښيي، وايي چې د دې صحنې په ليدلو سره هغه د تورات لوحې لرې وغورځولې او هارون علیه السلام ئې د سر او ږيرې له وېښتانو ونيو، د قرآن الفاظ دا دي:

üf Ÿ‰è/ .`Ë ’Îqs% 6y=z $J¡ú A$% $yZÅ `»7Ò î ¾ïnBq% 4‹] ö› qä ì _‘ $£9r

b] PéûGA% ïnø] yç'è ï‹Å Ä ùÎ ‹ {&r y#qø{$’+ßr Nãî •D Oç¿É ã&

ìB ÓÍìè,B ŸWr ä!‰ãF{$ š† Î MÜôè Xù ÓÍRqèß/ (rš.r ’Îqèò KŠ$Pö)ø$

ãmö MR&r 7ÏG-q‘ † Î$Y¯uÅš&r ÓÅk{r ’ÍöyøôÉ$ ‘ A$% ÇÎÈ ûüÏÎ»à9$Qö)ø$

ÇÎÈ šú üÏq°9$ الاعراف: ۱۵۰-۱۵۱

او کله چي موسی خپل قوم ته غصه ناک او اسفناک راوګرځېدو وئې ویل: له ما وروسته مو زما ډېر بد نیابت کړی، آیا د خپل رب په کار کي مو دومره تلوار وکړ؟ (داسي ژر مو د الله تعالی په ځای د بُت عبادت پیل کړ؟) الواح ئې لري وغورځولې او خپل ورور ئې تر سر ونیو او د ځان په لوري ئې راښکود، (ورور ئې) وویل: زما د مور بچیه! قوم کمزوری وګڼلم، نږدې وو ومي وژني، نو دښمنان مه راباندي ښادوه او د ظالم قوم له ډلي مي مه ګرځوه! وئې ویل: زما ربه! ما ته بخښنه وکړې او زما ورور ته هم او په خپل رحمت کي مو داخل کړې او ته خو یقیناً چي تر ټولو رحم کوونکو زیات رحم کوونکی یې.

دا آیتونه موږ ته وایي:

- موسی علیه السلام خپل قوم ته غصه ناک او اسفناک راوګرځېد، له یوې خوا سخت غصه وو او له بلي خوا ئې د دې ناپوه قوم په حالت تأسف کولو چي څنګه دومره ژر دوکه شول او د شرک په ګنده ډنډ کي پرېوتل.
- ورور ته ئې وویل: زما بد نیابت دي کړی.
- له ډېري غصې ئې الواح پر زمکه وغورځولې.
- خپل ورور ئې له ږېري او د سر له وېښتانو ونیولو او په زور ئې ځان ته راښکود.
- هارون علیه السلام د یوه مطیع او صالح ورور په توګه ورته وویل: ما خپله دنده ترسره کړې، دوی مي له دې کاره منعه کړي، خو راباندي برلاسي شول، نږدې وو ما ووژني، له ما سره دا اندېښنه وه چي ته به مي پر دې ملامتوې چي ولي دي په قوم کي اختلاف راولاړ کړ او زما تر راتلو دي انتظار ونه کړ، خو د انتظار خلاف ګورم چي ته مي رټې، دښمنان مه راباندي ښادوه، مه مي د ظالمانو له ډلي شمېره او مه مي داسي کار ته اړ کوه چي ظالمان ئې کوي!
- د هارون علیه السلام د خبرو له اورېدو وروسته حقیقت ورته جوت شوی، له

تحقيق او پوښتني ګوېږني مخکي د هارون عليه السلام په اړه دا کار ئې خپله غلطي او اشتباه ګڼلې، د ځان او خپل ورور لپاره ئې د مغفرت او رحمت دعاء کړې.

- په دې قصې کي د موسى عليه السلام لوړ همت، جلال او ديني غيرت انځور شوی، دا ئې نښو زغملی چي د ده قوم د شرک په ډنډ کي پرېوځي، ګمان ئې کړی چي هارون عليه السلام تساهل او نرمي کړې، نو ځکه ئې له ږېري او د سر له وېښتانو ونيولو او په زور ئې ځان ته راښکود. هيبت ئې هومره چي نه ئې سامري مخي ته ودرېدی شو او نه د هغه مشرک پلويان.

7ÿ‹ .r $‹R‰9$Ïq4Ž s%$’Î ×Ïär Nßgîs `Ï È Ò Î Nßg$Z•™ @ó ÏèŒ$(rä ƒB$ûïÏ%©!$bÎ

7 ƒ‘ ÏbÎ (þqãB#ur $dÏ‰÷è/ .`Ï (qç$? O§ÈN$«Íhç9$(qè=Ïå ûïÏ%©!$r ÇÊÎÈ ûïÎŽIøÿßJø9$“ ÌøgwU

الاعراف: ۱۵۲-۱۵۳ ÇÊÎÈ ÒO‹Ïm§ Ö‘qàÿtó9 $dÏ‰÷è/ .`Ï

يقيناً هغه چي سخوندر ئې (د معبود په توګه) ونيولو، د خپل رب په غضب به اخته او په دنيوي ژوند کي به ئې ذلت په برخه شي، افتراء کوونکو ته همداسي سزا ورکوو. او هغو چي بد کارونه ئې کړي، بيا ئې له دې وروسته توبه کړې او ايمان ئې راوړی، بې شکه چي ستا رب له دې وروسته مهربان بخښونکی دئ.

دلته د مرتد شوو سزا بيان شوې:

- د الله تعالى غضب، د بقرې په سورې کي د دې غضب وضاحت شوی، د دوی په ضد د جهاد اعلان شوی او وژل شوي. دا د موسى عليه السلام په دين کي هم د مرتد سزا وه او په اسلام کي هم.
- دنيوي ذلت، که له وژلو وژغورل شي او په تېښته بريالي شي، نو تل به په ذلت او سپکاوي کي ژوند کوي.
- خو څوک چي له هغه بد کار نه چي د ارتداد مترادف وي، توبه وکړي، بېرته ايمان راوړي، نو اميد دئ الله تعالى ورته بخښنه وکړي، ځکه چي هغه مهربان

بخښونکی دئ.

گورئ چې د موسی علیه السلام چلند جدي وو، له خپل نائب سره هم او له سامري او د سامري له پلویانو سره هم، خپل ورور د سر او ږېرې له ویښتانو نیسي، په قهر او غصې سره ئې د ځان په لوري راکاږي، ورته وایي: ولې دې د سامري او د هغه د پلویانو د شرک په وړاندې سکوت وکړ؟ کله چې دې دوی ولیدل د الله تعالی په ځای د سخوندر عبادت کوي ولې دې مخنیوی ونه کړ؟ هغه ورته وایي: ای زما د مور زویه! "ای زما وروره!" زه قوم بې وسه کړم، نږدې وو چې ما ووژني، دښمنان مه راباندې خوشحالوه! او ما د ظالمانو له جملې څخه مه گرځوه! ما مه د دوی ملگری گڼه او مه مې داسې کار ته اړ کوه چې ستا په وړاندې بې ادبي وکړم او له ظالمانو څخه شم، ورته وایي: ما تر ډېره حده د دوی مقابله وکړه، حتی له ما سره دا وېره راولاړه شوه چې ته به له راگرځېدو وروسته ما په دې ملامت کړې چې ولې دې زما تر راتلو انتظار ونه کړ؟ ولې دې په ولس کې اختلاف راولاړ کړ؟ ولې دې د ولس د وحدت او یووالي خیال ونه ساتو؟

موسی علیه السلام بُت ټوټې ټوټې کوي، بیا ئې سوزوي او ایرې ئې په اوبو کې غورځوي، او سامري ته داسې سزا اعلانوي چې هر څوک به ترې لرې گرځي او له لاس وروړو به ځان ساتي.

قوم د دې صحنې په لیدو سره توبه کوي او ندامت ښیي، الله تعالی ئې توبه قبلوي، دا د الله تعالی سنت دئ، تر څو چې په یوه قوم کې داعي وي، د خیر طرف ته بلنه وی، امر بالمعروف او نهی عن المنکر وي، په ولس کې داسې خلک وي چې دوی د خیر، صلاح او ښېگڼې په لوري بلي، په دوی کې د توبې او اصلاح امکان وي، الله تعالی خپل نهائي او ورستی عذاب نه پرې نازلوي، د توبې دروازې ورته خلاصې پرېږدي، توبه ئې قبلوي، د موسی علیه السلام د شتون له امله د شرک په څېر د ستر تېري سره سره د دوی توبه قبلوي، خو د دوی په توبه کې دا لازمي گڼي او د

توبې قبلېدا ئې له دې سره مشروطوي چې د شرک کوونکو او مفسدینو په ضد به د جهاد اعلان کوي او ټول به په دې جهاد کې برخه اخلي، دا به د دوی هغه گناه جبیره کړي او په دې توگه به ئې الله تعالی توبه قبوله کړي. قرآن په دې اړه فرمايي:

(þ/qçù Ÿ@ó ÈßÉ$Nãë£$/ßß$Î Nà6 ¡ ÿR& Nçõ=ß Nä3Ρ Éó)» ƒ ¾ïhBö)ÏÏ 4› qã A$% 6ìr

qè ¼çRÎ Nä3øã > $Gù Nä÷í$/ ‰Ÿã Nä3©žz Nä3Ï9ºŒ Nä ¡ ÿR& (þqè=çGø%$$ù Nä÷í$/ 4<Î

ÇÎÍÈ ÞŠÏm§9$# Ü>#§q G9$# البقرة: ۵۴

او کله چې موسی خپل قوم ته وویل: اې زما قومه! بې شکه چې د سخوندر په نیولو سره تاسو پر خپل ځان ظلم کړی، نو د خپل رب لوري ته مخه او توبه وکړئ او (مشرک شوي) خپلوان مو ووژنئ، دا د خپل رب په نزد کې درته غوره دئ، ستاسو توبه به قبوله کړي، بې شکه چې هغه ډېر مهربان توبه منونکی دئ.

دوی په څو ډلو وویشل شول، هغه چې د بُت عبادت او لمانځنه ئې کړې وه، هغه چې د دوی مخالفت ئې کړي وو، او هغه چې نه ئې د بُت عبادت کړی او نه ئې د بُت پالونکو مخالفت. هغه کسان چې بُت ئې نه وو لمانځلی مأمور شول چې د مشرک شوو په خلاف باید جنگ پیل کړي، هغوی باید په قتل ورسېږي. ذالکم خیرلکم عند بارئکم: همدا د خدای په وړاندي تاسو ته غوره دئ، په همدې سره به ستاسو توبه قبلوي، یقیناً چې هغه مهربان توبه منونکی دئ، نه یوازي توبه قبلوي بلکي د توبې منلو ترڅنگ خپله پېرزوینه او رحمت هم د توبه کوونکي په حال شاملوي.

ذلت، مسکنت او د خدای غضب ئې پایله

قرآن د بني اسرائیلو د بې صبرۍ سزا او پایله داسي انځوروي:

ãNÎ)èŠ$Ê $Z9 ô ì)ä š• /‘ $Y9 ãš$ã %ìn'r $ÛèÛ 4?ã ŽóÁ ̄ `9 4 › qèB»ƒ óÓçèÝr

” Ï%©$šc qä%t7óÓ A$% $gÎÁ/r $kÅ%ãr $gÈqèù $gÍ$%Ïr $gÎ)/ .`Ï B ÏÚ öF{$

ÐÏjßæ ÎM/ÎÃr óÓþ™ $B Nàé 6 9Ïbîù #·óÁ B (qäÏÎd$ î öz qèd ” Ï%$Î 4† Ï$š qèd

ÏM»ƒ$«Î šc rãàõ3ƒ (qçR%. óOgR Î 7Ï9ºŒ « $šE B 5=ÒóÎ ræ$/r pZ 6 ó J9$r äŠÉ9$

ÇÊÏÈ šc rßFèƒ (qçR%2 r (qÁã $yÎ 7Ï9ºŒ ÈÙ$s)ø9$ Î öóÎ `¿Ï$¡9$šc qè=çFƒr « $

البقرة: ٦١

او هغه وخت چي تاسو وويل: اې موسی! په يوه رنګ خوراک هيڅکله صبر نه شو کولی!! نو خپل رب ته دي زمونږ لپاره دعاء وکړه چي مونږ ته هغه څه راوباسي چي زمکه ئې راشنه کوي: له ساګ سابه ئې، تره او بادرنګ ئې، غنم ئې، نسک ئې او پياز ئې، وئې ويل: آيا د هغه څه په عوض کي چي غوره دئ هغه څه غواړئ چي راټيټ او ناغوره دئ، نو مصر (يا کوم ښار) ته کوز شئ، چي هلته هغه څه ترلاسه کړئ چي تاسو ئې غوښتنه وکړه، نو سپکاوی او خواري ورباندي وتپل شوه او د الله په غضب اخته شول، دا په دې خاطر چي د الله آيتونه ئې تکذيبول او پيغمبران ئې په ناحقه وژل، دا هم په دې سبب چي عصيان ئې وکړ او تيری ئې کاوو.

هر څوک چي په خپل حلال رزق قناعت ونکړي او د الله په لار کي د جهاد په سنګرونو کي صبر له لاسه ورکړي، نو له ذلت، سپکاوي او خواری سره به ئې مخامخ کوي. په دوی کي به ترټولو د مخه د عصيان او د دين له حدودو نه تيری او د بل په حقوقو د تجاوز او تعدي بيماري خوريږي، دا بيماري به هغه حد ته رسي چي د پيغمبر او حق پالونکو داعيانو د مخالفت حتی وژلو لپاره به ملا وتړي او د الله له آيتونو نه به انکار وکړي. دې مطلب ته مو بايد پام وي چي د آدم عليه السلام په قصې کي هم په جائز رزق عدم اکتفاء او ممنوعه شجرې ته لاس غځول له جنت نه

د وتو باعث شو او ورته وويل شو (اهبطوا) او بني اسرائيلو ته هم په همدې سبب وويل شو: (اهبطوا)، له دې نه معلومېږي چي د انسان د سقوط او له لوړو پوړو نه د راپرېوتو يوه اساسي وجه همدا بې صبري او په خپل جائز رزق قناعت نه کول دي. د بني اسرائيلو په دې قصې کي هغه مطلب په لازيات تفصيل سره راغلی چي په جنت کي د آدم عليه السلام د ځای په ځای کېدو او بيا له هغه نه د وتو په قصې کي په اختصار سره راغلی. دا قصه د هغي شرحه ده، په دې کي د شجره ممنوعه حقيقت په ډاګه شوی، دا يوه مېوه وه نه بل څه، له شجره ممنوعه نه هر بل تعبير بې بنسټه او غلط دئ او د قرآن د دغي شرحي مخالف. شکاک ذهنيتونه د آدم عليه السلام د پيدايښت، په جنت کي ځای په ځای کېدل، شجره ممنوعه او له جنت نه کوزېدل او د دې قصې له ټولو برخو نه داسي څه جوړوي چي غير طبيعي، خارق العاده او د ده د اولاد له هر څه سره توپير ولري، حال دا چي قرآن د آدم عليه السلام په قصه کي موږ ته خپل ځان رامعرفي کوي، په دې هينداري کي بايد مونږ خپله څېره وګورو او د انسان د عروج او زوال په عواملو پوه شو!!

د الهي احکامو په منلو او تعميل کي لټي او تعلل

دوی د الله تعالی د صريح او څرګندو احکامو په وړاندي تعلل کاوو، په يوه او بله بهانه او په يوې او بلي توجيه سره به ئې د ځان خلاصولو او په حکم عمل نه کولو هڅه کوله، د دې انحراف يوه بېلګه ئې د هغي پېښې په ترڅ کي زموږ مخي ته ږدي چي دوی ته د يوې غوا د ذبحه کولو امر وشو، دا ځکه چي هغوی د سامري د سخوندر عبادت وکړ، د هغه مينه ئې زړه ته ولوېده، له دې نه د خلاصون لاره دا وه چي دوی هغه غوا ذبحه کړي چي سپېڅلې ئې ګڼله، خو دوی په يوې او بلي بڼې کي د دې حکم له تعميل نه سرغړاوی کاوو، قرآن فرمايي:

A$% #Ŷâè $Rä Ï, G?& #(þθè% ž•)/ #(qç2õ? b& Ÿ≅ä3ù' ©!$b) ÿÏmÏΒöθ)Ï9 4›qß A$% ŒÎ)

A$% ‘ Ïd $B $Z©ûÎ7ã 7 /‘ $Z9 ãŠ$$(q8$% ÇÌÈ šú üÎÎg»gø$`ÏB bqä. r& «! $$Î/ èŒqãã&

šc rãBsê$B (qèÿø$ 7Ï9È šú ü/ B#qã ó ßÎ Ÿwr ÖÚ ßù ŽwÖ•)/ $kXÎ) Aqà)tƒ ¼çmR̄)

Ö ù âÏ• ÿ ¹ Ö•)/ $kXÎ) Aqà)tƒ ¼çmR̄) A$% $gçRöq9 $B $Y©ûÎ6ãš• /‘ $Y9 ãŠ$$(q8$% ÇÌÑÈ

m7»±? •)6$$b Î) ‘ Ïd $B $Z©ûÎ7ã 7 /‘ $Z9 ãŠ$$(q8$% ÇÌÒÈ šú ï Îà»Z9$$•Ý? $gçRöq©

Ú öF $Å9rÏêAq8Œ Žw Ö•)/ $kXÎ) Aqà)tƒ ¼çmR̄) A$% ÇÏÈ brß‰GôgçJ9 ª! $$ä$© bÎ) $RÎ)r $ZŠ$ã

$Br $dqt2 ‹ ù Ès$$ Î M¥Å `»«$$(q8$% $g‹Ï p‹Ï© Žw pJ=¡ã ^ öt ø$’Áó? Ÿwr

البقرة: ۶۷-۷۱ ÇÐÊÈ šc qè=yèøÿtƒ (rß‰.

او کله چې موسی علیه السلام خپل قوم ته وویل: الله درته امر کوي چې یوه غوا ذبح کړئ، وئې ویل: آیا په مونږ ملنډې وهې؟ وئې ویل: الله ته له دې نه پناه وړم چې له جاهلانو څخه وم. وئې ویل: خپل رب ته زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته ئې څرګنده کړي چې دا څه ده؟ وئې ویل: هغه فرمایي: دا داسي غوا ده چې نه زړه ده، نه وړه، ځوانه د دې ترمنځ، نو په څه چې ګمارل شوي یئ هغه ترسره کړئ. وئې ویل: خپل رب ته زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته ئې څرګنده کړي چې رنګ ئې څنګه دئ؟ وئې ویل: هغه فرمایي: دا داسي تکه زیړه غوا ده چې لیدونکي ښادوي. وئې ویل: خپل رب ته زمونږ لپاره دعاء وکړه چې مونږ ته ئې څرګنده کړي چې دا څه ده، مونږ خو دې غوا په شک کې اچولي یو او که الله کول مونږ به حتماً هدایت موندونکي شو. وئې ویل: هغه فرمایي: دا داسي غوا ده چې نه خوارکې ده چې زمکه یوې کوي او نه کښت خړوبه کوي، روغه رمټه چې هیڅ ټاپی په کې نشته، وئې ویل: اوس دې سمه (د حق) خبره راوړه، نو هغه ئې په داسي حال کې ذبح کړه چې نږدې وو وئې نه کړي.

دلته د بني اسرائيلو په څېره کې د هغو خلکو حالت توضيح کېږي چې د الله د عبادت له لوړ مقام نه د سخوندر په څېر د يوه دروغجن معبود د عبادت ټيټ او پرېوتي مقام ته راپرېوځي، بيا په دې دروغجن معبود داسي کلک ودرېږي چې د هغه په ضد د پيغمبر د هغي خبري په منلو کي زړه نازړه وي چې الله ورته ويلي، دا دئ گورئ چي بني اسرائيلو د هغه (الله) په ځای چي دوی ته ئې موسی عليه السلام ولېږو او له فرعون نه ئې وژغورل، (سخوندر) غوره کړ او چي موسی عليه السلام ورته وويل: د دې خبري د اثبات لپاره چي تاسو بېرته الله ته راگرځېدلي يئ او د سخوندر عبادت مو پرېښی، نو يوه غوا ذبح کړئ، خو دوی چي له زړه نه دې کار ته چمتو نه وو نو کله به ئې ويل: په مونږ خو به ملنډې نه وهې؟ او کله دا چي عمر ئې څومره دئ، رنگ ئې څنگه دئ، څه کار ترې اخيستل کېږي؟ دا ټولي خوشې حيلې او بهاني وې، اصلي خبره دا وه چي د دوی په زړونو کي د دې دروغجن معبود احترام او مينه په خپل حال پاتې وه او پرېښودلو ته ئې چمتو نه وو. د هر جاهل او مشرک قوم وضع همداسي وي، په خپل شرک ټينگار کوي، شيطان ئې دې ته نه پرېږدي چي له خپلو (جعلي او دروغجنو معبودانو) نه لاس واخلي. د ايمان دروغجن مدعيان هم د بني اسرائيلو په څېر وي، چي کله د دين د کوم داسي څرگند او صريح حکم عملي کولو ته راوبلل شي چي د دوی له نفسي غوښتنو سره تصادم کوي نو په راز راز بهانو او حيلو لاس پوري کړي او خپلي سرغړوني ته رنگ رنگ مذهبي توجيهات برابروي.

خپل منځي قتلونه او له قاتل نه دفاع

د موسی عليه السلام له بعثت نه د مخه په بني اسرائيلو کي له دين نه د انحراف په وجه د خپلمنځي قتلونو، له قاتل نه دفاع او د بل د تورنولو لړۍ پيل شوې وه. قرآن فرمايي:

ﮦçÔÎ $$Zùàù ÇÐÈ bq$ç6? Nçä $B Ôì¿é ª! $r $kŽï Nèø Š$$ $Tÿ ø R Ôèçï% ©ír

ÇÐÈ bqãÉè? Nä³è9 ¼ïÎ6 »f#ä Nà6 ƒÌãr 4 Aöü J$$ª! $Çèõ ã 7 Ï ‹ . $kÕèî

البقرة: ٧٢-٧٣

او کله چې تاسو یو کس ووژلو او بیا د ده په اړه په اختلاف اخته شوئ او الله د هغه څه رابرسېره کوونکی وو چې تاسو پټولو. نو ومو ویل: هغه ئې په یوې برخې ووهئ، همدا راز الله مړي راژوندي کوي او خپلې نښې درښیي ترڅو تعقل وکړئ.

د موسی علیه السلام په زمانه کې یوه کس بل ووژلو، د قاتل قبیلې بل څوک په قتل تورن کړ، نږدې وه د دوو کورنیو او بیا د دوو قبیلو ترمنځ یوه بله خونړۍ جګړه پیل شي، الله تعالی اراده وکړه چې دا شخړه د موسی علیه السلام په لاس حل شي، بني اسرائیلو ته ئې د یوې غوا د ذبح کولو امر وکړ، دوی له ډېر ځنډ او ډېرو پوښتنو نه وروسته دې کار ته چمتو شول او هغه ئې ذبح کړه، ورته وویل شو چې اوس نو د دغې غوا په یوې برخې دا مړی ووهئ، همداسې ئې وکړل، هغه د څو شېبو لپاره راژوندی شو او خپل قاتل ئې وښود، په دې سره له یوې خوا د هغې خونړۍ محتملې جګړې مخه ونیول شوه او له بلې خوا بني اسرائیلو ته وښودل شوه چې ستاسو د دغه دروغجن مقدس معبود په ذبح کولو سره ستاسو لانجې حل کېږي، نه هغسې چې تاسو ګومان کولو چې معمولي بې احترامي به ئې د سترو سترو مصیبتونو راپرېوتو باعث شي. دا مبارک آیت مونږ ته دغه مطلب په ګوته کوي چې یوازې دین کولی شي د خلکو د سر او مال خوندي پاته کېدل تضمین کړي او په یوه بل د تېري مخه ونیسي، چېرته چې دین نه وي نه به د خلکو سر خوندي وي، نه مال او نه عزت. ممکنه نه ده چې له دین نه پرته په بل څه امنیت راشي او پر یوه بل د تېري مخه ونیول شي.

د الله په کتاب کې تحریف

د دوی علماءو د الله کتاب تحریف کړ، د کتاب له آیتونو نه به ئې داسې تعبیر او تفسیر وړاندې کاوو چې نه به ئې د آیت له الفاظو سره اړخ لګاوو او نه له محتواء سره، په غلطو تأویلونو او تعبیرونو سره ئې حرام حلالول او حلال ئې حرامول، د همدې لپاره الله تعالی مؤمنانو ته وایي چې له دوی نه څنګه د دې طمعه کوئ چې ستاسو دعوت ومني او ایمان راوړي؟! قرآن فرمایي:

¼çRqèhtã Oê«ï $N»=Ÿ2 bqãJó¡ „ NßgÏB ×,ƒÌù b%. ô‰s% Nä3s9 (qãZÏBsãb& bqãèJÜG‌ùs&

ÇÐÎÈ šc qßJn=ôètƒ Nèdr çnqè=s)tã $tB ω÷èt/ .`ÏB — البقرة: ۷۵

آیا دا طمع لرئ چې دوی به ایمان درته راوړي، حال دا چې د دوی یوه ډله د الله کلام اوري خو د هغه په مطلب له پوهېدو وروسته ئې تحریفوي په داسې حال کې چې پوهېږي.

مسلمانانو ته ویل شوي چې د بني اسرائیلو له مذهبي مشرانو نه دا طمع مه کوئ چې ایمان به راوړي، له هغه چا نه چې د الله کلام ئې اوربدلی، د الله په کتاب پوه شوی، خو سره له دې په هغه کې تحریف کوي، غلط ئې تعبیروي، غلطي او د ظالمو حکامو په ګټه فتواګانې ترې راباسي، له دوی نه د ایمان راوړو طمعه بې ځایه ده.

šÆE ÏB qèd $Br É»GÅ6ø9$# `ÏB çnqç¡ ós GÏ9 É»FÅ3ø9$$Î/ OßgtF^Å¡ø9r& bq¼ãù $Z)ƒÌsù öNåkÏB bÎ)r

«!$# ’?ã bqä9qà)tƒr «!$# ωYã ôÏB qèd $Br «!$# ωYã ôÏB qèd šc qä9qà)tƒr É»GÅ3ø9$#

ÇÐÑÈ bqßJn=ôètƒ Nèdr >É3ø9$# — آل عمران: ۷۸

او له دوی نه یوه ډله داسې ده چې په خپلې لیکنې او کتاب خپلې ژبې داسې اړوي چې ته هغه د الله د کتاب یوه برخه وبولې، په داسې حال کې چې هغه د الله د کتاب

برخه نه ده، دوی وايي: دا خبري ټولي د الله له لوري دي په داسي حال کي چي د الله له خوا نه دي، په الله پوري دروغ تړي سره له دې چي ښه پوهېږي.

ګورئ چي دا مکاره او ټګماره ډله خپلي ليکني او خپلي خبري د الله تعالی کتاب ته منسوبوي، خپل غلط او مغرضانه تفسير او تعبير ته الهي تعبير وايي، دوی دا غلطي قصداً او په لوی لاس کوي، ښه پوهېږي چي دا خبري نه د الله تعالی په کتاب کي شته او نه د الهي کتاب معنا هغه ده چي دوی ئې وايي. په دې آيت پسي له ذکر شوو نورو آيتونو نه دا په ډاګه معلومېږي چي په دې رنځ اخته کسان يا هغه خلک دي چي له دين نه ناوړه ګټه پورته کول ورته په ميراث رسېدلي او يا هغه واکمنان دي چي له دين نه د خپل زعامت او واکمنۍ د اثبات لپاره وسيله جوړوي او دين د خلکو د غلامۍ آله ګرځوي او يا هغه کسان دي چي غواړي پېغمبرانو عليهم السلام او ديني مشرانو ته د انتساب له لاري امتيازات لاسته راوړي، همدا کسان دي چي ځيني شخصيتونه د الوهيت تر مقامه پورته کوي، د الله شريکان ئې جوړوي، د علم غيب خاوند او د عالم په امورو کي د تصرف حق ورته ثابتوي، له دوی نه مرسته او پردوی توسل لازمي ګڼي او ادعاء کوي چي يوازي د دوی له لاري د الله تعالی دربار ته لار موندل ممکن دي!! دوی دا ادعاګاني له دغو درنو شخصيتونو سره د محبت او هغوی ته د درناوي له امله نه کوي، بلکي له دې نه ئې هدف خپلي ګټي وي، غواړي په همدې سره خپل مقام اوچت کړي، ځکه دوی ځان د دغو شخصيتونو د مادي او معنوي مقام وارث ګڼي، هر کرامت چي د هغوی لپاره ثابت کړي ګټه ئې دوی ته راګرځي، له همدې نه د امتيازاتو د لاسته راوړلو وسيله جوړوي.

قرآن د دوی د علماءو په باب فرمايي:

ûïï%$`ï ×ƒÌù ‹6R NÍgèB $Jÿ ×ÍŠ|Á ä «!$# ‰Ï‰Yã ôÏB A$qß‘ Nèdã$_ $£J9r

ÇÈ šc q3ê/ Ÿ bg(. bbí q3B ä#‘r « $=»FÅ2 =»GÅ$(qêré

البقرة: ۱۰۱

او کله چې د الله له لوري داسې استازی ورغلی چې له دوی سره د شته کتاب تصدیق کوونکی وو نو د دغو خلکو چې کتاب ورکړې شوی؛ یوې ډلې د خدای کتاب داسې شا ته غورځولی لکه چې په هیح څه نه پوهېږي.

یعني د هر نوي دعوت او هر نوي دعوتگر په خلاف ئې داسې سلوک او چلند غوره کړی لکه په کتاب د نه پوهیدونکو خلکو، د خدای کتاب او کلام ئې داسې هېر کړی او شا ته ئې غورځولی چې گواکې اصلاً د کتاب په هیڅ څه نه پوهېږي، دا د هغه چا حال وو چې څه نا څه په کتاب پوهېدل، له دوی نه ځینو د الله کتاب داسې هېرکړ لکه چې په څه نه پوهېږي، خو د دوی بله ډله داسې وه چې په خپل لاس به ئې څه ولیکل او هغه به ئې د الله تعالی له لوري گڼل! قرآن د دوی په اړه فرمايي:

(rÿdšï « $Ÿ‰Ÿã ôB #‹»d bq9à)/ Sè bí‰Ÿ#Î =»GÅ$bqç3/ ûïÏ‰©@fqù

bqçÅ3/ $BÏ Ng©@fr bg/Ÿ‰# ÓM6GŸ2 $BÏ Ng©@fqù WŠî% $YJ0 ¾ÏmÎ

ÇÈ البقرة: ۷۹

افسوس د هغو په حال چې کتاب په خپل لاس لیکي بیا وايي: دا د الله له لوري دئ، ترڅو ناڅیزه بیه پرې ترلاسه کړي، افسوس د دوی د لاسونو پر لیکنې او افسوس په هغه څه چې دوی ئې ترلاسه کوي.

علماء او اهل کتاب ئې داسې دي چې په خپل لاس لیکلې او له خپل غرض او مرض نه راخوتېدلې فتوی؛ الله او د هغه دین ته منسوبوي، هدف ئې دا وي چې په دې سره څه متاع، یو ټوک ډوډۍ او کومه چینه او پگړۍ ترلاسه کړي، خو عوام ئې داسې چې په کتاب او د هغه په لارښوونو خبر نه دي، په کتاب د ایمان دعوی

فقط دومره کړي چې په دوی کې ئې څه دروغجني هیلي او امیدونه راولاړ کړي او څه گومانونه ورسره راپیدا شوي، هیلي ئې دا دي چې جنت ته به درومي او گومان ئې دا چې د کتاب او الهي لارښوونو په اړه دوی کوم تصور لري او خپلو منحرفو مذهبي مشرانو ورته څه ویلي، همدا حقیقت دئ او د الهي حقیقي دین اصلي غوښتنه، دا دواړه ډلي (ټگمار او دین پلورونکي علماء او له دین نه بې خبره عوام) د تأسف وړ دي خو اصلي مجرمان او د ډېر تأسف وړ هغه علماء دي چې دین تحریفوي او د دنیا په متاع ئې پلوري!!

د ثمناً قلیلاً په اړه ځیني مفسرین وایي چې دوی د الله تعالی د کتاب آیتونه په داسي بیعه خرڅوي چې که څه هم ډېره لوړه وي خو د دې آیتونو په پرتله ناڅیزه بیعه ده، خو غوره توجیه دا ده چې د دوی د فتواگانو بیعه ډېر کمه وي، ارزانه اخیستل کېږي، د خدای دین او خپل آخرت په ارزانه بیعه پلوري. خو همدا په ارزانه بیعه اخیستل شوي مفتیان به د حق په مخالفت کې په لومړي صف کې ولاړ وو او د حقپالو مقابله به ئې کوله!! نو ځکه قرآن ورته وایي: و لا تکونو اول کافر به: او لومړي کافران او منکران ئې مه کېږئ!! په کار دا ده چې تاسو لومړني مؤمنان وئ، او تر ټولو مخکې تاسو پرې ایمان راوړی وی.

دلته خطاب د اهل کتابو علماءو ته متوجه دئ، په قلیله بیعه د خدای د آیتونو له خرڅولو څخه یا مراد دا دئ چې په ډېره ارزانه بیعه او قیمت به ئې فتواگاني ورکولې، او یا ئې مراد دا دئ چې دوی د دې لپاره د الله تعالی احکام شا ته غورځول او د الله د کتاب آیتونه ئې پټول او له څرگندولو ئې ډډه کوله چې له کوم خطر سره مخامخ نشي، خپله وظیفه او معاش له لاسه ورنه کړي، له کوم مالي تاوان او زیان سره مخ نشي، قرآن همدا کار دې ته ورته بولي چې څوک په قلیله بیعه د خدای آیتونه وپلوري.

د آیت په پای کې راغلې دا فقره چې و ایای فاتقون هم دغه مطلب افاده کوي

چې د ګواښونو، خطرونو او مالي تاوان له وېرې ئې دا کار کاوو نو ځکه الله تعالی ورته فرمايي چې يوازې له ما نه ووېرېږئ.

دوی به کله حق پټولو او کله به ئې له باطل سره ګډولو، په دې معنی چې باطل به ئې په داسې بڼې کې وړاندې کاوو او داسې لباس به ئې وراغوستو چې خلکو به د حق ګمان پرې راغی، او حق به ئې په داسې بڼې کې تعبير او تفسير کړ چې باطل ترې راووځي او د باطل په ګټه وي، په خپلو غلطو توجيهاتو او تعبيرونو سره به ئې حق او باطل سره خلط کړل. دين پلورونکي علماء تل او د زمانې په هر پړاو کې همدا کار کوي، يوه بېلګه ئې زموږ په ټولني کې ستاسو مخې ته ږدم: په افغانستان کې د جهاد او هجرت په لومړيو کې همدغو خلکو د قرآن د يوه آيت په نيمايي برخې استناد کاوو او له جهاد نه ئې خلک منع کول، آيت داسې دئ:

=Ïtä† ©!$# ¨bÎ) ¡(#þqãZÅ¡ômr&ur ¡Ïps3è=ökJ9$# ’n<Î) ö/ä3ƒÏ‰÷ƒr'Î/ (#qà)ù=è? Ÿwur «!$# È@‹Î6y™ ’Îû (#qà)ÏÿRr&ur

ÇÊÒÈ šúüÏZÅ¡ósßJø9$#　　　　　　　　　　　　　　　　البقرة: ۱۹۵

او د الله په لار کې انفاق وکړئ او په خپل لاس ځان په هلاکت کې مه اچوئ او احسان وکړئ چې الله محسنين خوښوي.

دا آيت وايي چې د الله په لار کې به د سر او مال له قربانۍ نه دريغ نه کوئ، که نه نو د عدم قربانۍ په وجه له تباهۍ سره مخامخ کېږئ، په خپل لاس ځان په دې تباهي کې مه غورځوئ، له جهاد نه او د الله په لار کې له قربانۍ نه ډډه د تباهي او هلاکت باعث او د دښمن په لاس د سپکاوي او تذليل سبب کېږي، په هيڅ پلمه او بهانه به له دې نه ډډه نه کوئ. عجيبه ده چې ځينې بې لارې او منحرف خلک په دې څرګند آيت په غلطه سره دا استدلال کوي چې له زورور دښمن سره مقابله، په خطر کې ځان اچول، له کم عدد او عدة سره د ځواکمن او په وسلو سنبال دښمن مخې ته ودرېدل، ځان په هلاکت کې غورځول دي او قرآن هغه تحريم کړې او يا

دا چې شهادت طلبانه عمليات روا نه دي، دا ډېر ډېر ناروا او غلط استدلال دئ، دلته عدم انفاق او له قربانۍ نه ډډه کول د هلاکت باعث معرفي شوي، له دې نه دا مفهوم اخيستل چې د زورور او ځواکمن دښمن له مقابلې نه بايد ډډه وشي او يا په دې سره د شهادت طلبانه عملياتو په ضد استدلال کول ډېر غلط او شرمناک استدلال دئ، نه د ايمان خاوند داسي استدلال کولی شي او نه د عقل او پوهې خاوند، که داسي وي نو قرآن به يو مسلمان د لسو کافرانو په مقابلې نه مکلف کولو، د مسلمانانو د ترغيب لپاره به ئې د ابراهيم عليه السلام هغه قصه نه بيانوله چې په يوازي سر ئې د نمروديانو بُتان رانسکور کړل، دا به ئې نه ويل چې: كم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَت فِئَةً كثِيرَةَ بِإِذۡنِ اللَّهِ وَ اللَّهُ مَعَ الصبرِينَ * د الله په اذن سره څومره لږکي ټولګي په لويو ټولګيو غالب شوي، الله خو له صابرانو سره دئ. د بې صبرۍ په وجه ځان وژنه او له الله سره د کلکي ميني په وجه شهادت طلبانه عمليات کول يو له بل نه ډېر ډېر توپير لري، يو له الله نه د يأس او نااميدۍ په سبب دا کار کوي او بل په الله او آخرت د کلک باور او د الله له دين نه د دفاع په لار کي د سر قرباني کولو په جذبه دا کار کوي، يو کس چې د لسو مقابله کوي په حقيقت کي شهادت طلبانه عمليات کوي، د ده او هغه چا ترمنځ هيڅ فرق نشته چې بمونه په ځان پوري تړي او د دښمن هغه ځای ته ځان رسوي او داسي ګوزار ورکوي چې له بلي لاري ورته ممکن نه وي.

له دې آيت نه مخکې ويل شوي چې که څوک په تاسو تېری وکړي نو تاسو هم بالمثله ځواب ورکړئ (فَمَنِ اعۡتَدَىٰ عَلَيۡكُمۡ فَاعۡتَدُوا عَلَيۡهِ بِمِثۡلِ مَا اعۡتَدَى عَلَيۡكُمۡ) له دې نه معلومېږي چې په دې وروستي آيت کي له انفاق نه مراد د دښمن په ضد جهاد کي مالي او ځاني قرباني ده. که دا دواړه آيتونه يو ځای او د يوه مضمون د متصلو برخو په توګه په پام کي ولرو نو له دې نه دوه خبري معلومېږي: لومړی دا چې له انفاق نه په دې ځای کي د دښمن په خلاف په جهاد کي د مال انفاق مراد دئ

او دا مطلب په گوته کوي چې د جهاد په سامان او وسایلو باندې د مال د نه مصرفولو عاقبت خطرناک او په خپل لاس ځان مرگ ته سپارل دي او دوهمه خبره دا چې له دښمن سره بالمثله معامله جائز ده.

منافقت

په دوی کې منافقتونه پیل شول، د مؤمنانو په وړاندې به ئې د ایمان دعوی کوله او د کافرانو په وړاندې به ئې کافران تر مؤمنانو غوره گڼل، د قرآن په گڼ شمېر آیتونو کې د دوی ډول ډول منافقتونه په گوته شوي، دلته ئې څو بېلگې ستاسو په وړاندې ړدو:

Nbeq@åtE& {(p\$% <Ù è/ 4Î bgàÒè/ Ẍ z #ŒÎr \$ŸB#ä {(p\$% {(qãB#ä ûïÏ%©!\$#(qà)9 #ŒÎr

bqß=ê/ Ẅr& ÇÐÏÈ bqèÉè? Ẍ ù& Nä3ï %Ÿã ¾ïnÎ Näq•_\$sãä Nä3øã ª! \$x Fù \$JÎ

ÇÐÐÈ bqâèãã\$Br šc r•Åç\$B Ñ=è/ ©!\$b& البقرة: ۷۶-۷۷

او کله چې له مؤمنانو سره مخامخ شي وايي: ایمان مو راوړی او کله چې په خپلو کې سره گوښه شي وايي: آیا هغه خبري ورته کوئ چې الله تاسو ته پرانیستې؟، تر څو د خپل رب په وړاندې مو پرې پړ کړي، آیا له عقل نه کار نه اخلئ. آیا په دې نه پوهېږي چې الله په هر هغه څه پوهېږي چې دوی ئې پټوي یا ئې څرگندوي؟

له هغو خلکو چې ځان ته (اهل کتاب او په کتاب پوه) وايي خو له دین نه ئې ځان ته دُکان جوړ کړی، دین په دنیا خرڅوي، په کتاب کې تحریف کوي، د مؤمنانو په وړاندې د ایمان دعوی کوي؛ خو تل د باطل په څنگ کې ولاړ وي او د ظالمانو ملگرتیا کوي، له دوی نه دا طمع کول چې د الله د لارې د مخلصو داعیانو او مجاهدینو ملگرتیا به وکړي او د حق په څنگ کې به مخلصانه ودرېږي، بې ځایه طمع ده. دوی خو تل خپلو ملگرو ته په خلوت کې دا وايي چې د (کتاب) له هغو

برخو څخه پرده مه اوچتوئ چي ستاسو د رسوائي باعث او د الله په وړاندي ستاسو د ملامتيا موجب گرځي او واقعي داعيانو او مجاهدينو ته پر تاسو بر لاسی ورکوي!!
الله تعالی دوی ته په ځواب کي فرمايي: آيا په دې نه پوهېږي چي الله په هر هغه څه پوهېږي چي دوی ئې پټوي يا ئې څرگندوي.

$YB#ä (þØ% ÿäqà9 #Œ Îr ¾ïjä É »GÅØ bqãBs÷ê ÿäRqö7Ïtéªr ÿäåq7Ït ãwrë ÿîR'¯»d

ÏN#‹Î 7ïæ ©$bÎ ÿäÀºóÎ (qêqã @è Åøó$`Ï ÿÏB$R Ï$ÿã øæ (qÒã (ö z #ŒÎr

ÇÊÊÈ Írß‰Á 9$ آل عمران: ۱۱۹

دا دئ تاسو دوی ښه ايسوئ خو تاسو د دوی ښه نه ايسئ او چي درسره مخامخ شي وايي: مونږ ايمان لرو! او چي گوښه شي نو پرتاسو د خپل غيظ او کينې له وجهي خپلي گوتي چيچي، ورته ووايه: په خپل غيظ سره ومرئ، بې شکه چي الله د سينو په شته وو ښه پوه دئ.

تاسو ورسره محبت کوئ، خو هغوی درسره محبت نه لري، تاسو ئې دوستان گڼئ خو هغوی مو دوستان نه گڼي، تاسو گومان کوئ چي دوی تر مشرکانو ښه دي، مونږ ته رانږدې دي، خو هغوی ستاسو په هکله داسي فکر نه کوي، تاسو تر مشرکينو نه ښه نه گڼي، زړونه ئې له کينې ډک دي، مخامخ خپله دښمني نه اعلانوي، برعکس د ايمان دعوی کوي او وايي چي مونږ په ټولو هغو شيانو ايمان لرو چي تاسو ورباندي ايمان لرئ، خو په خفا کي له کينې نه گوتي چيچي. الله ښه پوهېږي چي په خپلو سينو کي ستاسو لپاره کوم بد عزايم او څومره کينه لري.

د دوی د منافقت يوه بله بېلگه په خپلو ژمنو نه ودرېدل وو، هر ځلي ئې چي کومه ژمنه کړې يوې ډلي ئې مخالفت کړی او نورو ئې په همدې مخالفت کي د دوی ملاتړ کړی.

ÇÈ šc qãBsãŸ Ÿdãǯø @/ Ng$Ÿ ×ƒÌù ¼ç‹ 6R #%gã (r&g»ã $J=ã2 r&

البقرة: ۱۰۰

او کله چي هم دوی کومه ژمنه کړې نو يوې ډلي ئې (دا ژمنه لري) غورځولې، بلکي اکثر ئې ايمان نه راوړي.

د کفر او کافرانو په وړاندي د حساسيت کموالی

گناهونه ورو ورو انسان هغه پړاو ته رسوي چي د کفر او کافرانو په وړاندي ئې حساسيت له منځه ولاړ شي، کافرانو ته د دوستۍ لاس اوږد کړي او کافرانو ته پر مؤمنانو ترجيح ورکړي، قرآن فرمايي:

Nå$ ãR& Oç; ôMB£‰ $B § û9 (rãyŸ2 ûïÏ%!$šc ö@q© Ÿ/ Og$Ÿ #ŽÏŸ2 3“ •?

ÇÈ brâ$Î» z Nèd É>#‹ èø$’Îr Oöge ª! $ÝÏ, ™ b&

المائدة: ۸۰

ډېری به ئې گورې چي له کافرانو سره به دوستي کوي، څومره بد دئ هغه چي د دوی نفسونو وروړاندي کړل، چي الله پرې په قهر شو او په عذاب کي به تلپاته وي.

دلته د اهل کتابو د انحراف يوه بله بېلگه زموږ مخي ته کېښودل شوې، چي هغه له کافرانو نه د کرکي او نفرت په ځای له هغوی سره دوستي کول دي، قرآن فرمايي چي د دغي گناه په سبب د الله تعالی له قهر او غضب او تلپاتي عذاب سره مخامخ شول، له دې نه معلومېږي چي له کافرانو سره دوستي او موالات، د الله تعالی په نزد کي څومره ستره گناه ده، حقيقت دا دئ چي انسان هغه وخت د خپل دين او عقيدې له دښمن سره دوستي ته تيارېږي چي دين او عقيده ورته بې ارزښته شي، په خپلو اغراضو پسې شي، د کافرانو تر فکري اغېز لاندي راشي او د هغوی په څنگ کي خپلو منحطو موخو ته د رسېدو امکانات په نظر ورشي.

له دې آیت نه معلومېږي چې له کافرانو سره دوستي د سقوط او ضلالت هغه مرحله ده چې هلته د انسان ټولي اړیکي له الله تعالی سره قطع کېږی، خدای ئې خپل نفس ته حواله کوي، د الله تعالی د غضب وړ شي، د هر قوم د سقوط او له دین نه د وتلو وروستۍ نښه او علامه همدا ده چې هغوی له کافرانو سره دوستي پیل کړي. قرآن وایي: هیڅ مؤمن قوم به داسي ونه مومې چې د خدای او د هغه د پیغمبر له دښمنانو سره دوستي وکړي، که څه هم هغه د ده نږدې خپلوان وي.

£Å»9r ä$Šïr& Ndrä /B$$B Ïø) AÌré$Br Ä_ É9$r « $Î šc qãZÏBsã(qç$Ÿ2 öqr

ÇÑÈ šc qà)Å»ù Nåk]B #ZÏYŸ2 المائدة: ۸۱

او که دوی پر خدای، پیغمبر او هغه څه ایمان درلودی چې دوی ته نازل شوي وو نو هغوی به ئې دوستان نه نیول، خو اکثر د دوی فاسقان دي.

دا آیت په قاطع الفاظو حکم کوي چې له کافرانو سره هغه څوک دوستي کوي چې پر خدای، پیغمبر او الهي کتاب ایمان نلري، فاسق وي او خپل فسق ئې د کافرانو دوستۍ ته هڅوي.

د ګناهونو له امله نه یوازي د انسان حساسیت د کافرانو په وړاندي له منځه ولاړ شي بلکي ورو ورو ورنږدې شي او په پای کي د دوستۍ لاس وراوږد کړي، له هغوی سره ناسته پاسته کوي، دا ځکه چې ایماني خصلتونو او مواصفاتو له دښمن نه بېل کړي وو، خوکله چې په هغوی کي دښمن ته ورته مواصفات، اخلاق او خصلتونه راپیدا شول، په لومړي سر کي د دښمن په وړاندي د دوی حساسیت، کرکه او تنفر له منځه ځي، ځان د دښمن په څېر او هغه د ځان په څېر ګوري، د خیانتونو، ګناهونو او له دین څخه د فاصلې له امله دومره لاندي پرېوځي چې د دښمن په وړاندي ئې حساسیت ختم شي.

په تجارتي راکړې ورکړې کې خيانت

په دوی کې سود، رشوت، حرامه ګټه، په امانت کې خيانت، په تجارتي راکړې ورکړې کې چل ول، خپلې ژمنې تر پښو لاندې کول، دروغ او دوکه عام شول، لږ کسان ئې داسې پاته شول چې په حلال رزق قناعت وکړي او له حرامو ځان لرې وساتي، راشئ په دې اړه د قرآن ځينو آيتونو ته غوږ شو:

ž 9$Y/f‰Î ıçZBÛ bÎ ôB OgŸBr 7 øÏ ýÍŠsã9$ÜZÏ/Ê ıçZBÛ bÎ ôB É »GÅ$Œd ôBr

`¿ŠB(W$’Î $Zøã § ø (q$% OgRÎ 7 Ï‰Œ $VÍ$% ïøã MB $B žwÎ 7 øÏ ýÍŠsã

آل عمران: ۷۵ ÇÎÈ šc qßê/ Ndr >É3ø$‹ $’?ã šc qàf/r ®‹Î™

او له اهل کتابو نه ځينې داسې دي چې که د کومې خزانې امين ئې کړې، بېرته به ئې درکړي او ځينې ئې داسې دي چې که په يوه دينار ئې امين کړې نو بېرته به ئې درنکړي مګر دا چې تل ورباندې (ټينګار کوونکی) ولاړ وې. دا د دې لپاره چې دوی وايي: پر مونږ د نالوستو په هکله څه الزام نشته او د الله په نسبت دروغ وايي په داسې حال کې چې پوهېږي.

اهل کتابو ته خپلو مذهبي مشرانو ويلي وو چې له غير اهل کتابو سره چې تاسو هره معامله وکړئ الله مو په دې نه نيسي، که له دوی سره خدعه کوئ يا خيانت، که دروغ ورته وايئ يا ئې مال خورئ پروا ئې نشته، د دې فتوی به ئې ورکوله، ورته ويل به ئې چې دا کارونه الله درته روا کړي، د الله د کتاب د فلان آيت معنی همدا ده، په دروغو به ئې دا فتوی ورکوله، په الله او د الله په کتاب پسې ئې افتراء کوله، قصداً او عمداً به ئې دا کار کاوو، پوهېدل چې د دوی فتوی د الله د کتاب خلاف ده، د همدې لپاره که به کوم غير يهودي يو دينار هم په امانت ورکړ بېرته ئې نه ورکاوو، خو په دوی کې مخلص او صادق اهل کتاب هم وو، په الله او

آخرت ئې له زړه نه باور وو، امين وو، كه به هر چا كوم څه په امانت وركړل له خيانت نه پرته به ئې مسترد كول، كه څه هم دا به زيات مال او قيمتي شی وو، د يوې خزانې په اندازه. د اسلام له نظره ايمان او خيانت سره نه يو ځاى كېږي، ځوك چې امين نه وي هغه ايمان نه لري، لا ايمان لمن لا امانة له.

$B š [ûß9 |Mó ¡ 9$Dÿî ò2 &r Èrôã ãä Ûøù$'î bqãà» ¡ çNå]B #ZîV. 3"•?r

Dÿîør O øyM $DÏIjø% `ã âß7ômF$ šc qèï/S$ äg]f Ÿwqø ÇÌÈ bqèJè/ {qß.

ÇÌÈ bqãYé ¼ / {qß. $B š [ûß9 |Mó ¡ 9$ المائدة: ۶۲-۶۳

او ډېرى به ئې وګورې چې په ګناه، تېري او د حرامو په خوړلو كې تلوار كوي، ځومره بد دئ هغه څه چې دوى ئې كوي. ولې ئې خداى پالونكي او علماء د ګناه له وينا او د حرامو له خوړلو څخه نه منع كوي؟! ډېر بد دئ هغه څه چې دوى ئې كوي.

دلته د ايمان منافي درې ستر ستر كارونه په ګوته شوي:

- په ګناه كې تلوار.
- د بل پر حق تېري او تجاوز كې تلوار.
- د حرامو په خوړلو كې تلوار.

له دغو بدو كړو وړو سره سره به الله تعالى څنګه د دوى د ايمان دعوى قبلوي؟

È‹î™ `ã NÜîi Áîr Nç ÌM¡ ÎméB »7ÎÛ NÍÕã $YDm {rŠd šú ïï%$`Ï ÒÏXî ù

ÈÜ»7øé Ä $Z9$ A°qøB NÌîør ïzã {qåç 6%r {4/h9$ NdÉ{ &r ÇÌÈ #ZîV. « $

ÇÌÈ $VJŠÏ& $/# ‹ ã Nåj B ûïÌ Ï»3ù $R6Gã&r النساء: ۱۶۱

نو پر يهودانو مو ځيني هغه پاكيزه شيان حرام كړل چې ورته حلال شوي وو؛ د

دوی د ظلم په وجه او د الله له لاري څخه د دوی د ډېر مخنیوی په وجه. او د دوی د سود اخیستو په وجه، په داسي حال کي چي ترې منع شوي وو او په ناحقه ئې د خلکو د مال خوړلو په وجه او دغو کافرانو ته مو دردوونکی عذاب تیار کړی.

دلته د یهودانو ځینو هغو سترو سترو ګناهونو ته اشاره شوې چي دوی ئې د الله له دردناک عذاب سره مخامخ کړل:

- ظلم ئې کاوو.
- هم ئې پخپله د الله په سمي لاري له تلو ډډه کوله او هم ئې نور منع کول.
- سود ئې خوړلو، په داسي حال کي چي الله ترې منع کړي وو.
- په ناحقه او له ناراوو لارو ئې د خلکو مالونه خوړل، دوکه، رشوت، شکرانې اخیستل، فتواګاني او د جنت اسناد پلورل.

Ä $Y9$A'qB bqèäÛ9 Ê$7d"9$ í$6ôm[$šÆ Ï #ŽiÏY2 b} (pZB#ä ûiï%$$k$"7

Ïwr pÌÒÿ$r =d%!$šc rãÉ/ šú ïi%$ «!$È«î™ `ã šc r%Ÿ/r ÈÜ»6ã

OZg_ í$R 'Î $gBæ 4 Jtã Pöj ÇÌÎÈ 6Šš& A#‹èÏ Ndžå7ù «!$È«î™ 'Î $k[qàÿZã

$B (qèrä ù öBÅ$RK NèÏY2 $B#‹»d Nèâq$ßr Nåkæã_ r Nßgè$6Å $kÍ2" qõ6ù

ÇÌÎÈ šc rãÏ6? Läã   التوبه: ۳۴-۳۵

اې مؤمنانو! د احبار (ملایانو) او رهبان (پیرانو) ډېری د خلکو مالونه په ناحقه خوري او د الله له لاري مخنیوی کوي او هغه چي سره او سپین زر ذخیره کوي او د الله په لار کي ئې نه مصرفوي نو د دردناک عذاب زېری ورکړه. هغه ورځ چي د دوزخ په اور کي به سرې شي او بیا به ئې تندي، اړخونه او شاګاني پرې وداغل شي، دا هغه څه دي چي د ځان لپاره مو زېرمه کړي وو، نو د هغه څه خوند وڅکئ چي زېرمه کول مو.

له مرګه سخته وېره او له ژوند سره افراطي مينه

همدا راز په دې قوم کي له مرګ نه سخته وېره او له ژوند سراه افراطي مينه راپيدا شوه، که څه هم دا ژوند به له ذلت او سپکاوي نه ډک ژوند وو، د شهادت تلوسه او د سپېڅلو اهدافو لپاره د قربانۍ جذبه په کي مړه شوه، خو سره له دې به ئې په جنت د ايمان دعوی کوله او ځان به ئې د جنت مستحق ګڼلو، قرآن د دې متضادي انګېرني په اړه فرمايي:

NöJ$(ôZJFù Ä $Y9$ÈrŠ `Ï ZÁï { « $%Yã ä•Åy$ã£9$Nà6 9 ÕMR%. bÎ @è

7îæ ª!$ ÍMÉf‡ ôMB£% $JÎ #%/& ôöYJGƒ `9r ÇÌÍÈ šú üÏ% ¹ ãYà2 bÎ

Šqƒ (qäŽõ& šú ïÏ%$`Br ö4Šm 4?ã Ä $Y9$š Ý •ôn& Nå%É G9r ÇÌÎÈ ûüÏÍ»à9$Î

7•Å/ ª!$r •Bèãb& É #‹è$`Ï ¾Ïnôm“Bî qèd $Br Z™ #ø ãBèãq Nd%n&

ÇÌÏÈ šc qèJèƒ $JÎ البقرة: ۹۴-۹۶

ورته ووايه: که د الله په خوا کي، د آخرت کور، له خلکو نه پرته يوازي ستاسو لپاره وي نو د مرګ تمنا وکړئ که رښتيني ياست. او په خپلو لاسونو ئې چي څه وړاندي کړي د هغه په وجه به هيڅکله د مرګ تمنا ونکړي او الله په دې ظالمانو ښه پوه دئ. او دوی به تر ټولو زيات په ژوند حريص ومومې او له مشرکانو نه هم، هر يو ئې دا خوښوي چي کاش زر کاله عمر ورکړی شي، خو همدا د عمر اوږدوالی له عذاب نه د دوی ژغورونکی نه دئ او الله د هغه څه ډېر ښه ليدونکی دئ چي دوی ئې کوي.

سره له خپل ټول شرک، عصيان، له جهاد نه ډډه، د ظالمانو ملګرتيا او د پېغمبرانو او حقپالونکو مخالفت، دوی ګومان کاوو او مذهبي مشرانو ئې ورته همدا ويل چي جنت يوازي ستاسو لپاره پيدا شوی او تاسو د جنت لپاره، د دوی په ځواب

کې ویل شوي: که داسي وي نو تاسو خو باید له مرگه نه وېرېدی او د الله په لار کي د شهادت تلوسه مو په زړونو کي نه وی مړه شوې، دا ولي له مرگ نه وېرېږئ؟ دا ولي ستاسو هيڅ مذهبي مشر په سنگر کي نه دئ ليدل شوی؟ ولي مو تل خپل پېغمبران په جهاد کي يوازي پرېښي؟ له دې نه خو په ډاگه معلومېږي چي په خپلي دعوی باور نه لرئ. په دې آيتونو کي او دې ته ورته په ډېرو نورو کي له مرگ نه وېره، د ډېر اوږده ژوند تمنا او د الله په لار کي له شهادت نه ډډه، د هغه قوم نښي گڼل شوې چي د ايمان په دعوی کي دروغجن دي، نه په آخرت او جنت باور لري او نه په دې چي د مرگ ژوند پرېکړي الله کوي.

په هر هغه قوم کي چي له مرگ نه وېره او د دنيا حب او مينه او له ژوند سره افراطي علاقه را پيدا شي، د هغه قوم معنوي شور او شوق به مري، د خپل عزت د ساتلو همت به له لاسه ورکوي، ژوند به غواړي که څه هم د پرديو تر اسارت لاندي وي، د همدې سختي وېري او افراطي ميني له امله به تل سپک او ذليل وي او د شمن به پرې حکومت کوي. پيغمبر عليه السلام خپلو يارانو ته همداسي فرمايي: په تاسو باندي به داسي حالت راشي چي دښمنان به له هری خوا ستاسو د ختمولو لپاره داسي يو بل رابولي، داسي به ټول لاسونه ستاسو د خوړلو او هضمولو لپاره اوږده شوي وي، لکه څوک چي په غوړه کاسه راټولېږي. صحابه وو ويل: آيا په هغه وخت کي به موږ لږ وو؟ پيامبر عليه السلام وفرمايل: نه! تاسو به ډېر زيات وئ، خو د اوبو د ځک او د خس او خاشاکو په څېر به وئ، په تاسو کي به وهن راپيدا شي، اصحابو وويل: ما الوهن يا رسول الله؟ دا وهن څه دئ يا رسول الله؟ هغه وفرمايل: له مرگ نه کراهيت او کرکه او له ژوند سره مينه، يعني کله چي دا دوه خصلتونه په يوه قوم کي راپيدا شي، د خسو او خاشاکو په څېر به سپک، بې ارزښته او ذليل شي، دښمن به پرې حکومت کوی او د پرديو په اسارت او محکوميت کي به شپې ورځې تېروي.

ړوند مذهبي تعصب

ړوند مذهبي تعصب یوه بله فتنه ده چې له حقیقي دین نه بې خبره دینداران پرې مبتلا کېږي، خپل شرک لړلی محرف مذهب، ناقص علم او له دین نه غلط تعبیرات به کافي ګڼي او په هغه کې به هیڅ ډول تبدیلي نه مني او د هر هغه دعوت او دعوتګر مقابله به کوي چې د دوی له غلطو عقایدو او محرف مذهب سره ټکر کوي، قرآن فرمایي:

ÇÑÑÈ bqãΖÏΒ÷σãƒ $¨Β Wξ‹Î)s)sù óΟÏδÌøÿä3Î/ ª!$# ãΝåκs]yè©9 ≅t/ 7#ù=äî $uΖç/θè=è% (#θä9$s%uρ البقرة: ۸۸

او وئې ویل: زړونه مو په پرده کې دي، نه، داسي نه ده، بلکې الله د دوی د کفر په وجه پر دوی لعنت لېږلی، نو ځکه لږ ایمان راوړي.

د دوی لجوجو علماءو به ویل: په مونږ باندې ستا تبلیغات تأثیر نه شي کولی، زمونږ زړونه له علومو ډک دي، زمونږ او ستا تر منځ ډېري پردې حایل دي، د دې لجاجت او سرتمبګۍ وجه ړوند مذهبي تعصب وو، الله تعالی د همدې تعصب او د خپلو کافرانه او مشرکانه عقایدو او کړو وړو په سبب رټلي او د لعنت وړ ئې ګرځولي وو، نو ځکه له ایمان راوړو محروم شوي وو.

šc qãΒÏÿøGó¡o„ (#θçΡ%Ÿ2uρ öΝßγyètΒ $yϑÏj9 ×−Ïd|ÁãΒ «!$# ÏΖÏã ôÏiΒ Ò=≈tGÏ. óΟèδu!%y` $£ϑs9uρ

šú ï͍Ïÿ»s3ø9$# ’?tã «!$# èπuΖ÷èn=sù 4 ϵÎ/ (#ρãxŸ2 (#θèùt÷ètã $¨Β Νèδu!%y` $£ϑn=sù (#ρãxŸ2 šÏ%©!$# ’?tã

`ÏΒ ª!$# tAÍit∴ãƒ βr& $¸‹øót/ ª!$# tΑt“Ρr& !$yϑÎ/ (#ρãàõ3tƒ βr& öΝåκ|¦àΡr& ÿϵÎ/ (#÷ρutIô©$# $yϑ|¡ø⁄Î/ ÇÑÒÈ

ÑÎγ•Β ÑU#x‹tã šÌÏÿ»s3ù=Ï9uρ 4 5=ŸÒxî 4’n?tã A=ŸÒtóÎ/ râ!$t6sù (ϵÏŠ$t6Ïã ôÏΒ â!$t±o„ `tΒ 4’n?tã ¾Ï&Î#ôÒsù

ÇÒÉÈ Ñú üÎγ•Β البقرة: ۸۹-۹۰

او کله چې د الله لخوا داسي کتاب ورته راغی چې له دوی سره د شته (کتاب)

تصديقوونکی وو او دوی د هغه (له راتلو) د مخه (د همداسي يوه کتاب په راتلو سره) پر کافرانو د بريا غوښتنه کوله، خو کله چي همغه څه ورته راغی چي ښه ئې پېژندو، په هغه کافران شول، نو په دې کافرانو دي د الله لعنت وي. څومره بد دئ هغه څه چي خپل ځان ئې پرې وپلورو، په دې چي په باغيانه توگه پر ما انزل الله کافران شول، په دې خاطر چي الله ولي له خپلو بندگانو نه (له دوی پرته په بل هغه چا) چي دی ئې غواړي له خپل فضل او پېرزويني نه څه رانازلوي، نو د الله په پر له پسې غضب اخته شول او دغو کافرانو ته سپکوونکی عذاب دئ.

دوی د پېغمبر له راتلو د مخه تل دا تلوسه کوله چي کاش يو ځل بيا په دوی کي کوم پېغمبر مبعوث شي او د کافرانو له سلطې نه ئې وژغوري، خو چي کله پېغمبر راغی او له ځان سره ئې همغه څه راوړو چي مخکنيو پيغمبرانو راوړي وو او بني اسرائيل ښه پوه شول چي دا د دوی د اصلي دين په څېر دئ، خو په دې خاطر ئې ايمان رانه وړ چي پېغمبر د دوی له قوم څخه نه وو، د دوی مذهبي قيادت او هغه گټې چي د دين ترنامه لاندي ئې له غولېدليو مذهبي عوامو نه ترلاسه کولې په خطر کي ولوېدې، نو د پېغمبر د مخالفت لپاره ئې ملا وتړله او د الله تعالی د پرله پسې غضب وړ وگرځېدل. هم له مخکني کتاب نه د مخالفت په وجه او هم له نوي کتاب سره د مخالفت په سبب.

$JÎ šc rãŠô/r $Zŏøã AÏRé$JÎ ßBsç(qã$% ª! $A“R& $JÎ (qãB#ä Nßg9 ®ŠÏ% #Œ)r

Nçÿä bÎ) @öt `ÏB «!$ä$Ŝ͹R& bqè=çFø)? Nîù @è Nßgè B $Jÿ $]%Ïd|Á ã ‘, s ß$qèr ¼çä!‘r

ÇÒÈ šú üZÏBsB البقرة: ۹۱

او کله چي ورته وويل شي: په هغه څه چي الله نازل کړي ايمان راوړئ، وايي: په هغه څه ايمان راوړو چي پر موږ نازل شوی او له دې علاوه په هر څه کافران کېږي، که څه هم هغه حق وي او له دوی سره د شته کتاب تصديقوونکی، ورته

ووايه: نو که تاسو مؤمنان وئ ولې مو له دې د مخه د الله پېغمبران وژل؟

يو له هغو سترو خنډونو نه چې هر صالح داعي ورسره مخامخ کېږي، هغه قومي تعصب دئ چې کله کله مذهبي ښه غوره کړي او مذهب د يوې خاصې ډلې او قوم په لاس کې د ناروا سياسي، اقتصادي او اجتماعي امتيازاتو د لاس ته راوړو وسيله شي، دغه ډله بيا د هر دعوت مقابله د مذهب په توره کوي، حتی د هغه دعوت هم چې د دوی مذهب ته ورته وي او د دوی د اصلي مذهب تائيد او تصديق کوي. د بني اسرائيلو مذهبي مشران ښه پوهېدل چې قرآن همغه څه وايي چې تورات ئې وايي او محمد عليه السلام همغه څه وايي چې موسی عليه السلام ويل، خو سره له دې ئې تر هر چا زيات د اسلام مخالفت کاوو. د دوی په ځواب کې ويل شوي: له اسلام سره ستاسو دا مخالفت نه د الله لپاره دئ، نه د تورات په خاطر او نه د موسی عليه السلام په خاطر، تاسو خو همغه خلک ياست چې تر دې د مخه مو د موسی او عيسی عليهما السلام او د تورات او انجيل مخالفت وکړ، دا کوم ايمان دئ چې تاسو ته د سخوندر د عبادت اجازه درکوي؟

{qêŕêûïï‰$`B ×ƒÌù ‹6R ÑgèB $J) ×Ä Á a « $Ï‰Ÿä ôB Aqß ‘ Ñèä$_ $Î9r

{qè? $B {qã?$r ÇÈ šc qß-ê/ ẅ ÑgR(. Ñdí qßß ä!‘r « $|=»FÅ2 |=»GÅ$

{rãy. šú üÜ»‹±9$£Å»9r ß»Jøß •ÿŸ2 $Br `»Jøß Å ù 4?ã ßüÜ»‹±9$

$Br šV rãBr |Nrãd @Î$6Î È÷ 6 =J$’?ã AÌRé$Br •é ỳ9$ ¨ $Y9$bqßÎèã

$B JB bqß=èGŠù ö ó? Ẍù ÿ‹Gï ßù $JR) Iwq) ‘Ä£m %n& ôB È$Jÿèã

« $Ìõî ẅ) %m& ôB ¾ÍÍ ûïîŸÒÎ Ñd $Br ¾ÍÅ÷–r ä ö J$û u/ ¾ÍÍ šc qèŸyã

Í•ÅÅ$’Î ¼ç9 $B ç1Ž IÔ$ÇJ9 {qßÎã 6)9r ÑgãÿZƒ ẅr Ñd”ãÒƒ $B bqßéGƒr

ÇÊÈ šcqßϑn=ôètƒ (#θçΡ%x. öθs9 4 öΝßγ|¡àΡr& ÿϵÎ/ (#÷ρt°© $tΒ š[ø♥Î6s9uρ 4 9e≅z ôÏΒ

البقرة: ۱۰۱-۱۰۲

او چې کله د الله له لوري کوم داسې پېغمبر ورته راغلی چې له دوی سره د شته (کتاب) تصديقوونکی وو، نو د اهل کتابو يوې ډلې د الله کتاب داسې شا ته وغورځاوو لکه (په هيڅ) چې نه پوهېدل. او د هغه څه متابعت ئې پيل کړ چې شيطانانو به د سليمان عليه السلام د پاچاهۍ (په اړه) لوستل، دا په داسې حال کې چې سليمان د کفر لار نه وه غوره کړې، بلکې په خپله دا شيطانان کافران شوي وو، خلکو ته ئې جادو او هغه څه ورښودل چې د بابل په دوو ملائکو: هاروت او ماروت نازل شوي وو، (دې ملائکو) به هيچا ته څه تعليم نه ورکاوو مګر دا چې ورته ويل به ئې: مونږ (خو د يوه) امتحان (لپاره راغلې) يو، نو ته مه کافرکېږه، خو دوی له دې دواړو نه هغه څه زده کول چې په هغه سره نارينه او مېرمنه ئې سره بېل کړي، دا په داسې حال کې چې په دې سره دوی د الله له اذن نه پرته هيچا ته تاوان رسوونکي نه وو او په داسې حال کې چې هغه څه ئې زده کول چې تاوان ئې وررساوو او ګټه ئې نه وررسوله او يقيناً په دې پوه شوي وو چې هرڅوک دا وپېري نو په آخرت کې به ئې هيڅ برخه نه وي او يقيناً چې ډېر بد دئ هغه څه چې خپل ځان ئې پرې وپلورو، کاش پوهېدلی.

دلته په اصل کې د بني اسرائيلو په څېره کې د يوه بې لارې ديندار ولس څو سترو سترو انحرافاتو ته اشاره شوې: په خپلو ژمنو نه ودرېدل، د الله کتاب داسې شا ته غورځول لکه چې په هيڅ څه ئې نه پوهېږي او د الله د کتاب په ځای کوډو، جادو او تعويذونو ته مخه کول، دا حرام کارونه نه يوازې حلال ګڼل بلکې د سليمان عليه السلام هغه ستره واکمني، چې بېلګه ئې په تاريخ کې نه ده ليدل شوې، د يوې جادوئي ګوتې او د څه کوډو او منتر نتيجه ګڼل، نه د ده او د ده د مجاهد پلار داؤد عليه السلام د جهادونو نتيجه، د دوی لويه مشغله دا شي چې په کوډو سره د مېړه

او مېرمني ترمنځ ئې ببېلتون راولي. بني اسرائيل هم ورو ورو له الهي دين نه لري شول، په دوی کي فکري او اخلاقي انحرافات راپيدا شول، له اخلاقي لحاظه هومره راپرېوتل چي يو د بل ناموس ته په کمين کي کښيناستل، يو به په دې لټه کي وو چي څنګه د بل مېرمن د ځان لپاره ترې رابېله کړي، د الله کتاب ئې شا ته وغورځاوو، کوډو، جادو او تعويذونو ته ئې مخه کړه. الله تعالی د اتمام حجت لپاره دوی ته دوې ملائکي د انسانانو په څېره کي ولېږلې، ترڅو دوی له انحرافاتو، جاهلانه دودونو او کافرانه مشغلو وژغوري او دوی ته ووايي چي کوډو او جادو ته په پناه وړلو سره مه کافران کېږئ، خو دوی له ملائکو نه هم د هغه څه زده کولو هڅه کوله چي ښځه له خپل خاوند نه بېله کړی شي.

دوی په حقيقت کي هغو افتراءاتو وغولول چي په خپل لاس ئې جوړ او دين ته منسوب کړي ول، ويل به ئې زموږ په قوم کي پيغمبران مبعوث شوي، په موږ کي او لياءالله او نېکان تېر شوي، دوی به د خدای په وړاندي زموږ شفاعت کوي، دوی به موږ تر لاس نيسي او جنت ته به مو بيايي، موږ اولياء الله، ابناء الله او د خدای دوستان يو، موږ دوزخ ته نه ځو مګر د څو ورځو لپاره، جنت خاص زموږ لپاره پيدا شوی او موږ د جنت لپاره، عوام(له بني اسرئيلو نه پرته نور قومونه) به دوزخ ته ځی، هغوی د دوزخ د اور د سوند توکي دي، دا غلط تصورات او غلطي انګېرني په هرهغه قوم کي راپيدا کېږي چي له اصلي دين نه لري شي، د دين له حقيقته بې خبره وي، د ټګمارو علماءو او غولوونکو مشايخو په لومو کي ولوېږي، اصل دين هېر کړي او په شکلياتو پسي ونښلي، او ګمان کوي چي همدا شکليات ورته کافي او په همدې سره الله تعالی راضي کولی او جنت ترلاسه کولی شي!!

قرآن هغه مؤمنان د زېري مستحق ګڼي چي خبره اوري او تر ټولو د غوره خبري متابعت کوي: فَبَشرْ عِبَادِ الَّذِينَ يَستَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئک الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَ أُولَئک هُمْ أُولُوا الأَلْبَبِ: زما هغو بندګانو ته زېری ورکړه چي

خبره اوري او تر ټولو د غوره خبري متابعت کوي، دوی هغه خلک دي چي الله هدايت کړي او همدا دوی د عقل خاوندان دي.

خو د دوی په مقابل کي متعصب مذهبيان هغه کمعقله خلک وي چي وايي: بس کړه! موږ ته د دين، مذهب او د حق او حقيقت خبره مه کوه، زموږ زړونه د علم خزانې دي، تش ځای پکي نه دئ پاته، د بل چا د خبرو اورېدو ته چمتو نه يو، يوازي په هغه څه ايمان راوړو چي پر موږ نازل شوی، يعنی موږ ته دا خپل مذهب کافي دئ، دې ته ضرورت نلرو چي ستا خبري واورو او ستا دعوت قبول کړو. د دوی دا ټولي خبري له ړانده تعصب نه راخوټېدلې دي، حقيقت دا دئ چي په هر هغه قوم کي چي دين ورته له پلار او نيکه نه په ميراث پاته عنعنه شي او له دين نه فقط اسم و رسم ورته پاته شي او بيا د دې عنعنی، اسم و رسم په نسبت په هغه کي تعصبات پيل شي، هغه بيا د حق خبري په وړاندي همداسي غبرګون ښيي، يوازي هغه څه مني چي د دوی له جاهلانه تعصب سره تصادم ونکړي، که څه هم په دې تعصب سره دوی په خرافاتوکي پرېوتي وي، له پلار نيکه نه پاتې عنعنه، دود او دستور سل په سلو کي او په بشپړه توګه د دين خلاف وي.

د روميانو او بابليانو بريدونه

هر ځل چي بني اسرائيلو د شرک، فساد او عصيان لار غوره کړې او د الله په لار کي ئې جهاد ته شا کړې، الله تعالی يو دښمن پرې مسلط کړی، په دې کي د روميانو او بابليانو دوه ستر بريدونه داسي وو چي ټول بني اسرائيل يا وژل شوي، يا اسيران شوي او يا له خپل کور کلي شړل شوي او په ټولي سيمي او نړۍ کي خواره واره شوي، عبادت ځايونه ئې وران شوي او مذهبي کتابونه ئې سوزېدلي. بيا د بل دښمن په لاس د سياسي رقابتونو په ترڅ کي دې سيمي ته راوستل شوي، لکه چي نن د انګرېزانو په لاس او د برتانوي استعمار د يوې شيطاني منصوبي په ترڅ کي په

فلسطین کې مستقر او له همغې نیتې تر ننه له مظلومو فلسطیني مسلمانانو سره په جګړو بوخت دي، تر دې د مخه هم کله د بابلیانو تر سیوري لاندې دلته مستقر شوي او کله د رومیانو په لاس، انګرېزانو د دې لپاره په دې سیمې کې مستقر کړل چې د اسلام، مسلمانانو او په خاصه توګه د عربو په ضد د یوې نظامي اډې د سرتېرو په توګه ترې کار واخلي، قرآن دې ته اشاره کوي او فرمایي:

5 Ööî rã$/r Ä $Y9$`Ë @ömr « $`Ë @ö¿ ž¨vî (þqàÉ$B ûïø r&$!$ãÏ9ã M/Îã

bqè)/r « $ÏM»/$«Î brãàõ3 (qç. bgR'Î š• Ï9ºŒ pZ3ó J9$ãÏ9ã M/Îã r « $`Ë

ÇÊÊÈ br‰G÷è (qç.r (qÁ ã $JÎ 7Ï9ºŒ ¨m Îöî ä$Š;R{$ آل عمران: ۱۱۲

که هر ځای ومونډل شي، ذلت ورباندې تپل شوی، مګر د کومې الهي رسۍ او یا د خلکو د کومې رسۍ په سبب (له دې ذلت نه وژغورل شي) او په الهي غضب اخته شول او مسکنت ورباندې وتپل شو، دا په دې خاطر چې د الله له آیتونو نه ئې انکار کاوو او په ناحقه ئې د الله پېغمبران وژل، دا د دې لپاره چې سرغړاوی ئې وکړ او تېری ئې کاوو.

دوی به تل او په هر ځای کې ذلیل وي، مګر دا چې الله پناه ورکړي او یا خلکو ته پناه وروړي، کېدی شي کله کله د نورو په پناه او حمایت کې موقتاً له ذلت نه وژغورل شي، خو تل به د الله په غضب اخته وي او د مسکنت آثار به د دوی د ژوند په ټولو برخو کې له ورایه برېښي، د دې ذلت، الهي غضب او مسکنت اسباب ئې دا دي:

- د الله له آیتونو نه انکار.
- د پېغبرانو مخالفت.
- عصیان او سرغړاوی.
- تعدي او تېری.

او په حقيقت کې دا عصيان او تعدي ده چې انسان دې مرحلې ته ورسوي چې د الله له آيتونو نه انکار وکړي او د پېغمبرانو دښمني او مخالفت ته ملا وتړي.

#uqã £cèG9r Èü?$B ÇÚ öF{$ ’Î bß¶Å¨ÿ9 É»GÅ3$ ’Î ©øfãÅZó] ÆÏ/ 4<] $Yøð Ò%r

%ofÏ‰© <' Ü ’Îré$Z©#$$6ã Nà6 øæ $YÏè/ $Jg8r9é‰ãr ä!` #Œfù ÇÎÈ #Zô Ÿ2

NÏŠõã o§ 6 #$Nã9 $RŠŠ‘ Oê ÇÌÈ Zwqã ÿB #%ãr šc %.r í$f#!$Ÿ»=Å {qß$Úù

ÓÈ¡ ô n& ÓÈ¡ ô n& bÎ] ÇÏÈ #Ž•ÿR ŽYò2 & Nä »Yè _r šú üZ/r A°qB'Î Nä»RŠ‰B&r

{qä ß6‹Ïr Nà6 dqã_ã {qäÝ Šì í•Å F $ß‰ãr ä!` #Œfù $g=ù Nè©™& b]r /ß¨Åãr Ï

الاسراء: ۴-۷ ÇÐÈ #Ž•ÎŽ? {qä ã $B {rç£Žé9r ,oš Aï& nqè z Š$JŸ2 ‰É ó J¡$

په کتاب کې مو بني اسرائيلو ته پرېکړه واوروله چې دوه ځلي به په زکمې کې فساد کوئ او ستره لويي او کبر به کوئ، نو کله چې د دوی دواړو لومړۍ وعده راورسېږي؛ خپل داسې بندګان به دربادي راولېږو چې شديد او پياوړي جنګيالي دي، چې (ستاسو) کورونو ته به ننوځي، او دا يوه ترسره کېدونکې وعده ده. بيا به تاسو ته پر دوی برې درکړو او په مالونو او اولادونو سره به ستاسو مدد وکړو او تاسو به د شمېر له پلوه زيات کړو. که مو ښېګڼه وکړه د خپل ځان لپاره به مو کړې وي او که مو بد وکړل د ځان لپاره به مو وي، نو کله چې دوهمه وعده راشي (موخه به ئې دا وي چې) ستاسو مخونه سپېره کړي، او مسجد الاقصی ته همغسې ننوځي لکه چې په لومړي ځل ننوتلي ول او هر هغه څه ښه نسکور کړي چې لوړ وي.

دوی د څلوېښت کلن عبرتناک او له ذ لته ډک ژوند نه وروسته د اشموئيل عليه السلام د نبوت پر مهال او د طالوت تر مشرۍ لاندې له دښمن سره وجنګېدل او بريا ئې په برخه شوه، ستره تاريخي پاچايي ئې جوړه کړه چې قرآن دا

برخه په دې توگه زموږ مخې ته ږدي:

$Z9 ǭ è/$Äç ùéï {q8$% ûî ü › qã ì‰è/ . `Ë Ÿ/ƒäÅŽóÎ ÓÍ/ . `Ë Z J$ ’‹Î •? Ÿ9&

ž& Ä$FÍ$Äà6 øæ |=Ïà2 bÎ óÕ¡ ã @d A$% «$è‹Î™ ’Î @Ï»)b$Z6 ÎB

$ß=ù $ZÍ$Y/r $RÌ»ƒÏ `Ë $YôÌ-z é6%r «$è‹Î™ ’Î ŸÓ»)çž& $Z9 $Br {q8$% {qè»)ê

óO9 A$%r ÇÉÎÈ šú üÏÎ»à9$$ ØŠÎæ ª!$ r óOZÏB WŠÎ% žÎ {q@? Ä$FÍ$Äŋæ |=Ïà

$Zžã Û• ù$$ã ãqã ƒ 4 {ç$% %ZÎB šV q$Û Ÿà6 9] è/ ‰% ©$Ÿb Ó$ŠÎR

çŸÜô $©$bÎ A$% É$J$šÆ Ë žê™ |N$ã Ÿ9r çZÏB Å$Î ‘,m& ßŸr

ª!$ ã$±„ Æ B ¼ç 6 ù ’Îsã ª!$ É óÊ$ É$’Î žÜó ¼çŠ#–r Ÿà6 øæ

البقرة: ۲۴۶-۲۴۷ | ÇËÍÐÈ ÒŠÎæ Î Å°r

آیا د بني اسرائیلو هغه ډله دې ونه لیده چې له موسی نه وروسته وه، کله چې ئې خپل پېغمبر ته وویل: مونږ ته یو پاچا وټاکه، تر څو د الله په لار کې وجنگېږو، ورته وئې ویل: آیا داسې خو به نه وي چې جنگېدل درباندې فرض شي نو ونه جنگېږئ؟ وئې ویل: نو په مونږ به څه شوي وي چې د الله په لار کې به نه جنگېږو، په داسې حال کې چې له خپل کور کلي او ټبر نه ایستل شوي یو؟ خو چې کله جنگېدل پرې فرض کړی شو نو ټول په شا شول غیر له لږ شمېر نه ئې او الله خو د ظالمانو په حال ښه پوه دئ. او پېغمبر ئې ورته وویل: الله خو طالوت درته پاچا ټاکلی، وئې ویل: څنگه به پر مونږ باندې ده لره پاچایي وي، حال دا چې مونږ په پاچایي کې تر ده ډېر وړ او مستحق یو او ده ته د مال پراخوالی هم نه دئ ورکړی شوی؟ وئې ویل: بې شکه چې هغه الله پر تاسو غوره کړی او په علم او جسم کې ئې پراخوالی او زیاتوالی ورکړی او الله چې چا ته وغواړي پاچایي ورکوي او الله ښه پوه واسع دئ.

له موسی علیه السلام نه وروسته او هغه وخت چې بني اسرائیل په شرک او فساد اخته او له سمي لارې منحرف شول، نو د جالوت په نامه یو ظالم او بې رحمه پاچا وربانديې مسلط شو، ډېر ئې ووژل، د دوی کورونه ئې لوټ او تاراج کړل او دوی ئې له خپل کور کلي وشړل، په دې وخت کې اشموئیل علیه السلام د دوی لارښوونه کوله، هغه ته راغلل، له خپلو مخکنیو کړو وړو او د الله په لار کې د جهاد له نه کولو نه ئې ندامت وښودو او له هغه نه ئې د الله په لار کې د جهاد اجازه وغوښته، هغه مبارک د دوی مخکني حالت ته په پام سره ورته وویل: مبادا جهاد دربانديې فرض شي او بیا تاسو له هغه نه ډډه وکړئ، دوی ورته وویل: په داسې حال کې چې پر مونږ ظلمونه شوي، له خپل کلي کور نه شړل شوي یو، هیڅ داسې دلیل نه ګورو چې د الله په لار کې ونه جنګېږو، خو چې ورته وویل شو چې اوس نو وسله واخلئ او له دښمن سره وجنګېږئ، یوازې محدودو کسانو تیاری وښود، نور ټول له خپلې ژمنې او د الله په لار کې له جنګېدو په ډډه شول. د الله پېغمبر ورته وویل: تاسو د یوه پاچا د ټاکلو غوښتنه کړې وه، دا دئ الله تعالی طالوت درته غوره کړی، د الله له دین نه اوښتي قوم ورته وویل: دی خو پر مونږ د مشرۍ وړ نه دئ، نه د نسب له مخې او نه د مال او شتمنۍ له مخې، د ټول ولس قیادت او زعامت خو باید داسې چا ته وسپارل شي چې قیادت او زعامت له پلار نیکه نه ورته په میراث پاته شوی وي، د کومې درنې او معتبرې کورنۍ غړی وي، ښه ډېر مال او دولت ولري!! پېغمبر د دوی په ځواب کې وایي: دی خو الله غوره کړی، د زعامت او قیادت وړتیا هغه ورکړې، ښه پوه دئ او د ښه صحت او قوي بدن خاوند دئ، د مشرتابه غوره مواصفات خو همدا دي، خو دوی دې ته تیار نه وو چې د طالوت قیادت ومني، د دوی معیارونه بدل شوي وو، د زعامت د مواصفاتو په اړه ئې همغسې انګېرله چې بې دینه او لارورکي قومونه ئې انګېري، د پېغمبر دا وینا ئې نه منله چې الله تعالی د دوی په خبر نه دئ چې نسب او مال د قیادت لپاره ضروري وګڼي او د طالوت په

څېر يو نادار او بې نوم نښانه څوک دي د دوی د مشرۍ لپاره مناسب ونه ګڼي، له پېغمبر نه ئې د ثبوت غوښتنه کوله:

Nà6 Îs `Ï ¢ZŠÅ6 ™ Ï‹Ï Nq¢$G9$Nà6 ‹ÏÜ b& ÿä`Å6 ù& p/#ä bÎ) Nß$Î R ó¢9 A$%r

ZÏy š• ÏŒ ’Î bÎ) è3Ÿ» K$ ãÜ$ brãd A#är 4† › qã A#ä 8•? $ÏB p¢É/r

Ç ÏÑÈ šú üÏZÏB÷sB OçFZä bÎ) Nà6 9© البقرة: ۲۴۸

او پېغمبر ئې ورته وويل: د ده د پاچايۍ نښه دا ده چې تاسو ته به هغه صندوق راشي چې په هغه کې ستاسو د رب له لوري يوه ډاډينه او د موسی او هارون د اولادې پاته شوني دي، هغه چې ملائکې به ئې حمل کوي، په دې کې تاسو ته څرګنده نښه ده که مؤمنان ياست.

بني اسرائيلو ته له پلار نيکه نه داسې يو صندوق په ميراث پاته شوی وو چې په هغه کې څه مبارک شيان لکه د تورات لوحې او د موسی او هارون عليهما السلام د لاس څه نښې وې، دوی داسې ګڼله چې تر څو دا صندوق زموږ په واک کې وي نو تل به بريالي وو او دښمن به پر موږ غلبه نه شي موندلی، ناڅاپي د دوی په سيمو د بريد په ترځ کې دا صندوق د دښمن په لاس کې پرېووت، په دې سره د دوی پاتې مېړانه او همت هم ختم شو، د دښمن له مقابلې ئې لاس واخيست او وتښتېدل، پېغمبر ئې ورته وويل: دا صندوق به الله تعالی بېرته تاسو ته مسترد کړي، ملائکې به ئې تاسو ته راوړي او دا به د دې نښه ګڼئ چې طالوت د الله له لوري تاسو ته غوره شوی، همداسې وشول. د دې قصې په ترځ کې الله تعالی مؤمنانو ته دا لارښوونه کوي چې مبادا د جهاد له فرض کېدو وروسته ترشا شئ، مبادا د قيادت لپاره هغه معيارونه وکاروئ چې جاهلو قومونو کارولي، مبادا له علمي استعداد او جسمي پياوړتيا نه پرته د نورو مواصفاتو له مخې ځانته قيادت غوره کړئ، مبادا له هغه چا سره د مخالفت لار غوره کړئ چې الله تعالی د قيادت غوره

صفات ورکړي وي. تاسو د آدم علیه السلام د خلیفه کېدو په بحث کي هم ولیدل چي الله تعالی د ده علمي استعداد او د هر څه پېژندل او مناسب نوم ورته غوره کول د خلافت د وړتیا دلیل وښودو.

§ šùë ç#B >ÎŸ `Jù 9gŸÎ Nà6 ‹ÎFtGö@$Žc Î A$% Šq2ã ß Nq$Û Ÿ@Á ù $£=ù

WŠÎ% žwÎ çë#B {qç³ù ¼çÏ%‹Î ùãà $ŽlÎ$ÇB žwÎ ÓÍB ¼çR ù çÕè Ö ƒ ß© `Br ÓÍB

Nq$ f Î Pöq$ $Z9 p%$Û Ÿw {q9$% ¼çèB {q2B#ä šú ïÏ%$!r qè ¼ç-r% ` $£=ù Ng#B

pªÍ M7=î π Ÿ#Šî% p¬Í `B NŸ2 «! $(qà)=B Ng R šc qZÝƒ šú ïÏ%$!A$% ¼çŠq2ã_r

{q$% ¼çŠq2ã_r šV q$Ú {rã•/ $£9r ÇÎÈ ûïÎ É Á9$ ìB ª! $r «! $ Èb Î Ó·ŸÏ2

ÇÎÈ šú ïÍŸ» 6 $ Ïöq)$ ’?ã $RöÁ R$r $YB#% $ Mîr #Z ¹ $Z ã ùì $Y/‘

pJò6 Ïø$r š• ùB$ ª! $ ç9?#är šV q$` Š¼ã#Š Ÿ@F%r «! $ Âc Î Nèq"gù

Ùß õ[$Ñ%¡ ÿ©Ù è7Î O§Ÿè/ ¨ $Y9$ «! $ Bš Ÿwöq9r â±„ $ÿB ¼çJ=ãr

Ès š• øã $dqèR «! $ M»ƒ#ä 7 ù ÇÎÈ šú üÜ=»è$ ’?ã @Ò ùr Œ©$£Å6 »9r

ÇÎÈ šú üî™ö3$ `Ü9 7Ŗr   البقرة: ۲۴۹-۲۵۲

نو کله چي طالوت لښکري راوایستې، وئې ویل: الله په یوې ویالې سره ستاسو آزمویونکی دئ، نو چا چي ترې اوبه وڅښلې زما له ډلې نه نه دئ او چا چي (ئې خوند) ونه څکو، نو هغه زما (ملګری) دئ، مګر دا چي د خپل یوه لاس یوه لپه (اوبه) غوړپ کړي، خو د دوی له لږو کسانو نه پرته نورو هغه وڅښلې، نو چي کله دی او د ده مؤمن ملګري ترې واوښتل، وئې ویل: نن خو مونږ د جالوت او د ده د لښکرو (د مقابلې) توان نه لرو، خو هغو کسانو چي په دې ئې باور وو چي له الله

سره مخامخ کېدونکي دي وويل: څومره لږکي ټولګي د الله په اذن سره په ډېرکي ټولګيو غالب شوي، الله خو له صابرانو سره دئ. او کله چي جالوت او لښکرو ته ئې راڅرګند شول، وئې ويل: اې زمونږ ربه! پر مونږ صبر نازل کړه او ګامونه مو ټينګ کړه او پر دې کافر قوم برى را، نو د الله په حکم سره ئې دوى ته ماتې ورکړه او داؤد جالوت وواژو او الله ورته پاچايي او حکمت ورپه برخه کړ او چي څه ئې غوښتل هغه ئې وروښودل او که د الله دا د خلکو ځيني په ځينو نورو دفع کول نه وى، نو زمکه به تباه شوې وه، خو الله په نړۍ والو د فضل خاوند دئ. دا د الله آيتونه دي چې پر تا ئې لولو او يقيناً چې ته له پېغمبرانو څخه يې.

دا آيتونه موږ ته لارښوونه کوي چي جهاد د صابرانو کار دئ، بې صبره، بې همته، بې عزمه، بې ارادې او هغه ضعيف النفسه کسان چي د کړاوونو د ګاللو همت او حوصله نه لري، جهاد نه شي کولی، د جهاد مشران بايد خپل مجاهدين وآزمويي او وګوري چي په دوى کي څوک د ستونزو او کړاوونو ګاللو ته تيار دئ، پياوړې متې، غښتلی زړه، لوړ همت، کلک عزم لري او د صبر او زغم خاوند دئ، يوازي په دغو کسانو حساب وکړئ او د همدوى په ملګرتيا بسنه وکړئ، بې همته او بې صبره کسان د نيمي لارې ملګري وي او په سختو شېبو کي له خپل صف نه بېلېږي او خپل سنګر دښمن ته پرېږدي، د داسي کسانو ملګرتيا د ګټې په ځاى تاوان کوي، د همدې لپاره طالوت خپلو ملګرو ته وويل: له ما سره هغه څوک ملګرتيا کولی شي چي د دې راتلونکي نهر اوبه ونه څښي، په تنده کي صبر وکړي، هغه هم راسره تلی شي چي په يوه غوړپ اکتفاء وکړي، خو هغه چي ډک نس اوبه څښي، زما د ملګرتيا وړ نه دي. (د طالوت دا آزموينه داسي ده لکه مونږ چي په روژې مکلف شوي يو، دا په اصل کي د روژې لپاره يو مثال او بېلګه ده، په روژې سره په انسان کي د صبر او ځان ساتني خصلت وده کوي) د ده له لوى لښکر نه يو وړوکی ټولګی په دې آزموينه کي بريالي وختل او همدغو ته الله پر هغه مغرور او ظالم دښمن برى

ورکړ. برى د صابرانو په برخه کېږي، هغه چې پر الله ئې باور وي، د هغه نصرت ته سترګي په لار وي، له الله نه په سنګر کي او د دښمن په وړاندي د صبر او استقامت غوښتنه کوي، نه د هغه چا په برخه چي د جنګياليو شمېر ئې زيات وي. دا په وار وار ليدل شوې چي يوه وړوکي ټولګي ته الله تعالى په لوى لښکر فتح او برى ورکړى، دا ځکه چي الله د صابرانو مل دئ.

په دې نښتي کي د دښمن د فوځ سالار د داؤد عليه السلام په لاس ووژل شو او د همدغه زړه وري اتلولۍ په وجه الله تعالى داؤد عليه السلام ته د دغه ملک پاچايي او اقتدار وسپارو، علم او حکمت ئې ورکړ او د پېغمبرۍ مقام ته ئې ورساوو، د الله تعالى سنت دا دئ او په دې راضي کېږي چي د مؤمنانو قيادت د دغسي مجاهدو مشرانو په لاس کي وي.

له دې آيت نه دوه خبري په ډېر وضاحت سره معلومېږي: لومړى دا چي له تباهۍ نه د زمکي د ساتلو يوازنۍ لار دا ده چي د مؤمنانو د صالح ډلي په لاس د کافرانو د فاسدي ډلي مخنيوى وشي، الله تعالى د دوى په ذريعه د هغوى شر دفع کوي او په دې سره زمکه له تباهۍ نه ژغوري.

د دغه الهي سنت مطابق به تل د مؤمنانو يوه مجاهده ډله راپيدا کېږي، د مفسدو ځواکونو مقابله به کوي او الله تعالى به هغوى ته د شر او فساد پر ځواکونو غلبه ورکوي. په بخاري کي راغلي:

عَنْ ثَوْبَانَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم « لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِى ظَاهِرِينَ عَلَى الْحَقِّ لاَ يَضُرُّهُمْ مَنْ خَذَلَهُمْ حَتَّى يَأْتِىَ أَمْرُ اللَّهِ وَهُمْ كَذَلِكَ

له ثوبان رضي الله عنه نه روايت دئ چي رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: تل به زما د امت يوه ډله داسي وي چي په حق سره به برلاسي وي، هغه څوک به ئې نه شي زيانمن کولى چي دوى يوازي پرېږدي، تر هغه چي

الله تعالی خپله پر یکړه وکړي او دوی په همدې حالت کي وي.

سُبْحَانَکَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

۱۳۸۸/۴/۵

فهرست

عنوان **صفحه**

سریزه -- ۱
د سورې معرفي -- ۵
د فرعوني نظام واکمنې څېرې ------------------------------------ ۱۴
له مظلومانو سره د فرعوني نظام چلند ------------------------------ ۱۵
د الله تعالی نه بدلېدونکی سنت ---------------------------------- ۱۶
قیادت د هر نهضت پیلامه ------------------------------------- ۱۸
(علم) او (حکمت) --- ۲۳
د خضر علیه السلام ځانګړی علم ---------------------------------- ۵۱
موسی علیه السلام له خپل عالم ملګري څه زده کړل؟ --------------------- ۵۲
موسی او خضر علیهما السلام چېرې سره لیدلي؟ ------------------------ ۵۸
د بني اسرائیلو د آزادۍ شعار ----------------------------------- ۹۱
د عصا په اړه د بایبل غلطه وینا --------------------------------- ۹۷
د بني اسرائیلو د قصې نورې برخې -------------------------------- ۱۵۳
د فرعون د مشر زوی مړینه ------------------------------------- ۱۵۹
کله چې تشدد نتیجه نه ورکوي: ----------------------------------- ۱۶۳

د هجرت پرېکړه -- ۱۷۰
د نجات د ورځې لمانځنه -- ۱۷۵
د فرعون غرقېدا -- ۱۸۱
د فرعون له غرقېدو وروسته څه وشول؟ -- ۱۸۳
غوره امت -- ۱۸۶
ژوندی بُت او مړه بُتان -- ۱۸۷
من او سلوٰی -- ۱۸۹
د زوال او ذلت پړاو -- ۱۹۷
مذهبي حیله -- ۲۰۵
اختلاف او تشتت -- ۲۰۸
له الله تعالی سره کړې ژمنې ماتول -- ۲۱۱
د الله تعالی د لیدو هیله -- ۲۱۶
د تورات ورکړه -- ۲۱۸
د پیغمبرانو او عدالت غوښتونکو وژل -- ۲۳۱
د کتاب په ځینو برخو عمل او په ځیو نه عمل -- ۲۳۳
دین پلورنه -- ۲۳۵
د قائد څو ورځنی غیابت او په ټګمار مشر پسې تلل -- ۲۴۰
ذلت، مسکنت او د خدای غضب ئې پایله -- ۲۵۱
د الهي احکامو په منلو او تعمیل کې لټې او تعلل -- ۲۵۳
خپل منځې قتلونه او له قاتل نه دفاع -- ۲۵۵
د الله په کتاب کې تحریف -- ۲۵۷
منافقت -- ۲۶۳
د کفر او کافرانو په وړاندې د حساسیت کموالی -- ۲۶۵

په تجارتي راکړې ورکړې کې خيانت ---------------------------------- ۲۶۷
له مرګه سخته وېره او له ژوند سره افراطي مينه ------------------------- ۲۷۰
ړوند مذهبي تعصب -- ۲۷۲
د روميانو او بابليانو بريدونه -- ۲۷۷

د ملتونو
د عروج او زوال عوامل

دبني اسرائیلو
عبرتناکي قصه کي